

ΣΙΦΝΙΑΚΑ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΥΛΗΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
1991

Α' Τ'

ΣΙΦΝΙΑΚΑ
ΑΘΗΝΑΙ 1991
ΕΤΟΣ Α΄ – ΤΟΜΟΣ Ι΄

ΣΙΦΝ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ '21
ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ
ΕΠΙΕΤΗΡΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΑΟΥ.
ΑΘΗΝΑΙ 1991 ΠΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Συναγάγετε τά περισσεύσαντα κειμήλια...

Ἰωάνν. ΣΤ', 12.

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΣΙΜΟΣ ΜΙΑΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ
Ἄμμοχώστου 18α - Περισσός - 142 33 Ν. Ἰωνία, Τηλ. 2797.317
Τυπογραφεῖο ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε., Ἄρδηττου 12-16,
116 36 Ἀθήναι, Τηλ. 9214.452

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● Σημειώματα	σελ. 4
● Ἡ ὑπεροπτική στάση καί τό τραγικό τέλος τοῦ Κων. Μπάου	σελ. 5
● «Ἄνταρσία» τοῦ πληρώματος τῆς ὀρθόδοξης Ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου	σελ. 61
● Δεκαπέντε προικῶα ἔγγραφα Σίφνου	σελ. 80
● Μιά ἐπιστολή τοῦ Πετράκη Ρόζα	σελ. 111
● Ἐγγραφο ἐκμεταλλεύσεως σκλάβου	σελ. 113
● Ἀνέκδοτο χειροτονητήριο	σελ. 117
● Ἐνθυμήσεις σέ βιβλίο τοῦ Σερρῶν Ἀγαπίου Γρυπάρη	σελ. 118
● Ἀγγελῆς Ἀχλυμπάρης. Ὁ πρῶτος (;) Σιφνιός τυπογράφος	σελ. 121
Μία διαφορά του μέ τόν ἀγιογράφο Ν. Πρατικό	
● Εὐρετήρια	σελ. 125

Copyright Σ.Μ. Συμεωνίδη

ISBN 1105-4239

Ἡ ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ προέρχεται ἀπό ἔγγραφο τῆς 19ης Μαΐου 1822 πού ἀπέστειλαν «οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Σίφνου» πρὸς τοὺς Ἀρμοστὰς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. (Μπενάκειο Μουσεῖο. Ἀρχεῖο Ἀγῶνος. Φάκ. 87/3). Εἶναι ἡ παλαιὰ «ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΣΙΦΝΟΥ».

Χ Ρ Υ Σ Α

Τ Ο Τ Μ Α Κ Α Ρ Ι Ω Τ Α

Τ Ω Ν Ι Ε Ρ Ο Σ

Έκτυπώνονται σέ 500 αντίτυπα καί αποστέλλονται σέ Βιβλιοθήκες, Ἀρχεῖα, Σχολεῖα κλπ. καί σέ ὄσους ἐπιθυμοῦν νά τά ἀποκτήσουν μέ τήν καταβολή τῆς ἀξίας τοῦ τόμου.

ἘΛΠΙΖΟΥΝ σέ μίαν εὐρύτερη ἀποδοχή καί ἀναγνώρισή τους καί, ἰδιαίτερα, στή δημιουργία μικροῦ ἀριθμοῦ φίλων - σταθερῶν χορηγῶν προκειμένου νά αὐξήσουν τίς σελίδες τους, νά προέλθουν σέ εἰδικές ἐκδόσεις - ἀφιερῶματα καί νά ἐπιτύχουν τήν ἐν γένει βελτίωση καί τήν, ἐπί χρόνια, ἀπρόσκοπτη ἐκδοσή τους.

ΤΑ ΣΙΦΝΙΑΚΑ εἶναι ἐκδοση - ἀτομική προσπάθεια πού ἀποβλέπει στήν ἱκανοποίηση δύο βασικῶν σκοπῶν: α) στήν ἀποθησαύριση στίς σελίδες τῆς καί γνωστοποίηση στούς πολλούς τοῦ διασπαρτου, γι' αὐτό καί δυσπρόσιτου, ἱστορικοῦ ὑλικοῦ περί τῆς Σίφνου πού ἐπί χρόνια ἔχει συγκεντρωθεῖ (καί ἐξακολουθεῖ νά συγκεντρώνεται) ἀπό τόν ἐκδότη τους κατά τίς ἔρευνες του σέ Ἀρχεῖα καί ἰδιωτικές Συλλογές ἐγγράφων τοῦ ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ καί β) στήν κάλυψη τοῦ ὑπάρχοντος ἐκδοτικοῦ κενοῦ στόν ἀνάλογο χῶρο τοῦ πνευματικοῦ νησιοῦ.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ὅτι ἔχουν νά προσφέρουν πολλά στήν προαγωγή τῆς Ἱστορίας τῆς Σίφνου καί χρήσιμα, τόσο στό ἔργο εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ὅσο, καί κυρίως, στήν πληροφόρηση τῶν Σιφνίων πλήθους ἀγνώστων πτυχῶν τοῦ πολυσήμαντου καί πολυδιάστατου ἱστορικοῦ παρελθόντος τοῦ νησιοῦ τους πού τό ἀγνοοῦν. Ἀκόμη εἶναι δυνατόν νά ἀποβοῦν πηγῇ ἀντλήσεως στοιχείων γιά τή συγγραφή τῆς μελλοντικῆς Ἱστορίας τῆς Σίφνου.

ΔΕΝ ἀποτελοῦν κερδοσκοπική ἐπιχείρηση, ἀλλά ἄδολε προσφορά στό ἀγαπημένο νησί ἐκ τοῦ ὑστερήματος τοῦ ἐκδότη. Γι' αὐτό δέν ἔχουν τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα ἄλλων περιοδικῶν ἐκδόσεων, ὅπως εἶναι ἡ ἐγγραφή συνδρομητῶν, ποσά συνδρομῶν, ἡ κυκλοφορία σέ προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα (ἂν καί ἔχει προγραμματισθεῖ νά ἐκδίδεται μία φορά τό χρόνο) κλπ.

ΕΝΑ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ, τά «Ἱστορικά Ἀγίου Κωνσταντίνου Ἀρτεμῶνος Σίφνου», ἐκυκλοφόρησε πρόσφατα, μία ἀκόμη σημαντική ἐκδοση γιά τήν Ἱστορία τῆς Σίφνου. Τά ἔσοδα ἀπό τήν πώλησή του θά διατεθοῦν ἀπό τήν Ἐπιτροπή Διασώσεως τοῦ Τέμπλου τῆς ἱστορικῆς ἐκκλησίας τοῦ νησιοῦ ἀποκλειστικά καί μόνον γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ συστάσεώς της, τῆ διάσωση δηλαδή τοῦ ἑκατοντάχρονου ξυλόγλυπτου τέμπλου ἀπό τό σαράκι. Τό βιβλίο, ἐκτός ἀπό συμβολή στή μακραίωνη ἱστορία τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου Ἀρτεμῶνος, ἀλλά καί τῆς Σίφνου, γενικότερα, ἀποτελεῖ πηγῇ ἀντλήσεως πλήθους πληροφοριῶν ποικίλου περιεχομένου. Ἀπό τά δημοσιευόμενα σ' αὐτό ἀνέκδοτα ἐγγραφα, καταλόγους ἐνοριτῶν καί ὑποχρέων γιά τέλεση λειτουργιῶν - ἑορτῶν καί τούς κώδικες γάμων - βαπτίσεων - θανάτων, οἱ περισσότεροι σημερινοί Σίφνιοι θά ἀνακαλύψουν, ἐκτός τῶν ἄλλων, τίς οικογενειακές τους ρίζες καί θά σχηματίσουν τό γενεαλογικό τους δένδρο. Γι' αὐτόν τόν λόγο, ὅσο καί γιά τόν ἰδιαίτερο σκοπό πού ἐξυπηρετεῖ τό βιβλίο, ἐλπίζεται ὅτι θά γίνῃ ἀπόκτημα κάθε σιφνεῖκου σπιτιοῦ.

Η ΥΠΕΡΟΠΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΑΟΥ. Η ΛΥΣΗ ΕΝΟΣ ΝΟΜΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

I. 'Αντίδραση και ύπεροψία

Γιά τή γενική κατάσταση πού διαμορφώθηκε στή Σίφνο κατά τήν διάρκεια τής 'Επανάστασεως του '21 εἶναι γνωστές ἀρκετές λεπτομέρειες, ἄν και διάσπαρτες σέ διάφορα κείμενα¹. Μία συνοπτική παρουσίασή της, μέ ἀποκατάσταση σφαλμάτων καί συμπλήρωση κενῶν, ἔδωσα στό βιβλίο μου 'Ιστορία τής Σίφνου, 'Αθήναι 1990. 'Η συνεχιζόμενη ὁμως ἱστορική ἔρευνα ἔφερε στό φῶς πλῆθος νέων μαρτυριῶν καί λεπτομερειῶν τῶ ὄντι συγκλονιστικῶν. 'Ένα τμήμα τῶν νέων αὐτῶν στοιχείων δημοσιεύεται στόν παρόντα τόμο², προγραμματίζεται δέ ἡ δημοσίευση καί τῶν ὑπολοίπων στούς προσεχεῖς.

Μέ τίς νέες μαρτυρίες διασαφηνίζονται πολλά σκοτεινά σημεῖα ἢ ἀποκαλύπτονται ἐντελῶς ἄγνωστες λεπτομέρειες γιά τό κλίμα πού ἐπικράτησε στό νησί καί, ἰδιαίτερα, γιά τή δραστηριότητα ἐκείνων πού ἀντιτάχθηκαν στήν 'Επανάσταση. Πρωταγωνιστές τής τελευταίας κατηγορίας προσώπων ὑπῆρ-

1. Σίμου Μιλτ. Συμμεωνίδη: α) 'Αρχιμανδρίτης Λεόντιος Καμπάνης, ὁ 'Ανδριος τοποτηρητής τής Μητροπόλεως Σίφνου καί Μήλου, περιοδ. «'Εφημέριος», ἔτος Ζ', Σεπτ. 1958. β) 'Ανέκδοτα Γράμματα πρὸς Νικόλ. Χρυσόγελο, περιοδ. «'Νέα 'Εστία», τόμ. 68ος (1960), σελ. 1360. γ) 'Ανεκδότων Γραμμάτων πρὸς Νικόλ. Χρυσόγελο, συνέχεια, περιοδ. «'Νέα 'Εστία», τόμ. 69ος (1961), σελ. 397. δ) 'Ανέκδοτα 'Εγγραφα τής Δημογεροντίας Σίφνου. 'Επιτελής 'Εταιρείας Κυκλαδ. Μελετῶν, τόμ. Α' (1961). ε) Τά Γράμματα στό Νησί τής Σίφνου 1650-1833, Πειραιεύς 1962, ἀνάτυπο ἀπό τήν ἔφημ. «Κυκλαδικόν Φῶς». στ) 'Η Σίφνος στά χρόνια τής 'Επανάστασεως, ἔφημ. «Σιφναϊκά Νέα», φφ. 'Ιαν. 1962 - 'Ιαν. 1963. ζ) 'Η Σίφνος στά χρόνια τής 'Ελληνικῆς 'Επανάστασεως, ἔφημ. «Κυκλαδ. Φῶς», φφ. ἀπό Αὐγ. 1963 - Μαρτ. 1965. η) 'Ο 'Ορθρος τής Σίφνου (κατά τήν 'Επανάσταση τοῦ 1821, τά γεγονότα), περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», φφ. Μαρτ. - Δεκ. 1967. θ) Νικόλαος Χρυσόγελο, περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», ἀπό φ. Σεπτ./'Οκτ. 1967 - φ. Φεβρ./-Μαρτ. 1968. ι') 'Ανταρσία τῶν προσφύγων Κρητικῶν στή Σίφνο, περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», φ. 'Ιαν. 1968. ια') Κατακτητικαί βλέψεις τῶν 'Ιπποτῶν τής Μάλτας ἐπί τής Σίφνου, περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», φφ. Φεβρ. - Μαρτ. 1968. ιβ') 'Η προαγωγή τοῦ οἰκονόμου Μπάου καί ἡ ἀσθένεια τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γαβριήλ, περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», φ. 'Απρ. 1968. ιγ') Περί τῶν δύο ἐν Σίφνω σχολείων «κοινοῦ» καί «ἀλληλοδιδασκτικοῦ», περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», Νοέμ. - Δεκ. 1969. ιδ') 'Η Σίφνος στήν 'Επανάσταση τοῦ 21, ἔφημ. «Σιφναϊκά Νέα», φφ. Μαρτ.-'Απρ. 1971. ιε') 'Ο καπετάν Δημήτρης Κώστας στήν 'Επανάσταση τοῦ 1821, ἔφημ. «Σιφναϊκά Νέα», περιοδ. Δ', Μάρτιος 1989. ιστ') Σίφνιοι 'Αγωνιστές τοῦ '21, ἔφημ. «Σιφναϊκά Νέα», περιοδ. Δ', ἔτος Β' Μάρτιος 1990 καί ιζ') 'Ιστορία τής Σίφνου ἀπό τήν Προϊστορική 'Εποχή μέχρι τόν Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, 'Αθήναι 1990. Τά στοιχεῖα τῶν ἀνωτέρω μελετῶν-ἄρθρων προερχόμενα ἀπό τά Γενικά 'Αρχεῖα τοῦ Κράτους, τό 'Αρχεῖον 'Υδρας καί τήν βιβλιογραφία, μέ τά ἐδῶ δημοσιευόμενα 49 ἔγγραφα καί ἐκεῖνα πού θά δημοσιευθοῦν στά ἐπόμενα τεύχη, μποροῦν νά ἀποτελέσουν προσεχῶς, μέ κατάλληλη ἐπεξεργασία, ἕναν ἰδιαίτερο τόμο πού θά καλύπτει ἐπαρκῶς τήν σπουδαία αὐτή περίοδο τής 'Ιστορίας τής Σίφνου.

2. Βλ. τό παράρτημα ἐγγράφων.

ξαν οί αντιπρόξενοι τῶν ξένων Δυνάμεων, πού ἀνήκαν στίς οικογένειες Μάτζα καί Μπάου, ἀρχηγός δέ αὐτῶν ἀναδείχθηκε ὁ πρωτότοκος γιός τοῦ ἀντιπροξένου τῆς Ἀγγλίας Κωνσταντῖνος Ἰωάννου Μπᾶος μέ τήν ὄλη ἀντεπαναστατική δράση του³.

Στίς ἀρχές ἦταν ἐπιφυλακτικοί καί διατύπωναν μόνο τίς γνώμες τους, ὅτι δηλαδή δέν ἐπίστευαν στήν ἐπικράτηση τῆς ἐπαναστάσεως καί θεωροῦσαν βέβαιο τό αἰματοκύλισμα τῶν ἐπαναστατημένων περιοχῶν μετά τήν καταστολή τῆς ἀπό τοὺς Τούρκους. Ἀργότερα ὁμως, ὅταν ἡ Ἐπανάσταση ἄρχισε νά δοκιμάζεται ἀπό πολιτικά καί τά πολεμικά γεγονότα, ξεπέρασαν τοὺς δισταγμούς καί ἄρχισαν τή φανερή καταπολέμησή της. Βασική αἰτία τῶν ἀντιδράσεων ἦταν τά οικονομικά τους συμφέροντα τά ὅποια ἐθίγονταν μέ τήν καταβολή φορολογιῶν, τελωνειακῶν δασμῶν κ.ἄ. πρὸς τήν ἐλληνική Διοίκηση, ἐνῶ προηγουμένως, λόγω τῆς προξενικῆς τους ιδιότητος, ἦταν ἀπηλλαγμένοι. Ἐνας ἄλλος λόγος ἦταν ἡ τοποθέτηση ἀπό τήν Διοίκηση ἐπάρχων καί ἄλλων διοικητικῶν ὀργάνων στίς περιφέρειες γιά τήν ἄσκηση τῆς διοικήσεως καί διοργανώσεώς τους, γεγονός πού συνετέλεσε στή μείωση ἢ ἀποστέρηση τῆς ἐπιρροῆς πού ἀσκοῦσαν μέχρι τότε στά τοπικά ζητήματα. Ἐτσι, ἐνῶ στίς 18 Μαΐου 1822 ἀνευρίσκονται νά συνεισφέρουν στόν διενεργηθέντα ὑπέρ τῆς Ἐπαναστάσεως ἔρανο, ἀκόμη καί αὐτός ὁ Κωνσταντῖνος Μπᾶος 150 γρόσια⁴, ἀπό τά τέλη τοῦ ἰδίου μηνός, πού ἀνέλαβε τά καθήκοντά του ὁ Ἀντέπαρχος Σίφνου – Μήλου – Κιμῶλου Παναγιώτης Καραϊωάννης, μή Σίφνιος οὔτε κἄν Κυκλαδίτης⁵, ἄρχισαν μίαν ἐντονη ἀντιπολιτευτική δραστηριότητα πού, μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου, ἐξελίχθηκε σέ πλήρη ἐναντίωση πού ὀδήγησε σέ ἀναρχία. Ἡ ἴδια περίπου κατάσταση ἐπεκράτησε σέ ὄλα σχεδόν τά νησιά μέ κυρίου ἀντουργούς τοὺς προξένους καί ἀντιπροξένους⁶. Στή Σίφνο οἱ Μάτζες καί οἱ Μπᾶοι στήν πρόσκληση τοῦ Καραϊωάννη νά πληρώσουν φόρους καί τελωνειακοὺς δασμούς, ὄχι μόνον ἀρνήθηκαν, ἀλλά ἀπήντησαν, οἱ Μπᾶοι, μέ σκαιότατους χαρακτηρισμούς κατά τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως καί τοῦ Ἐπάρχου, μέ ἐπιστολές πού ὑπέγραψε ὁ ἀντιπρόξενος Ἰωάννης Μπᾶος, ὁ πατέρας τοῦ Κωνσταντῖνου⁷. Σιγά-σιγά

3. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ἡ Σίφνος στά χρόνια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. ἐφημ. «Κυκλαδικόν Φῶς», ἔτος ΙΔ΄. Σεπτ. 1963, φ. 175.

4. Μπενάκειο Μουσεῖο. Ἀρχεῖο Ἀγῶνος. φάκ. 87/3.

5. Παναγιωτόπουλου Ν.Β., Οἱ τέκτονες καί ἡ Φιλική Ἐταιρεία. Ἐμμ. Ξάνθος καί Παν. Καραγιάννης, περιόδ. «Ἐρανιστής», ἔτος Β΄ (1964), τεῦχος 9/10, σελ. 138-157. Δημακόπουλου Δ.Γ., Ἡ Διοικητική Ὀργάνωσις κατά τήν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν 1821-1827, ἐν Ἀθήναις 1966, σελ. 121. Κατά τόν Παναγιωτόπουλο, ὁ Καραγιάννης εἶχε γεννηθεῖ στήν Τριπολιτσά, ὑπῆρξε τέκτων καί φιλικός μέ μεγάλη δραστηριότητα στήν Αἰτωλοακαρνανία, Ἰωάνινα, Ἄρτα, Πρέβεζα καί Ἴονια Νησιά, ἔμπορος στό ἐπάγγελμα καί ὄχι τυχαία προσωπικότητα. Στίς 5 ἢ 6 Μαΐου 1822 διορίστηκε Ἀντέπαρχος Σίφνου-Σερίφου καί στίς 25 Μαΐου 1823 Ἐπαρχος Σίφνου - Μήλου - Κιμῶλου, θέση πού διετήρησε οὐσιαστικά μέχρι καί τόν Μάιο τοῦ 1824, ὅποτε μετέβη στό Ναύπλιο ἐξ αἰτίας τῶν γεγονότων μέ τόν Κων. Μπᾶο, χωρίς νά ἐπιστρέψει στήν ἔδρα του, καί τυπικά μέχρι τίς 18 Δεκεμβρίου ἰδίου ἔτους, ὅποτε διορίστηκε Ἐπαρχος Πύργου. Ὁ Ν. Χρυσόγελος συνεργάστηκε στενά μαζί του καί ἐδειξε ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γι' αὐτόν ὅταν ἀντιμετώπισε προβλήματα ὑγείας (βλ. στό παράρτημα τό ἔγγραφο Β12).

6. Βλ. γιά τή Σαντορίνη, Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ἡ Σαντορίνη στήν Ἐπανάσταση. ἐφημ. «Κυκλαδικόν Φῶς», φ. 510. Ἰανουάριος 1991.

7. Παράρτημα, ἔγγραφο Α1.

παρέσυραν και αρκετούς προκρίτους με τό μέρος τους⁸ και πολλούς «*από τόν μωρόν λαόν*» διαδίδοντας ότι ο Έπαρχος και ο Ν. Χρυσόγελοσ εισηγήθηκαν τήν έπιβολή φορολογιών τίς όποίεσ τελικά έκαρπούντο οί ίδιοι⁹. Συνενοήθηκαν μάλιστα με τούς όμοϊδεάτεσ τουσ τήσ Μήλου, τούσ όποίουσ κατηύθυνε ό εκεί άντιπρόξενοσ τήσ Γαλλίασ Λουδοβίκοσ Μπρέστ, μία άμφιλεγόμενη προσωπικότητα¹⁰, και άρχισαν νά γράφουν στή Διοίκηση κατά του Καραϊώ-άννη και του Χρυσογέλου. Οί τήσ Σίφνου, με έπιστολή τήσ 25ης Μαρτίου 1824, κατήγγειλαν τόν πρώτο γιά φατριασμό και πρόξενο ζημιών και άτιμιών, τόν δέ Χρυσόγελο «*από μερικούσ μόνον έκλελεγμένον παραστάτην*»¹¹ και, συνεπώς, παρανόμωσ εύρισκόμενον στό Βουλευτικό ώσ άντιπρόσωποσ τήσ Έπαρχίασ.

Στίσ 25 Άπριλίου 1824 έπρεπε κανονικά νά άρχίσει ή νέα, κατά σειράν Γ' Περίοδοσ τήσ Προσωρινήσ Διοικήσεωσ τήσ Έλλάδοσ με προηγούμενη έκλογή παραστατών από κάθε έπαρχία. Όμωσ οί πολεμικές και πολιτικές περιστάσεισ όδήγησαν στήν άναβολή τήσ ενάρξεώσ τησ, ένώ παράλληλα έδόθησαν έντολέσ στούσ έπάρχουσ νά άρχίσουν τίς διαδικασίεσ έκλογήσ τών παραστατών¹². Ο έπαρχοσ Σίφνου έδωσε γραπτέσ όδηγίεσ πρόσ τούσ δημογέροντεσ τών τριών νησιών τήσ έπαρχίασ του νά όρίσουν «*έκλεκτάσ*» οί όποίοι θά συνήρχοντο σέ κοινή συνέλευση στήν έδρα τήσ Έπαρχίασ, τή Σίφνο, γιά νά εκλέξουν τόν παραστάτη τησ. Οί επί μέρουσ δημογεροντίεσ όρισαν έγκαιρα τούσ εκλέκτορέσ τουσ, αυτοί δέ τήσ Μήλου και Κιμώλου είχαν μεταβεί στή Σίφνο γιά νά πάρουν μέρος στήν εκλογή πού θά διεξήγετο στίσ 25 Μαΐου¹³. Τήν προκαθορισμένη όμως ήμέρα και ώρα έμφανίστηκαν μόνο οί εκλέκτορεσ Μήλου-Κιμώλου, ένώ οί τήσ Σίφνου δέν παρέστησαν, με άποτέλεσμα νά ματαιωθει ή εκλογή. «Οί εκλεκταί Μήλου και Κιμώλου, μή ήμπορούντεσ νά σταθούν περιπλέον» στή Σίφνο και άφοϋ άντελήφθησαν ότι οί φιλονικίεσ τών Σιφνίων δέν είχαν τέλος, άπεφάσισαν νά ψηφίσουν μόνοι τουσ «*τόν κύριον Νικόλαον Χρυσόγελοσ και διά τήν έρχομένην τρίτην περίοδον γνωρίζοντεσ τόν άνδρα φιλογενή, τίμιον και κατά πάντα άξιον του σειμοϋ τούτου ύπουργήματοσ*» και άφοϋ έπέστειλαν αυθημερόν σχετικό έγγραφο πρόσ «*τό Σεβαστόν Βουλευτικό*» άνεχώρησαν γιά τά νησιά τουσ¹⁴. Οί

8. Παράρτημα, έγγραφο Α2.

9. Άρχεϊον Ύδρασ, τόμοσ Θ', σελ. 235-237.

10. Ένώ ό Μπρέστ έφέρετο ώσ καθοδηγητήσ τών προξένων τών άλλων νησιών στήν κίνηση κατά τήσ Έπαναστάσεωσ, άργότερα, τό 1828, έφρόντισε και έστάλησαν στήν Κρήτη «*πέντε Γαλλικά πλοία και έσωσαν 800 άνδρασ κινδυνεύοντασ νά κατασφαγώσ*», βλ. Σιμεωνίδη. Ο καπετάν Δημήτρησ Κώστασ, «Σιφναϊκά Νέα» Μάρτ. 1989.

11. Έγγραφο Α2.

12. Δημακόπουλοσ, δ.π.π.

13. Έγγραφα Β3, Β4, Β5, Β6. «Έκλεκταί», έψηφίστηκαν α) του Άρτεμώνοσ τρείσ, οί πρώην οικόνομοσ (Άπόστολοσ) Μπᾶοσ, Ζαννάκησ Ίω. Καμπάνησ και Νικόλαοσ (Άλεξ.) Καμπάνησ, β) τήσ Καταβατήσ - Έξαμπέλων δύο, ό πρωτοπαπᾶσ Ζαμπέλησ και ό Παυλάκησ Άλιμπέρτησ, γ) τήσ Μήλου δύο, ό σακελλάριοσ Μήλου και ό Ίακωβάκησ Ταταράκησ, δ) τήσ Κιμώλου ό οικόνομοσ Σάρδησ. Δέν είναι γνωστοί οί «έκλεκταί» Κάστρου και Σταυρίου, πού πρέπει νά ήταν άλλοι τέσσερισ, δύο από κάθε μιάν από τίς δύο αυτέσ κοινότητεσ, αν κρίνουμε από τόν αριθμό τών οικογενειών τουσ σύμφωνα με τόν συνημμένον στό έγγραφο Β9 πίνακα. Δηλαδή οί «έκλεκταί» πρέπει νά ήταν συνολικά δώδεκα.

14. Έγγραφο Β7.

Μήλιοι καί οἱ Κιμώλιοι ἐγνώριζαν τήν ἀξία τοῦ Χρυσογέλου καί τόν ὑπερ-
ψήφισαν, οἱ συμπατριῶτες του Σίφνιοι, στούς ὁποίους τόσα πολλά εἶχε προ-
σφέρει ὁ διδάσκαλος, ὄχι! Ἡ μή προσέλευση στήν ψηφοφορία τῶν ἐκλε-
κτόρων τῆς Σίφνου ὀφείλονταν σέ ἐμπόδια πού παρενέβαλαν οἱ ἀντιδραστι-
κοί μέ ὑπόδειξη καί ἄλλων ὑποψηφίων, μέ σκοπό νά ματαιώσουν τήν ἐπανε-
κλογή τοῦ Χρυσογέλου καί νά μειώσουν τόν Ἐπαρχο πού τόν ἐθεωροῦσαν
ἄνθρωπο τοῦ πρώτου γιά νά ἐπιτύχουν καί τήν ἀπομάκρυνσή του. Στίς 25
Μαΐου, μετά τήν ματαίωση τῆς ἐκλογῆς παραστάτου, οἱ δημογέροντες καί
τῶν τριῶν νησιῶν τῆς Ἐπαρχίας συνεδρίασαν ἀπό κοινοῦ καί ἐξέτασαν τήν
κατάσταση· διεπίστωσαν λοιπόν ὅτι στόχος τῶν ἀντιδραστικῶν ἦταν ὁ Κα-
ραϊωάννης καί ἀπεφάσισαν νά τόν ὑπερασπισθοῦν. Ἐγραψαν λοιπόν καί
ὑπέγραψαν ἔγγραφο πρὸς τήν Ὑπερτάτη Διοίκηση ὅτι οἱ ἐναντίον του κατη-
γορίες ἦταν ψευδεῖς «διότι ἡμεῖς δέν ἐγνώρισαμεν αὐτόν τοιοῦτον, ἀλλ' ἐξ ἐνα-
ντίας ἄνδρα τίμιον, εὐσυνειδήτον, φιλοδίκαιον, ἀπροσωπόληπτον εἰς ὄλο τό διά-
στημα κατά τό ὅποιον ἐδιοίκησε τήν πατρίδα μας...»¹⁵. Φαίνεται ὅτι ὁ Καραϊω-
άννης, ὕστερα ἀπό τήν ἐναντίον του γραπτή καταγγελία τῆς 25ης Μαρτίου
πού ἀπέστειλαν οἱ ἀντιδραστικοί στή Διοίκηση, ἐπιζητοῦσε μέ παρόμοιες
μαρτυρίες νά ἀντικρούσει τούς πολεμίους του καί, ὅπως θά φανεῖ στή συνέ-
χεια, ἡ ἐπιστολή τῶν δημογερόντων τόν ἐβοήθησε σημαντικά γιά νά ἀπο-
σείσει τίς κατηγορίες.

Μετά τήν ὄξυνση τῶν πραγμάτων σ' αὐτόν τόν βαθμό, ὁ Καραϊωάννης
καί ὁ Χρυσόγελος, ἐπέρασαν στήν ἀντεπίθεση μέ ἐνέργειές τους καί προσω-
πικές παραστάσεις τοῦ δεύτερου στή Διοίκηση. Τό ζήτημα ἀπασχόλησε τό
Βουλευτικό, τό ὁποῖο ἐξουσιοδότησε τόν ἀντιπρόεδρό του ἐπίσκοπο Βρε-
σθένης Θεοδώρητο, νά ζητήσῃ ἀπό τό Ἐκτελεστικό «οἱ πρωταίτιοι τῶν
ταραχῶν, οἵτινες εἰσὶν οἰκονόμος Μπᾶος, Κωνσταντῖνος Μπᾶος, Κωνσταντῖνος
Μάτζας, νά μετακαλεσθῶσιν ἐνταῦθα διά νά ἀπολογηθοῦν»¹⁶. Στή διαταγή τῆς
Διοικήσεως οἱ «πρωταίτιοι» ἢ ὅσοι ἀπό τούς 21 πού ὑπέγραψαν τήν καταγ-
γελία τῆς 25ης Μαρτίου κατά τῶν Καραϊωάννη – Χρυσογέλου φαίνεται ὅτι
ἐθορυβήθηκαν καί ἄρχισαν νά ἐπιρρίπτουν τίς εὐθύνες ὁ ἕνας στόν ἄλλο μέ
ἀποτέλεσμα νά περνάει ὁ χρόνος καί οἱ «μετακληθέντες» ἀπό τή Διοίκηση νά
μὴν ἐμφανίζονται ἐνώπιόν της. Εἶναι πολύ πιθανόν ἐκεῖνοι πού εἶχαν παρα-
συρθεῖ, νά ἐφρόντισαν νά ἀπαλλαγοῦν τῆς κατηγορίας γιατί τελικά κατηγο-
ρούμενος ἀπέμεινε μόνον ὁ Κωνσταντ. Ἴω. Μπᾶος καί τό πρωτοπαλλήκαρό
του Ἀντώνιος Βρεμμένος· ὁ τελευταῖος, ἐπικεφαλῆς ἀτάκτων, εἶχε κατεβά-
σει ἀπό τό κτίριο τοῦ Ἐπαρχείου τήν ἐλληνική σημαία καί ἀσεβήσῃ ἐπ' αὐ-
τῆς¹⁷. Τό Ἐκτελεστικό μέ τό ὑπ' ἀριθμ. 2855/17 Ἰουλίου 1824 ἔγγραφο τοῦ
διέταξε τόν ναύαρχο Ἀνδρέα Μιαούλη «ὅπως ὑποχρεώσῃ τούς Κων. Ἴω.
Μπᾶον, Γεώργιον Μάτζαν, οἰκονόμον Σίφνου καί Ἀντώνιον Βρεμμένον, κατοί-
κους Σίφνου, νά ἔλθωσι ἐνταῦθα διά νά ἀπολογηθῶσιν εἰς τούς ἐνάγοντας αὐ-
τούς»¹⁸. Ὁ ναύαρχος Μιαούλης φαίνεται ὅτι δέν μπόρεσε νά μεταβεῖ στή

15. Ἐγγραφο Α4.

16. Ἐγγραφο Α3.

17. Ἐγγραφα Γ4, Γ8.

18. Γ.Α.Κ. Τά περιεχόμενα τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, τόμος τέταρτος [14β], τμήμα Β', ἀριθ. 4494.

Σίφνο γιατί στις 12 Σεπτεμβρίου τό 'Εκτελεστικό ἀπηύθυνε νέο ἔγγραφο, τό ὑπ' ἀριθμ. 4660, πρὸς τό 'Υπουργεῖο 'Εσωτερικῶν στό ὁποῖο ἀνέφερε ὅτι «εἰς τήν νῆσον Σίφνον εὐρίσκονται μερικά ἄτομα τά ὁποῖα ταραττοῦν τήν κοινήν ἡσυχίαν τῆς νήσου καί σπεῖρουν ζιζάνια μέ σκοπόν νά βλάψουν τά κοινά συμφέροντα. Προσκληθέντα δέ παρά τῆς Διοικήσεως ἵνα προσέλθωσι καί ἀπολογηθῶσι δι' ὅσα κατηγοροῦνται, ὄχι μόνον δέν ὑπήκουσαν, ἀλλά ἐξακολουθοῦν νά περιῦβρίζουν τοὺς Νόμους καί τήν Διοίκησιν. Ὅθεν διορίζεται τοῦτο (τό 'Υπουργεῖο) νά διατάξῃ τήν εἰς τάς νήσους εὐρισκομένην ἐκτελεστικὴν δύναμιν ν' ἀπέλθῃ εἰς Σίφνον καί ἀφοῦ συλλάβῃ τοὺς κακούργους τούτους νά τοὺς ἀποστείλῃ εἰς αὐτήν ἵνα δώσωσι δίκην τῶν κακῶν πράξεων των. Διότι ἐξ αἰτίας τούτων ἐμποδίζεται καί ἡ ἐκλογή τοῦ παραστάτου τῆς 'Επαρχίας μ' ὄλον ὅτι ἡ Μῆλος καί ἡ Κίμωλος διὰ τῶν ἐκλεκτῶν των ἔδωσαν τάς ψήφους των» πρό πολλοῦ¹⁹.

Οἱ πρόκριτοι καί οἱ δημογέροντες τοῦ νησιοῦ, πού παρακολουθοῦσαν μέ ἀνησυχία τήν ἐξέλιξη τῆς καταστάσεως καί ἔβλεπαν ὅτι ὑποκινητῆς τῶν ἐπεισοδίων καί ταραχῶν ἦταν ὁ Κων. Μπᾶος, ἀπηύθυναν ἐπιστολή στόν πατέρα του ζητώντας «νά καθησυχάσῃ αὐτόν ἀπό τάς καθημερινάς ταραχάς τάς ὁποίας ἐπροξένει εἰς τήν νῆσον των»²⁰. Ὁ Κων. Μπᾶος ἀντέδρασε καταγγέλλοντας στή Διοίκηση ἕναν ἐξ αὐτῶν, τόν δημογέροντα Ἀπόστολο Ὁθωναῖο, ὅτι τόν διασύρει καί ἐζήτησε τήν καταδίκη του²¹. Ὁ Ὁθωναῖος προσκλήθηκε στό Ναύπλιο, ὅπου καί ἔφθασε στίς 13 Σεπτεμβρίου 1824 καί ἀπέδειξε τήν ἀθωότητά του. Ὑστερα καί ἀπό τά ὅσα ἐπληροφορήθηκε ἀπό τήν ἀνάκριση τοῦ Ὁθωναῖου ἡ Διοίκηση ἔγραψε καί πάλι στόν Μπᾶο νά μεταβεῖ ἀμέσως στό Ναύπλιο, διαφορετικά θά διέταζε τή βίαιη προσαγωγή του. Ὁ Μπᾶος, τοῦ ὁποίου ὁ πατέρας εἶχε ἀποβιώσει λίγο νωρίτερα²², ἀπεφάσισε νά ὑπακούσει γιά νά μὴν ἐπιβαρύνει περισσότερο τή θέση του.

Ἐν τῷ μεταξύ φαίνεται ὅτι εἶχε προχωρήσει καί ἡ διαδικασία ἐκλογῆς τοῦ παραστάτου μέ ἐπιψήφιση τοῦ Χρυσογέλου κατά πλειοψηφίαν. Τήν 1η Σεπτεμβρίου ἐψήφισαν οἱ Ζαννῆς Ἰω. Καμπάνης, Νικόλαος Ἀλεξ. Καμπάνης καί Παῦλος Κων. Ἀλιμπέρτης, ἐνῶ οἱ λοιποὶ «δέν ἠθέλησαν νά συμψη-

19. Γ.Α.Κ. Τά περιεχόμενα.... τόμος πέμπτος, τμήμα Β' [15β], μέρος δεῦτερον, ἀριθ. ἐγγράφου 5864.

20. Ἐγγραφο Γ6.

21. Αὐτόθι.

22. Πότε ἀκριβῶς ἀπεβίωσεν ὁ ἀντιπρόξενος Ἰωάννης Μπᾶος δέν ἔχει ἀκόμη προσδιορισθεῖ. Ὁ Γ.Α. Πετρόπουλος, Νομικά Ἐγγραφα Σίφνου τῆς Συλλογῆς Γ. Μαριδάκη (1684-1835), στῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ἐν Ἀθήναις 1956, τόμος Γ', τεύχος Α', σελ. 1β', τοποθετεῖ, βάσει τῶν στοιχείων τῆς συλλογῆς, τόν θάνατό του μεταξύ 22 Φεβρουαρίου – 22 Νοεμβρίου 1824, ὅπως καί ἡ Ἑλένη Δαλαμπίρα, Προγονικό, Ἀθήνα 1988, σελ. 61, πού ἐπαναλαμβάνει τόν Πετρόπουλο. Στό ἐδῶ δημοσιευόμενο Γ6 ἔγγραφο ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἀπόστολος Ὁθωναῖος, ὅταν ἔφθασε στίς 13 Σεπτεμβρίου στό Ναύπλιο, ἐδήλωσε ὅτι ὅ τ α ν ἐ ζ ο ὕ σ ε ὁ Ἰωάννης Μπᾶος, οἱ δημογέροντες τοῦ ἔγραψαν νά φροντίσει νά περιορίσει τίς ἀντεπαναστατικές δραστηριότητές τοῦ γιου του. Ἄρα ὁ θάνατός του εἶχε ἐπέλθει τοῦλάχιστου πρό τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς. Μία ἄλλη πηγή, τό «Κατάστιχον ἐσόδων καί ἐξόδων» τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς Μητροπόλεως Σίφνου πρώην Μοσχονησίων Βαρθολομαίου, πού καλύπτει τήν περίοδο 9 Φεβρ. 1824 – 9 Φεβρ. 1825, μᾶς δίνει περισσότερα στοιχεῖα γιά τήν προσέγγιση τοῦ χρόνου τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννη Μπᾶου. Στήν σελίδα 1 τοῦ Καταστίχου καί στίς πρῶτες καταγραφές σημειώνεται: «10 γρόσια, λειτουργία Ἰωάννου Πάου» καί, λίγο παρακάτω, στήν ἴδια σελίδα: «10 γρόσια, λειτουργία εἰς τά 40 τοῦ Ἰωάννου Πάου». Ἀκόμη, «14 γρόσια, λείψανον καί λει-

φίσωσι». Τήν όριστικοποίηση τής έκλογής²³ άνεκοίνωσε στόν εύρισκόμενο στό Ναύπλιο Χρυσόγελο ό Γενικός Γραμματεύς τής Έπαρχίας Σίφνου Ίωάννης Πανώριος μέ έπιστολή τής 9ης Σεπτεμβρίου στην όποία, μεταξύ άλλων, έσημείωνε καί τά έξής βαρυσήμαντα: «*Άς ασχυνθώσι λοιπόν οι κακοί πατριώτες, οΐτινες έλπισαν ότι θέλουν άποστείλει εις τήν Διοίκησιν μέ τό άξίωμα τοϋ παραστάτου κανένα άγλογάλλον, όστις είναι άξιοςμυριών βαράθρων παρά τοιούτου άξιώματος, τό όποϊον βέβαια άν ήθελαν λάβει φωνήν καί οι λίθοι τής Πατρίδος, ήθελαν όμολογήσει ότι δέν άνήκει εις άλλον παρά εις τήν φιλογένειάν σας καί εις τούς όμοϊους σας κατά τήν παιδειαν καί τόν πατριωτισμόν*»²⁴. Είμαι πράγματι βαρυσήμαντη ή παράγραφος αυτή γιατί φανερώνει ότι καί άλλα πρόσωπα διεκδικούσαν τό άξίωμα τοϋ παραστάτου στη Σίφνο καί μάλιστα άγγλογάλλοι, δηλαδή άτομα πού άνήκαν σέ παρατάξεις άντιθετες μέ εκείνην τοϋ Νικ. Χρυσογέλου, άν καί φίλοι τής Έπαναστάσεως. Η πληροφορία βεβαιώνει ότι εκτοτε είχαν δημιουργηθει καί στη Σίφνο οι λεγόμενες «*φατρίες*», οι όποϊες βραδύτερα, κατά τήν καποδιστριακή περίοδο, εξελίχθηκαν σέ κόμματα. Οι ισχυρότερες από αυτές ήταν τοϋ Κολοκοτρώνη, τοϋ Κωλέττη καί τοϋ Μαυροκορδάτου πού μετονομάσθηκαν άντίστοιχα σέ «*ρωσική*», «*γαλλική*» καί «*άγγλική*» ύστερα από τήν άνάμειξη τών μεγάλων Δυνάμεων στα έλληνικά πράγματα καί τόν προσανατολισμό τους πρόσ τήν προστασία τής Ρωσίας, τής Γαλλίας καί τής Άγγλίας από τίς όποϊες εξάρτησαν τά κόμματα αυτά τή σωτηρία τής Έλλάδος²⁵.

II. Η τραγωδία καί ό θάνατος

Ό Κωνσταντίνος Μπάος όταν βεβαιώθηκε ότι ή Διοίκηση ήταν άποφασισμένη νά τόν όδηγήσει μέ κάθε τρόπο ένώπιόν της, άνεχώρησε από τή Σίφνο, μέ έναν ύπηρέτη του, γιά τό Ναύπλιο περί τίς 25 Σεπτεμβρίου γιά νά μήν έπιβαρύνει περαιτέρω τή θέση του μέ μία βίαιη προσαγωγή του. Στο

τουργία άρχιερατική Νικολάου Βαλέζη». Οι δύο πρώτες καταγραφές φανερώνουν ότι ή πρώτη λειτουργία καί τό 40νθήμερο μνημόσυνο τοϋ Μπάου έγιναν χωρίς τήν παρουσία τοϋ άρχιερέως, άντιθετα μέ τήν κηδεία τοϋ Βαλέζη πού ήταν άρχιερατική. Τά διαστήματα παρουσίας καί άπουσίας τοϋ τοποτηρητοϋ Βαρθολομαίου στη Σίφνο κατά τό 1824 είναι γνωστά μέ μεγάλη ακρίβεια (τά σημειώνει ό ίδιος στό Κατάστιχο). Είναι έπειτα γνωστό ότι ό Βαλέζης μέχρι καί 13 Μαΐου ήταν έν ζωή, άφου τήν ήμέρα αυτή έμφανίσθηκε στη δημοπρασία «*τών δεκάτων τής νήσου*» καί έδήλωσε «*είμαι μουστερης διά τό μέρος μου Κάστρον νά αγοράσω διά γρόσια 2000*» (*Γ.ΑΚ Μικροί Κλάδοι*, φάκ. 18 – Νήσοι), γεγονός πού βεβαιώνει ότι ό θάνατός του επήλθε άργότερα καί μάλιστα μεταξύ 13-27 Μαΐου καί όχι άργότερα γιατί ό Βαρθολομαϊός, πού προέστη τής κηδείας του, από 28 Μαΐου – 27 Ίουλίου άπουσίαζε στην Κίμωλο (28 Μαΐου – 6 Ίουνίου) καί τήν Μήλο (6 Ίουνίου – 27 Ίουλίου). Ό Βαρθολομαϊός άνέλαβε καθήκοντα στη Σίφνο στις 24 Φεβρουαρίου καί παρέμεινε σ' αυτήν μέχρι τίς 26 Μαρτίου, από δέ τίς 27 Μαρτίου – 29 Άπριλίου πραγματοποίησε έπίσκεψη στη Μύκονο. Υποθέτω ότι ό θάνατος τοϋ Ίω. Μπάου συνέβη κατά τήν άπουσία τοϋ άρχιερέως στη Μύκονο, δηλ. μεταξύ 27 Μαρτίου – 30 Άπριλίου.

23. Έγγραφο Β8.

24. Έγγραφο Β9.

25. Χρήστου Λούκου, Η Άντιπολίτευση κατά τοϋ Κυβερνήτη Ίω. Καποδίστρια 1828-1831, Άθήνα 1988, σελ. 19.

Ναύπλιο έφθασε τήν 11η πρωινή τής 29ης ίδιου μηνός. Μόλις όμως έβγήκε από τό καΐκι ό αστυνόμος Ναυπλίου τόν συνέλαβε άμέσως και διέταξε τή φυλάκισή του «εις τό φρούριον τής θαλάσσης», τό γνωστό Μπούρτζι. Τήν έπομένη ήμέρα, καταθορυβημένος από τή φυλάκισή του, έστειλε από τό Μπούρτζι στή Διοίκηση δύο αναφορές ζητώντας νά μεταφερθει στό Ναύπλιο γιά νά δικασθει «και τότε οι νόμοι ως ενεργήσωσιν τήν δικαίαν ποιήν μου», έγραψε στήν μία από αυτές. Στήν ίδια αναφορά έσημείωνε ότι έπήγε στό Ναύπλιο μόλις έπηρε τήν διαταγή τής Διοικήσεως: «δέν έφάνην άπειθείς διά νά είμαι εις τό εγκλημα τής άπειθείας», συνέχιζε, αλλά «μόνον μέ έπιταγήν της ήλθον, δείξις λαμπρά τής εύπειθείας μου, παραιτούμενος ού μόνον από τά ίντερέσσα μου (= τίς δουλειές μου), αλλά και του ύπουργήματος τής φαμελίας μας (= τών οικογενειακων υποχρεώσεων του)· μόνον και μόνον ως γέννημα Έλλάδιος, χαίρων νά βλέπω τήν γλυκυτάτην πατρίδα μου σήμεραν μέ νόμους, νά κριθώ μ' αυτούς νά μου σωφρονίσωσιν τά σφάλματά μου και ή σεβαστή μοι διοίκησης νά μέ έχη ως κατάδικον εις τό φρούριον πρό κρίσεως»²⁶. Είχε πλέον θυμηθει ότι ήταν Έλληνας και ότι ή γλυκυτάτη πατρίδα είχε πλέον νόμους (γιά τούς όποιους μέχρι τότε άδιαφορούσε) και ζητούσε νά δικασθει πρώτα σύμφωνα μ' αυτούς και αν άποδεικνύονταν ή ένοχή του τότε νά φυλακίζονταν. Φαίνεται μάλιστα ότι έζήτησε «νά δώση έγγύησιν και νά μένη έλεύθερος τής φυλακής» μέχρι έκδικάσεως τής υποθέσεώς του, αίτημα τό όποιο έγινε δεκτό μέ τό ύπ' αριθμ. 5030/1 Όκτωβρίου 1824 έγγραφο του Έκτελεστικού προς τό Ύπουργείο Αστυνομίας²⁷. Μετά τήν άποφυλάκισή του του έπετράπη νά μεταβει στήν Ύδρα και στίς Σπέτσες, από όπου έστειλε στήν Έπιτροπή κρίσεως «έγγραφο μαρτυρία» του μέ τήν όποία έδινε τήν ύπόσχεση «νά παρρησιάση εις τήν Διοίκησην κάποιον Άντώνιον Βρεμμένον, όστις κατέβασε μεθ' ύβρεως τήν εν Σίφνω έλληνικήν σημαίαν» και γιά τόν όποιο προηγουμένως είχε φροντίσει νά άπαλλαγει από τήν κατηγορία, προφανώς μέ δική του έγγύηση²⁸.

Στίς 6 Όκτωβρίου 1824 ό Ύπουργός Έσωτερικων Γρηγόριος Δικαίος «διώρισεν Έπιτροπήν συνισταμένην εκ των κυριων Γ. Γενναδίου, Κ. Ράδου και Στεφάνου Κ. Γαλάτη, διά νά κρίνη τόν Κωνσταντινον Μπαόν», ενημέρωσε δε σχετικώς μέ τό ύπ' αριθμ. 4141/9 Όκτωβρίου 1824 έγγραφό του τό Έκτελεστικό Σώμα²⁹. Στο διοριστήριο τής Έπιτροπής έγγραφο περιλαμβάνονταν και τό, κατά του Κ. Μπάου, κατηγορητήριο εκ πέντε σημείων³⁰. Ακόμη ή παράκληση προς τήν Έπιτροπή νά εξετάσει «άκριβώς και φιλοδικαίως τήν ύπόθεσιν» μέ μετάκληση και εξέταση και του Έπάρχου «χωρίς του όποιου νά

26. Έγγραφο Γ1 και Γ2.

27. Έγγραφο Γ3.

28. Έγγραφο Γ8. Έχω τή γνώμη ότι ό ίδιος έζήτησε νά μεταβει στήν Ύδρα και Σπέτσες, όπου ύπήρχαν οικονομικοί συνεργάτες τής οικογενείας του. Ίσως μάλιστα κάποιοι από τούς χρεώστες του που άναφέρονται στο προς αυτόν, από 22 Σεπτεμβρίου 1824, πληρεξούσιο τής μητέρας του γιά νά εισπράξει τά χρέη (Πετροπούλου, δ.π.π., σελ. 176-177) νά εύρίσκονταν σ' αυτά τά νησιά. Για δοσοληψίες των Μπάων μέ Ύδραιους είναι γνωστή και άλλη άλληλογραφία (ΓΑΚ. Ύπουργείον Αστυνομίας, φάκ. 16).

29. Έγγραφο Γ5.

30. Έγγραφο Γ4.

μήν ἀρχίση ἢ διαδικασία», ἀφοῦ καί αὐτός ἦταν κατηγορούμενος, βαρυνόμενος μέ τις ἐναντίον του κατηγορίες πού περιλαμβάνονταν στήν, ἀπό 25 Μαρτίου 1824, καταγγελία τοῦ Κων. Μπάου καί τῶν ἄλλων εἴκοσι Σιφνίων προκρίτων πού τήν εἶχαν ὑπογράψει. Μέ ἄλλο μάλιστα ἔγγραφο, τό ὑπ' ἀριθμ. 4146/10 Ὀκτωβρίου 1824, ὁ Ὑπουργός Ἐσωτερικῶν ἐζήτησε ἀπό τήν Ἐπιτροπή «νά κρίνη καί ὄσους εἶναι ὑπογεγραμμένοι εἰς τήν κατά τοῦ Ἐπαρχοῦ τῆς Σίφνου ἀναφοράν διά τήν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν»³¹, δίνοντας ἔτσι μεγαλύτερη διάσταση στό ζήτημα. Φαίνεται ὅμως ὅτι δέν μετακλήθηκαν στό Ναύπλιο τά εἴκοσι ἄλλα πρόσωπα, ἴσως γιατί τελικά κρίθηκε ὅτι ἡ υπόθεση θά ἔπαιρνε μάρκος. Ἐτσι αὐτή ἐκδικάσθηκε μόνο γιά τόν Κων. Μπαο καί τόν Ἀντώνιο Βρεμμένο. Ἡ Ἐπιτροπή «συνελθοῦσα πολλάκις καί ἐξετάσασα τήν υπόθεσιν ταύτην ἔγγραφα» καί τήν ἀπολογία «τοῦ κυρίου Μπάου πρὸς τὰς αὐτοῦ κατηγορίας ἐν ἧ σοφίζεται τήν ἀθώωσίν του» ἔκρινε καί ἀπεφάσισε:

«Αὐν... Ἐπειδή ὁ Κ. Μπαός ἀπεδείχθη φιλοτάραχος καί ὕβριστής τοῦ ὑπαλλήλου ὑπουργοῦ τῆς Διοικήσεως καί ἀπειθῆς εἰς τοὺς καθεστῶτας Νόμους, καταδικάζεται νά μήν ἐπιστρέψῃ εἰς τήν Νῆσον Σίφνον ἕως νά ἐγκριθῇ παρά τῆς Σ. Διοικήσεως.

Βον... Ἐπειδή ὁ Ἀντώνιος Βρεμμένος ἀπεδείχθη ὄργανον τῶν ταραχῶν καί στάσεων καί καταφρονητής τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας, νά γίνῃ πρὸς καιρόν ὑπερόριος ἀπό τήν Νῆσον Σίφνον.

Γον... Ἐπειδή ὁ ἔπαρχος κ. Π. Καραγιάννης κατηγορήθη ἀδίκως, ἀποδεικνύεται ἀθῶος».

Τήν ἀπόφαση αὐτή ὑπέγραψαν τά δύο μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Γεώργιος Γεννάδιος καί Κωνστ. Ράδος. Τό τρίτο μέλος, ὁ Στ. Κ. Γαλάτης, ὑπέγραψε ἰδιαιτέρως, ὡς ἐξῆς:

«Ὑπογράφω σύμφωνος καθ' ὅλα μέ τοὺς συνεπιτρόπους μου ἐξόν τοῦ περὶ ποινῆς κεφαλαίου, τό ὅποῖον κρίνω ὅτι πρέπει νά ἀφεθῇ εἰς τήν σκέψιν τῆς Σ. Διοικήσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1824
Στ. Κ. Γαλάτης»³²

Δηλαδή ὁ Γαλάτης ἀνεγνώρισε τήν ἐνοχή τῶν κατηγορουμένων, εἶχε ὅμως τή γνώμη ὅτι δέν ἔπρεπε νά τοὺς ἐπιβληθεῖ ἡ ποινὴ τῆς μὴ ἐπανόδου τους στή Σίφνο ἀπό τήν Ἐπιτροπή κρίσεως, ἀλλά ἀπό τήν Διοίκηση, ἡ ὁποία θά καθόριζε καί τό εἶδος τῆς ποινῆς. Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς ὑπεβλήθη στό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν καί τό τελευταῖο, μέ τό ὑπ' ἀριθμ. 75/29 Ὀκτωβρίου 1824 ἔγγραφό του, τήν ἀπέστειλε στό Ἐκτελεστικό Σῶμα³³. Στό ἔγγραφο αὐτό, τό ὅποιο ὑπέγραψε, «εἰς ἀπουσίαν τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν», ὁ Γενικός Γραμματεὺς Γ. Γλαράκης, διατυπώνεται καί ἡ ἄποψη τοῦ Ὑπουργείου ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως. Κατ' αὐτήν, ἡ ἀθώωση τοῦ Π. Καραγιάννη ἦταν σωστή πράξη «διότι ὁ ἄνθρωπος ἦτο ἀθῶος τῷ ὄντι»· ἡ ποινὴ γιά τόν Ἀντώνιο Βρεμμένο εἶχε «τόν τόπον τῆς» καί ἔπρεπε νά ἐκτελεσθεῖ. Ὅμως θεωροῦσε ὅτι ἡ, εἰς βάρος τοῦ Κων. Μπάου, ποινὴ ἦταν «ὀλίγον σκληρά» καί

31. Ἐγγραφο Γ7.

32. Ἐγγραφο Γ8.

33. Ἐγγραφο Γ9.

δτι συμφέρον ἦταν «εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις», καί ἴσως ὄχι ἄδικο, «νά συγχωρηθῆ ὁ ἄνθρωπος οὗτος καί νά μὴν τοῦ γένη περαιτέρω ποινή» γιατί ἦταν μέλος «τῆς πρώτης οἰκογενείας τῆς Σίφνου» καί εἶχε «ἐπιρροήν εἰς τὰ πράγματα. Τό μόνον δέ συμφέρον εἰς τήν Διοίκησιν εἶναι νά καταπαύσουν αἱ ταραχαί καί ν' ἀποκατασταθεῖ ἡ κοινή εὐταξία καί ἡσυχία», πρᾶγμα πού θά συναντοῦσε ἐμπόδια μέ μιά καταδίκη τοῦ Μπάου, ὁ ὁποῖος ἀρκετά εἶχε ἤδη τιμωρηθεῖ μέ τό νά βρεθεῖ μακριά ἀπό τήν πατρίδα του ἐπί τόσες ἡμέρες καί νά φυλακισθεῖ ἐπί «δύο ἡμέρας εἰς τό Καστέλλι». Ἄλλωστε ἦταν «πρέπον εἰς τήν Διοίκησιν νά συγχωρήσῃ τόν ἄνθρωπον τοῦτον μετανοοῦντα ἤδη καί ὑποσχόμενον εἰς τὰ ἐξῆς νά εἶναι εὐπειθής εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Διοικήσεως καί ἀφοσιωμένος εἰς τό Ἔθνος του»³⁴.

Εἶναι φανερό δτι ἡ ὑπέρ τοῦ Μπάου γνώμη τοῦ Γλαράκη ἦταν ἀποτελεσμα μεσολαβήσεως τρίτων καί πολύ πιθανόν τοῦ παραστάτου τῆς Ἐπαρχίας Σίφνου Νικ. Χρυσογέλου, στενοῦ φίλου τοῦ Γλαράκη³⁵, ὥστε νά μὴν κατεξευτελισθεῖ ὁ Μπᾶος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἤδη μετανοήσει καί εἶχε ὑποσχεθεῖ νά ὑπακούει στούς νόμους καί νά εἶναι «ἀφοσιωμένος εἰς τό Ἔθνος του». Μέχρι νά ἀποφασίσει ἡ Διοίκηση ἐπί τῶν προτάσεων Γλαράκη, τό Ἐπιτελεῖο τῆς Ἀστυνομίας ἔδωσε ἐντολή στήν Γενική Ἀστυνομία Ναυπλίου νά μεταχθεῖ στήν πόλη ὁ Κων. Μπᾶος, ἀπό τίς Σπέτσες ὅπου εὐρίσκονταν καί νά ἐγκλεισθεῖ στό φρούριο τῆς θαλάσσης³⁶. Ὁ Γεν. Ἀστυνόμος Ναυπλίου Κ. Μώραλης, μέ τό ὑπ' ἀριθ. 67/30 Ὀκτωβρίου 1824 ἐγγραφό του, ἀνέφερε στήν προϊσταμένη του Ἀρχή δτι «οἱ ἀπεσταλμένοι στρατιῶτες» μετέφεραν στό Ναύπλιο τόν Κ. Μπᾶο, ἀλλά δέν τόν ἐφυλάκισε στό Μπουρτζι «ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀπό τό κρῶν τῆς παρελθούσης νυκτός καί ἀπό αἰτίας ἄλλας τῶν δντι ἡσθῆνησεν καί ἔχει ἀνάγκην ἰατροῦ» γι' αὐτό τόν ἐκράτησε στό κτίριο τῆς Ἀστυνομίας Ναυπλίου «ἕως ὅτου νά ἀναλάβῃ ὀλίγον» καί κατόπιν θά τόν ἔστελνε στή φυλακή³⁷. Ἔτσι ὁ Κων. Μπᾶος, σοβαρά ἄρρωστος, ἐκρατεῖτο στήν Ἀστυνομία Ναυπλίου, μέχρι νά ἐκδοθεῖ ἡ ἀπόφαση τῆς Διοικήσεως. Τελικά τό Ἐκτελεστικό Σῶμα ἀπεφάσισε εὐνοϊκά γι' αὐτόν «διά πολλούς εὐλόγους λόγους», δηλαδή γιά λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος. Μέ τό ὑπ' ἀριθμ. 843/7 Νοεμβρίου 1824 ἐγγραφό του πρὸς τό Ἐπιτελεῖο Ἐσωτερικῶν, ἐνέκρινε τήν «παρά τοῦ Ἐπιτελείου τούτου προβαλλομένην γνώμην... περί ἀφέσεως τοῦ ρηθέντος Μπάου» καί ἔδωσε ἐντολή νά ἐλευθερωθεῖ³⁸. Φαίνεται ὅμως δτι ὁ Κων. Μπᾶος δέν ἐπρόλαβε νά πληροφορηθεῖ τήν ἀπαλλαγὴ του γιατί τήν ἐπομένη ἡμέρα, 8 Νοεμβρίου 1824, «ἐπλήρωσεν τό κοινόν χρέος» στό κρατητήριό τῆς Ἀστυνομίας Ναυπλίου³⁹. Ἡ Γενική Ἀστυνομία Ναυπλίου ἐπληροφόρησε τό γεγονός στήν προϊσταμένη Ἀρχή τῆς καί δτι «ἔλαβε τήν φροντίδα καί τὰ μὲν πράγματά του ἐπεσφράγισεν, αὐτόν δέ διέταξε νά σηκωθῆ» (νά ἐνταφιασθεῖ).

34. Αὐτόθι.

35. Ἐγγραφο Β12 στό ὁποῖο ὁ Ν. Χρυσόγελος ἀποκαλεῖ τόν Γλαράκη «ἀδελφός».

36. Ἐγγραφο Γ10.

37. Αὐτόθι.

38. Ἐγγραφο Γ11.

39. Ἐγγραφο Γ12.

Έτσι ο πολύς Κωνσταντίνος Ίω. Μπάος απεβίωσε σέ ξένο τόπο καί φυλακισμένος. Ἡ κηδεία του ἔγινε στό Ναύπλιο μέ κάθε τάξη καί μεγαλοπρέπεια, ἄν κρίνουμε ἀπό τό γεγονός ὅτι ἐπῆραν μέρος σ' αὐτήν «7 παπάδες, δύο διάκοι καί δύο ψάλτες», σύμφωνα μέ τά διαλαμβανόμενα στόν κατάλογο ἐξόδων «τῆς θανῆς τοῦ ἀειμνήστου Κ. Μπάου»⁴⁰, πού ἀνήλθαν, μαζί μέ ἄλλες δαπάνες πού ἔκανε ὁ ὑπηρετῆς του, σέ 161:37 γρόσια. Τά πράγματά του κατεγράφησαν καί ἐσφραγίσθηκαν σέ κιβώτιο, τό ὁποῖο παρέμεινε στό κτίριο τῆς Ἀστυνομίας Ναυπλίου γιά νά παραδοθεῖ στούς κληρονόμους του. Καί ἔφερε πολλά πράγματα μαζί του ὁ Μπάος, ἀπό στρώμα καί πάπλωμα, μέχρι κοστούμια, παλτά, γουναρικά, ἐσώρρουχα καί ἄλλα προσωπικά του εἶδη καί διάφορα νομίσματα, ὅπως λεπτομερῶς περιγράφονται στόν κατάλογο πού δημοσιεύεται στό Παράρτημα Ἐγγράφων.

Ὁ ἑπαρχος Παναγιώτης Καραϊωάννης εὐρέθηκε ἀθῶος ἀπό τ' ἐναντίον του κατηγορίες περί φατριασμοῦ κ.λπ., ὅμως δέν ἠθέλησε νά ἐπαίεθαι στή θέση του ἢ ἡ Διοίκηση ἔκρινε ὅτι μετά τόν ἀτυχο θάνατο τοῦ Κ. Μπάου δέν ἦταν σωστό νά ἐπιστρέψει στή Σίφνο. Ἴσως νά μὴν τό ἐπέτρεπε καί ἡ ὑγεία του ἢ ὅποια «χειροτερεύει καθ' ἡμέραν», ἔγραφε ὁ Χρυσόγελος στόν Γλαράκη στίς 27 Ὀκτωβρίου 1824⁴¹. Ἐτσι, ἀφοῦ θεωρήθηκαν οἱ λογαριασμοί του καί ἔλαβε «δι' ἐξόφλησιν μισθῶν καί ἐξόδων του ἐπαρχιακῶν γρόσια τρεῖς χιλιάδες ὀκτακόσια σαράντα καί ἐπτὰ»⁴², ἀπηλλάγη τῶν καθηκόντων του. Ἀργότερα διορίσθηκε ἑπαρχος Πύργου⁴³.

III. Τό νομικό ζήτημα καί ἡ ἐπίλυσή του

1. Οἱ θάνατοι τοῦ Ἰωάννη Μπάου, πρό τῆς 13ης Σεπτεμβρίου 1824, καί τοῦ πρωτότοκου γιοῦ του Κωνσταντίνου στίς 8 Νοεμβρίου τοῦ ἴδιου χρόνου, δέν ὑπῆρξαν χωρίς συνέπειες, οἰκογενειακές συνέπειες. Ἀντίθετα, ἔδωσαν ἀφορμές δημιουργίας μεγάλων προβλημάτων καί μακροχρόνιων δικαστικῶν ἀγῶνων οἰκονομικά καταλυτικῶν γιά τήν μέχρι τότε ἀκμάζουσα οἰκογένεια. Ἄς παρακολουθήσουμε ὅμως τά πράγματα μέ κάποια σειρά.

Ὁ Ἰωάννης Μπάος, τρίτο παιδί τοῦ Κωνσταντάκη καί τῆς Ἑλένης, γεννήθηκε στή Σίφνο τῷ 1755⁴⁴. Ὅπως φανερώνουν πολλά χειρόγραφα του, ἔτυχε ἰδιαιτέρας μορφώσεως σπουδάζοντας, προφανῶς, στήν περίφημη Σχολή τοῦ Ἁγίου Τάφου τοῦ νησιοῦ του, ἴσως καί σέ ἄλλα σχολεῖα. Σέ ἡλικία 25 χρόνων νυμφεύθηκε τήν Αἰκατερινιά Παγκάλου, κόρη τῆς διακεκριμένης οἰκογένειας τῶν Παγκάλων τῆς Κέας. Ἀπό τῶν ἡγάμων γεννήθηκαν ἕξι παιδιά, ὁ Κωνσταντίνος (1782), ἡ Ἑλένη (1784), ἡ Μαρία (1790), ὁ Πέτρος (1791), ἡ Ὑμεναία (1793) καί ὁ Νικόλαος (1794)⁴⁵. Ὁ πρωτότοκος Κωνσταντίνος, ἔτυχεν ἐπίσης ἰδιαιτέρας μορφώσεως καί προορίζονταν νά

40. Ἐγγραφο Γ13 καί τά συνημμένα.

41. Ἐγγραφο Β12.

42. Ἐγγραφο Β13.

43. Παναγιωτόπουλου, Οἱ τέκτονες...

44. Δαλαμπίρα. Προγονικό, σελ. 58.

45. Αὐτόθι.

διαδεχθεί τόν πατέρα του στην άρχηγία της οικογενείας. Μετά τις σπουδές του ασχολήθηκε με τις έμπορικές - κτηματικές εργασίες κοντά στον πατέρα του, ο οποίος ασκούσε και καθήκοντα υποπροξένου της Άγγλίας στη Σίφνο⁴⁶. Στά 1808 και σε ηλικία 26 χρόνων ο Κωνσταντίνος νυμφεύθηκε τό Ρηνάκι, θυγατέρα του σιόρ Κωνσταντάκη Πέτρου Μάτζα, της άλλης μεγάλης οικογενείας του νησιού και υποπροξένων της Γαλλίας⁴⁷. Πρό του γάμου, στις 9 'Απριλίου 1808, οι γονείς του, κατέστρωσαν τό «άβαντάριο» του, προικῶ δηλαδή έγγραφο πού άποτελοῦσε «πίνακα τῶν διδομένων εἰς προΐκα» στον μέλλοντα νά νυμφευθεῖ. Τόν ἐπροΐκιζαν μέ πολλά άκίνητα και κινητά πράγματα «καί εἰς μετρητά 6.000 γρόσια». Ἀριθμός ὁμως άκινήτων, εἰδικῶς κατονομαζομένων, «θέ νά εἶναι ὑπό τήν ἐξουσία τήν ἐδικήν μου», σημείωνε ὁ πατέρας του, «καί τῆς φιλιτάτης μου ὁμοζύγου μητρός του, μέχρι τελευταίας ἡμῶν ἀναπνοῆς, και μετά τήν ἡμῶν ἀποβίωσιν, νά εἶναι ἐλεύθερα μέ τήν εὐχήν μας ἐδικά του»⁴⁸. Ἀκόμη, ἄν ἡ ἐν γένει συμπεριφορά του πρὸς τούς γονεῖς του ἐξακολουθοῦσε, μέχρι τοῦ θανάτου τους, νά εἶναι «κατάτό προσήκον υἱκόν ἀπαραίτητον χρέος του», ὑπόσχονταν πῶς «θέλει ἀπολαύσει και ἄλλα ἕτερα κατά τήν ἐφεσί μας». Τέλος, στό ἴδιο ἄβαντάριο περιλαμβάνονταν και ἕνας ἰδιαίτερος και περίπου ἀκατανόητος ὄρος: «Ταῦτα πάντα δίδομεν μέ τήν εὐχήν μας εἰς τόν υἱόν μας Κωνσταντάκη, ἄν ὁμως ἰδοῦμεν και πιάσσωμεν εἶθε κατά τόν πόθον μας, εἶναι και διαδόχους του». Κατά τόν ἀείμνηστο καθηγητή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γ. Πετρόπουλο, ὁ δυσνόητος αὐτός ὄρος «σημαίνει ὅτι ἄν ἰδοῦν και πιάσουν ἐγγόνια... ὄπερ θά ἡδύνατο νά ἐρμηνευθῆ ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταῦτη τά διδόμενα θά περιέρχονται και εἰς τούς διαδόχους του και ἐπομένως, κατ' ἀντιδιαστολήν, ὅτι ἄν τοῦτο δέν συμβῆ, δέν θά περιέρχονται τά πράγματα εἰς τούς ἄλλους κληρονόμους τοῦ υἱοῦ, ἐφ' ὅσον δέν εἶναι κατιόντες. Ποία ἐπομένως θά ἦτο ἡ τύχη τῶν πραγμάτων αὐτῶν;»

Οἱ ἀπορίες ἀπό τό δυσνόητο τοῦ ὄρου αὐτοῦ ξεκαθαρίζονται ἤδη ἐντελῶς μετά τήν πρόσφατη ἀνακάλυψη και νέων μαρτυριῶν. Ὁ πατέρας Μπᾶος ἤθελε ὅπωςδήποτε ἡ περιουσία τῆς οικογενείας νά παραμένει σ' αὐτήν γι' αὐτόν τόν λόγο ἔπρεπε νά περιέρχεται σέ ἄρρενα κατιόντα, ὅπως ὁ γιός του πού κι' αὐτός μέ τήν σειρά του, ἔπρεπε νά ἀποκτήσει ἄρρενα γιά τήν ἀσφαλῆ διαδοχή. Σέ ἀντίθετη περίπτωση, ἄν δηλαδή ὁ πρωτότοκος Κωνσταντίνος δέν ἀποκτοῦσε γιό, ἡ περιουσία θά περιέρχονταν στον ἐπόμενο ἄρρενα κατιόντα, τόν ἀδελφό του Πέτρο, μέ τίς ἴδιες βέβαια προϋποθέσεις. Τίς προθέσεις του ἐξήγησεν ὁ Ἰωάννης Μπᾶος στον Κωνσταντίνο, πρό τοῦ γάμου του, και τόν ὑποχρέωσε σέ μυστική γραπτή συμφωνία. Σ' αὐτήν ἀνεφέρετο «ὅτι ἐάν γεννήσῃ υἱόν, τότε μόνον νά εἶναι τά προικιζόμενα εἰς τήν κυριότητά του, εἰδέ μή νά ἐπιστρέψωσιν εἰς τόν προικίζοντα και κληρονόμους αὐτοῦ»⁴⁹.

2. Ἐτσι, ὁ γάμος ἐδημιούργησε στον δύστυχο Κωνσταντίνο ἕνα μεγάλο πρόβλημα ἡ ἐπίλυση τοῦ ὁποίου ἐξηρτάτο ἀπό τήν ἰδιοτροπία τῆς φύσεως.

46. Πετροπούλου, ὀ.π.π., σελ. 170 ἐπ. - ἐγγραφο Α1.

47. Πετροπούλου, ὀ.π.π., σελ. 109 ἐπ.

48. Αὐτόθι.

49. Ἐγγραφα Δ2 και Δ17 και ἡ συνημμένη ἀπόφαση.

Τό πρόβλημα έγινε δυσχερέστερο όταν ή σύζυγός του έγέννησε τό 1810/11 κοριτσάκι, στό όποιο έδόθηκε τό όνομα Μοσχού, αυτή δέ, 22 μήνες μετά τή γέννηση του παιδιού, απέβίωσε, άγνωστο από ποιάν αίτία⁵⁰. Τήν μικρή Μοσχού ανέλαβε «έκ τών σπαργάνων αυτής» ή γιαγιά της Κατερινιά Μπάου, ή μητέρα του πατέρα της, ό όποϊος βραδύτερα συνήψε δεύτερο γάμο μέ τήν Μαρουσά, θυγατέρα Κωνσταντίνου Άποστ. Μπάου. Οί άτυχίες όμως δέν είχαν τέλος για τόν Κωνσταντίνο· ή δεύτερη σύζυγός του δέν μπορούσε νά τεκνοποιήσει! Τό πόσο τόν άπασχολούσε τό ζήτημα και πόση ήταν ή άγωνία του, φαίνεται σέ έγγραφο τής 31ης Μαρτίου 1820, σπάνιο στό είδος του, άν όχι μοναδικό. Μέ αυτό ό Κωνσταντίνος Μπάος προήλθε στή μίσθωση τών ύπηρεσιών ιατρού, του δοτόρου Ίω. Λ. Ταραντίνου, ιταλικής πιθανόν καταγωγής, «διά νά κουράρη τήν άρχόντισσάν του κυρά Μαρουσάκη μεθ' όσης τής δυνατής αυτού πείρας... και διά τής ιατρικής τέχνης του δυνηθῆ νά κάμη τήν κυρά Μαρουσάκη νά τεκνοποιήση (και) μετά τήν έν καιρῶ γέννησιν του παιδίου νά λαμβάνη παρά του σιόρ Πάου διά μισθόν του γρόσια δύο χιλιάδες, ήτοι Νο 2000»⁵¹. Οί θεραπειές όμως του Ταραντίνου δέν έφεραν κανένα άποτέλεσμα.

Μετά τόν θάνατο του Κωνσταντίνου στό Ναύπλιο κληρονόμοι του άπέμειναν ή ηλικίας 14 1/2 έτών θυγατέρα του Μοσχουδάκι και ή δεύτερη σύζυγός του. Έτσι όλη ή περιουσία, αντίθετα από τά όσα έπιθυμούσε και προγραμμάτιζε ό πατέρας Μπάος, περιέρχονταν στήν έξουσία γυναικῶν και μέ ένα γάμο τής Μοσχουδάκι, σέ χέρια τρίτων. Η Αικατερινιά Μπάου και ό γιός της Πέτρος έδήλωσαν ότι ή πρώτη, σύμφωνα μέ τήν τοπική συνήθεια, ήταν έπίτροπος τής Μοσχουδάκι «έως οὔ νά ηλικιωθῆ» και διαχειρίστρια κάθε ύποθέσεως⁵², φαίνεται δέ ότι διέδωσαν πώς έλάχιστα ήταν τά περιουσιακά στοιχεία τής όρφανής άφου «μέ ιδιαίτερο συμφωνητικό του πατρός της μέ τόν πατέρα του» έπρεπε ό πατέρας της «νά είχε γεννήσει υιόν» όποτε και μόνον θά περιέρχονταν στήν κυριότητά του όσα είχε προικισθει κατά τό 1808⁵³. Τότε οί Μάτζηδες, οί εκ μητρός θεϊοί τής Μοσχουδάκι, θέλησαν νά προάσπισουν τά δικαιώματα τής όρφανής, γιατί άντελήφθησαν τίς ύποπτες προθέσεις τών Μπάων⁵⁴. Για νά έξαφανίσουν δέ τό πρόσχημα τών τελευταίων περι άνηλικότητος τής Μοσχουδάκι, έσπευσαν νά τήν παντρέψουν μέ τόν Άπόστολο Γρυπάρη, τέκνο εκλεκτής επίσης οικογενείας του νησιού⁵⁵. Στή δραστική αυτή ένέργεια προήλθαν οί Μάτζηδες, όταν ή Αικατερινιά και ό γιός της Πέτρος ήθέλησαν νά αναλάβουν άμέσως τήν διαχείριση τής κληρονομίας μέ όρισμό από τήν Αικατερινιά, πού ή ίδια ήταν «καταβεβαρυ-

50. Έγγραφο Δ10. Συνεπώς έσφαλμένα η Δαλαμπίρα. Προγονικό. σελ. 62. ύποθέτει ότι τό Ρηνάκι απέβίωσε τό 1824 και ότι «συνελήφθησαν οί Βάοι. πατέρας και υιός και ό Μάτζας και. ένδεχομένως μαζί μέ τήν Ρηνάκι. οδηγήθηκαν στό Ναύπλιο. όπου πέθαναν όλοι άγνωστο πώς». Τά γεγονότα συνέβησαν όπως ιστοροῦνται εδώ. Άλλωστε ό Μάτζας δέν συνελήφθη.

51. Πετροπούλου. ό.π.π.. σελ. 142.

52. Έγγραφο Δ1.

53. Έγγραφο Δ2.

54. Όπως φαίνεται οί εκ μητρός θεϊοί τής Μοσχουδάκι έγνώριζαν καλά τίς προθέσεις τών Μπάων. οί όποιοι είχαν άδικήσει και τήν αδελφή τους Μαρία. σύζυγο Πέτρου Καμαράση. βλ. Πετροπούλου. ό.π.π. σελ. 178.

55. Έγγραφο Δ2. Δ17 (συνημμένη άπόφαση).

μένη από τας άνυποφόρους λύπας της... και γυνή προβεβηκυῖα» στην ήλικία, έκπροσώπων της «του έκλαμπροτάτου και σεβαστου κονσόλου της Γαλλίας κυρίου Λουή Μπρέστη ...και του υιοῦ της Πετράκη εις τό νά θεωρηθῆ πάσα ή ληψοδοσία του μακαρίτου υιοῦ της και νά βαλθῆ... εις καλήν και χριστιανικήν τάξιν, μέχρι της τελείας ήλικιώσεως της έγγονῆς της Μοσχου»⁵⁶. 'Ο Λουής Μπρέστ έδωσε καταφατική άπάντηση και ή Αίκατερινιά, με έγγραφο της 1 Φεβρουαρίου 1825, βεβαιωμένο από τον έκκλησιαστικό τοποτηρητή της μητροπόλεως Σίφνου Βαρθολομαῖο, όρισε ότι «ό έκλαμπρότατος κονσολος της Γαλλίας κύριος Λουής Μπρέστ μετά του υιοῦ της Πετράκη λέγονται και ονομάζονται επίτροποι εις τήν καλήν άποκατάστασιν όλων των ίντερέσων γενικῶς του μακαρίτου υιοῦ της, έχοντες κάθε πληρεξουσιότητα παρ' αυτής εις τό νά θεωρήσωσιν κάθε λογαριασμόν δοσοληψίας του, νά βάλουν εις κάθε καλήν τάξιν τά κατάστιχά του και άφοῦ λάβουν τά ίσα αυτών νά βουλώσουν πάλιν αυτά και νά στέκωνται μέχρι της ήλικιώσεως και ύπανδρείας της έγγονῆς της Μοσχους». Και όχι μόνον αυτό, αλλά και νά μεριμνήσουν «εις κάθε καλήν άποκατάστασιν των ίντερέσων της έγγόνῆς της και θυγατρὸς του υιοῦ της Μοσχους προστατεύοντες και επίτροπεύοντες αυτήν ώσαν νά ήτον αυτός εκείνος ό μακαρίτης υιὸς της και έπειδή ζει ή γυνή του μακαρίτη υιοῦ της, έχει τήν άδειαν νά διορίση επίτροπους εις τό νά θεωρήσουν τά ίδια της ίντερέσσα κατά τήν τοπικήν συνήθειαν με τους διορισμένους επίτροπους της»⁵⁷. Δέν διόρισε δηλαδή επίτροπο έναν από τους Μάτζηδες θείους της Μοσχους, αλλά τρίτο πρόσωπο, εύρισκόμενο μάλιστα στη Μήλο, και τον γιο της Πέτρο που έτσι θά ήταν ό μόνος διαχειριστής. Οι Μάτζηδες έσπευσαν νά σφραγίσουν όλα τά διαχειριστικά βιβλία και έγγραφο του Κων. Μπάου σέ σκρίνιο «με τήν βασιλικήν σφραγίδα της καγγελαρίας τους», δηλ. του γαλλικου ύποπροξενείου «επί σκοπῶ νά μη λείψη τίποτε»⁵⁸. "Όταν δέ ό Μπρέστης έπῆγε στη Σίφνο και δέν επέτρεψε στό Μοσχουδάκι νά παρίσταται κατά τήν άποσφράγιση του σκρίνιου, αυτή κατέφυγε στό Έπαρχείο τό όποιο επίσης «έθῆκε επ' αυτού τήν σφραγίδα του» με άποτέλεσμα νά άναγκασθῆ ό Μπρέστης νά παραιτηθῆ από επίτροπος⁵⁹. Άκολουθως ό Πέτρος Μπῶος «υιὸς της Αίκατερινιάς έστειλε προς τους ειρημένους δημογέροντας διαμαρτυρικόν έμποδίζων τήν πατρικήν κληρονομίαν της Μοσχους και λέγων ότι πρόξενος ὢν της Μεγάλης Βρετανίας άπέρχεται εις Σμύρνην ίνα διά της εκεί Βρετανικῆς Δυνάμεως θεωρηθῆ αυτη ή διαφορά⁶⁰. 'Η όρφανή Μοσχου ύποπτευθεισα πολλά προσέδραμε εις τήν Σεβαστήν Διοίκησιν αίτουσα τήν πατρικήν της κληρονομίαν». Για τίς σχετικές ένέργειες ένώπιον της Διοικήσεως κατέστησε πληρεξούσιο τον σύζυγο της 'Απόστολο Γρυπάρη με έγγραφο της 7ης Αύγουστου 1825, επικυρωμένο από τό Έπαρχείο. Με τό ίδιο πληρεξούσιο έξουσιοδοτοῦσε τον σύζυγο της «νά παραλάβη και τό εις τήν 'Αστυνομίαν Ναυπλίου πατρικόν της σεντούκιον με όλα τά έμπεριεχόμενα σ' αυτό είδη»⁶¹.

56. Έγγραφο Δ1.

57. Αυτόθι.

58. Αυτόθι.

59. Έγγραφο Δ17.

60. Αυτόθι.

61. Πετροπούλου, δ.π.π., σελ. 302. Είχε προηγηθῆ και άλλο πληρεξούσιο προς τον σύζυγον της της 19 Μαῖου 1825.

3. Στις 12 Αυγούστου 1825 «*ὁ σύζυγος καὶ ἐπίτροπος αὐτῆς Ἀπόστολος Γρυπάρης*» κατέθεσε στήν «*ὑπέρτατη Σεβαστὴ Διοίκηση*» ὡς «*ὑπερασπιστριαν τῶν δικαιωμάτων παντός Ἑλλήνος*» ἀναφορά ζητώντας «*νά ὑπερασπισθῆ πολίτην καὶ ὄρφανήν*»⁶². Τό Ἐκτελεστικό Σῶμα μέ τήν ὑπ' ἀριθ. 10993/18 Αυγούστου 1825 διαταγή του ἐζήτησε ἀπό τό Ἵπουργεῖο Δικαίου «*νά διορίση τριμελῆ Ἐπιτροπήν συγκειμένην παρά τῶν κυρίων Γεωργίου Σταύρου, Ἰωάννου Α. Πολυζωΐδου καὶ Ρήγα Παλαμήδη, διά νά θεωρήσουν τήν ὑπόθεσιν*». Μερικές ἡμέρες ἀργότερα οἱ Πολυζωΐδης καὶ Σταύρου ἀντικατεστάθησαν μέ τούς Ἰωάννη Κ. Γιαννόπουλο καὶ Γεώργιο Πλέσσο ἀντίστοιχα καὶ ὀριστικοποιήθηκε ἡ συγκρότησή της⁶³. Στήν ἀρχή, ἀφοῦ λόγω ἀσθενείας τοῦ Ἀποστόλου Γρυπάρη «*παρεδέχθη ἀντεπίτροπον τόν Ζαφείρη Μάτζαν*», θεῖον ἐκ μητρὸς τῆς Μοσχοῦς⁶⁴, ἡ Ἐπιτροπὴ διεπίστωσε ὅτι ὁ ἀντίδικος Πέτρος Μπᾶος «*δέν εἶχε ἐπιτροπίαν = πληρεξούσιο ἀπό τούς λοιπούς συγγενεῖς του*», δηλαδή τήν μητέρα του Αἰκατερινιά «*καὶ λοιπούς πρὸς πατρός θείου τῆς Μοσχοῦς*» γι' αὐτό ἀναγκάσθηκε νά διακόψει τὴ διαδικασία μέχρι νά τακτοποιηθεῖ τό ζήτημα, ἀνέφερε δέ σχετικῶς στό Ἵπουργεῖο Δικαίου μέ ἀναφορά τῆς 30ῆς Αυγούστου⁶⁵. Τό τυπικό αὐτό θέμα τακτοποιήθηκε τὴν ἐπομένη ἡμέρα μέ γραπτὴ δήλωση τῶν παραστατῶν τῶν Ἐπαρχιῶν Σίφνου καὶ Κέας Νικολάου Χρυσογέλου καὶ Ἰωάννου Παγκάλου οἱ ὁποῖοι διαβεβαίωσαν ὅτι «*ὁ κύριος Πᾶος ἀναγνωρίζεται ἐπίτροπος τῆς οἰκογενείας του ἐνεργῶν ὡς ἀπό μέρους τῆς μητρὸς του εἰς ὄλας τὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις*»⁶⁶. Στις 3 Σεπτεμβρίου καὶ ὁ ἀντίδικος Ἀπόστολος Γρυπάρης ἀνεγνώρισε αὐτὸν «*ἐπιστηριζόμενος εἰς τὴν ἐγγύησιν τῶν εἰρημένων ἀντιπροσώπων*»⁶⁷ (Χρυσογέλου - Παγκάλου). Παράλληλα δέν ἔλειψαν καὶ οἱ παρασκευιακὲς ἐνέργειες ἀπό μέρους τοῦ Π. Πάου μέ χρησιμοποίησι τοῦ Ἄγγλου ναυάρχου Χάμιλτον, ὁ ὁποῖος ἔγραψε ὑπὲρ αὐτοῦ στόν «*κύριον Μαυροκορδάτον, Γενικὸν Γραμματέα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας*»⁶⁸. Μετὰ τὴν ἐνέργεια τοῦ Χάμιλτον, ὁ Πᾶος ἐπῆρε τό θάρρος καὶ ἀπηύθυνε τὴν 1η Σεπτεμβρίου ἐπιστολὴν στόν Μαυροκορδάτο ζητώντας «*νά λάβῃ τό δικαίωμα ἢ σεβαστὴ του μήτηρ νά θεωρήσῃ δι' ἐπιτρόπων τὰ ἐγγραφα τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ του*» πού εἶχαν σφραγισθεῖ στό σκρίνιο, γιατί σ' αὐτό δέν περιέχονταν «*μόνα τὰ μερικὰ του ἐγγραφα, ἀλλὰ κοινῶς ἢ ληψοδοσία τριῶν οἰκογενειῶν... τὴν ὁποῖαν ὁ μακαρίτης διεύθυνε...*». Ἄλλωστε, κατὰ τὴν ἀποψή του, αὐτό καὶ μόνον ἦταν τό ζήτημα πού ἔπρεπε νά ἐξετάσει ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ ὄχι «*νά κρίνει περὶ κληρονομικῶν δικαιωμάτων*» γιὰ τὰ ὁποῖα δέν συνέτρεχε λόγος. Ζητοῦσε δέ ἀπό τὴν ἐκλαμπρότητά του «*νά δόσῃ τοῦτον τὸν δρόμον εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην*», τῆς ἀποσφραγίσεως δηλαδή καὶ μόνον τοῦ σκρίνιου⁶⁹. Αὐθημερόν κατέθεσε καὶ ὑπόμνημα στό Ἵπουργεῖο Δικαίου στό ὁποῖο ἀνέφερε ὅτι «*πρὶν ἀνοιχθῆ τό*

62. Ἐγγραφο Δ2.

63. Ἐγγραφα Δ3, Δ4, Δ5.

64. Ἐγγραφο Δ7.

65. Αὐτόθι.

66. Ἐγγραφο Δ8. Ἀντίγραφό του ἔχει δημοσιευθεῖ στοῦ Πετρόπουλου, ὀ.π.π., σελ. 302-303.

67. Ἐγγραφο Δ11.

68. Ἐγγραφο Δ9.

69. Αὐτόθι.

σκρίνιον αυτό, εις τό όποϊον έμπεριέχονται όλα τά τής φαμίλιας μας καί αυτού του μακαρίτου έγγραφα, δέν ήμπορεί νά θεωρηθῆ καμμία διαφορά, ώσάν όπου μητ' έγώ, μητ' αυτοί έχομεν άνά χειρας κανέναν έγγραφον, ουτ' έγώ, ουτ' αυτοί γνωρίζομεν ποία είναι ή κατάσταση τού μακαρίτου, πώς λοιπόν μου ζητοῦν κληρονομίας, καί έγώ τί νά τους δώσω; Διά τουτο παρακαλώ τό έξοχον ύπουργεϊον νά διατάξη τόν έπαρχον καί Γεν. Γραμματέα, συμφώνως μέ τήν διορισθεισαν παρά του νομίμου επιτρόπου (τής μητέρας του) 'Επιτροπήν, όμοῦ μέ τόν άρχιερέα, ώς έκ μέρους τής άνιψιάς μου καί κληρονόμου του μακαρίτου αυταδέλφου μου, διά νά καταγράψουν καί ξεχωρίσουν όλα τά έγγραφα καί τότε, άν δέν συμφωνήσωμεν, διά μέσου των αυτών έγγράφων παρρησιαζόμεθα εις τό κριτήριον καί τότε αυτοί μέν θέλει γνωρίζουν τί να ζητοῦν κι' έγώ τί ν' άποκριθῶ»⁷⁰.

4. Η 'Επιτροπή όμως, στηριζόμενη στην καταγγελία του 'Αποστόλου Γρυπάρη, προχώρησε κανονικά στη διεξαγωγή τής διαδικασίας: άφου άκουσε τους αντιδίκους, άρχισε στη συνέχεια νά έξετάζει τά διάφορα έγγραφα που είχαν τεθει ύπόψη της καί νά συσκέπτεται για τήν επίλυση διαφόρων νομικῶν ζητημάτων που άνέκυπταν από τήν ύπόθεση. Οί ήμέρες έπέρναγαν καί ή έκδοση αποφάσεως καθυστερούσε, μέχρι που στις 18 Σεπτεμβρίου ό Π. Μπᾶος έγγραψε στό 'Εκτελεστικό νά μή θεωρηθεῖ «φευγόδικος», άλλ' ήταν ύποχρεωμένος νά έπιστρέψει στη Σίφνο γιατί «ή πρεσβύτες μητέρα του άσθενεί καί τά τής οικογενείας του δλης πράγματα έμεναν άπροστάτευτα». Ζητούσε ακόμη νά του κοινοποιηθεῖ ή άπόφαση τής 'Επιτροπής «διά του κ. Παγκάλου, παραστάτου Κέας, τόν όποϊον άφινε επιτρόπον του»⁷¹.

Η άπόφαση έκδόθηκε τελικά στις 24 Σεπτεμβρίου καί άπεστάλη στό 'Υπουργεϊο Δικαίου τό όποϊο, μέ τό ύπ' αριθ. 1375 έγγραφό του, ύπέβαλε αντίγραφό της στό 'Εκτελεστικό Σῶμα⁷². Τό τελευταίο, μέ τήν ύπ' αριθμ. 12233/1 'Οκτωβρίου 1825 διαταγή του, άνέθεσε στό 'Υπουργεϊο νά έξακριβώσει εάν κάποιος από τους αντιδίκους «ζητῆ έκκλητον κριτήριον», νά ασκήσει δηλαδή έφεση, όποτε νά επιλέξει τά καταλληλότερα πρόσωπα «διά τήν αναθεώρησιν τής ύποθέσεως», διαφορετικά νά έκτελέση τήν άπόφασιν καθ' όλην της τήν έκτασιν»⁷³. Κατά τής αποφάσεως, τό π̄ρισπούδαστο κείμενο τής όποιας δημοσιεύεται ολόκληρο στό Παράρτημα έγγράφων⁷⁴, δέν ασκήθηκε έφεση καί έδόθηκαν οδηγίες για τήν έφαρμογή της. Μέ αυτήν άνεγνωρίζοντο τά κληρονομικά δικαιώματα τής Μοσχούς καί έπελύοντο πλήθος ζητημάτων βάσει τής νομοθεσίας 'Αρμενοπούλου καί ειδικοτέρων γνωμοδοτήσεων τής 'Επιτροπής. 'Οριζε δέ, μεταξύ των άλλων, νά διορισθεῖ «παρά τής Σ. Διοικήσεως επιτροπή, ή όποία ν' άνοιξη τό έσφραγισμένον σκρίνιον καί νά διαχωρίση όλην τήν πατρικήν κληρονομίαν τής Μοσχούς από τήν περιουσίαν τής οικογενείας Παϊδων, καθώς διαλαμβάνει τό άρχέτυπον του δημοσίου προικοσυμφώνου, εύρισκομένου έν αυτώ, καθ' όλην τήν έκτασιν του· εις τό άνοιγμα τουτο χρεωστοῦν νά παρευρεθῶσι καί τά δύο διαφερόμενα μέρη ή προσωπικῶς ή άντιπροσώπως καί νά ζητήσουν από τήν αυτήν επιτροπήν ό καθείς τό δικαϊόν

70. Έγγραφο Δ10.

71. Έγγραφο Δ13.

72. Έγγραφο Δ15.

73. Αὐτόθι.

74. Έγγραφο Δ17 στό όποϊο είναι συνημμένη.

του, τό όποϊον θέλει κρίνει καί άποφασίσει ή ίδια. Έάν δέ ήθελεν εύρεθῆ κανέν ιδιαίτερον συμφωνητικόν τοῦ πατρός τῆς Μοσχούς μέ τόν πάππον της, τοῦτο θέλει εἶναι άκυρον, διότι ή εξάβιβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου, σελ. 53, Βιβλ. Α΄, τίτλος θ΄, λέγει «τά παράνομα σύμφωνα δέν έχουν καμμίαν βεβαίωσιν»⁷⁵.

Τό Ὑπουργεῖο Δικαίου, σέ εκτέλεση ὄρου τῆς αποφάσεως, διέταξε τόν Ἐπαρχο Σίφνου «νά διορίσει τρεῖς ανθρώπους τιμίους καί άσχέτους» γιά νά ενεργήσουν τά άνωτέρω. Κατά τῆς διαταγῆς αὐτῆς άντέδρασε ὁ Πέτρος Μπᾶος, ὁ ὁποῖος μέ αναφορά του άπο 10 Ὀκτωβρίου 1825, άπό τήν Ὑδρα, ὅπου εύρίσκονταν, έγγραψε στό Ἐκτελεστικό Σῶμα «πῶς εἶναι δυνατόν νά εύρεθῶσιν εἰς Σίφνον άνθρωποι οἱ ὁποῖοι νά μήν εἶναι συγγενεῖς ἤ σχετικοί, ἤ μ΄ αὐτούς, ἤ μέ ἐμέ, καί εκτός ὅπου ἤ αὐτός (δηλ. ὁ Γρυπάρης) ἤ ἡμεῖς θέλει άδικηθῶμεν, δέν θέλει πάλιν κατορθώσομεν τίποτε, διό παρακαλῶ τό Σεβαστόν τοῦτο Σῶμα νά διορίση μίαν τριμελῆ Ἐπιτροπήν άπό μή Σιφνίους καί ἄς εἶναι άπό τά γειτονικά μας νησία, διότι μέ έντοπίους δέν θέλει κατορθωθεῖ τίποτε»⁷⁶. Τό Ὑπουργεῖο, μέ τό ὑπ΄ αριθμ. 1987/22 Δεκεμβρίου 1825 έγγραφό του πρός τό Ἐπαρχεῖον Σίφνου, άνεγνώρισε ὅτι «ἔπρεπε κατά χρέος νά στείλει άπ΄ ένταῦθα τρία ὑποκείμενα διά νά δώσουν τέλος εἰς τήν διαφοράν αὐτήν, αλλά φροντίζον έν ταυτῶ νά άπαλλάξη άπό τά ὑπέρογκα έξοδα τούς διαφορομένους, εκρινεν εύλογον νά ὀνομάση τρία ὑποκείμενα άπό τάς πλησίον αὐτόθι νήσους, καί διά τήν ὀλιγότητα τῶν έξόδων, καί διά τήν εύκολίαν τῆς μετακομίσεως εἰς τάς παρούσας περιστάσεις. Ὅθεν διατάττεται τό έπαρχεῖον αὐτό νά προσκαλέση εκ μέν τῆς Πάρου, τόν κύριον Παναγιώτην Βαφιόπουλον, εκ δέ τῆς Νάξου τόν κύριον Νικόλαον Κόκκον, εκ δέ τῶν Θερμιῶν τόν Ἰωάννην Παχάρνικον, ὅτινες συνελθόντες εἰς Σίφνον κατά τήν ἤν έποχήν εγκρίνετε τό έπαρχεῖον νά δώσωσι τέλος εἰς τήν ρηθειῶσαν μεταξύ Πέτρου Πάου καί Ἀ. Γρυπάρη διαφοράν, θέλουσι δέ λάβει διά τά έξοδά των εκαστος τῶν προσκληθέντων μερῶν άνά γρόσια διακόσια πενήντα Νο 250 εκ τῆς μερισθησομένης περιουσίας»⁷⁷.

Λεπτομέρειες γιά τήν εκτέλεση τῶν διαλαμβανομένων στήν άνωτέρω διαταγή δέν εἶναι γνωστές. Φαίνεται ὅμως ὅτι ή ὑπόθεση δέν εύρῆκε τότε τέλος, πιθανόν λόγω τῶν άναστατώσεων πού έδημιούργησαν στό νησί πρόσφυγες Σφακιανοί-πειρατές επί δύο περίπου χρόνια⁷⁸. Ἡ Μοσχού δέν έπαυσε βέβαια νά ενεργεῖ γιά τήν ίκανοποίηση τοῦ δικαίου της. Εἶχε μάλιστα διορίσει στήν ἔδρα τῆς Διοικήσεως καί «τακτικόν επίτροπον αὐτῆς τόν κύριον Ἀντώνιον Βεργῆν» ὁ ὁποῖος, μέ αίτησή του πρός τήν «επί τοῦ Δικαίου καί τῆς Παιδείας Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας», πού έλαβε αριθμόν πρωτοκόλλου 315 τοῦ Σεπτεμβρίου 1827, έζήτησε τήν εκτέλεση τῆς αποφάσεως τῆς «παρά τοῦ παύσαντος Ὑπουργεῖου τοῦ Δικαίου τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως διορισθείσης Ἐπιτροπῆς»⁷⁹. Ἡ Γραμματεία, μέ τό ὑπ΄ αριθμ. 406/5 Σεπτεμβρίου 1827 έγγραφό της πρός τήν Δημογεροντία Σίφνου, έγνωστοποίησε σ΄ αὐτήν ὅτι «θεωρήσασα έσκεμμένως τήν άπόφασιν ταύτην... καί εύροῦσα αὐτήν κατά πάντα έννομον καί δικαίαν καθ΄ ὄλην τήν εκτασιν, ὥστε οἱ άντιτείνοντες

75. Αὐτόθι.

76. Ἐγγραφο Α16.

77. Ἐγγραφο Α17.

78. Συμμεωνίδη, Ἱστορία τῆς Σίφνου, σελ. 258 έπ.

79. Ἐγγραφο Α18.

κύριοι Πάιδες δέν ἔχουν βάσιν νομιμότητος πρός ἀνθίστασιν... ἄρα ἡ Μοσχοῦ εἶναι νόμιμος κληρονόμος τοῦ πάππου τῆς καί οὐδεὶς δύναται νά τῆς ἀφαιρέσῃ τό δικαίωμα. Διά τοῦτο, διά τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1143 πράξεως τῆς Κυβερνήσεως διατάσσεται ἡ Δημογεροντία αὕτη ἵνα ἐκτελέσῃ τήν διαληφθεῖσαν ἀπόφασιν ἀνυπερθέτως καί οὕτω δώσῃ τό ἀνήκον πέρασ αὐτῆς»⁸⁰. Τέσσερις ἡμέρες ἀργότερα, ὁ Γραμματεὺς τοῦ Δικαίου καί τῆς Παιδείας Γ. Κώπας, μέ τῆ διαταγή του ἀριθ. 468 πρὸς τὴν Δημογεροντία Σίφνου ἔδωκε ἐντολή σ' αὐτὴν «ἀναντιρρήτως καί ἀνευ τῆς παραμικρᾶς ἀναβολῆς νά δώσῃ τό ἀνήκον τέλος τῆς προεκδοθείσης ἀποφάσεως τῆς μεταξύ Μοσχοῦς Κωνσταντίνου Μπάου καί λοιπῶν Μπαίδων διαφορᾶς, ἐνεργοῦσα τὴν ἀπόφασιν ταύτην κατὰ πνεῦμα καί γράμμα· ἂν τουναντίον προκύψῃ δυσκολία τις ἀπὸ τό μέρος τῶν κυρίων Μπαίδων, ἄς τοὺς εἰδοποιήσῃ ἐπισήμως ὅτι ἐνεκα τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς θέλει σταλεῖ ἐκτελεστικὴ δύναμις νά τοὺς ὑποχρεώσῃ ἄκοντας διὰ νά κλίνωσι εἰς τό δίκαιον καί ὅλα τὰ ἔξοδα θέλει εἶναι εἰς βάρος των, πᾶσα δέ ὀλιγωρία ἢ χρονοτριβισμὸς θέλει λογίζεσθαι ὡς ἔγκλημα παραβάσεως τῶν χρεῶν τῆς»⁸¹, τῆς δημογεροντίας δηλαδὴ.

Χωρὶς νά εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τίς πηγές, εἶναι πολὺ πιθανόν ὅτι τότε ἔλαβε τέλος ἡ μεγάλη αὐτὴ ὑπόθεση ἡ ὁποία, πραγματικὴ σέ ὄλες τίς διαστάσεις τῆς, ὅπως φανερώνουν τὰ ἐπίσημα ἱστορικὰ ἔγγραφα, ἐξελίχθη κατὰ τρόπο μυθιστορηματικόν. Ἀπὸ αὐτὴν βεβαιώνεται καί τό δίδαγμα τῆς Γραφῆς: «ἄλλαι αἱ βουλαὶ τῶν ἀνθρώπων...». Διαφορετικὰ προγραμμάτιζε ὁ Ἰωάννης Μπαῶς τὰ τῆς οἰκογενείας του, ἐντελῶς ἀντίθετα ἐξελίχθησαν αὐτά.

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

A1

Κύριε Παναγιώτη Καραγιάννη

μέ θαυμασμόν μας εἶδομεν ὡς ἐξ ὀφφικίου νά προσκαλεῖτε τόν υἱόν μας εἰς τό ὀσπῆτιόν σου, τό ὅποῖον ἴσως ἡ ἀμάθειά σου τό κάμνει· μέ ὄλον τοῦτο σᾶς λέγω ἄλλοτε, ὄχι μόνον υἱόν Κονσόλου νά μὴν προσκαλῆς μέ αὐτό τό ὕφος, ἀλλ' οὔτε καί νά ζητεῖς τόν παραμικρόν σούδιτον ἢ πρεταῖστον· ἀληθινὰ τοὺς πληρεξουσίους Ἑλληνας ἐπιθυμίαν εἶχα νά τοὺς ἀνταμώσω διὰ νά ἰδῶ ἂν σοῦ συγχωροῦσι καί ἡ εὐγενεία τους νά φαίρεσαι μέ αὐτό τό ὀφφικιον καθ' ὄλων τῶν ἐθνῶν. Ὁ υἱός μας φεύγει αὔριον, καί ἂν ἀγαπᾶτε ἐλάτε ἀπόψε εἰς τό Κονσολᾶτο μας.

11 Ὀκτωβρίου 1823

ὁ Βίτζε Κόνσολος

Giovanni Bao

80. Αὐτόθι.

81. Ἐγγραφο A19.

Ἐτερον ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

Πρὸς τοὺς Κυρίους ἐπιτρόπους τῶν πληρεξουσίων
τῆς Προσωρινῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως

Μέ μεγάλον μας θαυμασμόν εἶδαμεν ἀπόψε ἐν ραβάσιον ἐξ ὄφικίου τοῦ κυρίου Παναγιώτη Καραϊωάννη λεγομένου ἐπάρχου, εἰς τό ὁποῖον ἐξουσιαστικῶς προσκαλεῖ τόν υἱόν μας καί δοσιθοτητήν (διά τό γῆρας μας) τοῦ ἐν Σίφνω Βίτζε Κονσολάτου μας τῆς μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τῆς Βρετανίας διά νά ἔλθῃ αὐριον εἰς τάς δύο ὥρας νά παρρησιασθῆ ἔμπροσθέν σας· ὁ τρόπος αὐτοῦ δέν ἀμφιβάλλω ὅτι γνωρίζετε πῶς εἶναι γεμᾶτος ἀμαθείας καί ἀηδίας, τόν ὁποῖον αὐτόν τρόπον μεταχειριζόμενος καθημερινῶς μέ μερικούς ὁμόφρονας ἐντοπίους συνομώτας αὐτοῦ, παρεβλέπαμεν, ὡς προσωρινά, ὡς λέγετε ὄντα τά πράγματά σας, ἐλπίζοντες, ἂν ὁ Θεός ἤθελε σᾶς δώσῃ τό ζητούμενον καί σᾶς τό ἐπιστηρίζωσι καί οἱ Βασιλεῖς τῆς Γῆς, τότε βέβαια ἤθέλετε καπιτουλάρει καί μέ τήν μεγαλειότητά των καί ἤθέλετε διορίσειν καί ἄνδρας διοικητάς νά γνωρίζωσι τά χρέη των, ἐπειδή καί αὐτός δέν τά γνωρίζει βέβαια· καί μ' ὄλον ὁποῦ ὁ ἴδιος υἱός μας (ὡς μᾶς λέγει) ὠμίλησε τῷ ἰδίῳ Καραϊωάννῃ πρό μηνῶν νά ὁμιλήσῃ τῶν ὀρκομένων συντρόφων αὐτοῦ διά νά παύσωσιν ἀπό τό νά ὁμιλῶσιν ἐναντίον τῶν βασταζομένων βασιλικῶν παρασῆμων εἰς τήν οἰκίαν μας καί ἐναντίον ἡμῶν τῶν ἰδίων τῶν τιμωμένων μέ αὐτά τά ἴδια βασιλικά παράσημα, αὐτός ὁ ἀμαθής ὄχι μόνον δέν ἐμετρίασε τήν ἀχρειότητά του, ἀλλά καί ἐτόλμησε νά δείξῃ ἐγγράφως ὑπεροχήν ἐναντίον ἑνός, ὁποῦ παρρησιάζεται εἰς πρόσωπον ἑνός τοιοῦτου μεγάλου Μονάρχου, ἀπολαύσαμεν ἐκεῖνον ἐγγράφως, ὁποῦ ἕως τώρα ἐμεταχειρίζετο διά λόγων. Ὅθεν πρῶτον σᾶς λέγομεν καί σᾶς πρετεστάρουμεν αὐτόν τόν ἀμαθῆ καί ἀχρεῖον, ἐάν δέν εἴσασθε ὁμόφρονές του, νά τόν διδάξετε τά χρέη του, ἐν ὄσω νά ἀναφερθῶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους μου μέ τά ἐγγράφα του. Πρετεσταριζόμεθα ἐναντίον σας νά μήν τολμήσετε νά ζητήσετε εἰς τό ἐξῆς ἄνθρωπον, ὁποῦ ἤθελε σᾶς εἰπῆ ὅτι εἶναι ὑπήκοος τῆς μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως μας, ἀλλά ν' ἀναφέρεσθε πρὸς ἡμᾶς δι' ἐκεῖνον ὁποῦ ἤθελε σᾶς εἰπῆ καί ἡμεῖς θέλομεν σᾶς δίδει τήν ἀναγκαίαν ἀπολογία.

Σίφνος 11 Ὀκτωβρίου 1823
ὁ Βίτζε Κόνσολος
Giovanni Bao

Αὐριο ξεκινῶ τόν αὐτόν υἱόν μας διά Μῆλον, διά νά παρρησιασθῆ εἰς τόν περιμενόμενον Ναύαρχον τῆς Φόρτζε Ναβάλες τῆς μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως μας καί ἂν δέν εἶναι ὀπίσω ἀλλ' εἶναι περασμένος νά τρέξῃ διά Σμύρνην καί ἂν δέν ὁμοφρονῆτε ἀποκριθῆτε μας ἀπόψε.

Ἐπισημαίνεται ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
ὁ Προσωρινός Γεν. Γραμματεὺς
Νικόλαος Σπεράντσας

(Τ.Σ.)
(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 8)

A2

Πρὸς τὴν ὑπερτάτην καί σεβαστὴν
Ἑλληνικὴν Διοίκησιν
Βουλευτικόν τε καί Ἐκτελεστικόν

Ἐπειδὴ καὶ γνωρίζομεν, ὅτι ἡ ἀγρυπνος φροντίς, τὴν ὁποίαν ἡ σεβαστὴ διοίκησις ἔχει εἰς τὸ νὰ εἰσάξῃ τὴν εὐνομίαν καὶ εὐταξίαν εἰς ὅλους ἡμᾶς τοὺς πτωχοὺς ὁμογενεῖς τῆς, ἣτις δὲν ἴσχυται νὰ εἰσαχθῇ εἰς κανέν μέρος, παρ' ἀπὸ ἑνα καλὸν διοικητὴν, ἀναφερόμεθα μετὰ παρακλήσεως, ὅτι διοικούμενοι σήμερον δύο χρόνους παρὰ τοῦ Ἐπαρχοῦ κυρίου Παναγιώτη Καραϊωάννη, λαβόντος σχέσεις μὲ τοὺς ἐδῶ μερικοὺς, κάμνοντας φατρίας, πειραζόμεθα ἀδίκως παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐνήργησε καὶ ἐνεργεῖ φιλοπροσώπως ζημίας καὶ ἀτιμίας κοινῶς καὶ μερικῶς διὰ τοῦτο παρακαλοῦμε τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ τοῦ λοιποῦ ἀπ' αὐτόν, στέλλουσά μας ἄλλον, ὅστις θέλει ἢ ἀσχετος, διὰ νὰ ἐνεργῇ τὴν εὐνομίαν καὶ εὐταξίαν μας· ὁ δὲ ἀπὸ μερικοὺς μόνον ἐκλελεγμένος παραστάτης κύριος Νικόλαος Χρυσόγελος ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἕνας τῶν σχετικωτέρων του, ὑποπευόμενοι ὅτι θέλει πασχίσειν, ὡς καὶ πέρυσι διὰ μεγάλων ἀγώνων, νὰ ἐπιφορτίσῃ καὶ ἐφέτος πρὸς ἡμᾶς τὸ ὑποκείμενόν του, παρακαλοῦμεν, νὰ μὴν εἰσακουσθῇ. Ὁ δὲ νέος σταλθησόμενος ἑπαρχος ἄς ἐπιταχθῇ νὰ πληροφορήσῃ τὴν ὑπερτάτην καὶ σεβαστὴν Διοίκησιν περὶ πάντων, τῶν ὅσα ὑποφέρομεν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς ἀνθρώπους. Δεόμεθα δὲ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν στερέωσιν τῆς ὑπερτάτης Διοικήσεως καὶ νίκας λαμπρᾶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ μένομεν.

Ἐν Σίφῳ 1824: Μαρτίου 25

ὁ Οἰκονόμος Μπᾶος
ὁ Σακελλάριος Βερνίκος
ὁ Πρωτοπαπᾶς Ζαμπέλης
ὁ Σκευοφύλαξ Κάτζας
ὁ Γέρων Οἰκονόμος
Γεώργιος Μάτζας

Λοῦϊς Γγιών

Νικόλαος Ντεπάστε
Κωνσταντῖνος Μπᾶος
Κωνσταντῖνος Μάτζας
Νικόλαος Βαλέτας
Ζανῆς Ἰωάννου Καμπάνης
Κωνσταντῖνος Μπᾶος
Ἰωάννης Λειμβαῖος
Πέτρος Κ. Μπᾶος
Πέτρος Ι. Πᾶος
Γεώργιος Προβηλέγγιος
Ἀπόστολος Μάτζας
Νικόλαος Γγιών
Πέτρος Μάτζας
Λεονάρδος Δεπάστης

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 8)

A3

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
τό Βουλευτικόν Σῶμα

Περίοδος Β'
Ἄριθ.: 860

Πρὸς τὸ Σεβαστόν Ἐκτελεστικόν

Παρά τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν πληροφορεῖται τὸ Σ. Ἐκτελεστικόν τὰς συμβαινούσας ταραχὰς εἰς τὴν Νῆσον Σίφνον, αἱ ὁποῖαι βέβαια προέρχονται παρ' αὐτῶν τῶν ὀλίγων, οἵτινες ἐτόλμησαν καὶ διὰ τῆς ἐσωκλείστου ἀναφορᾶς των νὰ συκοφαντίσωσι τὸν Ἐπαρχον καὶ Παραστάτην των, τῶν ὁποίων ἡ διαγωγή εἶναι γνωστὴ εἰς τὴν Διοίκησιν. Πρωταίτιοι τῶν ταραχῶν εἶναι οἱ δύο λεγόμενοι ὑποπρόξενοι, Κωνσταντῖνος Μπᾶος καὶ Μάτζας, οἵτινες, ἐν ᾧ δὲν θέλουν οὔτε καν νὰ ὀνομάζονται Ἕλληνες, οὔτε πληρώνουσι κανέν δικαίωμα ἐθνικόν, ὡς παρατηρεῖται ἀπὸ τὰ ἐσωθεν

τρία αποδεικτικά. Καί ἐν ᾧ ἐπαγγέλλονται προξενίαν ξένων δυνάμεων, ἐμπλέκονται εἰς ὑποθέσεις τοπικάς καί ὑπογράφονται εἰς κατηγορίας κατά τοῦ ἐπάρχου καί παραστάτου, ἐν ᾧ οἱ πλειότεροι αὐτῶν εἶναι ὑπογεγραμμένοι εἰς τό παραστατικόν.

Ἐξ ἀπάντων τούτων καί ἄλλων πληροφοριῶν ἀποδεικνύεται σαφῶς ὅτι αὐτοί ταραττοῦσι τήν κοινήν ἡσυχίαν καί ἐχθροπαθῶς κατατρέχουσι τόν ἐπαρχον καί τόν παραστάτην των. Τό Βουλευτικόν γνωμοδοτεῖ ὅτι οἱ πρωταίτιοι τῶν ταραχῶν, οἵτινες εἰσὶν οἰκονόμος Μπᾶος, Κωνσταντῖνος Μπᾶος, Κωνσταντῖνος Μάτζας, νά μετακαλεσθῶσιν ἐνταῦθα διά νά ἀπολογηθοῦν. Περί δέ τοῦ Ἐπάρχου, ἄν ἐγκρίνεται παρά τοῦ Σ. Ἐκτελεστικοῦ νά μετακαλεσθῆ καί αὐτός ἐνταῦθα, εἰ δέ καί εἶναι ἡ παρουσία του ἐκεῖ ἀναγκαῖα νά στείλῃ ἐπίτροπόν του.

Τῆ 21 Μαΐου 1824 ἐν Ἄργει

ὁ Ἀντιπρόεδρος
+ ὁ Βρεσθῆνης Θεοδώρητος

(Τ.Σ.)
ὁ Α΄ Γραμματεὺς
Ἰω. Σκανδαλίδης

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 8)

A4

Σεβαστὴ Ὑπερτάτη Διοίκησις

Ἐμάθομεν ὅτι τινές τῶν συμπατριωτῶν μας ἀνεφέρθησαν εἰς τήν Διοίκησιν κατά τοῦ Ἐπάρχου ἡμῶν ὅτι ἐδιοίκησε κακῶς καί ἐπιβλαβῶς εἰς τήν πατρίδα, ὅτι ἔλαβε σχέσεις ἐνταῦθα καί ἄλλα τοιαῦτα. Ὅθεν κρίνομεν χρέος μας ἀπαραίτητον νά μαρτυρήσωμεν μέ ἐλευθέραν καί ἀδέκαστον συνείδησιν ἐνώπιον Θεοῦ καί τῆς Διοικήσεως ὅτι ἡμεῖς δέν ἐγνωρίσαμεν αὐτόν τοιοῦτον, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἄνδρα τίμιον, εὐσυνείδητον, φιλοδίκαιον, ἀπροσωπόληπτον εἰς ὄλο τό διάστημα, κατά τό ὅποιον ἐδιοίκησε τήν πατρίδα μας καί ὅτι ἐπροσπάθει πάντοτε νά ἐνεργῆ τά πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος ἀφορῶντα, ἄν αἱ περιστάσεις ἤθελαν τό συγχωρήσει εἰς τήν ἀξιοῖτητα καί πατριωτισμόν του.

1824 Μαΐου 25 ἐν Σίφῳ

- ὁ τοποτηρητής τοῦ Δημογέροντος Κάστρου Γεώργιος Διπάστης
- Τομάζος δημογέροντας Ἀρτεμῶνος
- Ἰωάννης Πανόριος δημογέρων Σταυρίου
- Γεώργιος Πρόκος δημογέρων Σταυρίου
- Γεώργιος Ντουφλῆς δημογέροντας ἀρτεμῶνος
- Νικόλαος Πρατικός δημογέρων Ἐξαμπέλων
- ὁ οἰκονόμος Κιμήλου Σάρδης καί δημογέροντας
- ὁ Σακελλάριος Μήλου καί δημογέροντας
- Ἰάκωβος Ταταράκης καί δημογέροντας Μήλου.

Δέκατα ἀπλήρωτα τῶν ὑποκοινσόλων
Ἀγγλίας καί Γαλλίας τοῦ 1823 ἔτους

Ἰωάννης Μπᾶος ὑποκόινσολος Ἀγγλίας

ἀπό δέκατον λαδίου του Γρ. 19:5

Κωνσταντίνος Μπᾶος υἱός του Γρ. 209
 Πετράκης Μπᾶος υἱός του ἀδεκάτιστος, διόλου
 Νικόλαος Μάτζας ὑποκόνοσολος Γαλλίας Γρ. 23:3
 Ζαφειράκης ἀδελφός του Γρ. 22

N. 3 Σίφνος 1823 Σεπτεμβρίου 28

Κύριε Κωνσταντῖνο Μπάω, χαίρομαι (διά)
 τήν ὑγείαν της

Διά προσταγῆς τῆς διοικήσεως τήν περικαλῶ διά νά πληρώση τήν δογάναν τῶν
 κάτωθεν πραγμάτων ὡς σημειῶ:

σφουγκάρι τζουβάλαις 6 ἔφερον ὀκάδες	
δλον ὀμοῦ ψυλό	ὀκ. 140
χοντρό σφουγκάρι	ὀκ. 87
τό ψυλό ὀκ. 140 ἀπό γρ. 14 ἔφερον	γρ. 1.960
χοντρό 87 ἀπό γρ. 8 ἔφερον	γρ. 696
κάπαρι πινάκια 250 γρ. ἔφερον	γρ. 500
	3.156
	3
	γρ. 9.468

ὁ Γενικός Λιμενάρχης
 καί ἀστυνόμος Σίφνου
 (ΤΣ) Δημήτριος ... Πάρις

Στό κάτω μέρος τοῦ ἐγγράφου μέ γράμματα τοῦ κ. Μπάου ἡ σημείωση:
 ὅταν ἡ μεγαλειότης του ὁ βασιλεὺς τῆς Βρεττανίας σᾶς γνωρίσει καί τρετάρει μαζί
 σας τότε θέλει σᾶς ἐγνωρίσει: Κ. Μπᾶος.

Ἄδεκάτιστα καί ἐλλείποντα τῶν δεκάτων
 τῶν ὑποκοנסόλων Ἀγγλίας καί Γαλλίας τοῦ 1822 ἔτους

- Ὁ γέρων κόνσολος δέν ἐδεκάτισε οὔτε ἐφάνέρωσε τά καλοκαιρινά του, μόνον τό
 κρασί του εἶναι γνωστόν διά τό ὅποιον χρεωστεῖ Γρ. 6:16
- Πετράκης Μπᾶος υἱός τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑποκοנסόλου διόλου ἀδεκάτιστος.
- Νικόλαος Γαλλικός ὑποκόνοσολος δέν ἐφάνέρωσε διόλου τά καλοκαιρινά του.
- Κωνσταντάκης Μπᾶος υἱός τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑποκοנסόλου διά κουμέρκι ἐνός Σα-
 μίου κατακρατεῖ... Γρ. 12.
- Διά μενζῆλι ὀποῦ ἔστειλεν εἰς Μῆλον ἐβάσταξεν ἀπό τό δέκατόν του... Γρ. 18.

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 8)

B1

«Ἐλαβον παρά τοῦ Ἐπάρχου Σίφνου Παναγιώτη Καραϊωάννη α κόντο εἰς τρεῖς
 πάγες μου τῶν 1822 διά μηνιαῖα ἐπτά παρά ἡμέρας ὀκτώ γρόσια διακόσια ὀκτώ καί
 παράδες ἐπτά Ἄρ. 208:7: τά ὀποῖα εἶναι ἀπό τά συναχθέντα ρέστη τῶν δεκάτων τῶν

1822 καί από Σίφνον καί από Μήλον καί μοῦ ἀναλόγησαν τά ἄνωθεν γρ. 208:7: καί ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

Ἐν Σίφνω τήν 22 Φεβρουαρίου 1824
ὁ Γεώργιος Χρυσόγελος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 47)

B2

Νά λάβη

Κατ' ἐπιταγήν τῶν ἐξοχωτάτων κυρίων ἀρμοστῶν νά δίδεται εἰς τόν εὐγενέστατον κύριον Ἀντέπαρχον Παναγιώτην Καραϊωάννην πρὸς μηνιαῖον τριακόσια πενήκοντα ἀπό τὰς 8 Ὀκτωβρίου μέχρι σήμερον, ὅπου ἀναχωρεῖ διὰ τήν Ὑπερτάτην Διοίκησιν, μήνας ἑπτὰ, ἐπερίλαβε ἀπό τήν πατρίδα μας Σίφνον ὡς εἰς τό παρόν γέγονται: 1823, Μαΐου 1, Σίφνος Γρόσια 2.450 τά μηνιαῖα του δύο χιλιάδες τετρακόσια πενήντα.

Νά δώση

Μέ χέρι ἐπιστατῶν μετρητά γρ. 1689: 18

Ζαννῆς Ἰωάννου Καμπάνης καί Ἐπίτροπος τῆς Οἰκονομίας
Ζαννῆς Ἀλεξ. Καμπάνης καί Ἐπίτροπος τῆς Οἰκονομίας
(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 47)

B3

«Κατά τήν ἐγκύκλιον διαταγήν τῆς Διοικήσεως καί κατά τόν ὀργανικόν Νόμον περί ἐκλογῆς Παραστάτου, οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ἀρτεμῶνος συνελθόντες εἰς ἕν καί σκεφθέντες ἀκριβῶς καί εὐσυνειδῶτως, κοινή γνώμη διορίζομεν ἐκλεκτάς τοῦ μέρους μας τόν Σεβασμιώτατον πρῶτην οἰκονόμον Μπαῶν, τόν εὐγενέστατον κύριον Ζαννάκη Ἰωάννου Καμπάνη καί τόν εὐγενέστατον κύριον Νικόλαον Καμπάνη, διὰ νά ἐκλέξωσιν ἀπαθῶς καί ἀφιλοπροσώπως, συμφώνως μετὰ τῶν ἄλλων μερῶν, τόν Παραστάτην τῆς ὅλης Ἐπαρχίας ὅποιον ἐγκρίνωσιν ἀξιότερον τοῦ ὑπουργήματος τούτου.

Ἐπί τούτοις δίδομεν εἰς τούς εἰρημένους ἐκλεκτάς τήν πληρεξουσιότητα τῆς ἐκλογῆς καί ὑποφαινόμεθα.

Ἐν Ἀρτεμῶνι τῆς Σίφνου τήν 14 Μαΐου 1824

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ἀρτεμῶνος

Ὁ οἰκονόμος Μπαῶς. Ὁ σακελλάριος Βερνίκος. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Γαβριήλ ἱερομόναχος. Ἀπόστολος Μάτζας. Γεώργιος Νικολοῦ Βερνίκου. Ἀγγελῆς Γεροντόπουλος. Πέτρος Μπέλης. Ἰωάννης Γρυπάρης. Κωνσταντῖνος Τομάζου Δεπάστες. Γεώργιος Ἀντωνίου Πρόκος. Ἰωάννης Ἀλημβέρτης. Ἀπόστολος Ἰατρός. Γεώργιος Ντολφίν. Μανόλης Βουτζᾶς. Ἀντώνιος Μπογιαζῆς. Νικόλαος Μαγκανάρης Γεώργιος Μαγκανάρης. Ἰωάννης Μπέλης Κωνσταντῖνος Σπαθάρος. Πετρῆς Φιλικός. Γεώργιος Μαστρόκαλου. Νικόλαος Δεπάστες. Ζανῆς Ταμπάκης. Ἰωάννης Δεπάστες. Ἰωάννης Μέγελος. Νικόλαος Καλογέρου.

Πιστοποιοῦμεν ὅτι αἱ ἀντικρυ ὑπογραφαί εἶναι τῶν ἰδίων ὑπογραψάντων.

Ὁ Ἐπαρχος Σίφνου, Μήλου καὶ Κιμῆλου
Παναγιώτης Καραϊωάννης
Ὁ Προσωρινὸς Γενικὸς Γραμματεὺς
Νικόλαος Σπεράντσας
Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
τῆ 26 Μαΐου 1824 ἐν Σίφνῳ
Ὁ Προσωρινὸς Γενικὸς Γραμματεὺς
Ν. Σπεράντσας»

(ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ/ΑΡΧΕΙΟ ΑΓΩΝΟΣ, Φάκ. 9)

B4

«Κατὰ τὴν ἐκδοθεῖσαν ἐπιταγὴν τῆς ὑπερτάτης καὶ Σεβαστῆς ἡμῶν Διοικήσεως, ἐκλέγομεν κοινῇ ψήφῳ τῶν χωρίων Καταβατῆς καὶ Ἐξαμπέλων κατὰ τὸν διοργανικὸν νόμον ἐκλεκταὶ πληρεξούσιοι ὅ,τε ἐντιμώτατος ἅγιος πρωτοπαπᾶς Ζαμπέλης καὶ ὁ κύριος Παυλάκης Ἀλιμπέρτης, ὡς ἄνδρες δόκιμοι καὶ εὐσυνείδητοι ἵνα συσκευθῆντες μετὰ τῶν λοιπῶν ἐκλεκτῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἐκλέξωσι τὸν Παραστάτην τῆς ἐπαρχίας ταύτης· διὸ καὶ ὑποφαινόμεθα μέ τὰς ἰδίας ἡμῶν ὑπογραφάς.

Τῆ 16 Μαΐου 1824 Σίφνος

Οἱ κάτοικοι Καταβατῆς καὶ Ἐξαμπέλων

Ὁ σκευοφύλαξ Σίφνου παπα-Ἰωάννης Κάζας. Λεονάρδος Δεπάστες. Μαρίνος Πᾶος. Νικόλαος Πρατικός. Ἀναγνώστης Φραντζέσκου Γραμματικός. Γεώργιος καπετῶν Ντενέμιτζας. Γεώργιος Σκουργιαλός. Μᾶρκος Ἀγγέλικας. Νικόλαος Ἀλιμπέρτης. Ζώρης Ζηλήμης. Νικόλαος παπὰ Γεώργη Σταφυλοπάτης. Ἀντώνιος Ἀβράς. Κωνσταντῆς Τζοῦκος. Ἀντώνιος Μελισσός. Γεώργιος Τρούλος. Κωνσταντῆς Κουλούρη. Φραντζέ(σ)κος Βοηβόδας. Ἀπόστολος Κουλούρης. Γεώργιος Δεπάστες. Λουκάς Πιτζινός.

Πιστοποιοῦμεν ὅτι αἱ ἀντικρῦ ὑπογραφαὶ εἶναι τῶν αὐτῶν ὑπογραψάντων.

Ὁ Ἐπαρχος Σίφνου, Μήλου καὶ Κιμῆλου
Παναγιώτης Καραϊωάννης
Ὁ Προσωρινὸς Γενικὸς Γραμματεὺς
Νικόλαος Σπεράντσας
Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
Τῆ 26 Μαΐου 1824 ἐν Σίφνῳ
Ὁ Προσωρινὸς Γενικὸς Γραμματεὺς
(Τ.Σ.) Ν. Σπεράντσας»

(ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ/ΑΡΧΕΙΟ ΑΓΩΝΟΣ, Φάκ. 9)

B5

«Διὰ τοῦ παρόντος κοινοῦ ἐνυπογράφου καὶ ἐσφραγίστου γράμματος γίνεται δῆλον ὅτι συνελθόντες ὅλοι εἰς ἓν ἐξελέξαμεν ἀπὸ μὲν τὴν Χώραν τὸν ἅγιον Σακελλάριον, καὶ ἀπὸ τὸ Κᾶστρον τὸν κύριον Ἰακωβάκη Ταταράκη καὶ ἐξαποστέλλομεν εἰς Σίφνον δίδοντες αὐτοῖς πᾶσαν τὴν πληρεξουσιότητα, ὅπως ἐνωθέντες μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς Σίφνου καὶ τῆς Κιμῆλου, ψηφίσωσι τὸν παραστάτην τῆς ἐπαρχίας ταύ-

της, ὁ ὁποῖος εὐρισκόμενος ὅπου ἡ Ὑπερτάτη Διοίκησις ὑπάρχει, ἐνεργεῖ διὰ τὰ συμφέροντα τῆ πατρίδι καί τῷ ἔθνει. Διό καί εἰς ἐνδειξιν ὑπογράφομεν τό παρόν θέτοντες καί τήν συνήθη βούλαν τῆς Καντζηλαρίας μας.

Ἐν Μήλω τῆ 22 Μαΐου 1824
(Τ.Σ.) – Οἱ κάτοικοι τῆς Χώρας
– Οἱ κάτοικοι τοῦ Κάστρου

Πιστοποιοῦμεν ὅτι ἡ ἄνωθεν σφραγίς εἶναι τῆς Κοινότητος τῆς Νήσου Μήλου

Ὁ Ἐπαρχος Σίφνου, Μήλου καί Κιμῆλου
Παναγιώτης Καραϊωάννης

Ὁ Προσωρινός Γενικός Γραμματεὺς
Νικόλαος Σπεράντσας

Ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
Τῆ 26 Μαΐου 1824 ἐν Σίφνῳ

Ὁ Προσωρινός Γενικός Γραμματεὺς
(Τ.Σ.) Νικόλαος Σπεράντσας»

(ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ/ΑΡΧΕΙΟ ΑΓΩΝΟΣ, Φάκ. 9)

B6

«Προσωρινή Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Πρὸς τόν Κύριον Ἐπαρχον
Ἡ Κοινότης Κιμῆλου

Λαμβάνοντες, κύριε Ἐπαρχε τὰς διαταγὰς τῆς, δέν ὀκνήσαμεν εἰς τό νά ἐκτελέσωμεν τὰς προσταγὰς τῆς ὑπερτάτης μας Διοικήσεως καί διὰ νά ψηφίσωμεν ἅπαντες τόν Δημογέροντά μας Ἁγίον Οἰκονόμον μέ πᾶσαν πληρεξουσιότητα, ἵνα παρευρεθῆ σύν τοῖς λοιποῖς ἐπαρχιώταις, διὰ νά ἐκλέξωσιν ὁμοῦ τόν Παραστάτην κατά τήν διαταγήν τῆς ὑπερτάτης Διοικήσεως καί μένομεν.

Ἐν Κιμῆλῳ τῆ 23 Μαΐου 1824
Οἱ κάτοικοι Κιμῆλου

- = ὁ πρῶην οἰκονόμος Κιμῆλου (Τ.Σ.)
- = Σακελλάριος Κιμῆλου
- = Γεώργιος Γλυκοφρίδης
- = Ἐλευθέριος Σάρδης

Πιστοποιοῦμεν ὅτι ἡ ἄνωθεν σφραγίς εἶναι τῆς Νήσου Κιμῆλου, ὡσαύτως καί αἱ ὑπογραφαί εἶναι τῶν ἰδίων Κιμηλίων

Ὁ ἔπαρχος Σίφνου, Μήλου καί Κιμῆλου
Παναγιώτης Καραϊωάννης

Ὁ Προσωρινός Γενικός Γραμματεὺς
Νικόλαος Σπεράντσας

Ἰσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
Τῆ 26 Μαΐου 1824 ἐν Σίφνῳ

Τ.Σ. Ὁ Προσωρινός Γενικός Γραμματεὺς
Ν. Σπεράντσας»

(ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ/ΑΡΧΕΙΟ ΑΓΩΝΟΣ Φάκ. 9)

B7

«Σεβαστόν Βουλευτικόν Σῶμα

Ἐκλεχθέντες κατά τόν ὀργανικόν νόμον παρά τῶν συμπατριωτῶν μας πληρεξούσιοι ἐκλεκταί διά νά ἔλθωμεν εἰς τήν μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας καί νά ἐκλέξωμεν ὁμοῦ μέ τούς ἐπιλοίπους ἐκλεκτάς τόν ἐνιαύσιον παραστάτην τῆς ἐπαρχίας μας διά τήν ἐρχομένην τρίτην περίοδον καί βλέποντες ὅτι, ἐνῶ ὁ ἐπαρχος διά προκηρύξεως εἰδοποίησε ὅλους τούς πληρεξουσίους ἐκλεκτάς τῆς νήσου ταύτης νά συνέλθωσι σήμερον διά νά γένη ἡ ἐκλογή, αὐτοί ὅμως ἀμελοῦν, ἡμεῖς μὴν ἠμποροῦντες νά σταθῶμεν περιπλέον ἀναφερόμεθα διά τῆς παρουσίας πρὸς τό σεβαστόν Βουλευτικόν σῶμα ὅτι ἐπικυροῦμεν ἀπό μέρους μας τόν κύριον Νικόλαον Χρυσόγεγον καί διά τήν ἐρχομένην τρίτην περίοδον γνωρίζοντες τόν ἄνδρα φιλογενῆ, τίμιον καί κατά πάντα ἄξιον τοῦ σεμοῦ τούτου ὑπουργήματος, διό καί ὑποφαινόμεθα.

1824 Μαΐου 25 Σίφνω

- ὁ οἰκονόμος Κιμήλου Σάρδης ἐκλεκτῆς τῆς Κιμήλου
- ὁ σακελλάριος Μήλου καί ἐκλεκτῆς
- Ἰάκωβος Ταταράκης καί ἐκλεκτῆς Μήλου»

(ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ/ΑΡΧΕΙΟ ΑΓΩΝΟΣ, Φάκ. 9)

B8

«Σεβαστόν Βουλευτικόν Σῶμα

Συνελθόντες εἰς τήν μητρόπολιν τῆς Ἐπαρχίας Σίφνου κατά τόν νόμον ὑπό ἀριθ. 17 τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως ἐκλεκταί τοῦ παραστάτου τῆς ἐπαρχίας ταύτης, δυνάμει τοῦ ρηθέντος νόμου, κατά τήν ἐπικύρωσιν καί τῶν φιλογενεστάτων πληρεξουσίων ἐκλεκτῶν Μηλίων καί Κιμηλίων, ἐπικυροῦμεν παραστάτην μας καί κατά τήν τρίτην περίοδον τόν φιλογενέστατον κύριον Νικόλαον Χρυσόγεγον ἀνακρίναντες καί ἐπικρίναντες αὐτόν ἄνδρα ἄξιον τοιοῦτου ὑπουργήματος κατά τούς ὅρους τῆς Διαταγῆς τοῦ διαληφθέντος νόμου, ὥστε καί τοῦ σεβαστοῦ τοῦ βουλευτικοῦ μετέχειν χώρου καί μετὰ τῶν σεβαστῶν τοῦ ἔθνους βουλευτῶν βουλευέσθαι καί συνεργεῖν εἰς τά συμφέροντα κοινῇ τῇ πατρίδι καί ἰδίᾳ τῇ ἐπαρχία ταύτη.

Τῇ α' Σεπτεμβρίου 1824 Σίφνω

- = Ζαννῆς Ἰωάννου Καμπάνης
- = Νικόλαος Ἀλεξάνδρου Καμπάνης
- = Παῦλος Κωνσταντίνου Ἀλμπέρτης»

(ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ/ΑΡΧΕΙΟ ΑΓΩΝΟΣ, Φάκ. 9)

B9

«Φιλογενέστατε Κύριε Παραστάτα τῆς Ἐπαρχίας Σίφνου

Ἐνόησαν τέλος τά τρία μέλη τῶν ἐνταῦθα ἐκλεκτῶν τήν ἀνάγκην τῆς ἐπικυρώσεως σας καί ἰδοῦ βλέπετε εἰς τό ἐσώκλειστον τό ὅποῖον σᾶς ἐμπερικλείω τήν ἐγγρα-

φον γνώμην των. Οί λοιποί έκλεκτές χαριζόμενοι εις εκείνους οί όποιοι μέ τούς όργανισμούς τους εκατόρθωσαν νά αναδεχθώσι τό βάρος τής έκλογής δέν θέλουν νά συμψηφίσωσι. Πλήν ίκανοί εΐναι ούτοι, διότι εΐναι μάλλον έμφρονέστεροι παρά τούς άλλους και πλέον άνύποπτοι διτι άπαθώς έκλεξαν έπεστηριζόμενοι εις τήν προτέραν έκλογήν και ψήφον τής Πατρίδος.

Ής αισχυνθώσιν λοιπόν οί κακοί Πατριώτες οΐτινες έλπισαν διτι θέλουν άποστείλει εις τήν Διοίκησιν μέ τό αξίωμα του παραστάτου κανένα άγγλογάλλον, όστις εΐναι άξιος μυρίων βαράθρων παρά τοιούτου αξιώματος, τό όποιον βέβαια άν ήθελαν λάβει φωνήν και οί λίθοι τής Πατρίδος, ήθελαν όμολογήσει διτι δέν άνήκει εις άλλον παρά εις τήν φιλογενειάν σας και εις τούς όμοίους σας κατά τήν Παιδείαν και τόν πατριωτισμόν.

Τήν 9 Σεπτεμβρίου 1824

έν Σίφνω

Ό Γενικός Γραμματεύς

Ίωάννης Πανώριος»

(Συνημμένο στό άνωτέρω έγγραφο)

Μήλος οικόγενειαι περίπου	500
Κίμηλος	130
Άρτεμώνας Σίφνου	400
Έξάμπελα Σίφνου	250 1280
Σταυρί Σίφνου	273
Κάστρο Σίφνου	295 568

(ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΜΟΥΣΕΙΟ/ΑΡΧΕΙΟ ΑΓΩΝΟΣ, Φάκ. 9)

B10

«Ναύπλιον. Τό Έθνικόν Ταμείον προς τόν Έπαρχον Σίφνου
Παναγιώτην Καραϊωάννην. 1824 Όκτωβρίου 18

Νά δώση

- Διά όσα οί κύριοι άρμοσταί τών Νήσων του Αιγαίου Πελάγους δέν του έκαμαν καλά διά ζωοτροφίας του Γραμματικού και δύο στρατιωτών διά μήνας τρεις και μισόν εις τούς χιλίους όκτακοσίους εικοσιδυό 8βρίου ... γρ. 314
- Διά όσα εμειναν νά λάβη από μηνιαία του τών 1822, ως ό λογαριασμός τών Έπιτρόπων ... γρ. 800:22
- Όσα του Γραμματικού τής Άντεπαρχίας εις τούς 1822 διά μηνιαία του επτά παρά ήμέρας όκτώ προς γρ. 60 τόν μήνα ... γρ. 404
- Διά όσα εμειναν νά λάβη κατά τόν λογαριασμόν τών κυρίων πληρεξουσίων τών Ψαρών διά μηνιαία του από τούς 1823 Μαΐου 8 έως του 1824 Μαΐου 8 ... γρ. 824:25
- Διά όσα από 8 Μαΐου 1824 μέχρι τήν σήμεραν μήνας πέντε και ήμέρας 10 προς γρ. 350 τόν μήνα ... 1.866,26
- Διά όσα έμέτρησεν του άστυνόμου τών 1822 κ. Ίωάννην Πανώργιον έξοδα τής Άστυνομίας ... 246,27

Νά λάβη

- Διά όσα έσύναξεν από ρέστη δεκάτου τών 1822 από τήν νήσον Σίφνον ... 128:22
- Διά όσα έσύναξεν από ρέστη δεκάτου τών 1822 από νήσον Μήλον ... 1.046:22

Γρόσια 1.175:44

– Διά δσα ἐμέτρησα τοῦ ἰδίου ἀκόντο εἰς τὰ μηνιαῖα του, εἰς γραμματικόν τῆς αὐτῆς ἀστυνομίας τοῦ ἰδίου ἔτους ... γρ. 302:20

Γρόσια 4.758:38

Ὁ ἐπαρχος Σίφνου, Μήλου καί Κιμῆλου
Παναγιώτης Καραϊωάννης»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 47)

B11

«Ἐξ(οχώτατε) Κε Γλαράκη

Ἐλαβον παρά τοῦ κ. Ἐπάρχου Π. Καραγιάννη γρ. 193:33 διά ρέστος τοῦ μισθοῦ τοῦ ἀδελφοῦ μου Γεωργίου ὡς Γραμματέως τῆς Ἐπαρχίας Σίφνου τήν 22 8βρίου 1824 Ναύπλιον.

Ν. Χρυσόγελος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 47)

B12

«Ἀγαπητέ Γλαράκη

Θερμῶς σέ παρακαλῶ εἰς τήν ἀγάπην μας νά θεωρηθῶσι ταχύτερον οἱ λογαριασμοί τοῦ κ. Καραγιάννη ἐπειδή γνωρίζετε τήν κατάστασιν τῆς ὑγείας του, διτι χειροτερεύει καθ' ἡμέραν.

Ὅσον διά τήν εὐγνωμοσύνην τήν ἀπό μέρους του, σᾶς βεβαιώνω διτι εἶναι εὐχάριστος εἰς τοὺς εὐεργέτας του.

ὁ ἀδελφός σου

Ν. Χρυσόγελος

27 Ὀκτωβρίου 1824»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 47)

B13

«Ἄρθ. 762

[Τό Ἐκτελεστικόν]

Πρός τό τῆς Οἰκονομίας

Κατά τήν ὑπ' ἀριθμ. 74 ἀναφοράν τοῦ Ἵπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, θεωρήσαντος τόν πρὸς αὐτό παρρησιασθέντα λογαριασμόν τοῦ κ. Π. Καραγιάννη, ἐπάρχου τῆς Ἐπαρχίας Σίφνου, ἔχει νά λαμβάνη δι' ἐξόφλησιν μισθῶν καί ἐξόδων του ἐπαρχιακῶν γρόσια τρεῖς χιλιάδες ὀκτακόσια σαράντα ἑπτὰ, ἀρθ. 3.847:27.

Ὅθεν διατάσσεται τό ὑπουργεῖον τοῦτο νά ἐντάξῃ (;) νά πληρωθοῦν ταῦτα πρός αὐτόν ἀπό χρήματα τῆς ἐκποιήσεως τῶν Ἐθν(ικῶν) Κτημ(άτων) Τριπολιτζᾶς προσθέτον καί γρ. 300.

Ν(αὐπλιον) τῆ 3 Νοεμβρ(ίου) 1824

Ὁ ἐπίτρ(οπος)»

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 35)

Γ1

«Σεβαστή Διοίκησις

Ὁ δοῦλος σας βλέπω παρ' ἐλπίδα μου νά ἔλθω ἐνταῦθα μόνον μέ τήν ἐπιταγήν σας καί ἀμέσως νά φυλακισθῶ παρά τοῦ κυρίου ἀστυνόμου· ἔδωσα τήν ταπεινήν μου ἀναφοράν παρακαλώντας νά μοί παραχωρήσῃ νά εὐγῶ ἐκ τῆς φυλακῆς νά κριθῶ μετά τῶν ἐναγόντων με καί τότε ὅταν καταδικασθῶ ἀπό τοὺς νόμους ἄς μέ τιμωρήσωσι ἀναλόγως μέ τά σφάλματά μου. Ἄλλά δέν ἤξεύρω τί ἐμεσολάβησε καί ὄχι μόνον τοῦτο δέν μοί ἐσυγχώρησε, ἀλλά μέ κατεδίκασεν εἰς τό φρούριον τῆς θαλάσσης ὡς κατάδικον φυλακισμένον πρό τῆς κρίσεως. Ἐγώ καί ἐγκληματίας ἂν εἶμαι ἦλθον μόνος, χωρίς νά μέ φέρῃ καμμία ἐκτελεστική βία, διά νά κρίνωσιν οἱ νόμοι πρῶτον τά σφάλματά μου καί ὕστερον νά μέ καταδικάσωσιν· δέν ἐφάνην ἀπειθῆς διά νά εἶμαι εἰς τό ἐγκλημα τῆς ἀπειθείας, μόνον μέ ἐπιταγήν τῆς ἦλθον, δεῖξις λαμπρά τῆς εὐπειθείας μου, παραιτούμενος οὐ μόνον ἀπό τά ἰντερέσσα μου, ἀλλά καί τοῦ ὑπουργήματος τῆς φαιμελίας μας· μόνον καί μόνον ὡς γέννημα Ἑλλάδιος χαίρων νά βλέπω τήν γλυκυτάτην πατρίδα μου σήμερον μέ νόμους, νά κριθῶ μ' αὐτούς νά μοῦ σωφρονίσωσιν τά σφάλματά μου καί ἡ σεβαστή μοι διοίκησις νά μέ ἔχη ὡς κατάδικον εἰς τό φρούριον πρό κρίσεως. Μέ βιάζει δεύτερον νά τήν παρακαλέσω θερμῶς νά μέ ἐλεήσῃ τήν μετακόμισίν μου εἰς Ναῦπλιον νά ἔμβω εἰς διαδικασίαν μετά τῶν ἐναγόντων με καί τότε οἱ νόμοι ἄς ἐνεργήσωσιν τήν δικαίαν ποινήν μου. Παρακαλῶ θερμῶς νά τύχω (δυσανάγνωστες τρεῖς λέξεις).

Ἐν Φρουρίῳ, 30 Σεπτεμβρίου 1824

Ὁ ταπεινός δοῦλος σας

Κωνσταντῖνος Πᾶος»

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 25)

Γ2

«Σεβαστή Διοίκησις

Κατά τήν σεβαστήν διαταγήν ὑποταχθεῖς ἐξεκίνησα ἀπό τῆς πατρίδος μου καί ἐφθασα ἐδῶ χθές εἰς τάς ἔντεκα ὥρας τῆς ἡμέρας· ἅμα ἐξελθών τοῦ καϊκίου ὁ κύριος ἀστυνόμος μέ ἐφυλάκωσε χωρίς νά γνωρίζω τήν αἰτίαν. Ὅθεν παρακαλῶ τήν σεβαστήν Διοίκησιν νά μοί παραχωρήσῃ ἐν ὄσῳ νά κριθῶ ἀφ' οὗ μοί παρρησιάσει μετά τῶν ἐναγόντων με καί τότε ἄς μέ καταδικάσῃ ὅπως ἡ δικαία διοίκησις δικαίως ἀποφασίσῃ.

Ἐν Ναυπλίῳ 30 Σεπτεμβρίου 1824

Ὁ ταπεινός δοῦλος σας

Κωνσταντῖνος Πᾶος»

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 25)

Γ3

«5030 Πρός τό Ὑπουργεῖον τῆς Ἀστυνομίας

Ἐπειδή ὁ κ. Κωνσταντῖνος Πᾶος Σίφνιος μετακληθεῖς ἐνταῦθα διά νά ἀπολογηθεῖ εἰς τούς αὐτόν ἐνάγοντας, ζητεῖ νά δώσῃ ἐγγύησιν καί νά μένῃ ἐλεύθερος τῆς φυλακῆς.

Διατάττεται τό Ὑπουργεῖον τοῦτο νά δεχθῇ τήν ἐγγύησιν ἐπί προτάσει μέχρις οὗ βρίσκεται ὑπό κρίσιν καί νά τόν ἀφίση ἐλεύθερον.

Τῆ α' Ὀκτωβρίου 1824 Ναύπλιον
Ὁ πρόεδρος»

(σχέδιον ἐγγράφου)

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 26)

Γ4

«Προσωρινή Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τό Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν
Πρός τούς κυρίους Γεώργιον Γεννάδιον, Κων.
Ράδον καί Στέφανον Κ. Γαλάτην

Ὁ Κωνσταντῖνος Μπᾶος ἐγκαλεῖται διά τά ἐφεξῆς:

α) Ὅτι ποτέ μέν ὡς ὑπήκοος Ἄγγλος, ποτέ δέ ὡς Ἕλλην, φαίνεται πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν του.

β) Ὅτι δέν θέλει νά πληρώνη οὔτε δέκατον, οὔτε τελώνιον.

γ) Ὅτι εἶναι ὑποψία, ὅτι διά συνεργίας καί παρακινήσεως αὐτοῦ ὁ Ἀντώνιος Βρεμμένος κατεπάτησε τήν Ἑλληνικὴν Σημαίαν μέ καταφρόνησιν.

δ) Ὅτι πολλάκις ἐπρόφερον ὕβρεις αἰσχροῦς ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καί τῆς Διοικήσεως καί μάλιστα ἐπὶ δημοσίου συνελεύσεως.

ε) Ὅτι διοργάνωσε νά γίνῃ ἡ κατά τοῦ ἐπάρχου τῆς Ἐπαρχίας Σίφνου κατηγορητικὴ ἀναφορὰ, τὴν ὁποῖαν αὐτός καί ὅσοι εἶναι ὑπογεγραμμένοι εἰς τὴν ἀναφορὰν πρέπει νά ἀποδείξωσιν.

Προσκαλεῖσθε λοιπόν ἡ φιλογενεῖα σας νά συνέλθετε εἰς ἓν καί μετακαλέσαντες τόν ἐπαρχον (χωρὶς τοῦ ὁποίου νά μὴν ἀρχίσῃ ἡ διαδικασία) νά ἐξετάσητε ἀκριβῶς καί φιλοδικαίως τὴν ὑπόθεσιν, τὴν δέ ἀπόφασίν σας νά ἀναφέρετε πρὸς τό Ὑπουργεῖον.

Πρὸς ὁδηγίαν σας ἐγκλείονται διάφορα ἐγγραφα, τὰ ὁποῖα παρακαλοῦμεν νά μᾶς ἐπιστρέψετε μετὰ τὴν θεώρησιν τῆς ὑποθέσεως. Ὅ,τι δέ ἄλλον ἐγγραφον χρειασθεῖτε ἐμπορεῖτε νά τό ζητήσετε.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 6 Ὀκτωβρίου 1824

Ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν
Γρηγόριος Δικαῖος
Διά τόν Γεν. Γραμματέα
Α. Γλαράκης»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 45)

Γ5

Περίοδος Β΄
Άρ. 4141

Προσωρινή Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος
Τό Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν
Πρός τό Ἐκτελεστικόν Σῶμα

Τό Ὑπουργεῖον διώρισεν Ἐπιτροπὴν συνισταμένην ἐκ τῶν κυρίων Γ. Γενναδίου, Κ. Ράδου καὶ Στεφάνου Κ. Γαλάτη διὰ νά κρίνη τόν Κωνσταντῖνον Μπαῶν. Σπεύδει δέ νά τ' ἀναφέρῃ πρὸς τό Ἐκτελεστικόν Σῶμα διὰ νά ἔχῃ τήν εἶδησιν.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 9 Ὀκτωβρίου 1824
Ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν
Γρηγόριος Δικαῖος
Διὰ τόν Γεν. Γραμματέα
Ἀλέξανδρος Γλαράκης

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 27)

Γ6

«Άρ. 4135

Προσωρινή Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος
Τό Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν
Πρὸς τοὺς κυρίους Γεώργιον Γεννάδιον,
Κωνστ. Ράδον καὶ Στέφανον Κ. Γαλάτην

Περικλείονται ἐνταῦθα δύο ἀντίγραφα ἐπικυρωμένα παρὰ τῆς Γεν. Ἀστυνομίας Σίφνου καὶ μία ἀναφορά τοῦ Κυρίου Ἀποστόλου Ὁθωναίου, ἐκ τῶν ὁποίων παρατηρεῖτε ὅτι ὁ αὐτός Ὁθωναῖος προσκληθεὶς παρὰ τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου Μπαῶν διὰ νά ἔλθῃ εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ νά ἀπολογηθῇ διὰ κατηγορητικὰς τινὰς ὑπογραφὰς αὐτοῦ κατὰ τοῦ Μπαῶν (ὡς λέγει ὁ Μπαῶς) ὑπήκουσε καὶ ἦλθεν ἀμέσως ἐνταῦθα ἀπὸ τὰς 13 τοῦ παρελθόντος μηνός.

Ὁ ρηθεὶς Ἀπόστολος Ὁθωναῖος ἀπολογούμενος λέγει ὅτι ποτὲ δέν ἔδοσεν κατηγορητικὰς ὑπογραφὰς κατὰ τοῦ Μπαῶν εἰς ἀναφοράς πρὸς τὴν Διοίκησιν, ἀλλὰ μόνον ἐκείνην ἐνώϊακόμη ὁ πατήρ τοῦ Κωνσταντίνου Μπαῶν ἔξει, αὐτός ὡς δημογέρον τῆς Σίφνου συμφώνως μετὰ τῶν λοιπῶν δημογερόντων ἔγραψαν πρὸς τόν πατέρα τοῦ Κωνστ. Μπαῶν διὰ νά καθησυχάσῃ αὐτόν ἀπὸ τὰς καθημερινὰς ταραχὰς τὰς ὁποίας ἐπροξένει εἰς τὴν νῆσον των.

Προσκαλεῖσθε λοιπόν ἢ φιλογενεῖα σας νά συνέλθετε εἰς ἓν καὶ μετακαλεσάμενοι ἀμφοτέρω τὰ διαφερόμενα μέρη, νά ἐξετάσετε ἀκριβῶς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ νά ἀποφασίσετε, τὴν δέ ἀπόφασίν σας νά ἀναφέρετε πρὸς τό Ὑπουργεῖον.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1824

Ὁ Ὑπουργός Ἐσωτερικῶν
Γρηγόριος Δικαῖος
Διὰ τόν Γεν. Γραμματέα
Ἀ. Γλαράκης»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 45)

Γ7

«'Αριθ. 4146

Προσωρινή Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος
Τό Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν
Πρός τοὺς κυρίους Γεώργιον Γεννάδιον,
Κων. Ράδον καὶ Στέφ. Κ. Γαλάτην

Προσκαλεῖσθε νά κρίνετε καὶ τοὺς ὄσοι εἶναι ὑπογεγραμμένοι εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἐπάρχου τῆς Σίφνου ἀναφορὰν διὰ τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1824

Ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν
Γρηγόριος Δικαῖος
Διὰ τόν Γεν. Γραμματέα
Α. Γλαράκης»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 45)

Γ8

«Πρός τό ἔξοχον ὑπουργεῖον τῶν ἔσωτερικῶν

Ἡ διορισθεῖσα τριμελής ἐπιτροπή ὑπ' ἀρ. 4120 κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ὑπουργείου διὰ νά ἐξετάσῃ καὶ ἀποφασίσῃ τὴν διαφορὰν τὴν μεταξὺ τοῦ ἐπάρχου Σίφνου κυρίου Παναγιώτου Καραγιάννη καὶ κυρίου Κωνσταντίνου Μπάου μετὰ τινῶν ἄλλων Σιφνίων συνελθοῦσα πολλακίς καὶ ἐξετάσασα τὰ ἀφορῶντα τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐγγράφα, ἐγνώ τὰ ἀκόλουθα:

Αον. Ὅτι ἀπὸ διαφορῶν ἐκ Σίφνου ἀναφορὰς τοῦ εἰρημένου ἐπάρχου πρὸς τό ὑπουργεῖον τῶν ἔσωτερικῶν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ κύριος Κωνστ. Μᾶος πολυτρόπως κατηγορεῖται αὐτουργός τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ ἀταξιῶν καὶ κατὰ τῆς τοπικῆς Διοικήσεως στάσεων.

Βον. Ἀπὸ δημόσιον γράμμα, τό ὅποιον ἐν συνελεύσει ὑπεγράφη παρόντων τῶν πληρεξουσίων Ψαρριανῶν, ἐν ᾧ ὑπόσχονται νά συνεργήσουν ἅπαντες εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀποδεικνύεται ὅτι ὑπῆρχον αἱ ταραχαὶ καὶ ἀταξίαι, τῶν ὁποίων αἴτιος δέν κατηγορήθη εἰς τὴν συνέλευσιν ἐκείνην ὁ ἑπαρχος.

Γον. Ἀπὸ γράμμα τῶν Δημογερόντων πρὸς τόν πατέρα τοῦ κυρίου Μπάου διὰ νά τόν περιστείλῃ, γίνεται δῆλον ὅτι ἐτάραττε τὴν κοινὴν ἡσυχίαν.

Δον. Ἀπὸ ἀναφορὰς πρὸς τόν ἑπαρχον τοῦ ἐκεῖ ἀστυνόμου κατηγορεῖται μεγάλως ὁ Κ. Μᾶος, ὡς ταραξίας καὶ περιφρονητῆς τῶν διαταγῶν τῆς τοπικῆς Διοικήσεως καὶ ὕβριστῆς.

Εον. Ἀνεγνώσθη ἀναφορὰ τῶν προκρίτων πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν, δι' ἧς κατηγοροῦντες τόν ἑπαρχον, ζητοῦν τὴν ἐξωσίν του.

ΣΤον. Ἀνεγνώσθη ἐτέρα ἀναφορὰ ἀπὸ τὰς 25 Μαΐου ὑπογεγραμμένη ἀπὸ τοὺς Δημογερόντας ἀπάσης τῆς ἐπαρχίας ἀναιρετικῆ τῆς κατὰ τοῦ ἐπάρχου διαληφθείσης, διὰ τῆς ὁποίας ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ ἑπαρχος ἐπλήρωσε τὰ χρέη του μὲ τὴν ἀποκτομένην τιμιότητα καὶ δικαιοσύνην.

Ζον. Ἀνεγνώσθη ἀναφορὰ τοῦ εἰρημένου ἐπάρχου πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν μετὰ τὴν μετὰκλησίν του, δι' ἧς ζητεῖ ἰκανοποίησιν ἀπὸ τοὺς κατηγοροῦς του.

Ηον. Ἀνεγνώσθη ἔγγραφος μαρτυρία δοθεῖσα παρά τοῦ Κ. Μπάου ἐν Ὑδρα ἐπί ὑποσχέσει νά παρρησιάσῃ εἰς τήν Διοίκησιν κάποιον Ἀντώνιον Βρεμένον, ὅστις κατέβασε μεθ' ὕβρεως τήν ἐν Σίφνῳ ἑλληνικήν σημαίαν, κατά τοῦ ὁποῖου εἰς τὰ διάφορα ἔγγραφα γίνονται μεγάλες κατηγορίες, ὑποτιθεμένου ὡς ὄργανον τῶν φιλοταράχων κινήματων τοῦ Μπάου καί ἀπαλλάξας αὐτόν ἀπήγαγεν εἰς Σίφνον.

Θον. Ἀνεγνώσθησαν αἱ ἀπολογίαι τοῦ κυρίου Μπάου πρὸς τὰς αὐτοῦ κατηγορίας ἐν αἷς σοφίζεται τήν ἀθώωσίν του.

Ταῦτα πάντα οἱ συνιστῶντες τήν Ἐπιτροπὴν ἐξετάσαντες ἀκριβῶς καί μετὰ βαθείας σκέψεως, κρίνοντες ἀποφασίζομεν.

Α) Ἐπειδὴ ὁ Κ. Μπᾶος ἀπεδείχθη φιλοτάραχος καί ὕβριστής τοῦ ὑπαλλήλου ὑπουργοῦ τῆς Διοικήσεως καί ἀπειθῆς εἰς τοὺς καθεστῶτας Νόμους, καταδικάζεται νά μὴν ἐπιστρέψῃ εἰς τήν Νῆσον Σίφνον ἕως νά ἐγκριθῇ παρά τῆς Σ. Διοικήσεως.

Β) Ἐπειδὴ ὁ Ἀντώνιος Βρεμμένος ἀπεδείχθη ὄργανον τῶν ταραχῶν καί στάσεων καί καταφρονητῆς τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας, νά γίνῃ πρὸς καιρόν ὑπερόριος ἀπὸ τῆς Νῆσον Σίφνον.

Γ) Ἐπειδὴ ὁ ἐπαρχος κ. Π. Καραγιάννης κατηγορήθη ἀδίκως, ἀποδεικνύεται ἀθῶος.

Μετά τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἀποστέλλομεν τὰ ἀναφερόμενα εἰς τήν ὑπόθεσιν ταύτην ἔγγραφα καί μέ τό προσῆκον σέβας ὑποφαινόμεθα.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 24 Ὀκτωβρίου 1824

Γεώργιος Γεννάδιος
Κωνστ. Ράδου

Ἐπογράφω σύμφωνος καθ' ὅλα μέ τοὺς συνεπιτρόπους μου, ἐξόν τοῦ περὶ ποινῆς κεφαλαίου, τό ὁποῖον κρίνω ὅτι πρέπει νά ἀφεθῇ εἰς τήν σκέψιν τῆς Σ. Διοικήσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 24 Ὀκτωβρίου 1824

Στ. Κ. Γαλάτης

Ἦσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 28 Ὀκτωβρίου 1824

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῶν Ἐσωτερικῶν
(Τ.Σ.) Γεώργιος Γλαράκης»

(ΓΑΚ/ΣΥΛΛΟΓΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡ., Φάκ. 56)

Γ9

«Ἄρ. 75

Προσωρινή Διοίκησις Ἑλλάδος
Τό Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν
Πρὸς τό Ἐκτελεστικόν Σῶμα

Ὁ κ. Παν. Καραγιάννης, Ἐπαρχος τῆς Ἐπαρχίας Σίφνου, κατηγορήθη ἀπὸ τόν κ. Κωνσταντῖνον Μπᾶον Σίφνιον ὡς παραβάτης τῶν χρεῶν του. Τό Ὑπουργεῖον, ἀφ' οὗ μετεκαλεσθεῖς ἦλθεν ἐνταῦθα ὁ κ. Μπᾶος, διώρισεν Ἐπιτροπὴν συνισταμένην παρά τῶν κυρίων Ν. Γενναδίου, Κ. Ράδου καί Σ.Κ. Γαλάτη διὰ νά κρίνῃ τήν κατηγορίαν ταύτην. Ἡ Ἐπιτροπὴ κρίνασα ἀπεφάσισε τῆς ἀποφάσεως ταύτης δέ, τῆς ὁποίας ἐγκλείομεν ἐνταῦθα ἀντίγραφον, ἅς μᾶς συγχωρηθῇ νά κάμωμεν τὰς ἐφεξῆς παρατηρήσεις.

Ὅσον μὲν περὶ τῆς ἀθώσεως τοῦ κ. Καραγιάννη αὐτὴ ἔχει καλῶς, διότι ὁ ἄνθρωπος ἦτον ἀθῶος τῷ ὄντι· ἢ εἰς τὸν Ἀντώνιον Βρεμένον ἐπιβαλλομένη ποινὴ ἔχει τὸν τόπον τῆς καὶ πρέπει νὰ βαλθῆ εἰς πρᾶξιν, διὰ δὲ τὸν Κωνσταντῖνον Μπάον μᾶς φαίνεται ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ὀλίγον σκληρὰ καὶ ἡμεθα γνώμης ὅτι εἶναι συμφέρον εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις, καὶ ὄχι ἄδικον ἴσως, νὰ συγχωρηθῆ ὁ ἄνθρωπος οὗτος καὶ νὰ μὴν τοῦ γένῃ περαιτέρω ποινὴ. Οὗτος εἶναι κλάδος τῆς πρώτης οἰκογενείας τῆς Σίφνου, ἔχει ἐπιρροὴν εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. Τό μόνον δὲ συμφέρον εἰς τὴν Διοίκησιν εἶναι νὰ καταπαύσουν αἱ ταραχαὶ καὶ ν' ἀποκατασταθεῖ ἡ κοινὴ εὐταξία καὶ ἡσυχία, τὸ ὅποιον μὲ τὴν καταδίκην τοῦ Μπάου ἀπαντᾷ ἐμπόδια, μὲ τὴν ἀφεσίην τοῦ δὲ κατορθοῦται καὶ χωρὶς νὰ γένῃ ἄδικον. Ἰκανὴ ποινὴ τοῦ ἐγκλήματός του εἶναι, στοχαζόμεθα, ἡ τὴν τρόπον τινὰ ἐξορία μέχρι τοῦδε ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ τῆς φυλάκωσης δύο ἡμέρας εἰς τὸ Καστέλλι, ἄλλως δὲ εἶναι καὶ πρέπον εἰς τὴν Διοίκησιν νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μετανοοῦντα ἤδη καὶ ὑποσχόμενον εἰς τὰ ἐξῆς νὰ εἶναι εὐπειθὴς εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Διοικήσεως καὶ ἀφοσιωμένος εἰς τὸ ἔθνος του.

Αὕτη εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Ὑπουργείου περὶ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τὴν ὁποίαν καθυποβάλλει εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος καὶ περιμένομεν τὴν ἀπόφασίν του.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 29 Ὀκτωβρίου 1824

Εἰς ἀπουσίαν τοῦ Ὑπουργοῦ
τῶν Ἐσωτερικῶν
Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Γ. Γλαράκης

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, Φάκ. 47)

Γ10

«Περίοδ. Γ'
Ἄρ. 67

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Ἡ Γενικὴ Ἀστυνομία Ναυπλίου
Πρὸς τὸ Ἐξοχὸν Ὑπουργεῖον τῆς Ἀστυνομίας

Τὸν κύριον Κωνσταντῖνον Βᾶον ἔφεραν ἀπὸ Σπέτζες οἱ ἀπεσταλμένοι στρατιῶτες καὶ κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου ἐβίασα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Καστέλλι, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀπὸ τὸ κρῦον τῆς παρελθούσης νυκτός καὶ ἀπὸ αἰτίας ἄλλας τῷ ὄντι ἠσθένησεν καὶ ἔχει ἀνάγκην ἰατροῦ, τὸν φυλάττω εἰς τὴν Γεν. Ἀστυνομίαν ἕως ὅτου νὰ ἀναλάβῃ ὀλίγον καὶ ἔπειτα θέλει τὸν πέμψω.

Τῇ 30 8βρίου 1824 Ναύπλιον

Ὁ Γεν. Ἀστυνόμος Ναυπλίου
Κ. Μώραλης»
(Τ.Σ.)

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ, Φάκ. 16)

Γ11

Σχέδιο εγγράφου Έκτελεστικού

«Άρ. 843

Πρός τό Ύπουργείον τῶν Ἐσωτερικῶν

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 75 ἀναφορᾶς τοῦ Ύπουργείου τούτου εἰς τὴν ὁποίαν ἐμπερικλείεται καὶ ἴσον τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐπιτροπῆς διορισθείσης παρ' αὐτοῦ διὰ νά κρίνη τὴν κατηγορίαν ἣτις προσήφθη ἀδίκως εἰς τόν κ. Π. Καραϊωάννην Ἐπαρχον Σίφνου ἀπό τόν Κωνστ. Μπαῶν, ἐγκρίνεται καὶ παρά τῆς Διοικήσεως ἢ παρά τοῦ Ύπουργείου τούτου προβαλλομένη γνώμη διὰ πολλούς εὐλόγους λόγους περὶ ἀφέσεως τοῦ ρηθέντος Μπαῶν· ὅθεν καὶ ἄς δοθῇ πρὸς αὐτόν αὐτή.

Ν(αὐπλιον) τῇ 7 Νοεμβρίου 1824

Ὁ ἐπίτροπος»

(ΓΑΚ/ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ, Φάκ. 34)

Γ12

«Περίοδ. Γ'
Ἄριθ.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Ἡ Γενικὴ Ἀστυνομία Ναυπλίου
Πρὸς τό Ύπουργεῖον τῆς Ἀστυνομίας

Ἐπειδὴ ὁ κύριος Κωνσταντῖνος Πᾶος, ὅστις κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Σεβαστοῦ Ύπουργείου ἐκρατεῖτο ὑπὸ φυλακὴν τῆς Γεν(ικῆς) ταύτης Ἀστυνομίας, σήμερον ἐπλήρωσεν τὸ κοινὸν χρέος, ἢ Γεν(ικὴ) ταύτη Ἀστυνομία Ναυπλίου ἔλαβε τὴν φροντίδα καὶ τὰ μὲν πράγματά του ἐπεσφράγισεν, αὐτόν δέ διέταξε νά σηκωθῇ.

Ὅθεν ἡ Γεν(ικὴ) ταύτη Ἀστυνομία γνωστοποιεῖ τὸ ἐνταῦθα Σεβαστόν τῆς Ἀστυνομίας Ύπουργεῖον.

Τῇ 8 Νοεμβρίου 1824 ἐν Ναυπλίῳ

Ὁ Γεν. Ἀστυνόμος

Κ. Μώραλης

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Νικόλαος Θεοχαρίδης»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ, Φάκ. 17)

Γ13

«Περίοδ. Γ'
Ἄριθ. 787

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Πρὸς τό Ύπουργεῖον τοῦ Δικαίου
Ἡ Γεν. Ἀστυνομία Ναυπλίου

Κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Ύπουργείου τῆς Ἀστυνομίας ὑπ' ἀριθ. 2369 καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 1388 πρόσκλησιν τοῦ Ύπουργείου τούτου, στέλλεται τὸ ἐνταῦθα κιβώτιον τοῦ ἀποθανόντος Κ. Μπαῶν, ἐγκλείεται δέ καὶ ὁ κατάλογος τῶν ἐν αὐτῷ, τὰ ὁποῖα παρεδόθη-

σαν σῶα πρὸς τὸν κύριον Ἀπόστ. Γρυπάρην, ἐκτός δύο προσκεφάλων παλαιῶν τὰ ὅποια ἐλλείπουσι, τὸ ἓν διότι ἐτέθη εἰς τὸν τάφον του, τὸ ἄλλο διότι ἐκ παραδρομῆς εἰς τὴν μετακόμισιν, ὡς φαίνεται, παρέπεσεν.

Ἐγκλείετε πρὸς δέ καὶ ὁ κατάλογος τῶν ἐξόδων τῆς θανῆς του εἰς γρόσια ἑκατὸν ἐξήντα ἓνα καὶ παράδες τριάντα ἑπτὰ, ἀρ. 161:37, τῶν ὁποίων ἐκπιπτομένων ἐξ ὧν τῶ εὐρέθησαν μετρητὰ γρ(όσια) ἑκατὸν ἐνενήντα ἓν καὶ παράδες 24, ἀρ. 191:24, στέλλοντας ὑπόλοιπα γρόσια 29:37.

Θέλει σταλεῖ δέ ταυτοχρόνως πρὸς τὴν Γεν. ταύτην Ἀστυνομίαν, ἡ ἀνήκουσα ἀπόδειξις τῆς παραλαβῆς των.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 6 Ὀκτωβρίου 1825

Ὁ Γενικός Ἀστυνόμος
Κ. Μώραλης

(Τ.Σ) Ὁ Γραμματεὺς
Ἄλ. Κ. Ἀλεξανδρόπουλος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 22)

«Κατάλογος τῶν πραγμάτων τοῦ Κ(ωνσταντίνου) Μπάου εὐρεθέντων μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς Ναύπλιον τῇ 14 Νοεμβρίου 1824. Ναύπλιον.

- 1 ἓνα ὠρολόγι
- 1 τεσπίχι κεχλιμπάρι
- 11 ὑποκάμισα, τὸ ἓν μεταξωτόν
- 3 μανδύλια τοῦ λαιμοῦ
- 3 ζευγάρια κάλτσαις, τὸ ἓν μαύραις
- 2 γιελέκια μαῦρα
- 1 ἔτι ζευγάρι κάλτσαις
- 2 μεσογέλεκα
- 2 μανδύλια, ἓν ἄσπρο καὶ ἄλλο μαῦρον
- 2 ζευγάρια γάντια
- 1 ζευγάρι τεράντε(ς)
- 1 ζευγάρι ξουράφια με τὸ ἄκονι πετζένιον
- 1 κέρατον τῶν παπουτζιῶν
- 1 βούρτζα
- 1 ζευγάρι τέρα στιβάλι
- 2 πεσκήρια
- 1 κουτί διά τὰ γένια
- 1 καθρέπτην
- 1 δακτυλίδι ἀντίκα
- 2 βρακιά τζόχινα
- 1 βρακί μεταξωτόν μαῦρον
- 1 φράκο
- 1 γιακέτα
- 1 σουρτοῦκον
- 1 τζουστάνι μέ διάφορα χαρτιά
- 1 ὀμπρέλα
- 1 ζευγάρι στιβάλια μέ διάφορα γράμματα
- 7 τάλληρα
- 10 πεσλίκια
- 6 ἰκιλίκια

- 2 έννενηντάρια άσημένα
- 4 μονόγροσα
- 3 μισά μπεςλίκια
- 2 ρουπλά
- 1 χαρί μέ καλποπαπάδες
- 1 κλειδί, όλα αυτά μέσα είς έναν κεσέν
- 1 σεντουδάκι μέ ταίς κότζαις
- 1 κουτί περιέχον διάφορα καλαμπαλίκια, φλιτζιάνια, γκερίτζι
- 1 τζιμπουκι, τό όποϊον έλαβεν ό άνθρωπός του

Έκ τών άερισθέντων καί πλυθέντων

- 1 βελάδα μαύρη παλαιά
- 1 βρακί μπλου τζόχινον
- 1 γελέκι μαῦρον
- 1 ταμπάρων καλμουϊκον
- 2 ζευγάρια κάλτζες μαῦρες βαμβακεριναίς
- 3 σοκάρδια πάνινα καί μία φανέλα
- 4 σώβρακα
- 1 ύποκάμισον μεταξωτόν
- 3 κλύφια μαξιλαριου
- 1 πεσέτα
- 1 κασκέτο από γουναρικόν
- 1 καπέλο άσπρον
- 1 στρώμα
- 1 πάπλωμα
- 3 μαξιλιάρια, τό έν έβάλθη είς τόν τάφον, τό άλλο έχάθη
- 1 καρπέτα

Τῆ 14 9μβρίου 1824, Ναύπλιον

Ό Γεν. Άστυνόμος
Κ. Μώραλης
είς έλλειψιν του Γεν. Γραμματέως
Νικόλαος Χ. Ίωάννου

Ότι ίσον άπαράλλακτον τώ πρωτοτύπω
Ναύπλιον τῆ 6 Όκτωβρίου 1825

Ό Γραμματέύς τῆς Άστυνομίας
(Τ.Σ.) Άλ. Κ. Άλεξανδρόπουλος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 22)

Έξοδα τῆς θανῆς του άειμνήστου Κ. Μπάου

» διά δύο κεριά τῆς νυκτός	γρ(όσια) 2:30
» διά λιβάνι-βαμπάκι	» 1
» διά δύο γυναϊκας, όπου έπιστάτησαν	» 7:20
» διά ψυχικόν πτωχών	» 3:20
» διά σάβανον	» 11
» δι' έξοδα (όπου) έκαμεν ό δουλος του πρίν καί μετά	» 14:25
» δι' όσα έλαβεν ό δουλος του δι' έξοδα ταξιδίου του	» 15
δλα γρόσια πενήντα πέντε, τά όποια έξοδεύθησαν διά χειρός του δουλου του	» 55:05

» διά κερία τῆς θανῆς του	γρ(όσια) 18:22
» διά τόν λάκον	» 2
» διά τεσσάρων χαμάληδων	» 8
» διά κρασί, ψωμί καί ενός ἀνθρώπου	» 6:20
» διά 7 παπάδες, δύο διάκους καί δύο ψάλτες	» 25
» διά τόν καντηλάπτη	» 2
» διά μνημόσουνον	» 10
» διά κουβαλιτικά τῶν ρούχων του	» 1:20
» διά πληστικά τῶν φορεμάτων	» 11
» διά ναῦλον τοῦ εἰς Πέτζες ταξιδίου	» 22:20
τό δλον τόν ἡμισυ	106:32

δλα γρόσια ἑκατόν ἐξῆντα ἓνα καί παράδες τριάντα ἐπτά
Τῆ 26 Ἀπριλίου 1825 ἐν Ναυπλίῳ

Ὁ Γεν. Ἀστυνόμος
Κ. Μώραλης

Ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 6 8βρίου 1825

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἀστυνομίας
Ἄλ. Κ. Ἀλεξανδρόπουλος

» Ἐλαβα ὁ ὑπογεγραμμένος παρά τοῦ Γεν. Ἀστυνόμου γρόσια εἴκοσι δύο ἡμισυ
Νο 22:20 διά τόν ἀποθανόντα Κωνσταντῖνον Μπαῶν, ναῦλος ὁποῦ τόν ἐπῆγον εἰς
Σπέτζας κατά τήν ἰδίαν του ὑπόσχεσιν καί ὑποσημειοῦμαι.

Τῆ 25 Ἀπριλίου 1825 Ναύπλιον

Βασίλης τοῦ Διαμαντῆ Σπετζιότης
μή ἡξεύρων γράμματα, βάνω τό σημεῖον τοῦ σταυροῦ +
Σπυρίδων Μεταξᾶς Λευκάδιος μαρτυρῶ

Τῆ 6 Ὀκτωβρίου 1825, Ναύπλιον

Ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἀστυνομίας
Ἄλ. Κ. Ἀλεξανδρόπουλος

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 22)

Δ1

« Ἄρ. 2

+ Ὁ Ἐκκλησιαστικός τοποτηρητής Σίφνου Μήλου
Βαρθολομαῖος ἐπιβεβαιοῖ

Ἐπειδὴ καί οἷς κρίμασιν ὁ Ἅγιος Θεός οἶδε, κοντά εἰς τήν λύπην, ὁποῦ μοί ἄφη-
σεν ὁ θάνατος τοῦ ἀνδρός μου, ἠθέλησε νά μοί δώση καί τήν ἀνυπόφορον καί δυσβά-
στακτον λύπην τῆς στερήσεως τοῦ υἱοῦ μου. Καί ἐπειδὴ κατά Νόμους ἐσωτερικῶς
καί ἐξωτερικῶς, ἡ ἐπιτροπή τούτου ἀνήκει πρός με τήν δύστηνον αὐτοῦ μητέρα, ἕως
οὔ νά ἡλικιωθῆ ἡ παρ' ἐμοῦ ἀνατραφεῖσα ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων αὐτῆς σπαργάνων καί

αὐξηνηθεῖσα εἰς αὐτήν τήν ἡλικίαν ὅπου εἶναι ἡ ἐγγόνη μου Μοσχοῦ, τήν σήμερον φανερώνω διά τοῦ παρόντος μου τοῦ τε ἐπιτροπικοῦ γράμματος, λέγουσα οὕτως.

Ἐπειδή καί ἐγώ εἶμαι καταβεβαρυμένη ἀπό τὰς ἀνυποφόρους λύπας μου, πρὸς τούτοις, οὐσα γυνή καί προβεβηκυῖα, γνωρίζουσα τόν τίμιον χαρακτήρα, τό σεβαστόν τῆς ὑπολήψεως καί τόν χριστιανικόν καί εὐδιάθετον τρόπον τοῦ ἐκλαμπροτάτου καί σεβαστοῦ κονσόλου τῆς Γαλλίας κυρίου Λοῦη Μπρέστη, ἔγραψα ἓνα μου γράμμα πρὸς τήν σεβαστήν αὐτοῦ ἐκλαμπρότητα, παρακαλοῦσα καί δεομένη αὐτῆς ὅπου νά ἀναδεχθῆ τήν ἐπιτροπικήν μου καί νά παρασταθῆ ἡ αὐτοῦ ἐκλαμπρότης ὡς ἴδια ἐγώ μετά τοῦ υἱοῦ μου Πετράκη εἰς τό νά θεωρηθῆ πᾶσα ἡ ληψοδοσία τοῦ μακαρίτου υἱοῦ μου, καί νά βαλθῆ διά τῆς εὐσυνειδήτου καί ἀφιλοπροσώπου προστασίας του εἰς καλήν καί χριστιανικήν τάξιν, μέχρι τῆς τελείας ἡλικιώσεως τῆς ἐγγόνης μου Μοσχοῦς.

Τοῦτο λοιπόν τό ζήτημά μου καί τήν θερμήν παράκλησιν δεχθεῖσα ἡ ἐκλαμπρότης του, κατά τό ἴδιον του γράμμα, ὅπου μοί ἔστειλε καί ἔχω εἰς χεῖρας μου τήν σήμερον, λέγω διά τοῦ παρόντος μου τούτου ἐπιτροπικοῦ γράμματος, ὅτι ὁ ἐκλαμπρότατος κόνσολος τῆς Γαλλίας κύριος Λοῦης Μπρέστ μετά τοῦ υἱοῦ μου Πετράκη λέγονται καί ὀνομάζονται ἐπίτροποι εἰς τήν καλήν ἀποκατάστασιν ὄλων τῶν ἰντερέσων γενικῶς τοῦ μακαρίτου υἱοῦ μου, ἔχοντες κάθε πληρεξουσιότητα παρ' ἐμοῦ εἰς τό νά θεωρήσωσιν κάθε λογαριασμόν δοσοληψίας του, νά βάλουν εἰς κάθε καλήν τάξιν τά κατάστιχά του καί ἀφοῦ λάβουν τά ἴσα αὐτῶν νά βουλώσουν πάλιν αὐτά καί νά στέκωνται μέχρι τῆς ἡλικιώσεως καί ὑπανδρείας τῆς ἐγγόνης μου Μοσχοῦς.

Παρακαλῶ δέ θερμῶς τούτους μου τούς ἐπιτρόπους νά παρασταθῶσιν εὐσυνειδήτως καί χριστιανικῶς μέ κάθε καλήν προθυμίαν, ὄχι μόνον εἰς τήν δοσοληψίαν τοῦ μακαρίτου υἱοῦ μου, ἀλλά καί εἰς κάθε καλήν ἀποκατάστασιν τῶν ἰντερέσων τῆς ἐγγόνης μου καί θυγατρὸς του Μοσχοῦς προστατεύοντες καί ἐπιτροπεύοντες αὐτήν ὡσάν νά ἦτον αὐτός ἐκεῖνος ὁ μακαρίτης υἱός μου καί ἐπειδή ζεῖ ἡ γυνή τοῦ μακαρίτου υἱοῦ μου, ἔχει τήν ἄδειαν νά διορίσῃ ἐπιτρόπους εἰς τό νά θεωρήσουν καί τά ἴδια τῆς ἰντερέσα κατά τήν τοπικήν συνήθειαν μέ τούς διορισμένους ἐπιτρόπους μου.

Καί εἰς βεβαίωσιν τούτων πάντων δίδω τό παρόν μου τοῦτο ἐπιτροπικόν γράμμα εἰς χεῖρας τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων μου εἰς ἐπικύρωσιν καί ἀσφάλειαν.

Ἐν Σίφνῳ 1825 Φεβρουαρίου α'

Ἡ τεθλιμένη μήτηρ τοῦ ἀποθανόντος Κωνσταντίνου βεβαιοῖ διά χειρὸς ἐμοῦ Συγγέλου ὡς γραφῆς καί μάρτυρος.

- Κωνσταντῖνος Ἀποστόλης μέ θέλησιν τῆς κυρίας Κατερινιάς καί μητρὸς τοῦ μακαρίτου υἱοῦ τῆς ὑπογράφω καί μαρτυρῶ ὅτι αὐτή εἶναι ἡ θέλησή της
- = Νικόλαος Πᾶος μάρτυς

Pour copie conforme al original

Milo de 10 Mai 1825

Louis Brest

Ὁ ὑπογεγραμμένος δέχομαι τήν ἄνωθεν ἐπιτροπήν διά νά ἀποκριθῶ εἰς ὅσα ἤθελον ἀποφασισθῆ παρά τῆς διορισμένης ἐπιτροπῆς πρὸς θεώρησιν καί ἀπόφασιν τῆς τε μεταξύ ἀνεψιᾶς μου καί ἡμῶν διαφορᾶς.

Ναύπλιο 2 Σεπτεμβρίου 1825

Πέτρος Πᾶος

Ἐπαρρησιάσθη σήμερον παρά τοῦ κυρίου Πέτρου Πᾶου διό καί ἐπικυροῦται

παρά του Ὑπουργείου του Δικαίου τό γνήσιον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ὑπογεγραμμένου αὐτοῦ.

Τῆ 2 Σεπτεμβρίου 1825, Ναύπλιον
(Τ.Σ.) Ὁ Γενικός Γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τοῦ Δικαίου
Μ. Βερνάρδος

Ἴσον ἐξ ἴσου ἀπαράλλακτον

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 3 Σεπτεμβρίου 1825

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τοῦ Δικαίου
Μ. Βερνάρδος»
(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ2

«Ἄρ. Α΄

Ὑπερτάτη Σεβαστὴ Διοίκησις

Ἄδικουμένη παρά τῆς πρὸς πατρός λαλᾶς μου καὶ θείων μου, οἷτινες παρά τούς φυσικούς καὶ πολιτικούς Νόμους ζητοῦν νά μέ ἀρπάξουν τά κληρονομικά μου δικαιώματα, ἀναφέρομαι μετὰ δακρῶν πρὸς τὴν Σ(εβαστὴν) Διοίκησιν τὴν ὑπερασπίστριαν τῶν δικαιωμάτων παντός Ἑλλήνος.

Εἶμαι μόνος καὶ γνήσιος κληρονόμος τοῦ μακαρίτου πατρός μου Κωνσταντίνου Ἰωάννου Πάου, τελευτήσαντος τὸν παρελθόντα Νοέμβριον εἰς Ναύπλιον. Ὁρφανισθεῖσα πατρός καὶ μητρός καὶ μὴ ὑποφέρουσα τά δεινά τῆς ὀρφανίας καὶ οὔσα ἤδη εἰς ἡλικίαν νά αἰσθανθῶ τό συμφέρον μου, διὰ τῆς προστασίας τῶν πρὸς μητρός θείων μου ἤλθον εἰς γάμον μετὰ τοῦ κυρίου Ἀποστόλου Γρυπάρη, ἐζήτησα νά γίνω κυρία τῆς πατρικῆς μου περιουσίας, τὴν ὁποίαν ὁ μακαρίτης πατήρ μου ἐπροικοδοτήθη ἀπὸ τὸν πατέρα του μέ δημόσιον προικοσύμφωνον, ἢ λαλά μου καὶ οἱ πατρός θεῖοι μου, προβάλλοντες ἐν ἰδιαιτέρον συμφωνητικόν τοῦ πατρός μου μέ τὸν πατέρα του, καὶ εἰς τό ὁποῖον περιέχεται, ὅτι εἴαν γεννήσῃ υἱόν, τότε μόνον νά εἶναι τά προικιζόμενα εἰς τὴν κυριότητά του, εἰδέ μή νά ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν προικίζοντα καὶ κληρονόμους αὐτοῦ, δυνάμει τούτου ζητοῦν νά μέ ἀποβάλλωσιν ἀπόκληρον. Τό συμφωνητικόν τοῦτο, γνωστόν εἰς μόνον τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, δέν ἤξεύρω ἂν ἔχη τὴν δύναμιν ὥστε νά ἀκυρώσῃ τὸν φυσικόν νόμον καὶ τό καθολικόν προικοσύμφωνον, τό ὁποῖον ἔγινε καθ' ὄλην τὴν νομικὴν καὶ τακτικὴν διατύπωσιν· μέ τὴν αὐτὴν παρανομίαν ζητοῦν νά μέ ἀρπάσωσι καὶ τὴν χρηματικὴν τοῦ πατρός μου περιουσίαν· ἐσφράγισαν ὅλα τά ἔγγραφα τοῦ πατρός μου, Ἑλλήνος ὄντος, καὶ ὡς τοιούτου παρησιασθέντος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν, ὡς ἡ ἰδία του ἀναφορὰ πρὸς τό Σ(εβαστόν) Ἐκτελεστικόν, φανερώνει τὴν ὁποίαν ἐσχάτως ἔδωσεν ἐνταῦθα εἰς Ναύπλιον, καὶ τά ἐσφράγησαν μέ σφραγίδα Ἀγγλικήν, ἐπισφραγήσαντες τὴν παρανομίαν μέ τό ἐπίσημον τῆς δικαιοσύνης· κατέφυγα εἰς τὴν τοπικὴν διοίκησιν, ἀλλὰ δέν ἐδυνήθη νά ἐνεργήσῃ, λαβοῦσα διαταγὴν τοῦ Ἀντιναυάρχου τῆς αὐτοῦ Βρετανικῆς μεγαλειότητος, τοῦ ἐξοχοτάτου κυρίου Ἀμιλτώνου, διατάττουσα νά ἀναβληθῇ ἡ ὑπόθεσις καὶ πρὸ ὀλίγου ἐπέμφθη παρά τῆς ἐξοχότητος του ὁ ἐν Μήλῳ Ἀγγλικὸς ἀντιπρόξενος διὰ νά θεωρησῇ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πρὸς πατρός θεῖος μου δεσποτικῶς ἤθελε νά λάβῃ πολλά τῶν ἐγγράφων τοῦ πατρός μου, ἀνεφέρθη ἀκολούθως ὁ θεῖος μου πρὸς τὴν ἐξοχότητά του καὶ ἐγὼ διὰ τοῦ συζύγου μου καὶ ἐπιτρόπου πρὸς τὴν Σ(εβαστὴν) Διοίκησιν, ἥτις γνωρίζουσα τά ἀπαραβίαστα δικαιώματά του παρακαλεῖται θερμῶς νά ὑπερασπισθῇ πολίτην καὶ ὀρφανὴν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 12 Αὐγούστου 1825

Ἐντί τῆς Μοσχοῦς Κων. Ἰω. Πάου
ὁ σύζυγος καί ἐπίτροπος αὐτῆς
Ἐπόστολος Γρυπάρης
Ἰσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ
ὁ Γεν. Γραμματεὺς
καί κατ' ἐπιταγὴν τοῦ
ὁ πρωτοκολλιστῆς
Ν. Ἰωαννίδης
Ἄριθ. 1949 ἴσον ἐξ ἴσου ἀπαράλλακτον
Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 20 Αὐγούστου 1825
Ἐ Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Ἐπουργείου τοῦ Δικαίου
(Τ.Σ.) Μ. Βερνάρδος»
(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ3

«Περίοδ. Γ'
Ἄρθ. 10993

Προσωρινή Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τό Ἐκτελεστικόν Σῶμα
Πρός τό Ἐπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Ἐγκλείεται ἀντίγραφον ἀναφορᾶς τοῦ κυρίου Ἐποστόλη Γρυπάρη, συζύγου καί ἐπιτρόπου τῆς κ. Μοσχοῦς Κ(ωνσταντίνου) Ἰ(ωάννου) Πάου, παραπονουμένης ὅτι μερικοί συγγενεῖς τῆς ἰδιοποιοῦνται τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος πατρός τῆς. Διατάσσεται δέ τό Ἐπουργεῖον τοῦτο νά διορίσῃ τριμελῆ ἐπιτροπὴν συγκειμένην παρά τῶν κυρίων Γεωργίου Σταύρου, Ἰωάννου Α. Πολυζωῖδη καί Ρήγα Παλαμήδη, διὰ νά θεωρήσουν τὴν ὑπόθεσιν, τὴν δέ ἀπόφασιν αὐτῶν ν' ἀναφέρῃ πρὸς τὴν Διοίκησιν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 18 Ἀπριλίου 1825

Ἐ Πρόεδρος
Γεώργιος Κουντουριώτης
Ἐ Αναγνώστης Σπηλιοτάκης
Κων/νος Μαυρομιχάλης
Ἰωάννης Κωλέττης
Ἐ Γενικός Γραμματεὺς
Ἐλ. Μαυροκορδάτος»
(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ4

«Περίοδ. Γ'
Ἄρθ. 1210

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πρὸς τοὺς κυρίους Γεώργιον Σταύρου Ἰωάννου,
Α. Πολυζωῖδην καί Ρήγα Παλαμήδην

Κύριοι

Κατά τήν υπ' αριθ. 10993 διαταγήν τῆς Σ(εβαστῆς) Διοικήσεως, διορίζεσθε νά συστήσητε τριμελῆ δικαστικὴν ἐπιτροπὴν διὰ νά θεωρήσετε, κρίνετε καὶ ἀποφασίσετε, περὶ τῆς μεταξύ τοῦ κυρίου Ἀποστόλη Γρυπάρη, ἐπιτρόπου καὶ συζύγου τῆς κ. Μοσχοῦς Κ(ωνσταντίνου) Ἰ(ωάννου) Βάου καὶ τινων συγγενῶν τῆς, ἰδιοποιουμένων τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος πατρός τῆς διαφορᾶν.

Παρακαλεῖσθε, λοιπόν, κύριοι, κινούμενοι ἀπὸ τὸν ἐμφυτον πατριωτισμὸν καὶ ζῆλον σας, νά συνέλθητε εἰς ἓν δῖς, τρίς καὶ πολλάκις, προσκαλέσαντες μὲν ἀμφοτέρωθεν τὰ διαφερόμενα μέρη, ζητήσαντες δέ καὶ ὅσα ἐγγραφα ἔχει ἕκαστος αὐτῶν, ἀποβλέποντα τὴν αὐτὴν διαφιλονικουμένην ὑπόθεσιν, ἔχοντες καὶ τὸ περικλειόμενον ἴσον τῆς πρὸς τὸ Σ(εβαστόν) Ἐκτελεστικὸν σῶμα ἀναφορᾶς τοῦ κυρίου Γρυπάρη, καὶ μὲ τὴν συνήθη σας ἄσκον ἐπιμέλειαν, βαθεῖαν σκέψιν καὶ ἀφιλοπρόσωπον εὐθυδικίαν, νά ἐρευνήσετε, κρίνετε καὶ ἀποφασίσετε περὶ τοῦ δικαίου τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἀπονέμοντες αὐτὸ εἰς τὸ ἀδικούμενον μέρος.

Τὴν ἀπόφασίν σας δέ ταύτην, κύριοι, παρακαλεῖσθε νά διευθύνετε ἐγκαίρως πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο διὰ ν' ἀναφερθῆ ἔνθα δεῖ καὶ νά ἐνεργηθῆ ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 20 Αὐγούστου 1825

Ἐν ἐλλείψει τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Δικαίου
Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Μ. Βερνάρδος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ5

«Περ. Γ'
Ἄρ. 11269

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα
Πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Ἐπειδὴ ὁ κύριος Α. Πολυζωΐδης, διορισμένος διὰ τῆς υπ' ἀρ. 10993 διαταγῆς εἰς τὴν ἐπὶ τῆς θεωρήσεως τῆς ὑποθέσεως τοῦ κ. Μπάου ἐπιτροπὴν, ἀναχωρεῖ εἰς Ἀθήνας, νά διορίσῃ τὸ ὑπουργεῖον ἀντ' αὐτοῦ τὸν κύριον Ἰωάνν. Κ. Γιαννόπουλον.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 24 Αὐγούστου 1825

Ὁ Πρόεδρος
Γεώργιος Κουντουριώτης
Ἀναγνώστης Σπηλιοτάκης
Ἰωάννης Κωλέτης

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Ἄλ. Μαυροκορδάτος

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ6

«Περ. Γ'
'Αρ. 896

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
Πρός τό ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Ἐπειδή καί ὁ διαφερόμενος τοῦ Κ. Μπάου καί ὁ ἴδιος οὗτος προσαναφέρονται καί ζητοῦν νά τελειώσῃ ὅσον τάχος ἡ ὑπόθεσις των, διότι δέν τοῖς συγχωρεῖται νά περιμένουν περί πλέον, προσκαλεῖται τό ὑπουργεῖον τοῦτο νά ἐπιταχύνῃ τήν θεώρησιν τῆς μεταξύ διαφορᾶς των, ἐν ταύτῳ καί τήν ἀπόφασιν, τήν ὁποίαν θέλει διευθύνει ἐνταῦθα.

Ἐν Ναυπλίῳ τήν 27 Αὐγούστου 1825

Ἄ Γενικός Γραμματεὺς
Ἄλ. Μαυροκορδάτος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φακ. 21)

Δ7

«Πρός τό ἐξοχόν Ἰπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Τήν ὑπ' ἀριθμόν 1210 ἐπιταγήν τοῦ Ἰπουργείου τούτου λαβόντες, ὁμοῦ καί τό ἐν αὐτῇ ἴσον τῆς πρὸς τήν Σ(εβαστήν) Διοίκησιν ἀναφορᾶς τοῦ Ἄποστόλου Γρυπάρη, παρρησιαζομένου ὡς ἐνάγοντος, δέν ἐλείψαμεν νά συνέλθωμεν εἰς ἐπιτροπήν διὰ τήν θεώρησιν τῆς διαλαμβανομένης ἐν αὐτοῖς διαφορᾶς τοῦ κυρίου Ἄποστόλου Γρυπάρη, ἐπιτρόπου καί συζύγου τῆς κυρίας Μοσχοῦς Κ.Ι. Βάου, μετά τῆς κυρίας Αἰκατερινιάς Βάου, μητρός τοῦ πατρός τῆς Μοσχοῦς καί τῶν πρὸς πατρός θείων τῆς ἰδίας. Μετεκαλέσαμεν λοιπόν τόν κύριον Ἄπόστολον Γρυπάρη, ὅστις ἔνεκα τῆς ἀσθενείας του κατέστησεν ἀντεπίτροπόν του τόν κύριον Ζαφεῖρη Μάτζαν, ὅστις καί παρεδέχθη παρά τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἄπό δέ τῆς ἐναγομένης, ἐπειδή καί μόνον ἐπαρρησιάσθη ὁ πρὸς πατρός μεγαλύτερος θεῖος τῆς Μοσχοῦς, μὴ ἔχων ἐπιτροπίαν ἀπό τοὺς λοιπούς, ἀπαιτεῖται ὅπως ἡ νά παρρησιασθῶσι προσωπικῶς εἰς τήν ἐπιτροπήν καί οἱ λοιποὶ ἐν Σίφνῳ εὐρισκόμενοι, τῶν ἐναγομένων, δηλ.: ἡ Αἰκατερινιά Βάου καί οἱ λοιποὶ πρὸς πατρός θεῖοι τῆς Μοσχοῦς, ἢ ν' ἀντικαταστήσουν ἐπίτροπόν των τακτικῶς, ὄντινα θελήσουν, περί τοῦ ὁποίου καί ἀναφερόμεθα, διὰ νά ἐνεργηθῇ τοῦτο παρά τοῦ ἐξόχου Ἰπουργείου ὅσον τάχος, διὰ νά δυνηθῇ ἡ ἐπιτροπή νά κρίνῃ καί ἀποφασίσῃ τά περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 30 Αὐγούστου 1825

Ρήγας Παλαμῆδης
Γεώργιος Πλέσσος
Ἰωάννης Κ. Γιαννόπουλος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ8

Δικαστήριο
στον ΠΕΤΡΟΥ
σε. 302-303

«Πρός τό Σεβαστόν ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Ἐπειδή ἡ διορισθεῖσα ἐπιτροπή διά νά κρίνη τήν μεταξύ τοῦ κυρίου Πέτρου Πάου καί Ἀποστόλου Γρυπάρη διαφοράν, προφασιζομένη ὅτι ὁ κύριος Πᾶος δέν ἔχει τό εἰδικόν ἐπιτροπικόν ἀπό μέρος τῆς μητρός του, ἀναβάλλει τήν κρίσιν, ἀναφέρονεν πρὸς τό ὑπουργεῖον τοῦτο ὅτι ὁ κύριος Πᾶος ἀναγνωρίζεται ἐπίτροπος τῆς οἰκογενείας του ἐνεργῶν ὡς ἀπό μέρος τῆς μητρός του εἰς ὅλας τὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις καί ὡς καί τό εἰς χεῖρας του ἔγγραφον παρασταίνει, διά τοῦ ὁποῦ διορίζεται συνεπίτροπος μετά τοῦ κυρίου Λούη Βρέστη εἰς τήν αὐτήν ὑπόθεσιν, ὅταν ἐμελλε νά θεωρηθῇ εἰς Σίφνον.

Πιστοποιεῖ τοῦτο καί ἡ ἄμεσος σύστασις τῆς ὑποθέσεως παρά τοῦ ἐξοχωτάτου Ἄμιλτων πρὸς τόν κ. Μαυροκορδάτον. Τό ὑπουργεῖον λοιπόν, χωρίς καμίαν ὑποψίαν, δύναται νά διατάξῃ τήν αὐτήν Ἐπιτροπήν νά ἐξακολουθήσῃ τήν ὑπόθεσιν, γνωρίζουσα πληρεξούσιον τόν κ. Πᾶον καί ἂν εἶναι ἀνάγκη περισσοτέρας πληροφορίας, δίδομεν ἐκ μέρος μας κάθε πίστιν, ἐγγυούμενοι ἐάν τις φανῇ ἀπάτη ἢ ψεῦδος ἐκ μέρος τοῦ κυρίου Πάου, ἀναγνωριζομένου παρ' ἡμῶν ὡς ἐπίτροπου τῆς τε μητρός καί ἀδελφοῦ του.

Ἐν Ναυπλίῳ τήν 31 Αὐγούστου 1825

Ὁ Παραστάτης τῆς ἐπαρχίας Σίφνου
Ν. Χρυσόγελος

Ὁ Παραστάτης Κέας
Ἰωάννης Πάγκαλος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ9

«Ἐκλαμπρότατε

Ἀφοῦ μίαν φοράν ἡ ὑπόθεσίς μου ἐσυστήθη πρὸς τήν ἐκλαμπρότητά της, ἀπό τήν ἐνδοξότητά του, τόν κύριον Ἄμιλτων, ἤλπίζον διά τῆς προστασίας της νά λάβῃ τήν ἐκβασιν, διευθυνομένη κατά τήν ἀναφοράν μου πρὸς τήν ἐνδοξότητά του.

Ἡ ἀναφορά μου ἦτον νά λάβῃ τό δικαίωμα ἡ Σεβαστή μήτηρ μου νά θεωρήσῃ δι' ἐπιτρόπων τὰ ἔγγραφα τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ μου, δικαίωμα τό ὁποῖον ὁ μακαρίτης τό ἔδωκεν ἀναχωρῶν ἀπό Σίφνον, διότι δέν περιέχει τό σκρίνιον του μόνον τὰ μερικά του ἔγγραφα, ἀλλά κοινῶς τήν ληψοδοσίαν τριῶν οἰκογενειῶν ἐμοῦ καί τοῦ πατρός μου, τήν ὁποίαν ὁ μακαρίτης διεύθυνε, τήν ὁποίαν δέν ἔχουν βέβαια δικαίωμα ξένοι νά θεωρήσωσι, καθ' ὅσον δέ ἀνήκει εἰς τήν κόρην τοῦ ἀποθανόντος ἐπροβάλλαμεν πάντοτε νά διορίσῃ ἡ Διοίκησις ἐκ μέρος της θεωρητήν.

Τώρα ἡ ἐπιτροπή μακράν ἀπό τήν ἀναφοράν τῆς μητρός μου καί τήν ἰδικήν μου, θεμελιωμένη εἰς τήν ἀναφοράν τοῦ κυρίου Γρυπάρη, ζητεῖ νά κρίνη περί κληρονομικῶν δικαιωμάτων, ἐν ᾧ κανεῖς τῆς οἰκογενείας μας δέν τήν ὑστέρησε κανένα ἀφ' ὅσα εἶναι μαρτυρημένα ὅτι εἶναι πατρικά της κτήματα, διότι καί τό περιβόλι καί τόν ἐλαιῶνα, κτήματα τοῦ μακαρίτου ἔχει καί καρποῦται ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας· ὅσα δέ πράγματα ὁ μακαρίτης πατήρ μου τόν προικίζει, ταῦτα κατά τό προικοσύμφωνον καρποῦται ἔτι ἡ μήτηρ μου ζῶσα· ποῖα δέ καί πόσα καί μέ ποίας συνθήκας εἶναι προι-

κοδοτημένα αὐτά τὰ ἔγγραφα μαρτυροῦρι, κλεισμένα ὄλα εἰς τό ἴδιον σκρίνιον.

Βλέπετε λοιπόν ἐκλαμπρότατε ὅτι ἡ ὑπόθεσις μας ἀρχίζει ἀντιστρόφως, διότι ὅποια καί ἂν εἶναι τὰ προικιζόμενα ταῦτα κτήματα, εἶναι ἀνάγκη πρῶτον νά θεωρηθῆ ἡ χρηματική του κατάστασις, διότι ἔαν καθ' ὑπόθεσιν εὐρεθῆ χρεώστης, οἱ δανεισταί προτιμῶνται εἰς τήν κυριότητα τῶν ἀκινήτων κτημάτων καί διά τοῦτο λοιπόν καί διότι ἡμεῖς ζημιούμεθα μενόντων τῶν ἰντερέσων μας ἀκινήτων ἐν ὄσω τὰ ἔγγραφα εἶναι κλεισμένα, εἶναι ἀνάγκη νά ἀνοιχθῶσιν ἐκεῖνα πρῶτον, νά ξεκαθαρισθῶσιν οἱ λογαριασμοί τῆς οἰκογενείας μας καί νά δοθῆ εἰς τήν κληρονόμον ὅ,τι εἶναι τοῦ μακαρίτου πατρός της.

Διά τοῦτο παρακαλῶ θερμῶς τήν ἐκλαμπρότητά της νά δόση τοῦτον τόν δρόμον εἰς τήν ὑπόθεσιν ταύτην, διά τήν ὁποίαν δέκα μήνας σήμερον διαφερόμενοι, ἄφησαν ἀπροστάτευτην τήν πατρικήν μου οἰκίαν, καί τήν ἴδιαν μου, καί δέν ὑποφέρω πλέον μήτε τὰς ταλαιπωρίας, μήτε τὰ ἔξοδα· εὐελπισ ὅτι θέλω τύχει τήν δικαίαν μου αἴτησιν διά τῆς προστασίας σας, σᾶς μένω μέ τό προσῆκον σέβας.

Ναύπλιον τῆ α' Σεπτεμβρίου 1825

Πέτρος Μπᾶος

Πρός τόν Ἐκλαμπρότατον
κύριον Μαυροκορδάτον
Γενικόν Γραμματέα τῆς
Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ10

«Πρός τό ἔξοχον Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Εἶναι σχεδόν δέκα μῆνες ὅπου ὁ μακαρίτης αὐτάδελφός μου Κωνσταντῖνος Πᾶος ἔδοκε τό κοινόν τέλος· ἡ μήτηρ του εἰς τήν ὁποίαν μόνην ἀνήκε κατά Νόμον ἡ Ἐπιτροπή, μὴν ἠμποροῦσα διά τὰ γηρατεῖα της νά ἐπιστατήση μόνη της, διόρισεν ὡς ἀπό προσώπου της Ἐπιτροπήν, διά νά ἀνοίξη τό σκρίνιον τοῦ μακαρίτου νά καταγράψῃ τήν κατάστασίν του καί λαμβάνειν ἀντίγραφα ἐκ τῶν ἀναγκαιοτέρων ἐγγράφων του, νά βουλώσῃ πάλιν τὰ πρωτότυπα μέχρι τῆς τελείας ἡλικιώσεως τοῦ κληρονόμου καί ἔγγονῆς της, ὡς φαίνεται ἀπό τό ἴδιον πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους της γράμμα. Ἄλλ' οἱ πρὸς μητρός θεῖοι τῆς ρηθείσης κληρονόμου ἄνευ τινός νομίμου δικαιώματος, διά τὰ πάθη τῆς ἰδιοτελείας τους ἐμπόδισαν τήν διορισθεῖσαν ἐπιτροπήν νά ἐνεργήσῃ, ἐβούλωσαν μέ βούλαν Γαλλικήν τό σκρίνιον τοῦ αὐταδέλφου μου, ἤρπαξαν τήν ἀνατραφεῖσαν καί ἀπό εἴκοσι δύο μηνῶν ὄρφανήν ἀπό τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός μου καί τέλος τήν ὑπάνδρευσαν μέ ὅποιον καί ὅπως αὐτοὶ ἤθελον, χωρίς νά δώσουν τήν παρὰμικράν προσοχήν εἰς τὰ εἰρημένα ταῦτα δίκαιά μας· ἤδη παρ' ἐλπίδα βλέπω ὅτι ἐπρόλαβον καί μ' ἐγκαλοῦν, ζητοῦντες παρά τῆς μητρός μου καί παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ μακαρίτου τὰ πράγματά του.

Ἐξοχον Ὑπουργεῖον! εἶναι σχεδόν δέκα μῆνες ὅπου περιφέρομαι ζητῶν ἱκανοποίησιν δι' ὄσας ὕβρεις, ἀτιμίας καί ζημίας ὑπέφερον ἡ τεθλιμένη φαμέλια μας. Ἐπειδή βουλόνοντες αὐτοὶ τό σκρίνιον τοῦ μακαρίτου καί ἐμποδίζοντες τήν ἐπιτροπήν νά ἐνεργήσῃ, ὕστεροῦμεθα ἡμεῖς τὰ ἔγγραφα μας μέχρι τῆς σήμερον καί ἔκτοτε ἐγινεν παῦσις εἰς ὄλα τὰ ἰντερέσα μας. Ἐπειδή λοιπόν καί πρὶν ἀνοιχθῆ τό σκρίνιον αὐτό, εἰς τό ὁποῖον ἐμπεριέχονται ὄλα τῆς φαμίλιας μας καί αὐτοῦ τοῦ μακαρίτου τὰ ἔγγραφα δέν ἠμπορεῖ νά θεωρηθῆ καμμία διαφορά, ὡσάν ὅπου μητ' ἐγώ μητ' αὐτοὶ ἔχομεν ἀνά χείρας κανέν ἔγγραφον, οὐτ' ἐγώ, οὐτ' αὐτοὶ γνωρίζομεν ποία εἶναι ἡ κατάστασις

τοῦ μακαρίτου, πῶς λοιπόν μοῦ ζητοῦν κληρονομία, καί ἐγώ τί νά τούς δώσω; Διά τοῦτο παρακαλῶ τό ἐξοχόν ὑπουργεῖον νά διατάξη τόν ἐπαρχόν καί Γεν. Γραμματέα συμφώνως μέ τήν διορισθεῖσαν παρά τοῦ νομίμου ἐπιτρόπου Ἐπιτροπήν, ὁμοῦ μέ τόν ἀρχιερέα ὡς ἐκ μέρους τῆς ἀνιψιάς μου καί κληρονόμου τοῦ μακαρίτου ἀνταδέλφου μου, διά νά καταγράψουν καί ξεχωρίσουν ὄλα τά ἐγγραφα καί τότε ἂν δέν συμφωνήσωμεν, διά μέσου τῶν αὐτῶν ἐγγράφων παρρησιαζόμεθα εἰς τό κριτήριον καί τότε αὐτοί μέν θέλει γνωρίζουν τί νά ζητοῦν, κι ἐγώ τί ν' ἀποκριθῶ.

Ἐδελπισ δτι τό ἐξοχόν ὑπουργεῖον τοῦτο δέν θέλει παραβλέψη τήν αἰτησίμ μου ταύτην, μένω μέ ὄλον τό προσῆκον σέβας.

Τῆ α' Σεπτεμβρίου 1825 Ναύπλιον

Πέτρος Πᾶος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ11

«Πρός τό ἐξοχόν ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Εἶδον τήν πρός τό ὑπουργεῖον τοῦτο ἀναφοράν τῆς ὑπ' ἀρ. 2047 τῆς ἐπιτροπῆς ἡ ὁποία διαλαμβάνει ὅτι ἐπειδή ἐπαρρησιάσθη μόνον ὁ πρός πατρός μεγαλύτερος θεῖος τῆς συζύγου μου Μοσχοῦς χωρίς νά ἔχη ἀπό τούς λοιπούς ἐπιτροπικόν, ἀπαιτεῖται, ὅπως ἡ νά παρρησιασθῶσι προσωπικῶς εἰς τήν ἐπιτροπήν καί οἱ λοιποί ἐν Σίφνω εὐρισκόμενοι τῶν ἐναγομένων ἢ νά ἀντικαταστήσουν ἐπίτροπόν των τακτικόν ὅποιον θελήσουν, ἐπειδή ἀλλέως δέν ἔμποροῦν νά κρίνουν μόνον τό ἕνα πρόσωπον.

Εἶδον καί τήν ὑπ' ἀρ. 2023 ἀναφοράν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐπαρχιῶν Σίφνου μέν τοῦ κ. Νικολάου Χρυσογέλου, Κέας δέ τοῦ κυρίου Ἰωάννου Παγκάλου, διαλαμβάνουσιν ὅτι τό ὑπουργεῖον αὐτό χωρίς καμίαν ὑποψίαν δύναται νά διατάξη τήν ἐπιτροπήν νά ἐξακολουθήσῃ τήν ὑπόθεσιν γνωρίζουσα διά πληρεξούσιον ἐπίτροπον τόν κ. Πέτρον Ἰωάννου Πᾶον καί ἂν εἶναι ἀνάγκη περισσοτέρας πληροφορίας δίδομεν ἐκ μέρους των κάθε πίστιν, ἐγκυούμενοι ἐάν τις φανῆ ἀπάτη ἢ ψεῦδος ἐκ μέρους τοῦ κ. Πᾶου ἀναγνωριζομένου παρ' αὐτῶν καί ἐπιτρόπου τῆς τε μητρός καί ἀδελφοῦ του· ἐπειδή λοιπόν καί οὕτως ἔχει, ἀναγνωρίζω καγώ αὐτόν ὡς ἐπίτροπον τοῦ ἀντιτιθεμένου μέρους, ἐπιστηριζόμενος εἰς τήν ἐγγύησιν τῶν εἰρημένων ἀντιπροσώπων.

Παρακαλῶ λοιπόν τό ἐξοχόν Ἐπουργεῖον νά διατάξη τήν ἐπιτροπήν νά ἐξακολουθήσῃ καί νά ἀποπερατώσῃ τήν ὑπόθεσίν μας.

Περί ὧσων δέ ἀναφέρει εἰς τήν ὑπ' ἀριθ. 2022 εἶναι ἄλλης σκέψεως.

Ἐν Ναυπλίῳ 1825, Σεπτεμβρίου 3

Ὁ πολίτης

Ἄποστολος Γρυπάρης»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ12

«Περίοδ. Γ'
Ἄρ. 1263
τοῦ Πρωτοκόλλου

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πρός τούς κυρίους Ἰωάννην Κ. Γιαννόπουλον,
Ρήγαν Παλλαμίδην καί Γεώργιον Πλέσον

Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθμ. 2017 τοῦ πρωτοκόλλου τῶν εἰσερχομένων ἀναφορά σας, εἰς τήν ὁποίαν βλέπει τό Ὑπουργεῖον τάς αἰτίας, δι' ἅς ἀναβάλλετε τήν θεώρησιν τῆς ἐν αὐτῇ διαλαμβανομένης διαφορᾶς.

Ἄλλ' ἐπειδή οἱ εὐγενέστατοι ἀντιπρόσωποι, Σίφνου μέν ὁ κύριος Ν. Χρυσόγελος, Κέας δέ ὁ κύριος Ἰωάννης Πάγκαλος, δι' ἀναφορᾶς των πρὸς τό Ὑπουργεῖον τοῦτο ὑπ' ἀριθ. 2023, ἀναγνωρίζουσι τόν κύριον Πέτρον Πᾶον ἐπίτροπον τῆς ἀντιφερομένης οἰκογενείας, ἐνεργοῦντα ἐκ μέρους τῆς μητρὸς καί ἀδελφοῦ του εἰς ὅλας τάς οἰκιακὰς ὑποθέσεις, καί ἐγγυῶνται ὑπέρ αὐτοῦ ἐναντίον πάσης ἀπάτης καί ψεύδους.

Τό Ὑπουργεῖον τοῦτο ἀναγνωρίζει ὁμοίως αὐτόν ὡς ἐπίτροπον τῆς μητρὸς καί ἀδελφοῦ του, ἐπιστηριζόμενον καί εἰς τήν ἣν δίδει ὑπ' ἀριθ. 2032 πρὸς τό Ὑπουργεῖον τοῦτο ἀναφοράν του ὁ κύριος Ἀπόστολος Γρυπάρης, τῆς ὁποίας ἴσον διευθύνεται πρὸς τήν ἐπιτροπήν ταύτην εἰς τήν ὁποίαν καί ὁ ἴδιος δέχεται τόν κύριον Πᾶον ἐπίτροπον διά νά κριθῇ μετ' αὐτοῦ.

Προσκαλεῖσθε λοιπόν κύριοι, ἴν' ἀναγνωρίσαντες δεχθῆτε ὡσαύτως τόν ρηθέντα Πέτρον Πᾶον ἐπίτροπον τῆς μητρὸς του καί νά ἐξακολουθήσετε τήν θεώρησιν τῆς μεταξύ αὐτοῦ καί Ἀπ. Γρυπάρη διαφορᾶς, ἐξακριβώσαντες καί ἀποφασίσαντες περὶ αὐτῆς ἀδεκάστως κατὰ τήν συνήθη εὐθυδικίαν καί ἀπροσωποληψίαν σας.

Ἐγκαίρως δέ παρακαλεῖσθε νά ἐπιστρέψητε πρὸς τό Ὑπουργεῖον τοῦτο τά ἐσώκλειστα ἀντίγραφα καί ἔγγραφα, ἀποβλέποντα τήν ὑπόθεσιν ταύτην.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1825

Ἐν ἐλλείψει Ὑπουργοῦ
Ὁ Γενικός Γραμματεὺς
Μ. Βερνάρδος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ13

«Σεβαστόν Ἐκτελεστικόν

Ἐπειδή εἰδοποιοῦμαι ἀπό γράμματα τά ὁποῖα ἔλαβον σήμερον ὅτι ἡ πρεσβύτις μητέρα μου ἀσθενεῖ καί τά τῆς οἰκογενείας μας ὅλης πράγματα μένουσι ἀπροστάτευτα, ἀναγκάζομαι διὰ ταῦτα νά ἀναχωρήσω πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν οἰκείων μου. Διὰ τοῦτο ἀναφέρομαι πρὸς τήν Σ(εβαστήν) Διοίκησιν ἵνα μή φανῶ φευγόδικος, ἡ δέ διορισθεῖσα ἐπιτροπή διὰ νά κρίνῃ τήν ὑπόθεσίν μου, ὅταν ἀποφασίσῃ τό δίκαιον καί νόμιμον θέλει ἐνεργηθῇ ἡ ἀπόφασις ταύτης, ἥτις θέλει με κοινοποιηθεῖ διὰ τοῦ κ. Παγκάλου παραστάτου Κέας, τόν ὁποῖον ἀφίνω ἐπίτροπόν μου, εἰμί δέ μέ τό ἀνήκον σέβας.

Ναύπλιον τήν 18 7βρίου 1825

Ταπεινός δούλος
Πέτρος Πᾶος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 21)

Δ14

«Πρός τό Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Εἶδον τήν ἀπόφασιν τῆς διορισθείσης Ἐπιτροπῆς παρά τῆς Σεβ. Δ(ιοικήσεως) εἰς τήν μετ' ἐμοῦ διαφοράν τοῦ κ. Γρυπάρη· ἄν ἐπί τοῦ παρόντος ἀποσιωπῶ κάθε ἄλλον, δέν δύναμαι ὁμως ποτέ νά ἀποσιωπήσω ὅτι, ἡ ἀμέλεια ἢ οὐκ οἶδ' ὅπως, ἡ Ἐπιτροπή αὐτή δέν ἐφρόντισε νά ἀσφαλίση τήν τῆς Μοσχοῦς προῖκα, τῆς ὁποίας τήν ποσότητα ἀγνοῶ, ἐκ μέρους τοῦ νυμφίου της, τοῦ εἰρημένου Γρυπάρη. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι κατά τόν Νόμον, τόν ὁποῖον ἀναφέρει ἡ ἰδία Ἐπιτροπή, διορίζεται ὁ νυμφίος εἰς ἀντεπιτροπήσιν τῶν πραγμάτων τῆς γυναικός, ἐξαιρουμένην ἄν πράττη ἄνομα ἔργα καί ἔχει ἐλαττώματα· ὁ νέος οὗτος ἐγώ δέν λέγω ὅτι εἶναι κακῆς διαγωγῆς, ἀλλά χωρίς νά τόν βλάψω, ὅτι πρέπει νά ἀποσιωπήσω ὅτι τόν γνωρίζω ἀκριβῶς, ὡς συμπατριώτην μου, ὅτι δέν εἶναι εὐκατάστατος· ὅθεν ἐξ ἀνάγκης, ὡς λέγει ἡ παροιμία, πολλά ποιοῦμεν κακά, παρακινηθεῖς ὀψέποτε ἀπό χρεῶν ἡδύνατο νά τῆς καταναλώσῃ τήν προῖκα· καί τότε ποῦ καί πῶς νά ἀποζημιωθῇ ἡ νέα; ἐγώ δέν ἐνόησα ποτέ νά κατακρατήσω τά ἑαυτῆς, οὔτε νά τήν ζημιώσω ἀπ' ὅσα ἠθελεν ἀποδειχθῶν ὅτι τῇ ἀνήκουν, ἀλλά πάντοτε μάλιστα διά τήν ἀσφάλειαν τῶν πραγμάτων αὐτῆς ἐφρόντισα καί φροντίζω· μή δυναμένης ἐκείνης διά τήν μικράν της ἡλικίαν νά σκεφθῇ κατά τό παρόν καί νά προῖδη τά γενησόμενα. Ἐπί τοῦ παρόντος μόνου κινήματός μου γίνεται δῆλον, ὅτι διά τήν ἀσφάλειαν μόνον τῆς προικός της ὑπέφερα καί ὑποφέρω τοσαῦτα. Ὅθεν παρακαλῶ τό ὑπουργεῖον τοῦτο ἀναφέρων τά τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τήν Διοίκησιν, νά εὐνοηθῇ νά ἀναφέρῃ καί τοῦτο, ἵνα ἐνεργήσῃ τήν ἀσφάλειαν τῆς προικός αὐτῆς, καθ' ὅλην τήν ἀπαιτουμένην ἔκτασιν καί μένω μ' ὄλον τό προσῆκον σέβας.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1825

Ταπεινός δοῦλος
Πέτρος Πᾶος»

ὀπισθεν τοῦ ἐγγράφου τά ἐπόμενα:

«2589

Πέτρος Πᾶος. Διευθύνεται πρὸς τό Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου διά νά δοθῇ εἰς τόν ἀναφερόμενον ἢ εἰδήσις ὅτι ἡ Ἐπιτροπή δέν κρίνει ἀναγκαίαν τήν παρουσίαν του.

18 7βρίου 1825 ἐν Ναυπλίῳ

12.350 Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
(Τ.Σ.) Ἄλ. Μαυροκορδάτος»

Δ15

«Περίοδ. Γ'
Ἄριθ. 12233

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

Πρὸς τό Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 1375 ἀναφορά τοῦ Ὑπουργείου τούτου ὁμοῦ καί τό ἐν αὐτῇ ἀντίγραφον τῆς ἀποφάσεως τῆς διορισθείσης διά τήν διαφοράν τοῦ κυρίου Α. Γρυπάρη καί Μπάου καί εἰς ἀπάντησιν διορίζεται τό ὑπουργεῖον, ἐάν οὐδέτερον τῶν μερῶν ζητῇ ἐκκλητον κριτήριον, νά ἐκτελέσῃ τήν ἀπόφασιν καθ' ὅλην της τήν ἔκτασιν, εἰδέ καί θάτερον αὐτῶν ἐκκαλεῖται τήν δίκην, νά παραστήσῃ πρὸς τήν Διοίκησιν τά ὀνό-

ματα τῶν ὑποκειμένων τά ὅποια κρίνει πρόσφορα διά τήν ἀναθεώρησιν τῆς ὑποθέσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ α' Ὀκτωβρίου 1825
Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Παν. Μπότασης
Κων. Μαυρομιχάλης
Ἰωάννης Κωλέττης
Ὁ Γενικός Γραμματεὺς
Ἄλ. Μαυροκορδάτος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 22)

Δ16

«Πρὸς τὸ Σεβ(αστὸν) Ἐκτελεστικὸν Σῶμα

Ἡ διορισθεῖσα τριμελής Ἐπιτροπή πρὸς θεώρησιν τῆς μεταξύ Πάων καὶ Γρυπάρη διαφορᾶς παρά τοῦ Σ(εβαστοῦ) τούτου Σώματος, ἀπεφάσισε νά διορισθῇ μία Ἐπιτροπή ἀπὸ εὐνόληπτα καὶ τίμια ὑποκείμενα διά νά ἀνοίξη τὸ βουλομένον σκρίνιον καὶ ἀποφασίσῃ κάθε μεταξύ μας διαφοράν. Ἀφοῦ ἔλαβον τήν ἴσον τῆς ἀποφάσεως παρά τοῦ ἐξόχου Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου ἀνεχώρησα πλέον διά τήν πατρίδα μου καὶ περικάλεσα ὅτι τά ὑποκείμενα τά ὅποια μέλει τὸ Ὑπουργεῖον νά διορίσει νά εἶναι ξένοι καὶ ἄνδρες τίμιοι, τοῦτο μέ τὸ ὑπεσχέθη τὸ Ὑπουργεῖον. Ἦδη ὅμως βλέπω μέ θαυμασμόν μου ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον διορίζει τὸν Ἐπαρχόν μας νά διορίσῃ τρεῖς ἀνθρώπους τιμίους καὶ ἀσχέτους, ἐναντίον τοῦ πνεύματος τῆς ἀποφάσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, διότι πῶς εἶναι δυνατόν νά εὐρεθῶσιν εἰς Σίφνον ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι νά μὴν εἶναι συγγενεῖς ἢ σχετικοί, ἢ μ' αὐτούς, ἢ μέ ἐμέ, καὶ ἐκτός ὅπου ἢ αὐτός ἢ ἡμεῖς θέλει ἀδικηθῶμεν, δέν θέλει πάλιν κατορθώσομεν τίποτε, διό παρακαλῶ τὸ Σ(εβαστὸν) τοῦτο Σῶμα νά διορίσῃ μία τριμελῆ Ἐπιτροπὴν ἀπὸ μὴ Σιφνίους καὶ ἄς εἶναι ἀπὸ τά γειτονικά μας νησιά, διότι μέ ἐντοπίους δέν θέλει κατορθωθεῖ τίποτε ἀναφέρω ταπεινῶς τὰ πάντα καὶ παρακαλῶ νά μὴν παραβλεφθεῖ ἡ αἰτησίς μου μένω μέ σέβας βαθύτατο.

Τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1825 Ὑδρα

ὁ ταπεινὸς δοῦλος
Πέτρος Πᾶος»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 22)

Δ17

«Ἀντίγραφον

Περίοδος Γ'
Ἄρ. 1987

Προσωρινή Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος
Τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου
Πρὸς τὸ ἐπαρχεῖον Σίφνου, Μήλου καὶ Κιμῆλου

Τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο διά τῶν ὑπ' ἀριθμ. 1406 καὶ 1529 διαταγῶν τοῦ διατάξαντος τὸ ἐπαρχεῖον αὐτό, ἵνα διόριση κατ' ἀπόφασιν, καὶ παρά τῆς Σεβαστῆς διοικήσεως

ὕπ' ἀριθ. 10993 ἐπικυρωθείσης ἀποφάσεως τῆς τριμεροῦς ἐπιτροπῆς, ἐτέραν τριμερῆ ἐπιτροπῆν, διὰ νά ἀνοίξη τό κεκλεισμένον καί ἐσφραγισμένον κιβώτιον, παραδῶση ἐνὶ ἐκάστω τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ ἔγγραφα καί δῶση ἐν τέλος εἰς μεταξὺ Πέτρου Πάου καί 'Α. Γρυπάρη διαφοράν, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ρηθείσης ἀποφάσεως, ἀλλ' ἐν ᾧ τό ὑπουργεῖον τοῦτο περιέμενε νά ἰδῆ τό τέλος τῆς ρηθείσης ὑποθέσεως, πληροφορεῖται ὅτι κανένας ἐκ τῶν αὐτόθι κατοίκων δέν θέλει ν' ἀναδεχθῆ τοιοῦτον βᾶρος, καί ἀκολουθῶς ἡ ὑπόθεσις μένει ἀτελειώτος. Τό ὑπουργεῖον τοῦτο ἔπρεπε κατὰ χρέος νά στείλει ἀπ' ἐνταῦθα τρία ὑποκείμενα διὰ νά δώσουν τέλος εἰς τὴν διαφοράν αὐτήν, ἀλλὰ φροντίζον ἐν ταυτῷ νά ἀπαλλάξῃ ἀπό τὰ ὑπέρογκα ἐξοδα τοὺς διαφερομένους, ἔκρινεν εὐλογον νά ὀνομάσῃ τρία ὑποκείμενα ἀπό τὰς πλησίον αὐτόθι νήσους, καί διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐξόδων, καί διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς μετακομήσεως εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. Ὅθεν διατάσσεται τό ἐπαρχεῖον αὐτό νά προσκαλέσῃ ἐκ μέν τῆς Πάρου, τόν κύριον Παναγιώτην Βαφιόπουλον, ἐκ δέ τῆς Νάξου τόν κύριον Νικόλαον Κόκκον, ἐκ δέ τῶν Θερμιῶν τόν Ἰωάννην Παχάρνικον, οἵτινες συνελθόντες εἰς Σίφνον κατὰ τὴν ἦν ἐποχὴν ἐγκρίνει τό ἐπαρχεῖον νά δώσωσι τέλος εἰς τὴν ρηθεῖσαν μεταξὺ Πέτρου Πάου καί 'Α. Γρυπάρη διαφοράν, θέλουσι δέ λάβει διὰ τὰ ἐξοδά των ἕκαστος τῶν προσκληθέντων μερῶν ἀνά γρόσια διακόσια πενήντα Νο 250 ἐκ τῆς μερισθησομένης περιουσίας. Διατάσσεται λοιπόν τό ἐπαρχεῖον αὐτό νά ἐνεργήσῃ τὴν παροῦσαν καθ' ὄλην τὴν ἔκτασιν, δίδον πᾶσαν βοήθειαν εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἐπιτροπῆν, ἐκτελῶν ἐν ταυτῷ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ἀπαραλλάκτως κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Σ. διοικήσεως.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 22 Δεκεμβρίου 1825

ἐν ἐλλείψει ὑπουργοῦ

ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Α. Μιλτιάδης

Ἵτι ἴσον ἀπαραλλάκτον τῷ πρωτοτύπῳ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Μ. Παλασάκης»

(Συνημμένο τό ἀντίγραφο τῆς ἀποφάσεως)

Η ΑΠΟΦΑΣΗ

Πρὸς τό ἔξοχον ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1210 διαταγῆς τοῦ ὑπουργείου τούτου ἵνα συνέλθωμεν εἰς ἐπιτροπῆν καί θεωρήσωμεν καί κρίνωμεν καί ἀποφασίσωμεν τὴν μεταξὺ τοῦ κυρίου Ἐποστόλου Γρυπάρη, ἐπιτρόπου καί συζύγου τῆς κυρίας Μοσχοῦς, καί τοῦ κυρίου Ι. Πάου καί τινων συγγενῶν του ἰδιοποιουμένων τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος πατρός τῆς διαφοράν.

Ἴδομεν

Ἐγγραφα τοῦ κ. 'Α. Γρυπάρη

Α) Μίαν ἀναφοράν τοῦ Α. Γρυπάρη, δεδομένην εἰς τό ὑπουργεῖον τοῦτο γενομένην τῇ 12 Αὐγούστου 1825, περιέχουσαν τὴν ζήτησιν τῆς κληρονομίας τῆς κυρίας Μοσχοῦς ἀπὸ τοὺς κρατοῦντας αὐτὴν κυρίαν Αἰκατερινιάν μάμμην τῆς καί υἱοῦς αὐτῆς Παῖδες.

Β) Μίαν πληρεξούσιον ἐπιτροπίαν, γενομένην ἐν Σίφνῳ τῇ 7 Αὐγούστου 1825 πρὸς τό ἐπαρχεῖον Σίφνου, Μήλου καί Κιμῆλου, δι' ἧς ἀντικαθιστᾶ ἡ κυρία Μοσχοῦ τέλειον πληρεξούσιον τόν κ. Α. Γρυπάρην διὰ νά αἰτήσῃ τὴν πατρικὴν τῆς κληρονομίαν κατακρατουμένην παρὰ τῆς μάμμης τῆς Αἰκατερινιάς καί υἱοῦ τῆς Π. Πάου καί

να παραλάβη και τό εις τήν άστυνομίαν Ναυπλίου εύρισκόμενον πατρικόν της σε-
ντούκιον μέ τά έν αυτώ έμπεριεχόμενα είδη.

Γ) Μίαν έπιτροπίαν γενομένην εις τήν Γ(ενικήν) Άστυ(νομίαν) του Ναυπλίου
κατά τάς 28 Αυγούστου 1825, δι' ής άντικαθιστά τέλειον έπίτροπόν του ό κύριος Α.
Γρυπάρης τόν πρός μητρός θεϊον της Μοσχούς κύριον Ζαφείρην Μάτζαν, έν καιρώ
της άσθενείας του, διά νά ζητήση τήν αυτήν πατρικήν κληρονομίαν της Μοσχούς
άπό τόν κατακρατούντα αυτήν κύριον Πέτρον Πάου.

Δ) Μίαν μαρτυρίαν και έξιστόρησιν της αυτης διαφοράς, διευθυνομένην πρός τό
έξ(οχον) ύπουργείον των Έσωτερικών δεδομένην κατά ζήτησιν της Μοσχούς έν Σίφ-
νω τή 27 Απριλίου 1825 άπό έπτά δημογέροντας της Σίφνου και βεβαιωμένην παρά
του έπαρχου Σίφνου, Μήλου και Κιμήλου, περιέχουσαν τό ότι ό πρός πατρός πάππος
της Μοσχούς Ι(ωάννης) Πάος συμφωνών μέ τόν συμπέθερόν του κύριον Κωνσταντί-
νον Μάτζαν διά νά συζεύξει τόν υίόν του μετά της θυγατρός του, έπροίκισεν αυτόν
διά προικοσυμφώνου. Αποθανούσης δέ ταύτης μετά τήν τέξιν της Μοσχούς, ό πατήρ
της Κωνσταντίνος Πάου έλαβε εις δεύτερον γάμον τήν Μαρούσαν, θυγατέραν του Κ.
Πάου ήτις έμεινεν άτεκος. Αποθανόντος δέ και του Κ. Πάου, πατρός της Μοσχούς,
ή μήτηρ και οι άδελφοί αυτου έζήτησαν νά γένουσιν ένεργητές της πατρικής κληρο-
νομίας της Μοσχούς μή θέλοντες νά γνωρίσουν αυτήν νόμιμον κληρονόμον, έπιστη-
ριζόμενοι εις έν μερικόν συμφωνητικόν δι' ού ύποχρέωνε ό πρός πατρός πάππος της
τόν υίόν του Κ. Πάου και πατέρα της Μοσχούς, εάν δέν γεννήση υίόν νά έπιστρέψη
πάλιν εις τόν προικίζοντα και υιούσ αυτου τήν προϊκα, τουτου ένεκεν ή Μοσχού, έπι-
σφράγησε διά του πρός μητρός θεϊου της Γ. Μάτζα, αντιπροξένου της Γαλλίας μέ τήν
βασιλικήν σφραγίδα της καγγελαρίας του τήν κινητήν πατρικήν κληρονομίαν της εις
έν σκρίνιον επί σκοπώ νά μή λείψη τίποτε· έλθών δέ εις Σίφνον διορισμένος έπίτρο-
πος παρά της Αικατερινιάς, ήθέλησε ν' άνοιξη τό ειρημένον σκρίνιον, άλλ' ή Μο-
σχού ύποπτεύσασα κατάχρησιν τινά, έμπόδισε διά του έπαρχείου Σίφνου, Μήλου και
Κιμήλου τήν έκλαμπρότητά του άπό τό έπιχείρημα τουτο, ή νά παρευρεθ ή ίδια
εις τό άνοιγμα του σκρίνιου, ως γνήσιος και καθ' αυτό κληρονόμος· ή έκλαμπρότητά
του δέν τήν έδέχθη, άλλ' έπρότεινε νά παρευρεθώσι ό πρός πατρός θεϊος της Π.
Πάου, ό διοικητής της νήσου και τινές άλλοι και έθηκε και τό έπαρχείον εις τό αυτό
σκρίνιον τήν σφραγίδα του ειδοποιήσαν τήν Αικατερινιά νά κάμη τακτικόν έπίτρο-
πον, διά νά θεωρηθ ή αυτή ή διαφορά και ούτως ό έκλαμπρος Louis Brest παρητήθη, ό
δέ κ. Πάου Π. υιός της Αικατερινιάς έστειλε πρός τούς ειρημένους δημογέροντας
διαμαρτυρικόν έμποδίζων τήν πατρικήν κληρονομίαν της Μοσχούς και λέγω ότι πρό-
ξενος ών της Μεγάλης Βρετανίας άπέρχεται εις Σμύρνην ίνα διά της εκεί Βρετανικής
Δυνάμεως θεωρηθ ή αυτή ή διαφορά. Η όρφανή Μοσχού ύποπτευθεΐσα πολλά προ-
σέδραμε εις τήν Σ(εβαστήν) Δ(ιοίκησιν) ήμών αίτούσα τήν πατρικήν της κληρονο-
μίαν και διά δευτέρας της άναφοράς έζήτησεν άπό τούς δημογέροντας τήν αυτήν έξι-
στόρησιν και τά τοπικά της πατρίδος ήμών Νήσου έθιμα· θθεν μαρτυρούμεν ότι εις
τήν νήσον ταύτην ούτ' ήκούσθη, ούτε έλπίζομεν ν' άκουσθ ή πατρός αποθανόντος,
πατήρ και άδελφοί αυτου νά γίνονται κληρονόμοι της καταστάσεώς του.

Ε) Έν αντίγραφον προικοσυμφώνου άπό τόν κ. Ι. Πάου έν Σίφνω σημειούμενον τήν 7
Απριλίου 1808 περιέχον τήν προϊκαν ήν έδωκεν ό πάππος της Μοσχούς εις τόν πατέ-
ρα της ως έν αυτώ.

ΣΤ) Μίαν έπιτροπίαν δεδομένην άπό τήν Μοσχούν, Φεβρουαρίου 23:1825 έν Σίφ-
νω δι' ής άντικαθιστά έπίτροπον διά τήν πατρικήν αυτης περιουσίαν τόν πρός μητρός
θεϊον της κ. Γ. Μάτζαν, αντιπρόξενον της Γαλλίας έν Σίφνω, ούσαν άκόμη άνύπαν-
δρον, ό όποιος δυνάμει της έπιτροπίας ταύτης έπεσφράγισε τό σκρίνιον, ως ήρηται,
και ειδοποιούσα έν ταυτώ τό γνήσιον της έπιτροπίας αυτης τόν εκκλησιαστικόν το-
ποτηρητήν Σίφνου, Μήλου και Κιμήλου Βαρθολομαϊον· έμπεριέχει δέ και μίαν άνα-
φοράν του ειρημένου αντιπροξένου Μάτζα πρός τόν ευγενέστατον κύριον Ι. Πανώ-

ριον τοποτηρητήν τῆς διοικήσεως Σίφνου, ζητοῦντος τὴν πατρικὴν τῆς Μοσχοῦς κληρονομίαν ἀπὸ τὴν μάμμην καὶ τοὺς πρὸς πατρός θείους τῆς.

Ζ) Μίαν ἀπόκρισιν τοῦ τοποτηρητοῦ κυρίου Ι. Πανωρίου πρὸς τὸν κύριον Γ. Μάτζαν διαλαμβάνουσαν ὅτι διεύθυνε τὴν εἰρημένην δι' ἀναφορᾶς πρὸς τὴν μάμμην τῆς Μοσχοῦς Αἰκατερινιάν καὶ ὅτι ἔλαβεν εἰς ἀπόκρισιν ὅτι δέν ἔχει πρετενταίρει (;) μέ κανένα, μῆτε γνωρίζει ἀπὸ γράμματα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ υἱοῦ τῆς Πετράκη ἀπὸ Μῆλον, τότε τὴν λαμβάνει.

Ἰδομεν ἔγγραφα τοῦ Π. Πάου

1) Μίαν ἀπάντησιν πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν ἀποκριτικὴν εἰς ἐκείνην τοῦ Α. Γρυπάρη διδομένην τὴν 31 Αὐγούστου 1825 ἐν Ναυπλίῳ περιέχουσαν πέντε ζητήματα.

α) Νά διορίσῃ ἡ Σ(εβαστή) Δ(ιοίκησις) ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία, μετὰ τῆς διορισθείσης Ἐπιτροπῆς παρὰ τῆς μητρὸς Παίδων, μάμμης τῆς Μοσχοῦς, νά διαχωρίσῃ τὰ ἔγγραφα καὶ τὰς ληψοδοσίας μεταξὺ τοῦ πατρός τῆς Μοσχοῦς καὶ τῆς οἰκογενείας Παίδων.

β) Νά διορισθῇ ἑτέρα ἐπιτροπὴ, συγκεϊμένη ἀπὸ τρία εὐπόληπτα ὑποκείμενα τῆς πατρίδος των διὰ νά παραλάβῃ τὴν πατρικὴν καὶ μητρικὴν κληρονομίαν τῆς Μοσχοῦς κινητὴν καὶ ἀκίνητον, ἕως οὗ νά φθάσῃ εἰς νόμιμον ἡλικίαν. Ἐτι δέ ἡ αὐτὴ ἐπιτροπὴ νά περιλάβῃ λογαριασμόν τῶν ὄσων μέχρι τοῦδε δυναστικῶς ἤρπασαν καὶ κατεσφετέρησαν οἱ πρὸς μητρὸς συγγενεῖς τῆς Μοσχοῦς καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.

γ) Νά θεωρηθῇ ἂν ὁ ἀρχιερεὺς καλῶς ποιῶν ἔδοκε τὴν ἄδειαν τῆς στεφανώσεως τῆς Μοσχοῦς μετὰ τοῦ Α. Γρυπάρη, ἐν ᾧ ἡ οἰκογένεια Παίδων ἀντέτεινε.

δ) Ν' ἀποφασισθῇ τὸ νόμιμον δίκαιον τῆς τροφῆς τῆς χήρας, δευτέρας συζύγου τοῦ πατρός τῆς Μοσχοῦς ἐκ τῆς περιουσίας του, ἐξ ἧς νά οἰκονομηθῶσι καὶ τὰ ψυχικά του.

ε) Νά δοθῇ εἰς τὴν οἰκογένειαν Παίδων ἡ ἀπαιτουμένη ἰκανοποίησις καὶ ἀποζημίωσις ὅθεν ἀνήκει.

2) Μίαν ἐπιτροπίαν ἐν εἶδη ἀναφορᾶς πρὸς τὸν ἐκλαμπρον τοποτηρητὴν τῆς Σίφνου καὶ Μήλου Βαρθολομαίου δεδομένην ἐν Σίφνω Φεβ(ρουαρίου) 1 : 1825, δι' ἧς ἀποκαθιστᾶ ἡ μάμμη τῆς Μοσχοῦς πληρεξουσίου ἐπιτρόπου τῆς τὸν ἐκλαμπρον ἐν Μήλῳ κόνσολον τῆς Γαλλίας κύριον Louis Brest καὶ τὸν υἱὸν τῆς Π. Πάου εἰς τὸ νά θεωρήσουσι πᾶσαν τὴν ληψοδοσίαν τοῦ μακαρίτου υἱοῦ τῆς, νά ἀναλάβωσι τὴν πατρικὴν τῆς Μοσχοῦς κληρονομίαν καὶ νά τὴν βάλωσιν εἰς καλὴν καὶ χριστιανικὴν τάξιν μέχρι τῆς τελείας ἡλικιώσεως καὶ ὑπανδρείας τῆς ἐγγόνης τῆς Μοσχοῦς.

3) Ἐν ἡμερολόγιον, δι' οὗ ἐξιστορεῖ ὁ Π. Πάου ὄλον τὸν βίον, τὰς πράξεις καὶ ὑποθέσεις τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ του, πατρός τῆς Μοσχοῦς, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ὑπανδρείας του μέχρι τὴν σήμερον.

Ἰδομεν ἔγγραφα τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου

Ι. Μίαν δευτέραν διαταγὴν ὑπ' ἀρ. 1263 πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ἀποκρητικὴν εἰς τὴν ἀναφορὰν μας, ἣν ἐκάμαμεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο διὰ νά φέρῃ ὁ κύριος Π. Πάου πληρεξούσια γράμματα ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του, δι' ἧς μᾶς διατάττει νά γνωρίσωμεν ἐπίτροπον τὸν εἰρημένον Π. Πάου ἀπὸ ὅλην τὴν οἰκογένειάν του κατὰ τὴν μαρτυρίαν καὶ ἐγγύησιν τῶν εὐγενεστάτων ἀντιπροσώπων Σίφνου κυρίου Ν. Χρυσογέλου καὶ Κέας κ. Ἰ. Παγκάλου, δεδομένην τὴν 31 Αὐγούστου 1825 ἐν Ναυπλίῳ ἀπὸ τοῦς εὐγενεστάτους παραστάτας Σίφνου μὲν κυρίου Ν. Χρυσογέλου, Κέας δέ Ι. Παγκάλου, διαλαμβάνουσαν ὅτι ἀναγνωρίζεται ἐπίτροπος ὅλης τῆς οἰκογενείας του ὁ κύριος Π. Πάου, ἐνεργῶν ὡς ἀπὸ μέρους τῆς μητρὸς του εἰς ὅλας τὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις, κα-

θώς και τό εις χεῖρας του ἔγγραφον παραστάσεως, δι' οὐ διορίζεται ἀπό τήν μητέρα του συνεπίτροπος μετά τοῦ κυρίου Louis Brest εἰς τήν αὐτήν ὑπόθεσιν, ὄτε ἐμελλεν νά θεωρηθῆ ἐν Σίφνῳ, εἰς δέ τό ἐναντίον ἔγγυοῦνται οἱ εἰρημένοι ἀντιπρόσωποι.

III. (sic) Μίαν ἀναφοράν πρὸς τό ἐξοχον ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου δεδομένην ἀπό τόν πολίτην κύριον Α. Γρυπάρην τῆ 3 Σεπτεμβρίου 1825 ἐν Ναυπλίῳ περιέχουσιν τό ὅτι, ἐπειδή και οἱ εὐγενέστατοι ἀντιπρόσωποι Σίφνου Ν. Χρυσόγελος και Κέας Ι. Πάγκαλος ἔγγυῶνται εἰς τό ὅτι ὁ κύριος Π. Πάου ἐπιφέρει τό πρόσωπον ὄλης τῆς οἰκογενείας του, ἀναγνωρίζει και αὐτός τόν ἴδιον ὡς τοιοῦτον και εὐχαριστεῖται εἰς τήν θεώρησιν τῆς μεταξύ αὐτοῦ και τῆς οἰκογενείας ἐκείνου διαφορᾶς.

IV. Μίαν ἀναφοράν πρὸς τό ἐξοχον ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου δεδομένην τήν 7 Σεπτεμβρίου 1825 ἐν Ναυπλίῳ ἐν ἣ προσκλαίεται ὁ κύριος Π. Πάου ὅτι μὴ δεχθείσης τῆς Μοσχοῦς τήν ἐπιτροπήν ἦν διόρισεν ἡ μάμμη τῆς διά νά διευθύνῃ τήν πατρικὴν τῆς κληρονομίαν, ὑπέφερεν πολλὰς ζημίας και ἀτιμίας, διά τοῦτο ζητεῖ ἱκανοποιήσιν και ἀποζημίωσιν.

V. Μίαν ἀναφοράν τοῦ κυρίου Π. Πάου πρὸς τόν ἐκλαμπρον κ. Μαυροκορδάτον δεδομένην τήν 1 Σεπτεμβρίου 1825 ἐν Ναυπλίῳ μέ τήν ὁποῖαν ζητεῖ πρῶτον ν' ἀνοιχθῆ τό σκρίνιον παρόντος ἐνός εὐπόληπτου ἀνθρώπου διορισμένου παρά τῆς Σ(εβαστῆς) Διοικ(ήσεως) και τῆς διορισθείσης ἐπιτροπῆς ἀπό τήν μητέρα του τοῦ τε κυρίου Louis Brest και Π. Πάου και ἔπειτα κατά τά ἐντός εὐρεθησόμενα ἔγγραφα νά διαχωρισθῆ ἡ αὐτὴ διαφορὰ του.

Ἐρευνήσαντες λοιπόν ἀκριβῶς τά εἰρημένα ἔγγραφα τῶν ἀντιφερομένων δύο μερῶν και ἀκούσαντες μετά προσοχῆς ὄσα προφορικῶς μᾶς εἶπον, ὀδηγούμενοι ἀπό τούς ἀναγνωρισθέντας ἐν τῷ πολιτικῷ ἡμῶν Συντάγματι Βυζαντινοῦς Νόμους, ἀμερόληπτως ἀποφασίζομεν και ἀναφέρομεν εἰς τό ἐξ(οχον) ὑπουργεῖον τά ἐφεξῆς:

α' Ὁ κύριος Π. Πάου δέν ἠρνήθη ὅτι ἡ κυρία Μοσχοῦ εἶναι θυγάτηρ γνήσιος και κληρονόμος τοῦ ἀποθανόντος πατρός, δικαίως λοιπόν ἐζήτησε κατά τήν ἀναφοράν Α, διά τοῦ ἐπιτρόπου τῆς, δίδοντος τὰς πληρεξουσιότητας Β και Γ τήν πατρικὴν τῆς κληρονομίαν, ἡ ὁποῖα κρίνομεν ὅτι πρέπει νά τῆ ἀποδοθῆ.

β' Εἰς τήν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, σελ. 57, Βιβλ. Α', τίτλος 13, βλέπομεν «οἱ ἀνήλικοι ἕως Α, εἰς τούς ἰδ' χρόνους λέγονται τ' ἀρσενικά, τά δέ θηλυκά ἕως εἰς τούς ἰβ'» και ἕως τότε κυβερνῶνται ὑπὸ ἐπιτρόπους, ἡ δέ κυρία Μοσχοῦ εἶναι μεταξύ 14 και 15 ἐτῶν ἡλικίας, ὡς οἱ διαφερόμενοι ὁμολογοῦν. Ἄρα εἶναι εἰς νόμιμον ἡλικίαν, δικαίως λοιπόν ἐζήτησε και κατά τοῦτον τόν λόγον τήν πατρικὴν τῆς κληρονομίαν.

γ' Ἡ κυρία Μοσχοῦ, μὴ λαβοῦσα τήν πατρικὴν τῆς κληρονομίαν ἀπό τούς πρὸς πατρός συγγενεῖς, ἐζήτησε δι' ἀναφορᾶς ἀπό τούς δημογέροντας τῆς νήσου Σίφνου τήν ἐξιστόρησιν και μαρτυρίαν τῆς διαφιλονικουμένης κληρονομίας τῆς τήν ὁποῖα και ἔλαβεν ἀπό ἐπτὰ δημογέροντας, ὧν και ὑπογραφαί ἐπεκυρώθησαν ἀπό τό ἐπαρχεῖον Σίφνου, Μήλου και Κιμῆλου, ὡς φαίνεται εἰς τό Δ. ἀπ' αὐτήν λοιπόν τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν και ἐξιστόρησιν βλέπομεν ὅτι ἡ κυρία Μοσχοῦ δέν ἔκαμε ζητήματα, μήτ' ἄλογα, μήτε παράνομα, μήτε κατά τρόπον καθηπτικόν, δι' ὃν οἱ ἐναντίοι τῆς τήν κατηγοροῦν. Ἄρα δέν εἶναι δεκτικὴ ἐνοχοποιήσεως διά τά κινήματα, μήτε διά τόν τρόπον τοῦτον.

δ' Διά τό ἀντίγραφον τοῦ προικοσυμφώνου Ε, μὴ ὄντος βεβαιωμένου ἀπό τινά, ἡμεθα εἰς ἀμφιβολίαν ἂν εἶναι γνήσιον, πίστις δέ πλήρης πρέπει νά δοθῆ μόνον εἰς τό πρωτόγραφον δημόσιον προικοσύμφωνον γενόμενον ἀπό τόν πρὸς πατρός πάππον τῆς Μοσχοῦς και τό ὁποῖον κατά τήν ὁμολογίαν τῶν διαφερομένων, εὐρίσκεται εἰς τό ἐσφραγισμένον σκρίνιον τοῦ πατρός τῆς Μοσχοῦς και, κατά τόν Ἀρμενόπουλον, σελ. 266, Βιβλ. Ε, τίτλος Ζ', λέγονται: «εάν ἀποθάνῃ πάππος και ἀφίση υἱοῦς και ἐγ-

γόνους από άλλον υιόν όπου απέθανε, συβαίνουν οι ἔγγονοι εἰς τό πρόσωπον τοῦ πατρός αὐτῶν μέ τόν υἱόν του, τούτέστι τόν θεῖον τως, καί κληρονομοῦν τόν πάππον καί λαμβάνουν εἴ τι ἔμελε νά λάβῃ ὁ πατέρας τους, κἄν ἀρσενικά εἶναι κἄν θηλυκά, εἴτε ὑπ' ἐξούσιοι, εἴτε αὐτεξούσιοι», ἡ Μοσχοῦ γίνεται κληρονόμος τοῦ πάππου της καί οὐδεὶς δύναται νά τῆς ἀφαιρέσῃ τό δικαίωμα. Διά τοῦτο καί ἡμεῖς κρίνομεν νά λάβῃ τήν αὐτήν κληρονομίαν της, ἣν ὁ πάππος της ἐπροίκισε τόν πατέρα της μέ τό εἰρημένον ἀρχέτυπον προκοσύμφωνον τό ὁποῖον συνεφώνησε μέ τό συμπέθερόν του.

ε' Διά τήν ἐπιτροπίαν ΣΤ', ἣν ἔκαμεν ἡ κυρία Μοσχοῦ, δι' ἧς ἀντικαθιστᾶ τόν πρός μητρός θεῖον της κύριον Γ. Μάτζαν ἐπίτροπον εἰς τό νά λάβῃ τήν πατρικήν κληρονομίαν, κρίνομεν ὅτι εἶναι δίκαια, διότι ἀφήλιξ οὐσα ἔχει τήν ἄδειαν νά κάμῃ ἐπίτροπον. Κατά τόν Ἀρμενόπουλον, σελ. 305, Βιβλ. Ε', τίτλος ΙΑ': «ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι σιμότερον συγγενῆς εἰς βαθμόν, ἐκεῖνος γίνεται ἐπίτροπος» καί ἡ πρός πατρός μάμμη της, ὡς δῆλον, εἶναι σιμότερος βαθμός, πλήν ὁ ἴδιος, σελ. 306, Β' ε', τίτλος ΙΑ, λέγει, «εἴ τις ἔχει ἔνοχον τόν νέον, ἢ τά πράγματά του, ὁ τοιοῦτος παντελῶς νά μὴ συβαίνη εἰς τήν κυβέρνησιν τῶν πραγμάτων ἄν καί τόν κράξῃ ὁ νόμος, διότι διά λόγου του τί δέν ἤθελε κάμει ὁ τοιοῦτος ἄν λάβῃ τήν ἐξουσίαν αὐτοῦ τοῦ νέου καί τήν κυβέρνησιν τῶν πραγμάτων του», διό γράφομεν καί νομοθετοῦμεν εὐνόμως ὅτι ἀνίσως ἐκεῖνος ὁποῦ γένει κηδεμών, μήπως ἢ κανένα γραμματεῖον καλύψῃ, ἢ ἄλλας ἀποδείξεις, ὅπου θέλουν εἶσθαι, τὰς ἀφανίσει τοῦ νέου καί ἡ κυβέρνησις αὐτοῦ δέν θέλει γίνεαι εἰς ὠφέλειαν, ἀλλά εἰς χαλασμόν τῶν πραγμάτων του, ἐπειδή λοιπόν ἡ κυρία Μοσχοῦ, ἰδοῦσα ὅτι οἱ πρός πατρός συγγενεῖς καί θέλουν νά σμικρύνωσι τήν πατρικήν της περιουσίαν καί λαβοῦσα ὑποψίας καταχρήσεως τινός, κατά τήν ἐγγραφον μαρτυρίαν τῶν δημογερόντων, ἔκαμε δίκαιως τόν πρός μητρός θεῖον της κύριον Γ. Μάτζαν ἐπίτροπον καί κατέφυγεν εἰς αὐτόν, δέν δύναται κατά ταῦτα νά κατηγορηθῇ.

στ' Ὁ κ. Γ. Μάτζας, ἐπίτροπος ὧν τῆς κυρίας Μοσχοῦς, νομίμως ἐζήτησεν, ὡς φαίνεται εἰς τό 5 δι' ἀφορᾶς του πρός τόν εὐγενέστατον κύριον Ἰ. Πανώριον, τοποτηρητήν τῆς Διοικήσεως Σίφνου, τήν πατρικήν της περιουσίαν ἀπό τήν μάμμη καί τούς πρός πατρός θεῖους της. Ἀλλ' ἐπειδή ἡ μάμμη ἀπολογουμένη, ὡς φαίνεται εἰς τό ἐγγραφον Ζ, τήν ἠρνήθη, οὗτος δ' ἐσφράγισεν τό σκρίνιον μέ τήν τοῦ γαλλικοῦ ἀντιπροξένου σφραγίδα, διά τοῦτο δέν εἶναι ἔνοχος κατηγορίας.

ζ' Εἰς τήν ἀναφοραν (ἀριθ. 1) τοῦ Π. Πάου, δι' ἧς οὗτος ζητεῖ ἀπό τήν ἐπιτροπήν πέντε ζητήματα, λέγομεν εἰς τό α' ζήτημα: εἶναι πᾶσα ἀνάγκη νά συστήσῃ ἡ Σ(εβαστή) Δ(ιοίκησις) μίαν ἐπιτροπήν ἀπό δύο ἢ τρία ὑποκείμενα οὐδέτερα καί ἀμερόληπτα ἀμφοτέρων τῶν οἰκογενειῶν, ὡς θέλομεν κατωτέρω ἐξηγηθῇ περί αὐτῆς.

Εἰς τό β' ζήτημά του νά διορισθῇ ἐπιτροπή ἦτις, ὡς λέγει, νά ἐπιτροπεύσῃ τήν πατρικήν τῆς Μοσχοῦς κληρονομίαν ἕως εἰς τόν καιρόν τῆς ἡλικιώσεώς της, λέγομεν ἡ Μοσχοῦ εἶναι ἀφήλιξ καί ἐπιτρόπων δέν χρήζει· χρεῖαν δέ ἔχει ἑνός φροντιστοῦ (procurator) καί κατά τόν Ἀρμενόπουλον: ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι σιμότερα συγγενῆς εἰς βαθμούς, ἐκεῖνος γίνεται καί ἐπίτροπος καί εἶναι, ὡς δῆλον, ὁ ἀνὴρ της ὁ σιμότερος συγγενῆς· οὗτος λοιπόν πρέπει νά λάβῃ τήν φροντίδα τῆς πατρικῆς της κληρονομίας καί οὐδεὶς ἄλλος, ἐκτός ἐάν ἔχη ἐλαττώματα νόμιμα, διά τά ὁποῖα ἄς λάβῃ τήν φροντίδα ἢ ἐν Σίφνω διοικήσις νά ἐξετάσῃ μετά τῆς διορισθησομένης ἐπιτροπῆς· ἐξιχνιάσαντες δέ τι ἐλάττωμα τοιοῦτον, τότε αὐτοὶ δύνανται ἀντ' αὐτοῦ νά καταστήσωσι φροντιστάς ἐπιστάτας ἕνα ἢ δύο.

Εἰς τό γ' ζήτημα, νά θεωρηθῇ ἄν ὁ ἀρχιερεὺς καλῶς ποιῶν ἔδωκε τήν ἄδειαν τῆς στεφανώσεως τῆς Μοσχοῦς ἐν ᾧ ἡ οἰκογένεια Παίδων ἀντέτεινε· ὁ ἐπικρατῶν νόμος μᾶς λέγει, σελ. 208, Βιβλ. Γ', τίτλος Δ': ἡ ὄρφανή δύναται νά ὑπανδρευθῇ μέ ὅποιον θέλει καί ὅταν θέλῃ, διότι ἡ κυβέρνησις τῶν πραγμάτων μόνον εἶναι εἰς τό θέλημα ἐπιτρόπου καί ὄχι ὁ γάμος· ὥστε ἡ συμφωνία τοῦ ἐπιτρόπου χρειάζεται εἰς τήν κυβέρνησιν τῶν πραγμάτων της καί εἶναι χρεώστης νά τήν προίκισῃ καί νά κάμῃ καί τά ἔξοδα τοῦ γάμου της. Ἄρα ὁ ἀρχιερεὺς δέν ἔκαμε τι ἄνομον.

Εἰς τό δ' ζήτημα, ν' ἀποφασισθῇ τό νόμιμον δίκαιον τῆς τροφῆς τῆς χήρας δευτέρας συζύγου τοῦ πατρός τῆς Μοσχοῦς ἐκ τῆς περιουσίας της, ἐξ ἧς νά οἰκονομηθῶσι καί τά ψυχικά του, λέγομεν ὅτι αὐτή ἡ χήρα ἄς διευθυνθεῖ εἰς τήν διορισθησομένην ἐπιτροπήν καί ἄς ζητήσῃ τό δίκαιόν της κατά νόμον· διά δέ τά ψυχικά τοῦ πατρός τῆς Μοσχοῦς, νομίζομεν ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἀπό τήν θυγατέρα του Μοσχοῦν δύναται νά πονέσῃ τόν πατέρα της καί τήν ψυχὴν του περισσότερον. Αὐτή λοιπόν ἔχει χρέος νά κάμῃ τά ψυχικά τοῦ πατρός της.

Εἰς τό ε' ζήτημα ζητεῖ ἡ οἰκογένεια Παίδων τήν ἀποζημίωσιν καί ἱκανοποίησιν, τήν ὁποίαν ὁμως ἡμεῖς δέν κρίνομεν δίκαιαν, διότι ἡ κυρία Μοσχοῦ ἔκαμε ζήτημα καί νόμιμον καί εὐσχημον.

ἡ' Διά τήν ἐπιτροπίαν (ἀρθ. 2) μέ τήν ὁποίαν ἀντικαθιστᾶ ἡ μάμμη τῆς Μοσχοῦς ἐπιτρόπους, τόν ἐκλαμπρον Louis Brest καί τόν υἱόν της Π. Πάου εἰς τό νά διευθύνουν τήν πατρικήν κληρονομίαν τῆς Μοσχοῦς, λέγομεν ὅτι ἡ ἐπιτροπία αὐτή δέν ἔχει τόν τόπον της, δι' ἃ δικαιώματα εἶπομεν ἀνωτέρω.

θ' Εἰς τό ἡμερολόγιον (ἀρθ. 3) τοῦ κυρίου Π. Πάου λέγει ὁ ἴδιος ὅτι ἡ μάμμη τῆς Μοσχοῦς πρέπει νά ἐπιτροπεύσῃ τήν Μοσχοῦν οὕσαν ἔτι ἀνήλικον, ἔνθα ἀναφέρει καί τόν παράγραφον τῆς ἐξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου, βιβλ. ε', τίτλος ΙΑ', ἡμεῖς δέ λέγομεν καί πάλιν ὅτι ἡ Μοσχοῦ οὐσα ὄχι ἀνήλικος, ἀλλ' ἀφήλιξ, δέν χρήζει ἐπιτροπῆς, ἀλλά φροντιστοῦ, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, καί ὅτι τῆς Μοσχοῦς, οὔσης προσέτι ὑπαδρευμένης μέ τόν κύριον Α. Γρυπάρην, εἶναι δίκαιον νά λάβῃ τήν φροντίδα περί τῆς περιουσίας της, ὡς καί ἐν τῷ ἀριθμ. ζ' ἐλέχθη, ὁ ἀνὴρ της, ὡς πλησιέστερος αὐτῆς συγγενῆς, ἐξαιρούμενος μόνον ἀπό τό δικαίωμα τοῦτο δι' ἐλαττώματα τινα νόμιμα. ἐάν ἔχη. Ὁ κύριος Π. Πάου παραπονεῖται καί ἐν αὐτῷ, ὅτι ἡ Μοσχοῦ ὑπανδρεύθη εἰς τό πένθιμον τοῦ πατρός της διάστημα· ἡ ἐξαβίβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου, σελ. 206, Βιβ. Γ', τίτλος Δ', δέν ἐμποδίζει τόν γάμον, λέγουσα, τά πένθη τῶν γονέων δέν ἐμποδίζουν τόν γάμον.

ι' Λέγει δέ προσέτι ὁ αὐτός εἰς τό ἡμερολόγιόν του ὅτι, καθ' ἄς πληροφορίας ἔλαβεν ἀπό σημαντικά ὑποκείμενα, ὁ κύριος Α. Γρυπάρης ἐχάρισεν ἐγγράφως εἰς τοὺς Μάτζηδες 6.000 γρόσια, τά ὁποῖα ἐχρεωστοῦσεν εἰς τόν μακαρίτην πατέρα τῆς Μοσχοῦς ἡ τούτων οἰκογένεια καί μίαν πρὸς τούτοις εἰς αὐτοὺς καί μίαν χρεωστικὴν ὁμολογίαν δι' ἄλλας ἑξ ἑκατομμυρίων γρόσια, ἐάν ἤθελε λάβῃ τήν Μοσχοῦν εἰς γυναῖκα. Ἡμεῖς δέ λέγομεν ὅτι κατά νόμον ἡ Μοσχοῦ, ἂν ἡ κατηγορία αὕτη εἶναι βεβαία, δύναται κάθε καιρόν νά λάβῃ τό ἰδικόν της ἀπό τόν κρατοῦντα αὐτό· διότι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς δέν ἔχει καμμίαν νόμιμον ἐξουσίαν τοῦ ν' ἀποξενώσῃ τήν περιουσίαν τῆς γυναικὸς του.

ια' Εἶναι δ' ἀνάγκη, ὡς ἐν τῷ παραγράφῳ ζ' ἀνεφέρθη νά διορισθῇ ἡ ἀνωτέρω ἐπιτροπὴ παρά τῆς Σ. Διοικήσεως, ἡ ὁποία ν' ἀνοίξῃ τό ἐσφραγισμένον σκρίνιον καί νά διαχωρίσῃ ὅλην τήν πατρικήν κληρονομίαν τῆς Μοσχοῦς ἀπό τήν περιουσίαν τῆς οἰκογενείας Παίδων, καθὼς διαλαμβάνει τό ἀρχέτυπον τοῦ δημοσίου προικοσυμφωνοῦ, εὑρισκομένου ἐν αὐτῷ, καθ' ὅλην τήν ἔκτασίν του· εἰς τό ἀνοιγμα τοῦτο χρεωστοῦν νά παρευρεθῶσι καί τά δύο διαφερόμενα μέρη ἢ προσωπικῶς ἢ ἀντιπροσώπως καί νά ζητήσουν ἀπό τήν αὐτὴν ἐπιτροπήν ὁ καθεὶς τό δίκαιόν του, τό ὁποῖον θέλει κρίνει καί ἀποφασίσῃ ἡ ἴδια. Ἐάν δέ ἤθελεν εὑρεθῇ κανέν ἰδιαιτερον συμφωνητικόν τοῦ πατρός τῆς Μοσχοῦς μέ τόν πάππον της, τοῦτο θέλει εἶναι ἄκυρον, διότι ἡ ἐξαβίβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου, σελ. 53, Βιβλ. Α', τίτλος θ', λέγει «τά παράνομα σύμφωνα δέν ἔχουν καμμίαν βεβαίωσιν»· ὁ πάππος τῆς Μοσχοῦς ἦτον ἐλεύθερος ἐν τῷ συμφωνεῖν τήν προῖκα τοῦ υἱοῦ του μετὰ τοῦ συμπεθέρου του, νά τόν προικίσῃ καί χαρίσῃ ὅτι ἤθελε καί μ' ὁποῖαν συμφωνίαν ἐπρόκρινεν συμφερωτέραν, εἰ δέ εἰς τό μετέπειτα ἔκαμε καμμίαν συμφωνίαν μέ τόν υἱόν του ὑποχρεώουσαν αὐτόν νά δώσῃ ὀπίσω μέρος τῆς χαρισθείσης προικὸς του, ἡ τοιαύτη ἰδιαιτέρα συμφωνία εἶναι ἄκυρος

καί παράνομος κατά τήν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, σελ. 59, Βιβλ. Α', τίτλος ΙΒ', λέγουσα «ἐκεῖνο ὅπου νά χαρίσῃ ὁ πατήρ εἰς τόν υἱόν του αὐτεξούσιον ἀφήλικα, οὐδέ μέ τό θέλημα τοῦ ἀφήλικος δύναται ὁ πατήρ πλέον νά τό χαρίσῃ ἄλλου τινός» ἡ αὐτή ἐπιτροπή νά δύνηται οἰκοθεν νά διαλύσῃ καί ἀποφασίσῃ πᾶσαν διαφωνίαν γινομένην περί ἰδιοκτητήτος τινός πράγματος ἢ χρέους τοῦ πατρός τῆς Μοσχούς· εἰς τήν ἰδίαν ἐπιτροπήν ἄς διευθυνθῇ καί τό ἐν τῇ ἐνταῦθα Γενικῇ Ἀστυνομίᾳ ἐσφραγισμένον κιβώτιον τοῦ πατρός τῆς Μοσχούς, διά νά ἀνοιχθῇ καί αὐτό καθ' ὄν τρόπον καί τό ἐν Σίφνῳ εὐρισκόμενον· προσέτι αὐτή ἡ ἐπιτροπή πρῶτον νά προσδιορίσῃ τήν πληρωμήν τοῦ χρέους ἐάν ἔχη τοῦ ἀποθανόντος πατρός τῆς Μοσχούς, ἀφ' οὗ διαχωρίσῃ τήν πατρικήν ταύτης κληρονομίαν, νά κάμῃ διά τά μένοντα μίαν καταγραφὴν καί νά τά παραδώσῃ εἰς τήν Μοσχούν· ἔπειτα νά καταγράψῃ καί τήν μητρικήν τῆς Μοσχούς περιουσίαν καί νά ἐρευνήσῃ ἐν ταυτῶ ἄν ἔγινε καμμία κατάχρησις τῆς αὐτῆς κληρονομίας, ὡς λέγει ὁ κύριος Π. Πάου εἰς τό ἡμερολόγιόν του καί ἄν ἤθελε εὐρεθῇ τῶ ὄντι κατάχρησις, νά ζητήσῃ ἀπό τόν κρατοῦντα τά καταχρηστικῶς δοθέντα πράγματα τῆς Μοσχούς καί ἀφ' οὗ κάμῃ τήν καταγραφὴν καί αὐτῶν, νά τά παραδώσῃ εἰς τήν ἰδίαν, τά δ' ἔγγραφα αὐτῶν τῶν καταγραφῶν νά δοθῶσιν εἰς τό αὐτόθι ἐπαρχεῖον διά φύλαξιν, τῶν ὁποίων ἀντίγραφον, βεβαιωμένον καί μέ τήν σφραγίδα τοῦ ἐπαρχείου, νά δοθῇ εἰς τὰς χεῖρας τῆς Μοσχούς διά νά εἶναι γνωστά ἐν παντί καιρῶ καί κριτηρίῳ.

Ταῦτα ἡμεῖς θεωρήσαντες ἀκριβῶς, ἐκρίναμεν καί ἀπεφασίσαμεν τά ὅποια καί ἀναφέρομεν εἰς τό ὑπουργεῖον τοῦτο διά νά ἐνεργήσῃ τά εἰκότα.

Τῆ 24 Σεπτεμβρίου 1825 ἐν Ναυπλίῳ

Ἡ Ἐπιτροπή
Ρήγας Παλαμήδης
Γεώργιος Πλέσσας
Ἰωάννης Κ. Γιαννόπουλος

Ἄρ. 2198

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῶ πρωτοτύπῳ
Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 12 Μαρτίου 1826
Ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου
Α. Μιλτιάδης»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 25)

Δ18

«Ἑλληνική Πολιτεία
Ἡ ἐπὶ τοῦ Δικαίου καί τῆς Παιδείας
Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας
Πρὸς τήν Δημογεροντίαν Σίφνου

Ἡ κυρία Μοσχοῦ Κωνσταντίνου Μπάου διά τοῦ τακτικοῦ Ἐπιτρόπου αὐτῆς κυρίου Ἀντωνίου Βεργῆ, ἀνηνέχθη διά τῆς ὑπ' ἀριθμ. 315 καταχωρισθείσης ἀναφορᾶς του πρὸς τήν Σ(εβαστήν) Κυβέρνησιν, παριστάνων ἀντίγραφον ἀποφάσεως τῆς παρὰ τοῦ παύσαντος Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως διορισθείσης Ἐπιτροπῆς κυρίου Ρήγα Παλαμίδου, Γεωργίου Πλέσσου καί Ἰωάννου Κωνσταντίνου Γιαννοπούλου, ἐξαιτουμένου τήν ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

Ἡ Κυβέρνησις θεωρήσασα ἐσκεμμένως τήν ἀπόφασιν ταύτην διά τῆς ἐπὶ τοῦ Δικαίου καί τῆς Παιδείας Γραμματείας καί εὐροῦσα αὐτήν κατά πάντα ἔννομον καί δι-

καίαν καθ' ὄλην τὴν ἔκτασιν ὥστε οἱ ἀντιτείνοντες κύριοι Πάϊδες δὲν ἔχουν βάσιν νομιμότητος πρὸς ἀντίστασιν.

Θεωρήσασα πρὸς δὲ καὶ τὴν καταγραφὴν (προικοσύμφωνον) τῶν γεννητόρων τοῦ μακαρίτου πατρὸς αὐτῆς Κωνσταντίνου Μπάου καὶ ἐπεξεργασθεῖσα ἀκριβῶς τοὺς καθεστότας Νόμους εὔρεν ὅτι κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον, σελ. 266, Βιβλ. ε', τίτλ. γ', λέγονται «ἐάν ἀποθάνῃ πάππος καὶ ἀφίση υἱοῦς καὶ ἐγγόνους ἀπὸ ἄλλον υἱόν ὁποῦ ἀπέθανεν, ἐξεβαίνουσιν οἱ ἐγγονοὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτῶν μὲ τὸν υἱόν του, τοῦτέστι τὸν θεῖον τους καὶ κληρονομοῦσι τὸν πάππον καὶ λαμβάνουν εἴ τι ἐμελλε νά λάβῃ ὁ πατήρ των, κἂν ἄρρενες εἶναι κἂν θήλειες, εἴτε ὑπεξούσιοι εἴτε αὐτεξούσιοι». Ἄρα ἡ Μοσχοῦ εἶναι νόμιμος κληρονόμος τοῦ πάππου τῆς καὶ οὐδεὶς δύναται νά τῆς ἀφαιρέσῃ τὸ δικαίωμα.

Διὰ τοῦτο διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1143 πράξεως τῆς Κυβερνήσεως διατάττεται ἡ Δημογεροντία αὕτη ἵνα ἐκτελέσῃ τὴν διαληφθεῖσαν ἀπόφασιν ἀνυπερθέτως καὶ οὕτω δώσῃ τὸ ἀνήκον πέρασ αὐτῆς, εἰδοποιούσα τὴν περὶ ταύτης ἐνέργειαν τὴν Γραμματεῖαν ταύτην διὰ ὁδηγίαν τῆς.

Ἐν Αἰγίνῃ τῇ 5 7βρίου 1827

Ὁ ἐπὶ τοῦ Δικαίου καὶ τῆς
Παιδείας Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Γ. Κώπας

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 31)

Δ19

«Ἑλληνικὴ Πολιτεία
Ὁ ἐπὶ τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Παιδείας
Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Πρὸς τὴν Δημογεροντίαν Σίφνου

Κατ' ἐπανάληψιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 406 Διαταγῆς τῆς Γραμματείας ταύτης καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1143 Διατάγματος τῆς Κυβερνήσεως, διατάττεται ἡ Δημογεροντία αὕτη ἀναντιρρήτως καὶ ἀνευ τῆς παραμικρᾶς ἀναβολῆς νά δώσῃ τὸ ἀνήκον τέλος τῆς προεκδοθείσης ἀποφάσεως τῆς μεταξύ Μοσχοῦς Κωνσταντίνου Μπάου καὶ λοιπῶν Μπαΐδων διαφορᾶς, ἐνεργοῦσα τὴν ἀπόφασιν ταύτην κατὰ πνεῦμα καὶ γράμμα· ἂν τούναντίον προκύψῃ δυσκολία τις ἀπὸ τὸ μέρος τῶν κυρίων Μπαΐδων, ἄς τοὺς εἰδοποιήσῃ ἐπισήμως ὅτι ἔνεκα τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς θέλει σταλεῖ ἐκτελεστικὴ δύναμις νά τοὺς ὑποχρεώσῃ ἄκοντας διὰ νά κλίνωσι εἰς τὸ δίκαιον καὶ ὅλα τὰ ἔξοδα θέλει εἶναι εἰς βάρος των, πᾶσα δὲ ὀλιγωρία ἢ χρονοτριβισμὸς θέλει λογιζεσθαι ὡς ἔγκλημα παραβάσεως τῶν χρεῶν τῆς.

Τῇ 9 Σεπτεμβρίου 1827 ἐν Αἰγίνῃ

Ὁ ἐπὶ τοῦ Δικαίου
καὶ τῆς Παιδείας
Γ. Κώπας»

(ΓΑΚ/ΥΠ. ΔΙΚΑΙΟΥ, Φάκ. 31)

«ΑΝΤΑΡΣΙΑ» ΤΟΥ ΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

Α'. Ἡ κατάσταση στίς Κυκλάδες καί τή Σίφνο μετά τόν πόλεμο Τουρκίας-Βενετίας

Μετά τόν πόλεμο μεταξύ Τουρκίας-Βενετίας πού ἔληξε μέ νίκη τῆς πρώτης καί τήν κατάληψη ἀπ' αὐτήν τῆς Κρήτης¹, τό τουρκικό κράτος, πού ἐπίστεψε ὅτι οἱ νησιῶτες τῶν Κυκλάδων εἶχαν παράσχει κάθε βοήθεια στούς ἐχθρούς του Βενετούς κατά τίς εικοσιπεντάχρονες πολεμικές ἐπιχειρήσεις (1645-1669), ἐσκλήρυνε τή στάση του ἀπέναντί τους μέ τή λήψη ποικίλων καταθλιπτικῶν μέτρων. Ἡ ἀλήθεια βέβαια εἶναι ὅτι οἱ νησιῶτες ὑποχρεώθηκαν, τίς περισσότερες φορές, ἀπό τούς Βενετούς στήν παροχή ἐφοδίων, ὑπηρεσιῶν κ.ἄ. διευκολύνσεων, ἀλλά καί στήν καταβολή φορολογιῶν, οἱ ὁποῖες, παράλληλα μέ ἐκεῖνες πρός τό Τουρκικό Κράτος, τούς ἔφερναν κυριολεκτικά σέ ἀπόγνωση. Μετά λοιπόν τόν πόλεμο «οἱ Τοῦρκοι ἔγιναν τυραννικώτεροι· δέν ὑπάρχει νησί, ἀκόμη καί τό πιό μικρό, πού νά μή χρεωστᾶ χιλιάδες καί νά πληρώνουν οἱ δυστυχεῖς νησιῶτες ἀκόμη καί μέ ξυλοδαρμούς...» ἔγραφε στίς 20 Νοεμβρίου 1670 ὁ ἐπίσκοπος τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας Μήλου Ἰωάννης Ἀντώνιος Καμίλλης². Ὁ ἴδιος ἔγραφε τόν προηγούμενο μήνα (2 Ὀκτωβρίου): «Οἱ Τοῦρκοι δέν κάνουν τίποτα ἄλλο παρά νά γυρεύουν χρήματα καί δέν ἀπολείπουν ξυλοδαρμοί, δέσιμο στά σίδερα, σκλαβιά καί φυλακή, ὅπως ἔκαναν στούς πατέρες καπουτζίνους τῆς Μήλου, στούς ἰησουῖτες τῆς Νάξου καί τόν ἀρχιεπίσκοπο...»³. Τέσσερα χρόνια ἀργότερα (15 Σεπτεμβρίου 1674), πάλι ὁ ἴδιος, ἔγραφε: «...ὄλα τά νησιά ὑποφέρουν ἀπό φτώχεια γιατί οἱ Τοῦρκοι ζητοῦν πολλά χαράτζια, ἐνῶ ἡ οἰκονομία δέν πηγαίνει καθόλου καλά λόγω τῶν πολλῶν κουρσάρων μέ συνέπεια κάθε πλοῖο πού τολμᾷ νά βγεῖ στά ἀνοικτά, νά τούς συναντᾷ καί νά λαφυραγωγεῖται. Ἄλλο καλό δέν ἔχουμε ἀπό τό πλῆθος τῶν κουρσάρων παρά μόνο ὅτι ἡ παρουσία τους κρατᾷ μακριά τούς Τοῦρκους ἀπό τά νησιά. Μόνο στή Νάξο καί στήν Ἄνδρο βρίσκονται Τοῦρκοι, γιατί σ' αὐτά τά νησιά ὑπάρχουν δάση ὅπου μποροῦν νά κρυφτοῦν, ὅταν ὑπάρξει ἀνάγκη, γιατί οἱ κουρσάροι δέν μποροῦν νά παραμείνουν ἐκεῖ ἐπί πολλές ἡμέρες λόγω ἀνυπαρξίας λιμένων. Οἱ τούρκικες γαλέρες ἔρχονται δύο-τρεῖς φορές τό χρόνο (ἐννοεῖ τόν τουρ-

1. Σίμου Μιλτ. *Συμμεωνίδη*, Τό Ἀρχιπέλαγος κατά τόν πόλεμο Τουρκίας-Βενετίας (1645-1669) καί οἱ ἀρχιερατικές ἐναλλαγές στίς ὀρθόδοξες ἐπίσκοπες, στά «Μηλιακά», Ἀθήνα 1989, τόμ. Γ', σελ. 17-136 καί σέ ἀνάπτυπο, ὅπου πολλές λεπτομέρειες, γιά τά νησιά κατά τόν πόλεμο.

2. SCPF/SC.ARCIP., vol. 2α, 76^{RV}.

3. SCPF/SC.ARCIP., vol. 2α, 62^{RV}.

κικό στόλο), αρπάζουν ανθρώπους που τους βάζουν στα σίδερα μέχρι να πληρώσουν τα χρήματα που αξιώνουν και είναι πολλές οι φορές που τα νησιά αδυνατούν την καταβολή των όσων ζητούν με αποτέλεσμα να εγκαταλείπονται οι δυστυχείς αυτοί να πεθαίνουν στα κάτεργα... Οι Έλληνες διατηρούν απέναντί μας τα προσχήματα από τον φόβο των κουρσάρων, όμως δεν τους συγκρατεί τίποτα όταν καταφέρονται έναντι της Έκκλησίας μας λησμονώντας όλα τα δεινά που τους στέλνει ο Κύριος διά της τουρκικής κυριαρχίας⁴».

Οι πληροφορίες αυτές και πολλές άλλες που δίνουν οι πηγές, φανερώνουν το δυσάρεστο κλίμα που επικρατούσε μετά τον πόλεμο, τόσο στη γενική οικονομία των νησιών, όσο και στις σχέσεις μεταξύ καθολικών και ορθόδοξων. Τό 1673 μάλιστα είχαν αναφύει στη Μήλο, Κίμωλο και Σίφνο, μεταξύ καθολικού επισκόπου Ιωάννη Αντωνίου Καμίλλη και των ερθόδοξων αρχιεπισκόπων Μήλου Γερασίμου Μοδινοῦ και Σίφνου Ἀθανάσιου Μαρμαρά, «προβλήματα για δογματικά θέματα», όπως και ζητήματα με τους δημογέροντες «για τα χαράτζια». Ο Καμίλλης τότε ἐζήτησε τὴ βοήθεια τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας στὴν ΚΠολη, ὁ ὁποῖος ἐφρόντισε καὶ τοῦ ἔστειλε σουλτανικές διαταγές με αποτέλεσμα «ὄλοι αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες, λαϊκοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ τῆς Μήλου, Κιμῶλου καὶ Σίφνου» νά ἀναγκασθοῦν νά ἀνακρούσουν πρῦμα⁵.

Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Καμίλλης ἐστερεῖτο ἐσόδων, εἶχε βρεῖ τὴν ἐπισκοπή του χρεωμένη ἀπὸ τὸν προκάτοχό του Ἀντώνιο Σέρρα (1642-1664), τὸν ἐπέζαν οἱ δανειστὲς νά ἐξοφλήσει παλαιὰ χρέη κ.ἄ. δυσάρεστα οικονομικά προβλήματα ἀπὸταν εἶχε διορισθεῖ, μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Σέρρα, ἀποστολικὸς βικάριος Μήλου καὶ Κιμῶλου τὸ 1665⁶. Τό 1668 τὸ Βατικανό τοῦ ἀνεκοίνωσε τὴν προαγωγή του σὲ ἐπίσκοπο Μήλου-Κιμῶλου καὶ, παράλληλα, τὸν διόρισε διαχειριστὴ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας Σίφνου⁷. Ὁ Καμίλλης ἐπίστεψε ὅτι μετὰ τὴν ἀνάθεση σ' αὐτόν καὶ τοῦ ἔργου τοῦ διαχειριστοῦ Σίφνου θά ἀπελάμβανε καὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς πού θά τὸν βοηθοῦσαν στὴν ἀντιμετώπιση τῶν οικονομικῶν προβλημάτων του. Τότε ὅμως ἀκριβῶς τὸ Βατικανό τοῦ περιέκοψε τὰ 25 σκουῖδα πού χορηγοῦσε ἐτησίως στοὺς βικαρίους Σίφνου, ἐνῶ ἀπὸ τὰ κτήματα τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς «ἄλλα εἶχαν καταπατηθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες καὶ ἄλλα εἶχαν καταστραφεῖ»⁸, μετὰ ἀποτέλεσμα ἢ θέση του νά γίνει δυσχερέστερη ἀφοῦ εἶχε πλέον ἐπωμισθεῖ καὶ τὰ ἔξοδα τῆς Ἐκκλησίας Σίφνου. Τό 1676 ἡ Ρώμη τοῦ ἔδωσε τὴν ἔγκριση, ὕστερα ἀπὸ δική του αἴτηση, νά διαμένει τρεῖς μῆνες στὴ Μήλο-Κίμωλο καὶ τρεῖς στὴ Σίφνο γιὰ τὴν καλύτερη ἐξυπηρέτηση τοῦ ἐλαχίστου σὲ ἀριθμὸ ποιμνίου του καὶ στίς δύο αὐτὲς ἐκκλησιαστικὲς ἐπαρχίες⁹. Παραμένοντας ὅμως στὴ Σίφνο ἐπὶ τρεῖς συνεχῶς μῆνες κάθε φορά, ἄρχισε νά ἀναμειγνύε-

4. SCPF/SC.ARCIP., vol. 2a, 572^R.

5. SCPF/SC.ARCIP., vol. 2a, 591^{RV}.

6. Σίμων Μιλτ. Σομεωνίδη, Τὰ Οἰκονομικά τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Μήλου δύο ἀρχιερατειῶν (1642-1699), στὰ «Μηλιακά», Ἀθήνα 1983, τόμ. Α', σελ. 94 ἐπ. καὶ σὲ ἀνάπτυπο.

7. Αὐτόθι, σελ. 93.

8. Αὐτόθι, σελ. 100.

9. SCPF/SC.ARCIP., vol. 2b, 218^R.

ται και στα διάφορα ζητήματα του τόπου δημιουργώντας παράλληλα φίλους και έχθρους. Μέ έναν από τους τελευταίους, τον φοροεισπράκτορα Κων. Άλιπράντη τον Τήνιο, δημιουργήθηκαν τρομερά επεισόδια, τα όποια ανάγκασαν τον Καμίλλη να εγκαταλείψει την Σίφνο και να περιορισθεί στη Μήλο¹⁰.

Άπό πλευρᾶς ὀρθοδόξων τά πράγματα δέν ἦταν ἐπίσης καλύτερα γιατί, ἐνῶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Ἄθανάσιος (1646-1673) ἄσκησε τήν οἰκονομική διαχείριση τῆς ἀρχιεπισκοπῆς μέ συνέπεια, ὁ διάδοχός του Τιμόθεος ὁ Κύπριος, μέσα στά τέσσερα χρόνια τῆς ἀρχιερατείας του (Ἰαν. 1674-Ἰαν. 1678), φαίνεται ὅτι δέν τά κατάφερε τό ἴδιο καλά. Ὁ Τιμόθεος, πού ἐγινε ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου σέ μεγάλη ἡλικία («πρός δυσμάς ἤδη τοῦ βίου του») ¹¹, φαίνεται ὅτι δέν μποροῦσε νά συγκεντρώσει τίς ἐκκλησιαστικές φορολογίες πού ἀξίωνε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, τό ὅποιο μάλιστα εἶχε ἀποφασίσει «καθήρεσθαι τούς μή πειθομένους ἀρχιερεῖς πληρῶναι κατ' ἔτος τά συνοδικῶς αὐτοῖς ριπτόμενα ἐκκλησιαστικά δικαιώματα πρὸς κυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας» ¹², μέ ἀποτέλεσμα τόν Ἰανουάριο τοῦ 1678 νά προέλθει στήν καθαίρεσή του «διά τε τήν ἀπειθειαν αὐτοῦ καί ὄσσην καταφρόνησιν ἐδειξε πρὸς τήν Ἐκκλησίαν καί διά τό ἀνεύθετον αὐτοῦ πρὸς τήν ἀρχιερατικήν ἐπιστασίαν καί τήν φθοράν ἣν ἐποίησε πρὸς τήν ἐπαρχίαν, ἔνεκεν τοῦ χρηματῖσαι καί σφετερίσαι καί πλουτῆσαι ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καρποφορίας καί τέλος δραπετεῦσαι δίκην κλέπτου τινός καί δεῖξαι ἑαυτόν διά τῆς φυγῆς ὑπεύθυνον καί αὐτοκατάκριτον...» ¹³. Οἱ σοβαρές αὐτές κατηγορίες, πού περιλαμβάνονται στό σχετικό καθαιρετικό ἔγγραφο, δέν πρέπει νά εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου βάσιμες γιά δύο λόγους: α) τόσο γιατί τά ἔγγραφα αὐτά εἶχαν πάρεي παρόμοια τυπική, γραφειοκρατική ἄς ποῦμε μορφή ἀπαριθμήσεως ὑπερβολικῶν κατηγοριῶν πού ἀπέβλεπαν στήν ἰσχυροποίηση τῆς καθαιρέσεως ἢ ὅποια συνήθως δέν ὀφείλονταν σέ κανονικούς, ἀλλά σέ οἰκονομικούς λόγους καί ἔπρεπε νά αἰτιολογηθοῦν ἐπαρκῶς, ὅσο καί γιατί β) ὁ Τιμόθεος δέν ἐδραπέτευσε ἀποκομίζοντας τά ἐκκλησιαστικά εἰσοδήματα, ὅπως σημειώνεται στό ἔγγραφο, τό ὅποιο, τουλάχιστον στό σημεῖο αὐτό, ἀποδεικνύεται ἐσφαλμένο, ἂν ὄχι ἀναληθές. Ὅπως γράφει στήν ἐκθεσή του πρὸς τό Βατικανό ὁ ἀποστολικός ἐπισκέπτης (=ἐπιθεωρητής) τῶν καθολικῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Ἀρχιελάγουσ Angelo Venier, ἐπίσκοπος Τήνου, ὅταν ἐφθασε γιά ἐπιθεώρηση στή Σίφνο τόν Μάιο τοῦ 1678 εὑρήκε τρεῖς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους, τόν πρῶην Προύσης Ἄνθιμο, τόν πρῶην Σίφνου Τιμόθεο καί τόν διάδοχό του Φιλάρετο τόν Θεσσαλονικέα πού εἶχε φθάσει τήν ἴδια ἡμέρα μ' αὐτόν στό νησί γιά νά ἀναλάβει τήν ἀρχιεπισκοπή. Ἐγγραφε ἀκόμη ὅτι εὑρήκε τό ὀρθόδοξο πλήρωμα ἀναστατωμένο καί χωρισμένο σέ δύο παρατάξεις, μίαν ὑπέρ τοῦ Τιμοθέου καί μίαν ὑπέρ τοῦ Φιλαρέτου ¹⁴,

10. SCPF/SC.ARCIP., vol. 2b, 217^R-218^R, βλ. καί Σίμου Μιλτ. Συμμεωνίδη, Ἐγκλήματα στή Σίφνο τοῦ 1675, περιοδ. «Κυκλαδικά Θέματα», τόμος Α' (1984), τεῦχος 5.

11. Βλ. Παράρτημα Ἐγγράφων, Νο 1.

12. Δ.Γ. Ἀποστολοπούλου-Π.Δ. Μιχαηλάρη, Ἡ Νομική Συναγωγή τοῦ Δοσιθέου, μία πηγή καί ἓνα τεκμήριο, Ἀθήνα 1987, σελ. 179-180 (ἐκδοση Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν).

13. Βλ. ἔγγραφο Νο 1.

14. SCPF/Visite e Collegi, Φάκ. 32, ff. 246^R-247^R. Ὅτι ὁ Φιλάρετος ἐγινε ἀρχιεπίσκοπος

γεγονός πού φανερώνει ότι οι πραγματικοί λόγοι καθαιρέσεως του πρώτου πρέπει να ήταν άλλοι και όχι οι σημειούμενοι στο καθαιρετικό έγγραφο. Κατά την άποψή μου, πού στηρίζεται σε πολλά όμοια περιστατικά της ιστορουμένης εποχής¹⁵, ο Τιμόθεος, βλέποντας την οικονομική αδυναμία του ποιμνίου του, δέν τό επέιξε γιά τήν συγκέντρωση τών πατριαρχικών φορολογιών μέ αποτέλεσμα να βρεθεί ο ίδιος χρεώστης πρός τό Πατριαρχείο. Τό τελευταίο πάλι, λόγω τών δυσβαστάκτων δικών του χρεών, ανέθεσε σε άλλο πρόσωπο, τόν νέο αρχιεπίσκοπο Φιλάρετο, να τακτοποιήσει τό οικονομικό πρόβλημα της έπαρχίας Σίφνου, αφού προηγουμένως προήλθε στην καθαιρέση του Τιμοθέου. Έτσι, τόν Μάιο του 1678, έφθασε στο νησί ο Φιλάρετος και ανέλαβε καθήκοντα, ενώ ο Τιμόθεος ανεχώρησε γιά τήν πατρίδα του Κύπρο¹⁶. Ο νέος αρχιεπίσκοπος φαίνεται ότι κατάφερε να ικανοποιήσει, κατά κάποιο τρόπο, τίς απαιτήσεις του Πατριαρχείου πιέζοντας από χρόνο σε χρόνο τό ποίμνιο γιά τήν πληρωμή παλαιών και νέων φορολογιών. Τούτο όμως είχε ως συνέπεια να δημιουργηθεί αγανάκτηση τών κατοίκων, ιδιαίτερα εκείνων της έδρας της αρχιεπισκοπής, της Σίφνου, οι όποιοι όταν τό 1684 εξέσπασε νέος βενετοτουρκικός πόλεμος, έθεώρησαν ότι ήταν εύκαιρία να αντιδράσουν, γιατί τότε τούς είχε επιβληθεί και νέα φορολογία από τούς Βενετούς, ύψους 2.070 γροσιών, σύμφωνα μέ μαρτυρία του ήγουμένου της μονής Βρύσεως Νεκταρίου¹⁷.

Τό μεγάλο οικονομικό πρόβλημα του νησιού και τήν όγκούμενη αγανάκτηση τών κατοίκων πρός τό Πατριαρχείο, έγνώριζε πολύ καλά και ο Ίωάννης Αντώνιος Καμίλλης της Μήλου, ο όποιος, λόγω και της παρουσίας τών Βενετών στην περιοχή, πού έπίστευε ότι θα τόν συμπαραστέκονταν, έπηρε την απόφαση να δραστηριοποιηθεί γιά να αποσπάσει τούς όρθοδόξους από τήν Έκκλησία τους. Αν τό κατόρθωνε θα βελτίωνε σημαντικά τά άσχημα οικονομικά του, πού είχαν πλέον γίνει δυσβάστακτα, αναλαμβάνοντας τή διοίκησή τους μέ μικρή άμοιβή, άσημαντη μπροστά στις πατριαρχικές φορολογίες, αξιόλογη όμως γι' αυτόν πού δυστυχούσε. Αυτός ήταν ο κύριος στόχος του, είχε δε και τήν έλπίδα ότι οι προϊστάμενοί του θα έκτιμούσαν τό έργο προσεγγίσεως τών όρθοδόξων στον καθολικισμό και θα τόν ικανοποιούσαν περαιτέρω.

Β'. Η προετοιμασία της «άνταρσίας»

Ο Καμίλλης άρχισε να καλλιεργεί τό έδαφος της «άποστασίας» μέ πέντε, άγνωστο ποιούς, όρθοδόξους κληρικούς¹⁸. Τούς πρότεινε λοιπόν να

Σίφνου τό 1678 βεβαιώνεται και από τή σφραγίδα του επί της όποίας είναι χαραγμένη η χρονολογία αυτή.

15. Συμεωνίδη, Τό Αρχιπέλαγος, σελ. 49-50, όπου μικρή ανάλυση του θέματος.

16. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Παρθένιος Χαιρέτης, στα «Τεύχη του Ε.Λ.Ι.Α.», τόμος δεύτερος (1989), σελ. 81 έπ.

17. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Η Κυρία Βρυσιανή, τά νεώτερα ιστορικά στοιχεία, Αθήνα 1981, σελ. 55.

18. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Εικοσιπέντε ιερείς και 3000 όρθόδοξοι της Σίφνου υπό τόν καθολικό έπίσκοπο Μήλου Καμίλλη, έφημ. «Μήλος», φ. 95, Άπρίλ. 1985.

ἀποσχισθῶν ἀπό τό Πατριαρχεῖο ΚΠόλεως χωρίς νά πάσουν νά εἶναι ὀρθόδοξοι. Ἐπρεπε ὁμως νά ἀναγνωρίσουν ὡς «κεφαλή» τῆς Ἐκκλησίας τόν πάπα καί νά μνημονεύουν στίς διάφορες τελετές τό ὄνομά του. Τή διοίκησή τους θά ἀνελάμβανε αὐτός μέ ἐλάχιστη ἀμοιβή πού θά τήν καθόριζαν καί ἐπισημοποιῶσαν ἀργότερα. Ἔτσι δέν θά ἦταν ὑποχρεωμένοι νά πληρώνουν τίς φορολογίες τοῦ Πατριαρχείου πού βρισκόνταν ἐπί τουρκικοῦ ἐδάφους, ἀφοῦ τά νησιά, ὅπου ἤδη κυριαρχοῦσαν οἱ Βενετοί, τελοῦσαν ὑπό τήν ἐξάρτηση καί προστασία τοῦ χριστιανικοῦ Κράτους των. Ἡ ἀπόσχιση δηλαδή θά γίνονταν γιά λόγους πραγματικούς, ὅπως ἦταν ἡ ἀποκοπή τους ἀπό τό Πατριαρχεῖο, πού εἶχε ἐπιβληθεῖ ἀπό τόν βενετικό στόλο, καί θά ἀποτελοῦσε τήν αἰτιολογία τυπικῆς καλύψεως τῆς ἐνεργείας τους¹⁹.

Οἱ πέντε ὀρθόδοξοι ἱερεῖς θεώρησαν καλή τήν ἰδέα καί ὡς μοναδική εὐκαιρία νά ἀπαλλαγῶν ἀπό τίς πατριαρχικές φορολογίες καί τόν ἀρχιεπίσκοπό τους πού τούς καταπίεζε. Ἔθεσαν λοιπόν τό ζήτημα ὑπόψη τῶν ὑπολοίπων συναδέλφων τους καί στή συνέχεια τό συζήτησαν μέ τούς Ἐπιτρόπους τοῦ Κοινοῦ καί τούς δημογέροντες καί ἐγνωστοποίησαν στόν Καμίλλη ὅτι εἶναι σύμφωνοι. Ὁ τελευταῖος, πού φαίνεται ὅτι δέν ἐπερίμενε ἄμεση ἐξέλιξη τῆς ὑποθέσεως, βρέθηκε σέ δύσκολη θέση γιατί δέν εἶχε τήν ἔγκριση τῶν προϊσταμένων του. Ἐγραψε λοιπόν στίς 25 Ἰουλίου 1684 στή Ρώμη:

«... μή δυνάμενοι πλέον νά ὑποφέρουν τίς τυραννικές ἀξιώσεις καί τούς σιμωνιακούς ἐκβιασμούς τοῦ Ἑλληνοῦ ἐπισκόπου Σίφνου, εἰκοσιπέντε ὀρθόδοξοι ἱερεῖς μέ ὄλους τούς ἐνοριτες τους, ἐπιθυμοῦν νά ἀποσπασθῶν ἀπό τήν ἐξουσία του καί νά τεθοῦν ὑπό τήν προστασία τῆς Καθολικῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καί ὑπό τή διοίκησή μου. Μοῦ τό ἐπρότειναν λοιπόν πολλές φορές καί μέ παρακαλοῦν νά τούς κλείσω στίς ἀγκάλες μου καί νά τούς διοικήσω σύμφωνα μέ τό δόγμα τους. Πιστεύω ὁμως ὅτι εἶναι καλύτερα νά περιμένω τήν ἄφιξη τοῦ ἐκλαμπρότατου καπετάν γενεράλε τῆς Βενετικῆς ἀρμάδας στό νησί αὐτό, ὥστε νά ἐπιβεβαιώσουν ἐνώπιον ἀνώτερης Ἀρχῆς τήν ἐπιθυμία τους γιά νά μήν εἶναι σέ θέση κάποτε νά τήν ἀνακαλέσουν καί στή συνέχεια νά ἀναλάβω τή διοίκησή τους κατά σωστό τρόπο στό ἐλληνικό δόγμα, ὑπό τήν ἔγκριση τῆς Ἐκκλησίας μας, ξεριζώνοντας σιγά-σιγά τά τόσα λάθη καί ἄγνοιές τους στίς ὁποῖες εἶναι βυθισμένοι, μεταστρέφοντάς τους στόν Καθολικισμό. Παρακαλῶ ἀκόμη τήν ἀγιότητά σας νά θελήσετε νά προέλθετε σέ διάβημα, μέσω τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας, πρὸς τόν ἐξοχότατο καπετάν γενεράλε νά μέ βοηθήσει νά ἀνακαταλάβω πολλά ἀκίνητα αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας (Μήλου) τά ὅποια ἄρπαξαν πρὶν ἀπό 60 χρόνια οἱ Ἕλληνες καί ὁ ἐπίσκοπός τους, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἔχει καταπατήσει ἓνα ἐξαίρετο κτῆμα μας καί μία ἐκκλησία στό ἀρχαῖο Κάστρο τῆς Μήλου καί νά μοῦ παράσχει κάθε συνδρομή γιά νά προσελκύσω στόν Καθολικισμό τούς ἱερεῖς καί ὄλους ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦν νά προσέλθουν ὑπό τήν σκέπη τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας...»²⁰.

19. Καί παλαιότερα στά 1662, μέ τήν ἴδια ἀφορμή (φορολογίες πατριαρχείου) καί αἰτιολογία, εἶχαν δημιουργήσει παρόμοια κίνηση οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Κυκλάδων βλ. *Συμμεωνίδη*, Τό Ἀρχιεπέλαγος..., σελ. 103 ἐπ.

20. SCPF/SC.ARCIP., vol. 4, 366^{RV}.

“Όπως γίνεται αντιληπτό από τό άνωτέρω κείμενο, ό Καμίλλης, ένώπιον τών οικονομικών δυσχερειών πού αντιμετώπιζε, μετέρχονταν κάθε μέσον προκειμένου νά αύξήσει τά εισοδήματά του²¹. “Όμως γιά τό μεγάλο ζήτημα τοῦ προσηλυτισμοῦ τών όρθοδόξων Σίφνου έπρεπε νά έχει τήν έγκριση τών προϊσταμένων του, πρós τούς όποίους καί έσπευσε νά γράψει καί νά παρακαλέσει μάλιστα νά ζητήσουν από τόν Βενετό ναύαρχο νά τοῦ παράσχει κάθε σχετική βοήθεια. “Αν ό τελευταίος ύστερα από αίτηση τής Ρώμης, συμπαραστέκονταν τόν Καμίλλη, οί Σίφνιοι δέν θά ήταν εύκολο νά άθετήσουν τή συμφωνία πού θά έκαναν μαζί του. Οί τελευταίοι όμως, πού εἶναι πολύ πιθανόν νά έ γνώριζαν ότι ό Καμίλλης περίμενε τήν έγκριση τοῦ Βατικανοῦ, άπεφάσισαν νά έξωθήσουν τά πράγματα στά άκρα πρίν έλθει ή άπάντησή του. Δικός τους σκοπός ήταν νά δημιουργήσουν ζητήματα στόν άρχιεπισκόπο τους καί νά άποφύγουν τήν καταβολή τών φορολογιών πού άπαιτοῦσε. Έτσι τοῦ έστειλαν τό έπόμενο έπίσημο έγγραφο:

«Έκλαμπρώτατε, αιδεσιμώτατε καί λογιώτατε άγιε δεσπότη κύριε Ίωάννη Άντώνιε, Μήλου καί Κιμώλου έπίσκοπε καί Σίφνου πρόεδρε, τήν πανιερότητά σου προσκυνούμεν έμεἶς οί ύπογεγραμμένοι ιερεἶς τής Σίφνου.

Θωρώντας έμεἶς τόν πατρικόν πόθον τοῦ μακαριωτάτου καί πολυχρονεμένουπάπα τής πρεσβυτέρας Ρώμης, όπου έπροσύβαλεν καί άνάγκασεν Βασιλεἶς καί τήν Γαληνοτάτην αύθεντίαν τών Βενετών νά σηκώσουν πόλεμον τοῦ κοινου έχθρου τών χριστιανών, διά νά έλευθερώση τό Γένος καί τήν εκκλησίαν μας από τόσων χρόνων τυραννικήν σκλαβίαν, έγκαρδιωθήκαμε εἰς τήν άγάπην τής μακαριωότηός του καί γεμάτοι από εύλαβιτικήν προσκύνησιν έπιθυμίσαμεν νά ήμεστεν από κάτω εἰς τήν ύπόταξίν του, καί μάλιστα μήν ήμπορώντας πλιά νά ύποφέρωμεν τά άβάστακτα βάρητα καί άσικτον κυβέρνησιν, όπου μᾶς κάμνουν οί έδικοί μας έπίσκοποι, οί ρωμέοι, οί όποιοι μόνον εἰς τό συμφέροντως στοχάζονται καί ποσῶς διά τήν σωτηρίαν τών ψυχών μας δέν έγνοιάζονται. “Όθεν κατέχοντες έμεἶς καί γνωρίζοντας από χρόνους τήν άρετήν καί καλοκαγαθίαν τής πεινερώτης σου καίτην πρᾶξιν σου εἰς τά πάντα τοῦ ρήτου μας, σέ παρακαλοῦμεν καί διαλέγομέν σε διά ποιμένα μας καί παραδιδώμεστεν εἰς από κάτω εἰς τήν όδηγίαν σου νά μᾶς κυβερνᾶς κατά τό ρήτο μας καί κατά ταἶς καλάς τάξεις τής Έκκλησίας μας, τάζοντάς σου καί τάζοντας όμοίως μέ όρκον μας τοῦ άνωθεν μακαριωτάτου νά μήν εύγομεν καί νά μήν σαλέψομεν ποτέ από έτούτην τήν άπόφασιν καί ύπόσχεσιν όπου κάμνομεν καί θέλομεν παρακαλέσει τόν ύψηλότατον καί έξοχότατον άφέντη καπετάν Γενεράλε νά βεβαιώση μέ ύψηλότατον του έπιχείρημα τήν γνώμην μας, έλπίζοντας νά μήν λείψη έπειδή καί ήμεστεν από έλεημοσύνη Θεοῦ τώρα από κάτω από τήν αύθεντίαν τής Ρεπούμπλικας νά μᾶς μετρήση καί έμᾶς καί νά μᾶς καταστήση σάν τούς ρωμαίους όπου εἶναι σήμεραν εἰς τήν Τήνον καί άλλοτε ήτον εἰς τήν Κρήτην, διά νά έχωμεν μεγαλύτερην κράτηξιν νά παρακαλοῦμεν τοῦ Θεοῦ νά δίδει νίκην τοῦ άνωθεν ύψηλοτάτου καί μακροήμερουσιν τής πανιερότητος, τής όποιίας τήν άγίαν δεξιά εύλαβῶς άσπαζόμεστεν.

Σίφνος, Ίουλίου: 29: 1684

– Πρωτοπαπᾶς σίφνου – χορεπίσκοπος σίφνου – παπά άρσένιος – πρωτέκδικος σίφνου – ιερομνύμων σίφνου – παπά Ίω(άννης) τρουλίδης – παπά Ίερόνυμος ρούσος – παπά Νικολός ρούσος – παπά Νικολός Κιμινής – παπά Γεώργης Άλιμπέρτης – παπά Άντόνης Ζαμπέλης – παπά Ζανής Τρουλίδης – παπά Νικόλας Καζᾶς – παπά Νικολός

21. ‘Ο ίδιος όμως κατηγορούσε τούς όρθοδόξους άρχιεπισκόπους Σίφνου Τιμόθεο καί Φιλάρετο, πού έπίσης αντιμετώπιζαν σοβαρά οικονομικά προβλήματα, ότι χορηγοῦσαν, άντι καταβολῆς χρημάτων, άδειες τελέσεως άνοικείων γάμων (SCPF/SC.ARCIP. 2b, 650^{Rv}).

Μπουτέρος – παπά Ίω(άννης) Τρ(ι)αντάφυλλος – παπά Αντώνης Κρητικός – παπά Αποστόλης Γοζαδίνος – παπά Ίω(άννης) Νταμισίνας – παπά Ίω(άννης) Κάζας – παπά Αποστόλης Σιργουζή – παπά Ίω(άννης) Κατζαρίδης – παπά Αντώνης Θωμάς – αρχιμανδρίτης Νεκτάριος – παπά Γιαννούλης Ζαμπέλης – παπά Θεοφάνης Ντουλφής – Αντώνιος Πρακτικός και ἐπίτροπος – Αντώνιος παπά Λούκα και ἐπίτροπος – Απόστολος Ρούσος – Γεώργης Μουσελίμης – Μπατῆς Γοζαδίνος – Απόστολος Ζαμπέλης – Νικόλας Ράφος – Ίω(άννης) Παργινός – Αναγνώστης Κιμήνης

Γεώργης Αναγνώστη Τουλάκης
νοδάρως και καντζιλιέρης τῆς Σίφνου
παρακληθεῖς ἔγραψα». ²²

Τό ἀνωτέρω ἔγγραφο, πού εἶναι ἀπόφαση Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Κοινοῦ, δηλαδή τοῦ ἀνωτάτου διοικητικοῦ ὄργανου τοῦ νησιοῦ, φανερώνει ὅτι ἡ διαμάχη μέ τόν ἀρχιεπίσκοπο Φιλάρετο εἶχε προσλάβει μεγάλες διστάσεις. Εὐκόλα λοιπόν μπορεῖ νά φαντασθεῖ κανεῖς τήν ἀναστάτωση πού ἐπεκράτησε τότε στό νησί. Ὁ Καμίλλης, πρίν προέλθει σέ συμφωνία μαζί τους καί θέλοντας νά κερδίσει χρόνο μέχρι νά πάρει ὁδηγίες ἀπό τή Ρώμη, τούς ὑπέδειξε μέ ἔγγραφό του «ὄλα ἐκεῖνα πού ὀφείλουν νά ἀκολουθοῦν καί νά πράττουν γιά νά ἀναδειχθοῦν καθολικοῦ». Τά διαλαμβανόμενα στό ἔγγραφο ἀξιοποίησαν ἀμέσως οἱ Σίφνιοι «καί ἄρχισαν νά μνημονεύουν δημόσια τό ὄνομα τοῦ ὑπερτάτου Ποντίφηκα κατά τίς θεῖες λειτουργίες καί τίς δημόσιες ἐκδηλώσεις» ²³.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Φιλάρετος, ὅταν εἶδε ὅτι ἔχανε τόν ἔλεγχο τῆς καταστάσεως καί φοβούμενος ἐπέκταση τῆς «ἀνταρσίας» καί στά ὑπόλοιπα νησιά τῆς ἐπαρχίας του, ἔσπευσε νά γράψει τά διατρέχοντα στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Ὁ Καμίλλης, παρά τήν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων, ἐδίσταζε νά ἐπισημοποιήσει τίς σχέσεις του μέ τούς «ἀντάρτες» γιατί, ὅπως φαίνεται, ὁ Βενετός ναύαρχος δέν ἔδειξε προθυμία συμπαραστάσεως ἀφοῦ δέν εἶχε καί ἐντολή τῆς Γαληνοτάτης. Ἐγραψε λοιπόν καί πάλι στό Βατικανό στίς 25 Αὐγούστου 1684 καί ἐπανελάβε τό αἴτημά του νά ζητηθεῖ ἀπό αὐτόν νά ὑποστηρίξει τίς ἐνέργειές του καί, ἀκόμη, νά μὴν ἐπιτρέψει στόν ἀρχιεπίσκοπο Φιλάρετο νά ἀφορίσει τούς «ἀντάρτες». Ἄν ὄλα ἐπῆγαιναν καλά καί τό ἐγχείρημα ἐξελίσσονταν ὁμαλά, θά ἀποτελοῦσε καλό προηγούμενο μέ ἀποτέλεσμα «ὄλοι οἱ κληρικοί τοῦ Ἀρχιεπελάγου νά γίνουν καθολικοῦ ὅπως καί ὄλοι οἱ ὀρθόδοξοι πού τούς ἀκολουθοῦσαν» ²⁴.

Ἄλλά στό Βατικανό ἔγραψε καί ὁ ἀποστολικός βικάριος Σίφνου Φραντσέσκο Λορεντάνο. Σέ ἐπιστολή τῆς 3 Αὐγούστου 1684 περιέγραψε τί ἀκριβῶς συνέβαινε στό νησί: «...οἱ Ἑλληνας ἱερεῖς βρίσκονται σέ διαμάχη μέ τόν ἐπίσκοπό τους γιατί δέν θέλουν νά πληρώνουν τίς ἐκκλησιαστικές φορολογίες τίς ὁποῖες ἐπλήρωναν ἀνεκάθεν. Ἐπῆραν λοιπόν ἀπόφαση νά προσποιηθοῦν ὅτι ἐπιζητοῦν τήν ἔνωση μέ τή Ρωμαϊκή Ἐκκλησία, ὅχι ὅμως μέ καλή πρόθεση καί ζῆλο, ἀλλά μόνο ἀπό πείσμα, ὁ δέ σεβασμιώτατος Μῆλου (ὁ Καμίλλης)

22. Σίμου Μιλτ. Συμειωμένη, Ἄνταρσία ἱερέων καί ποιμνίου τῆς Σίφνου κατά τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φιλάρετου (1684) στά «Κυκλαδικά Θέματα», 1985, τόμ. Β', τεῦχος 8, ὅπου ἔχει, ἐπίσης, δημοσιευθεῖ τό ἔγγραφο.

23. SCPF/SC.ARCIP., vol. 4, 376^{RV}.

24. Σίμου Μιλτ. Συμειωμένη, Εἰκοσιπέντε ἱερεῖς...

ἀνέλαβε τὴν ὑποστήριξη τοῦ ζητήματος ἀγνοώντας ἐμένα γιατί πρόθεσή του εἶναι νὰ ἐπιστρέψει στὴ Σίφνο ὡς διαχειριστὴς τῆς Ἐκκλησίας μου»²⁵ γιὰ νὰ καρποῦται τὰ εἰσοδήματά της, ἀφοῦ δὲν τοῦ ἐπαρκοῦσαν ἐκεῖνα τῆς ἐπαρχίας του. Ὁ Λορεντάνο, πού εἶχε διορισθεῖ ἀπὸ τὸ Βατικανὸ βικάριος τὸν προηγούμενο χρόνο 1683, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τὸν Καμίλλη ἡ διαχείριση τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Σίφνου καὶ νὰ διατηρήσει μόνο κάποια μορφή πνευματικῆς ἐπιστασίας της, εἶχε ἀντιληφθεῖ πλήρως τίς προθέσεις του, πού ἀπειλοῦσαν τὴ δική του παρουσία στὸ νησί, γι' αὐτὸ ἐσπευσε νὰ ἐνημερώσει τὴ Ρώμη. Ἐτσι ἡ τελευταία δὲν ἔλαβε θέση ἐπὶ τοῦ ζητήματος παρά τίς ἀλλεπάλληλες ἐπιστολές τοῦ Καμίλλη καὶ τὰ παράπονά του γιὰ τὴν ἐπιδεικνυόμενη ἀδιαφορία της ἐνώπιον τῆς εὐκαιρίας νὰ μεταστραφοῦν περὶ τίς τρεῖς χιλιάδες ὀρθόδοξοι στὸν καθολικισμό.

Ἐν τῷ μεταξύ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως, πού εἶχε ἐνημερωθεῖ ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο Φιλάρετο γιὰ τὰ διατρέχοντα, ἔστειλε στὴ Σίφνο πατριαρχικὸ ἔξαρχο μὲ ἐντολή νὰ καταστεῖλει τὴν «ἀνταρσία». Ὁ ἔξαρχος ἔφτασε στὸ νησί μεταξύ 3 Αὐγούστου καὶ 1 Σεπτεμβρίου 1684 καὶ ἐπιδόθηκε στὸ ἔργο του. Φαίνεται ὅμως ὅτι εἶχε διαταγή νὰ μὴν ὑποχωρήσει στίς ἀξιώσεις τῶν Σιφνίων καὶ δὲν ἐδέχτηκε, οὔτε μικρὴ μείωση τῶν πατριαρχικῶν φορολογιῶν. Οἱ «ἀντάρτες», ἐπισείοντας τὴν ἀπειλή ἀποσχίσεως τους ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο, δὲν ὑπεχώρησαν ἐπίσης καὶ ὁ ἔξαρχος, ἀφοῦ «ἀνέγνωσε δημόσια πατριαρχικὸ ἀφορισμὸ» ἐναντίον ἐκείνων πού θὰ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ἀντιτίθενται στὸν ἀρχιεπίσκοπο ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴ Σίφνο. Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς «ἀνταρσίας», θέλοντας νὰ δείξουν ὅτι δὲν πτοοῦνται ἔτσι εὐκολὰ καὶ ἐνώπιον τοῦ κινδύνου νὰ χάσουν τὸ παιχνίδι πού εἶχαν ξεκινήσει γιὰ νὰ ἐλαφρύνουν τὰ οικονομικά τους βάρη, ἐκάλεσαν τὸν καθολικὸ ἐπίσκοπο Μήλου νὰ μεταβεῖ ἀμέσως στὴ Σίφνο νὰ ἀναλάβει τὴ διοίκησή τους μὲ τὴν ὑπογραφή γραπτῆς συμφωνίας. Ὁ Καμίλλης βρέθηκε σὲ δύσκολη θέση γιατί δὲν ἐγνώριζε ἀκόμη τίς διαθέσεις τῶν προϊσταμένων του. Ὁ Βενετὸς ναύαρχος, μὲ τὸν ὅποιο ἦλθε σὲ ἐπαφή πρὸ τῆς 3ης Αὐγούστου 1684, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ βοήθεια νὰ ἀνακτήσει ἓνα περιβόλι καὶ κάποια εἰσοδήματα ἢ καθολικὴ ἐπισκοπὴ Μήλου²⁶, φαίνεται ὅτι τοῦ ἀπέκλεισε νὰ πάρει θέση σὲ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα πού ἀπειλοῦσαν ἐσωτερικὲς ἀναταραχές στὰ νησιά, τουλάχιστον τότε, πού μόλις εἶχε ἀρχίσει ὁ πόλεμος. Ἐτσι, ὁ Καμίλλης, πού δὲν εἶχε ἄλλα περιθώρια καὶ ἐκινδύνευε μάλιστα νὰ ἐκτεθεῖ στὰ μάτια τῶν «ἀνταρτῶν», πρὸς τοὺς ὁποίους τόσα καλὰ εἶχε ὑποσχεθεῖ, ἀναγκάστηκε νὰ πάει στὴ Σίφνο ἀφοῦ ξαναέγραψε στὴ Ρώμη στέλνοντας καὶ ἀντίγραφο τῆς ἀνωτέρω, ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1684, ἐπιστολῆς-προσκλήσεως τῶν κληρικῶν, ἐπιτρόπων καὶ δημογερόντων της γιὰ νὰ αἰτιολογήσει τίς ἐνέργειες στίς ὁποῖες θὰ προέρχονταν²⁷.

25. SCPF/SCRIT.RIF.NEI CONGR., ARCIP., vol. 4, 368^{RV}.

26. Βλ. ἔγγραφο Νο 3.

27. *Συμεωνίδη*, Εἰκοσιπέντε ἱερεῖς...

Γ'. Ἡ γραπτὴ «συμφωνία τῆς ἀπόσχισης»

Οἱ διαπραγματεύσεις μεταξύ Καμίλλη καὶ «άνταρτῶν» κατέληξαν σὲ συμφωνία ἢ ὁποία διατυπώθηκε σὲ ἔγγραφο πού συνέταξε ὁ καντζιλιέρης τοῦ νησιοῦ. Ἀντίγραφό τῆς στά ἑλληνικά ἔστειλε ἀργότερα ὁ Καμίλλης στό Βατικανό:

«Κόπια

Εἰς δόξαν Χριστοῦ, 1684 Σεπτεμβρίου πρώτη

Τόμος ἀπαρασάλευτος εἰς τοὺς αἰῶνας γενόμενος ἀνάμεσον εἰς τόν πανιερώτατον μονσινιόρ Ἰωάννην Ἀντώνιον Καμίλλη καὶ τοὺς αἰδεσίμους ἱερεῖς τῆς Σίφνου.

α'. Ἀπὸ ταῖς τάξαις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καθῶς εἶναι παραδομέναις ὑπὸ τοὺς ἀγίους πατέρας, νά μὴν τολμίσῃ τινὰς νά τοὺς παραλάξῃ, στήν βάπτισι, στό εὐχέλαιον, ἀγιασμούς μεγάλον καὶ μικρόν, νιπτῆρα, ἐπιτάφιον, ἀσπασμόν, λιτανείας καὶ ὅσα ἄλλα διαλαμβάνει τό Τυπικόν.

β'. Νά εἶναι κρατημένοι οἱ ἱερεῖς οἱ κάτω γεγραμμένοι καὶ διάδοχοί τως εἰς ταῖς ἐνορίαις καὶ ὅσοι ἄλλοι ἠθέλασιν ἔλθει εἰς τὴν ἔνωσιν καὶ ὑποταγὴν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, νά μνημονεύουν ἐκφώνως εἰς τὰ διπτικά καὶ εἰρηνικά καὶ εἰς ὄλαις ταῖς φανεραῖς καὶ κρυφαῖς ἀκολουθίαις τῆς ἐκκλησίας τόν μακαριώτατον πάπαν Ἰννοκέντιον καὶ τοὺς διαδόχους του.

γ'. Νά ἀνοίγονται οἱ τάφοι διὰ νά διαβάξουν τὰ λείψανα κατὰ τόν νόμον τόν ἀνατολικόν μέ θέλημα τοῦ ἄνωθεν ἀρχιερέως καὶ ποτέ χωρὶς τό θέλημά του.

δ'. Τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ ὅσαις ὑπόθεσιν εἶναι κριμέναις ἀπὸ τοὺς περασμένους ἀρχιερεῖς νά μὴν ἐ(π)άνα κρίνονται.

ε'. Ἄν κανένας ὀφφικιάρης ἀποθάνῃ, νά ψηφίζεται ἄλλος μέ τὴν γνώμη τῶν ἐπιλοίπων ὀφφικαρίων καὶ εἰς τοὺς ψήφους νά ἔχῃ δύο μάλαις ὁ ἐπίσκοπος.

στ'. Θέλοντας νά κρίνῃ κανένα ἱερέα ἢ ὑπόθεσιν ἐκκλησιαστικὴν νά κράξῃ τοὺς κληρικούς καὶ νά πέρνῃ τὴν βουλήν του.

ζ'. Ὦνταν ἕνας θελήσῃ νά χειροτονηθῇ, εἰς ὅποιον καὶ ἂν εἶναι βαθμόν τῆς ἱερωσύνης, νά μὴν μπορῇ νά γίνεταί ἄλλῶς παρά νά εἶναι ἐψηφισμένος καὶ ἀπροβάδος (ἀπὸ τό ἰταλ. *arrogante*=ἐπιδοκιμάζω, ἐγκρίνω) ἀπὸ τόν ἄνωθεν Δεσπότη καὶ νά τοῦ δίδει τό συστατικόν του γράμμα νά χειροτονᾶται ἀπ' ὅποιον ἐπίσκοπον Ρωμαῖον θελήσει ὁ ἄνωθεν Δεσπότης.

η'. Νά μὴν ἐμποροῦσιν οἱ παπάδαις νά καλέσουν ἢ νά δόσουν θέλημα κανενός Ρωμαίου ἀρχιερέως ὅπου ἠθελε τύχει νά κάμῃ καμμιάς λογιῆς ἀκολουθία τῆς Ἐκκλησίας ἢ νιπτῆρα ἢ ἀσπασμόν ἢ νά φορέσῃ πετραχήλι ἢ ὠμόφορον χωρὶς τό θέλημα τοῦ ἄνωθεν ἀφέντη Δεσπότη.

θ'. Ἐτοῦτα ὄλα τὰ κεφάλαια νά τὰ μαντηνίρουσι μέ ὄρκον τως τὰ παρόντα δύο μέρη, τόσον διὰ λόγου των, ὡσάν καὶ διὰ τοὺς διαδόχους του.

ι'. Τὰ δικαιώματα τῆς κούρτης τοῦ ἄνω λεγομένου ἀρχιερέως νά εἶναι ἐτοῦτα, ἡγουν

- εἰς τὰ πρῶτα στέφανα παράδες 10
- εἰς τὰ δεύτερα παράδες 20
- εἰς τὴν θανὴν διὰ θέλημα, ὅστις καὶ ἂν εἶναι, παράδες 20
- τὰ παιδιά ὡς τίς ἐπτὰ χρόνους νά μὴ χρεωστοῦν τίβητις.
- παπάδαις, παπαδιαῖς καὶ τὰ παιδιά τως νά μὴ χρεωστοῦν νά δύνουν τίβητις.
- ἀπὸ τὰ κολυτερανά πανηγύρια νά μὴ χρεωστοῦν νά δύνουν τίβητις.
- ὁ καθεὶς ἱερέας τόν κάθε χρόνον μίαν ὄρνιθα.
- εἰς πᾶσαν θανὴ καὶ ἑορτὴν τό κερί κατὰ τὴν τάξιν.

Ὅλαις ἐκεῖναις ταῖς τιμαῖς καὶ προσκύνησαις ὅπου συνηθίζει ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία νά κάμνῃ τῶν ἀρχιερέων τῆς, νά εἶναι χρεῶσται οἱ λεγόμενοι ἱερεῖς, τόσον εἰς

τήν ἐκκλησίαν ἢ καί ἐξω ἀπό τήν αὐτήν καί ὅπου ἄλλου, νά ταῖς κάμνουν τοῦ λεγομένου ἀφέντη μονσινιόρ ντέ Καμίλλη.

τόπος τοῦ βολοτηρίου: – ὁ Μήλου Ἰωάννης Ἀντώνιος – προτοπαπᾶς Σίφνου – χορεπίσκοπος Σίφνου – παπά ἄρσένιος – πρωτέκδικος σίφνου – ιερομνύμων σίφνου – παπα Ἰω(άννης) τρουλίδης – παπά Ἰερώνυμος ρούσος – παπά Νικολός ρούσος – παπά Νικολός Κμινῆς – παπά Γεώργης Ἀλημπέρτης – παπά Ἀντόνης Ζαμπέλης – παπά Ζανῆς Τρουλίδης – παπά Νικόλαος Καζᾶς – παπά Νικολός Μπουτέρος – παπά Ἰω(άννης) Τρ(ι)αντάφυλλος – παπά Ἀντώνης Κρητικός – παπά Ἀποστόλης Γοζαδίνος – παπά Ἰω(άννης) Νταμισίνας – παπά Ἰω(άννης) Κάτζας – παπά Ἀποστόλης Σιργουζῆ – παπά Ἰω(άννης) Κατζαρίδης – παπά Ἀντώνης Θωμᾶς – ἀρχιμανδρίτης Νεκτάριος – παπά Γιαννούλης Ζαμπέλης – παπά Θεοφάνης Ντουλφῆς – Ἀντώνιος Πρακτικός καί ἐπίτροπος – Ἀντώνης παπά Λούκα καί ἐπίτροπος – Ἀπόστολος Ρούσος – Γεώργης Μουσελίμης – Μπατῆς Γοζαδίνος – Ἀπόστολῶς Ζαμπέλη – Νικόλας Ράφος – Ἰω(άννης) Παργινός – Ἀναγνώστης Κιμήνης.

Γεώργης Ἀναγνώστη Τουλάκης
νοδάρος καί καντζιλιέρης τῆς Σίφνου
παρακληθεῖς ἔγραψαν²⁸

Ἀπό τό περιεχόμενο τῆς συμφωνίας αὐτῆς, ἡ ὁποία δέν ἐμφανίζει οὔτε μία παρέκκλιση στά δογματικά θέματα, πού παραμένουν ἐντελῶς ἀνέπαφα, φανερόνεται, τόσο ἡ πλήρης γνώση καί προασπισή τους ἀπό τοὺς ὀρθόδοξους, ὅσο καί τά ζητήματα τῆς διαφορᾶς τους μέ τόν ἀρχιεπίσκοπο Φιλάρετο. Αὐτά ἦταν ἡ μείωση τῶν οἰκονομικῶν δικαιωμάτων του ἀπό γάμους, θανάτους, πανηγύρεις κλπ., ὁ τρόπος ἐκλογῆς τῶν ἀξιωματούχων κληρικῶν, ἡ διατύπωση γνώμης τῶν κληρικῶν σέ δίκες συναδέλφων τους ἢ σέ κρίσεις ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων κλπ. Γιά τήν φορολόγηση ἀπό τήν κεντρική ἐκκλησιαστική διοίκηση δέν γίνεται φυσικά οὔτε λόγος. Μόνο ἡ μνεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ πάπα κατά τίς ἐκκλησιαστικές τελετές ἀρκοῦσε.

Δ'. Ἡ καταστολή τῆς «ἀνταρσίας»

Τό ἔγγραφο τῆς συμφωνίας μεταξύ ὀρθοδόξων καί καθολικοῦ ἐπισκόπου Μήλου ὑπέγραψαν εἰκοσιπέντε ἱερεῖς-ἐφημέριοι πού εἶχαν, κατά τίς ἐκτιμήσεις τοῦ Καμίλλη, τρεῖς χιλιάδες περίπου ἐνοριῖτες, ἐπτά προκριτοδημογέροντες καί οἱ δύο Ἐπίτροποι τοῦ κοινοῦ. Στήν κίνηση αὐτή κατά τοῦ Φιλάρετου δέν ἐπῆραν μέρος οἱ βαθμοῦχοι κληρικοί οἰκονόμος καί σακελλάριος καί ἄλλοι εἴκοσι περίπου ἱερεῖς, ἀφοῦ εἶναι γνωστό ὅτι τό σύνολό τους ἀνέρχονταν, κατά καιρούς, μεταξύ 40-50²⁹. Τό γεγονός φανερόνεται ὅτι ἡ «ἐξέγερση» δέν ὑπῆρξε καθολική ἢ ὑπῆρξε διστακτικότητα πολλῶν ἀπό ἄλλους λόγους, ὅπως λ.χ. προσωπικά συμφέροντα ἢ τά ἐπιτίμια πού χρησιμοποιοῦσε τότε ἡ Ἐκκλησία πού εἶχαν μεγάλη ἐπίδραση στό Λαό (χρήσιμα, ἀπό μιά ἄποψη, ὡς σωφρονιστικά μέσα), κυρίως οἱ ἀφορισμοί. Ὁ Καμίλλη, στά ἔγ-

28. SCPF/SC.ARCIP., vol. 5.

29. Σίμος Μιλτ. Συμμεωνίδης, Ἱστορία τῆς Σίφνου ἀπό τήν Προϊστορική Ἐποχή μέχρι τόν Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, Ἀθήναι 1990, σελ. 196.

γραφά του προς τό Βατικανό, έτόνιζε ιδιαίτερα τό θέμα τών άφορισμῶν καί ζητοῦσε νά άποτραποῦν αὐτοί άπό τόν Βενετό ναύαρχο γιατί έγνώριζε πολύ καλά ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι τούς έτρεμαν καί θά ματαίωσαν τόν «προσηλυτισμό» τους. Γεγονός παραμένει ὅτι τήν 1η Σεπτεμβρίου 1684 οἱ μισοί κληρικοί καί κάτοικοι τῆς Σίφνου, απέδειξαν έμπρακτα στόν άρχιεπίσκοπο τους ὅτι δέν άποδέχονταν τίς ένεργειές του. Μαζί τους ἦταν καί ἡ πολιτική διοίκηση τοῦ τόπου (οἱ έπίτροποι).

Όμως αὐτό πού φοβόταν ὁ Καμίλλης δέν άργησε νά συμβεῖ. Ἡ άμεση έπέμβαση τοῦ Πατριαρχείου καί, κυρίως, ἡ ανάγνωση τοῦ πατριαρχικοῦ άφορισμοῦ, έφερε άμεσα άποτελέσματα καί, ένῶ στήν άρχή οἱ άντιτιθέμενοι ἦταν πολλοί, «επέστρεψαν καί πάλι στίς προηγούμενες (ὀρθόδοξες) άπόψεις τους καί έδήλωσαν ύπακοή στόν ποιμενάρχη τους, άπομένοντας σ' έμᾶς (τούς καθολικούς δηλαδή) μόνο ἡ άναστάτωση πού δημιούργησε, ὁ Καμίλλης, έγραψε στό Βατικανό, στίς 15 Σεπτεμβρίου, ὁ βικάριος Σίφνου Φραντσέσκο Λορεντάνο³⁰. Στήν ἴδια άναφορά ὁ Καμίλλης κατηγορεῖται ὡς ὁ κύριος ύποκινητής τών γεγονότων, τά ὅποια τελικά έμείωσαν τό γόητρο τοῦ Καθολικισμοῦ, άφοῦ οἱ Έλληνες, μέ τήν σχεδόν άμεση έπιστροφή τους στούς κόλπους τῆς Έκκλησίας τους, απέδειξαν ὅτι άπλῶς τόν έχρησιμοποίησαν γιά νά επιτύχουν τούς σκοπούς τους. Σημειώνει μάλιστα ὁ Λορεντάνο, ὅτι ἡ πρόθεση τών Σιφνίων νά μήν πληρώνουν φορολογίες ἦταν «έναντίον κάθε δικαίου», έντελῶς δηλαδή παράνομη καί στήν παρανομία αὐτή έπῆρε μέρος ὁ Καμίλλης μέ πιθανό κίνδυνο «νά άπωλεσθεῖ ἡ φτωχή (λατινική) Έκκλησία τῆς Σίφνου άπό τούς Τούρκους πού έχουν έδῶ μεγαλύτερη άπό έμᾶς δύναμη»³¹. Βέβαια ὁ Λορεντάνο έπεδίωκε νά εκθέσει τόν Καμίλλη στό Βατικανό, τό ὅποιο μάλιστα ένημέρωνε, μέ τήν ἴδια άναφορά, καί γιά άλλες κακές ένεργειές του στή Σίφνο καί τή Μῆλο, γι' αὐτό δέν μπορούμε νά χαρακτηρίσουμε ὡς σύννομη ἢ ὄχι τήν πρόθεση τών Σιφνίων νά μειώσουν τίς έπιβαλλόμενες φορολογίες ὅταν μάλιστα δέν εἶναι γνωστό ἂν αὐτές ἦταν οἱ συνήθεις ἢ εἶχαν έπιβαρυνθεῖ καί μέ πρόσθετες.

Τέλος πάντων, φαίνεται ὅτι ὁ άφορισμός εἶχε, ὅπως πάντοτε, θετικά άποτελέσματα ύπέρ τοῦ Φιλαρέτου καί έπέφερε μείωση τῆς έντάσεως καί τῆς κοινωνικῆς άναστατώσεως πού εἶχαν, επί μῆνες, έπικρατήσει στό νησί. Όμως τό θέμα εἶχε πλέον τεθεῖ επί τάπητος, ὁ άρχιεπίσκοπος εἶχε ἤδη εἰς βάρος του τό γεγονός τῆς άναταραχῆς καί, προφανῶς, μία μεγάλη μερίδα τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος έναντίον του. Ὁ θρόνος του εἶχε άρχίσει νά τρίξει επικίνδυνα.

Ε'. Τά άποτελέσματα τῆς αντιπαραθέσεως

Δέν εἶχαν περάσει δύο μῆνες άπό τήν ύπογραφή τῆς συμφωνίας τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1684 μεταξύ Καμίλλη καί τών ὀρθοδόξων τῆς Σίφνου πού, προφανῶς, θά εἶχε άνασταλεῖ λόγω παραιτήσεως πολλῶν άπό τήν κίνηση, καί τό θέμα άρχισε νά άναμοχλεύεται άπό τόν πρῶτο, ὁ ὅποιος εἶχε ἠττηθεῖ

30. Βλ. έγγραφο Νο 4.

31. Αὐτόθι.

ἀλλά καί ἐκτεθεῖ ἀνεπανόρθωτα. Γι' αὐτόν ἡ αἰτία τῆς ἀποτυχίας ἦταν ὁ ἀφορισμός γιά τήν ἀποτροπή τοῦ ὁποίου τόσο εἶχε πασχίσει χωρίς ὄμως νά τόν προλάβει. Οἱ ὀρθόδοξοι Σίφνιοι, οἱ περισσότεροι ἀπό τοὺς ὁποίους θά εἶχαν μετανοήσει, αὐτόν ἀσφαλῶς θά ἐπεκαλοῦντο στόν Καμίλλη ὡς λόγον ματαιώσεως τῆς συμφωνίας τους. Ἴσως μάλιστα ὁ τελευταῖος νά τοὺς εἶχε διαβεβαιώσει, πρό τῆς ὑπογραφῆς της, ὅτι θά ἀπέτρεπε τόν ἀφορισμό καί ἄλλα ἐπιτίμια τῆς Ἐκκλησίας, πρᾶγμα πού δέν ἐπέτυχε καί τόν ἄφιναν ἐκτεθειμένον ἀπέναντί τους. Ἡ ὑπόσχεσή του δέν τηρήθηκε καί ὁ βαρὺς ἀφορισμός θά ἐπεφτε ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τους ἂν δέν ἐξοφλοῦσαν τίς οἰκονομικές ὑποχρεώσεις τους γιά νά ἀποτρέψουν τήν ἰσχὺ του. Εἶναι περίπου βέβαιο, μετὰ τήν πληροφορία τοῦ Λορεντάνο ὅτι ἡ ἀναταραχὴ ἐκόπασε, πῶς οἱ Σίφνιοι θά ἔσπευσαν νά πληρώσουν τίς φορολογίες πού χρεωστοῦσαν μέ ἀποτέλεσμα ὁ ἀφορισμός νά καταστεῖ ἀνίσχυρος.

Ὦντας λοιπόν τό πεδίο καί πάλι ἐλεύθερο ὁ Καμίλλη ἀπεφάσισε νά συνεχίσει τίς προσπάθειές του. Τώρα ὄμως ἔπρεπε νά προλάβει ὅπωςδήποτε τήν ἐπιβολὴ κάθε ἐπιτίμιου τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἂν ἤθελε νά ἐπιτύχει ὁ σκοπός του. Σέ νέα ἐπιστολὴ του πρὸς τὸ Βατικανό ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου 1684, διαφαίνονται καθαρά οἱ προθέσεις καί οἱ ἐπιδιώξεις του. Μετὰ τήν ἐξιστόρηση τῶν λεπτομερειῶν τοῦ θέματος, πού εἶχε ἀρχίσει «τούς περασμένους μῆνες», ἔγραφε ὅτι θεωροῦσε «έντελῶς βέβαιο πῶς, ἂν οἱ εἰρημένοι κληρικοί διαπιστώσουν ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν τουρκικὴ διακυβέρνηση αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου (Φιλαρέτου) καί ὅτι θά ζήσουν ὑπὸ τὴν σκέπη τῆς ἀνιδιοτελοῦς Καθολικῆς Ἐκκλησίας μας, τότε καί ὅλα σχεδόν τὰ νησιά, σέ σύντομο χρονικὸ διάστημα, θά μεταπηδήσουν στόν Καθολικισμό, ὅπως ἦταν καί πρὶν ἀπὸ ἑβδομήντα-ὀγδόντα χρόνια, πού δέν εἶχαν Ἕλληνες ἐπισκόπους, ἀλλὰ ἦταν πάντοτε, ἀπὸ παλαιά, ὁ Λατῖνος, τόν ὁποῖο ἀνεγνώριζαν γιά ποιμένα, μέ τὴν ἐπιτήρηση μόνο ἑνὸς Πρωτοπαπᾶ γιά τίς τελετές τοῦ δόγματός τους»³². Ἐπρεπε ὄμως, πρῶτα ἀπ' ὅλα, οἱ προϊστάμενοί του «νά δεχτοῦν νά στηρίξουν αὐτό τό ἐπιχειρήμα καί νά ζητήσουν ἀπὸ τόν καπετάν γενεράλε τῆς Βενέτικης ἀρμάδας νά μὴν ἐπιτρέψει νά ἐμποδισθοῦν ἢ κακοποιηθοῦν αὐτοὶ οἱ κληρικοί καί οἱ ἐνοριῖτες τους πού ἀνέρχονται σέ τρεῖς χιλιάδες ψυχές, μέ ἀφορισμούς καί ἀναθεματισμούς ἀπὸ τόν Ἕλληνα ἐπίσκοπο κατὰ τὴ συνήθεια τῶν σχισματικῶν»³³.

Αὐτές ἦταν ἐκ τῶν ὑστέρων ἐνέργειες τοῦ Καμίλλη πού δέν εἶναι ἀπίθανο νά ἀπέβλεπαν στὴν κάλυψη τῶν προηγηθεισῶν ὁμοίων πού ἐπεχείρησε χωρίς τὴν ἔγκριση τῶν προϊσταμένων του. Ποιὰ ἦταν ἡ περαιτέρω θέση τῶν Ἑλλήνων δέν εἶναι γνωστό. Τὸ Βατικανό, ἔχοντας ὑπόψη τίς καταγγελίες τοῦ Λορεντάνο γιά τίς πραγματικὲς προθέσεις τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ καί τὸ κείμενο τῆς συμφωνίας τους μέ τόν Καμίλλη, πού τίς ἐπιβεβαίωνε, ἀφοῦ ἡ συμφωνία αὐτὴ δέν φανέρωνε ἄμεση προσχώρηση στόν Καθολικισμό, δέν ἔδειξε κανένα ἐνδιαφέρον καί δέν ἀσχολήθηκε μέ τὴν ὑπόθεση.

Ἄλλες, ἐπίσημες, πληροφορίες δέν εἶναι γνωστές. Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων, οἱ σχέσεις μεταξύ ἀρχιεπισκόπου Φιλαρέτου

32. Βλ. ἔγγραφο Νο 5.

33. Αὐτόθι.

καί τοῦ ποιμνίου τῆς Σίφνου εἶχαν διασαλευθεῖ ὀριστικά. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, πού εἶχε πληροφορίες γιά τό ἀναποκατάστατο τῶν σχέσεων αὐτῶν, πρὸς τὰ τέλη τοῦ 1685 ἔπαυσε τόν Φιλάρετο ἀπό τὰ καθήκοντά του³⁴. Στή θέση του δέν διόρισε νέον ἀρχιεπίσκοπο, ἀλλά ἀπέστειλε, μέ τήν ιδιότητα τοῦ «προέδρου Σίφνου», τόν πρῶην μητροπολίτη Καισαρείας Γεδεών³⁵, προφανῶς ἄνθρωπο καί ποιμένα ἐμπειρο, γιά νά ἀποκαταστήσει τή διασαλευθεῖσα γαλήνη τοῦ τόπου. Ὁ Φιλάρετος ὁμῶς δέν ἔφυγε ἀπό τή Σίφνο καί ἄρχισε νά δημιουργεῖ ζητήματα πού ἔφεραν ἀνάσχεση στό ἔργο πού εἶχε ἐπωμισθεῖ ὁ Γεδεών. Οἱ Σίφνιοι ἀντέδρασαν ἔντονα καί, ὕστερα ἀπό ἀπόφαση τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Κοινοῦ, ἔγραψαν στό Βενετό ναύαρχο Μοροζίνη καί τοῦ ἐζήτησαν νά ἐπέμβει. Διασώζεται ἐπιστολή τοῦ τελευταίου, ἀπό 2 Φεβρουαρίου 1686 (νέο ἡμ.), πρὸς τόν Φιλάρετο μέ τήν ὁποία τοῦ συνιστᾷ «νά σέβεται τούς νόμους καί νά μὴν ἐμποδίζει τόν ἀνωτέρω ἐπίσκοπο» (Γεδεών) στό ἔργο του, γιατί, σέ ἀντίθετη περίπτωση, θά λάβαινε αὐστηρά μέτρα ἐναντίον του³⁶.

Σέ ποιές ἐνέργειες προῆλθε ὁ Γεδεών γιά νά ἐπαναφέρει τή γαλήνη στό ποιμνιο δέν γνωρίζουμε. Στά δύο χρόνια πού ἔμεινε στή διοίκηση τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἔδειξε πάντως μεγάλη δραστηριότητα ὅπως προκύπτει ἀπό ἄλλα ἔγγραφα ἐπιλύσεως διαφορῶν σέ πολλά ἀπό τὰ νησιά τῆς δικαιοδοσίας του. Περὶ τόν Νοέμβριο τοῦ 1687 τό Πατριαρχεῖο προῆλθε στήν ἐκλογή νέου ἀρχιεπισκόπου Σίφνου, τοῦ Γρηγορίου³⁷, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε ἀμέσως τὰ καθήκοντά του. Ὁ πρόεδρος Σίφνου Γεδεών ἀπεβίωσε δύο χρόνια ἀργότερα³⁸.

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1

«...ἐπειδὴ τοιγαροῦν καί ὁ χρηματίσας κρίμασιν οἷς οἶδεν Κύριος, ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Τιμόθεος, πρὸς δυσμάς ἤδη τοῦ βίου γεγονός, ἔσπευσεν ἀρχιερατικῆς προστασίας δράξασθαι καί μάλιστα τρόποις παραλόγοις καί πρὸς τήν κανονικὴν παρατήρησιν ἀντιβαίνουσι, καί ἐχειροτονήθη μὲν ὅπως οὐδέποτε ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου, οὐκ ἐγένετο δέ τοῦ ἐπιχειρήματος ἄξιος, κατ' οὐδένα τρόπον, ὡς μὴ ἔχων προηγούμενον θεοσεβῆ τόν σκοπόν, μήτε προπορευόμενον τήν ἀλήθειαν, ἀλλὰ χρησάμενος ὡς ἐμπορίαν τῷ πράγματι, πρὸς κακόν ἀπεκατήνησεν τέλος, οὗ γάρ ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος καί τό πᾶν ἀβέβαιον ἐστίν, ὡς ἡ ἀλήθεια τοῦ λόγου παριστᾷ, τήν μὲν ἐπαρχίαν χρέω-

34. Περ. Γ. Ζερλέντη, Ἀρχιεπίσκοποι Σίφνου καί Μυκόνου, στό «Ἱστορικαί Ἐρευναι περί τὰς ἐκκλησίας τῶν νήσων», ἐν Ἐρμουπόλει 1913, τόμ. Α', σελ. 127. Φιλάρ. Βιτάλη, ἀρχιμ., Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου, Σερίφου, Μυκόνου, Ἀστυπάλαιας κλπ. Φιλάρετος, περιοδ. «Κυκλαδικά», τόμος πρῶτος (1956), τεῦχος ἕκτο, σελ. 325-329. Συμεωνίδη, Ἱστορία τῆς Σίφνου..., σελ. 187.

35. Ζερλέντη, Ἀρχιεπίσκοποι..., Συμεωνίδη, Ἱστορία τῆς Σίφνου..., σελ. 187.

36. Ζερλέντη, Ἀρχιεπίσκοποι...

37. Συμεωνίδη, Ἱστορία..., σελ. 187.

38. Μαν. Ι. Γεδεών, Χρονικά τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου καί τοῦ Ναοῦ, Κωνσταντινούπολις 1884, σελ. 168.

σιν υπεράριθμον ἐπεφόρτισεν ἀπηλλαγμένην οὖσαν χρεῶν, τὰ δὲ εἰσοδήματα συνάξας, σφετερισάμενος τε, καὶ καταφυγὼν ἰδιοποιήσατο, μηδεμίαν ἀρχιερατικὴν ἐπιστασίαν εἰς τοὺς χριστιανούς κανονικὴν ἐχομένην διατηρήσεως ἔδειξεν, ἀλλ' ὡς χυδαῖος τις καὶ σκαπανεὺς διετέλεσε... τοῦτος ἀγνώμων φανεῖς καὶ ἀχάριστος πρὸς τὴν εὐεργέτιδα αὐτοῦ Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὴν πατριαρχικὴν ἀξίαν, οὐδέ διὰ ψιλοῦ γράμματος ἐφρόντισε δεῖξαι τὴν ὑποταγὴν καὶ εὐπειθειαν ὡς νενόμισται οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνοδικῶν καὶ πατριαρχικῶν γραμμάτων καταφρονῶν, οὐ κατένευσε πληρῶσαι εὐπειθῶς τὰ συνοδικῶς ριφθέντα αὐτῷ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας δικαιώματα, δι' ὧν πέφυκεν ἀπαλλάττειν ἑαυτὴν μυρίων ὄσων δεινῶν καὶ κινδύνων, ἀλλ' ἐπαλλήλων τῶν προσκρουομένων αὐτῇ, ὀσημέραι καταπονούντων, ἐκ τῆς τοῦ δουλικοῦ ζυγοῦ δυσπραγίας, προδότης ἀναφανεῖς τῆς σωτηρίας αὐτῆς καὶ πρὸς ἓν μόνον τὴν ἐπίβλεψιν θέμενος, συνᾶξαι καὶ κλοποφορῆσαι τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπαρχίας καὶ ἑαυτὸν θεραπεῦσαι· καντεῦθεν μετὰ τό θῦσαι καὶ ἀπωλέσαι καὶ κλέψαι καὶ σφετερῆσαι καὶ ἀναστατῶσαι τὴν ἐπαρχίαν, κατέλιπεν αὐτὴν καὶ φυγὰς ὄχετο, μὴ πολιτευσάμενος ὡς ποιμὴν γνήσιος, ἀλλ' ὅστις μισθωτὸς καὶ ἀλλότριος ἢ τ' ἀληθόστροφον εἰπεῖν, ληστής καὶ κλέπτης καὶ φθορὰ τῆς ποιμνῆς ἐκείνης. Τοῦτου χάριν κατὰ τοὺς κειμένους συνοδικούς τόμους τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοὺς ἰσοδυναμοῦντας τοῖς νόμοις, διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ συνοδικῆς ἰσχυρότητος, οἵτινες ἀπαραιτῶς ἀποφαίνονται καθήρεσθαι τοὺς μὴ πειθομένους ἀρχιερεῖς πληρῶναι κατ' ἔτος τὰ συνοδικῶς αὐτοῖς ριπτόμενα ἐκκλησιαστικά δικαιώματα πρὸς κυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τε τὴν ἀπειθειαν αὐτοῦ καὶ ὄσπην καταφρόνησιν ἔδειξε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τό ἀνεύθετον αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπιστασίαν καὶ τὴν φθορὰν ἣν ἐποίησε πρὸς τὴν ἐπαρχίαν, ἔνεκεν τοῦ χρηματῆσαι καὶ σφετερίσαι καὶ πλουτῆσαι ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καρποφορίας καὶ τέλος δραπετεῦσαι δίκην κλέπτου τινός καὶ δεῖξαι ἑαυτὸν διὰ τῆς φυγῆς ὑπεύθυνον καὶ αὐτοκατάκριτον, καθαιρέσει νομίμω καὶ δικαίᾳ, καθυποβάλλομεν αὐτόν, συνοδικῆ ἀποφάσει, δι' ὠμοφορίου καὶ ἐπιτραχηλίου καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς χορείας ἐξωστρακίσασμεν καὶ δὴ γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὁ διαληφθεὶς ὀπωσδήπως ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Τιμόθεος, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τό ἐξῆς εἴη καὶ διαμένει καθηρημένος καὶ γεγυμνωμένος πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ ἐκπτωτος τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ ἐστερημένος τῆς θείας χάριτος καὶ ἐξωσμένος τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ ἀλλότριος καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς ἀμέτοχος, παρ' οὐδενός συμφορούμενος ἢ συλλειτουργοῦμενος ἢ τὴν χεῖρα ἀσπαζόμενος ἢ ὡς ἀρχιερεὺς τιμώμενος ἢ εἰσόδημα ἐκκλησιαστικόν παρεχόμενος ἐν βάρει ἀργίας καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ, πρὸς δὲ τὴν ἱεράν τῶν ἀρχιερέων σύνοδον παρέχομεν ἄδειαν, ψήφους κανονικὰς προλαβέσθαι κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν πρὸς ἐκλογὴν καὶ εὐρεσιν ἀξίου καὶ ἀρμοδίου προσώπου τοῦ ἀναδεξομένου τὴν προστασίαν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ἀπαραιτῶς ὅθεν εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα συνοδικὴ καθαιρέσις τοῦ κύριου Τιμοθέου ἐκείνου καὶ κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καθάπερ φαίνεται.

«Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ἀχρησῆ, ἐν μηνί Ἰανουαρίῳ, ἰνδ. α^{ης}».

(Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη – Τμήμα Χειρογρ. Μ.Π.Τ. 2, φφ. 103^{RV}).

2

«Σεβασμιώτατε

Ἐλαβα ὑπόψη τὴν, μετὰ τὴν τελευταία ἐπιστολή σας, σύσταση νὰ μὴν ἐπιχειρήσω

τό ταξίδι στη Ρώμη πρὶν μου χορηγηθεῖ σχετική ἔγκριση ἀπὸ τὴν Ἁγία Προπαγάνδα καὶ ὑποτάσσομαι ταπεινά σ' αὐτήν. Δὲν μπορῶ ὁμως νὰ μὴν τὴν συσχετίσω μὲ τὴν ἐπὶ πολλές φορές διεκτραγωδηθεῖσα στή σεβασμιότητά σας φτώχεια μου. Δὲν ἐπιθυμῶ ἢ Ἁγία Προπαγάνδα νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιόν της γιατί γνωρίζει καλά ὅτι ἔπρεπε νὰ μέ εἶχε συντρέξει οικονομικά στέλνοντάς μου 300 ρεάλια, κεφάλαιο δηλαδή καὶ πολλῶν χρόνων τόκους, μολοντί δὲν ἀγνοεῖ ὅτι οἱ δανειστὲς μου ἀφαίρεσαν καὶ τό κτῆμα πού εἶχα γιὰ μοναδικό μου στήριγμα, ὅπως καὶ τὰ εἰσοδήματά του μέχρι νὰ ἱκανοποιήσουν τὶς ἀπαιτήσεις τους. Τὸν ἴδιο μάλιστα καιρὸ πού ἐπιζητοῦσα βοήθεια, γιὰ νὰ μέ ὀδηγήσει πρὸ σίγουρα στήν ἐπαιτεία μέ ἀπέκλεισε καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Σίφνου, δίνοντάς την στὸν κ. Φραντσέσκο Λορεντάνο ὁ ὁποῖος μέ ἔθεσε στὸ περιθώριο. Ὁ δὸν Μιχαὴλ Κορφιάτης ἀπὸ τὴ Νάξο μου εἶπε ὅτι ἔμαθε ἀπὸ τὴ σεβασμιότητά σας πῶς, μέ τό νὰ μὴν ὑπακούσω σὲ διαταγὴ τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας πού μέ εἶχε διατάξει νὰ ἀπολύσω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Σίφνου κάποιον σκανδαλοποιὸ κληρικό πού εἶχα γιὰ νὰ μέ βοηθᾷ καὶ νὰ προσλάβω ἄλλον, γι' αὐτό μέ ἀπέκλεισε ἀπὸ τὴ Διοίκησή της. Σὰς διαβεβαίω σεβασμιώτατε στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς ἱερωμένος ὅτι οὐδέποτε ἐπῆρα παρόμοια διαταγὴ τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας καὶ οὐδέποτε ἐπέδειξα ἀνυπακοή στίς προσταγές της. Ἐάν ὁμως ἐπιθυμοῦσε τὴν τοποθέτηση (στή Σίφνο) τοῦ εἰρημένου Φραντσέσκου, μπορούσε νὰ τὸν θέσει ὑπὸ τὴ διοίκησή μου, ὅποτε δὲν θὰ ἔκανε τόσες παρεκτροπές καὶ δὲν θὰ προξενοῦσε κατάπληξη στοὺς Ἕλληνες τό γεγονὸς ὅτι, ὕστερα ἀπὸ εἴκοσι χρόνια πού ὑπηρετῶ τὴν Ἁγία Προπαγάνδα μέ ὅλη τὴ δυνατὴ ἐπιμέλεια νὰ βρίσκομαι, τώρα στὰ γεράματά μου, στή θέση νὰ περιμένω ἀπὸ ἕναν κατώτερο κληρικό νὰ μου δίνει, ὅποτε τό ἐπιθυμῶ, λίγο κριθᾶρι καὶ μερικά φασόλια γιὰ ἐλεημοσύνη. Ἐγὼ πάντοτε ἐνίσχυα τὸν βικᾶριο πού διατηροῦσα στή Σίφνο μέ τὰ μισὰ εἰσοδήματα τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, προερχόμενα τόσο ἀπὸ τὰ κτήματα πού εὐρίσκονται σ' αὐτὴ τὴ Σίφνο, ὅσο καὶ ἀπὸ τὰ ἐπὶ τῆς Κιμῶλου καὶ ἀπὸ τό ἐπὶ τῆς Ἀνδρου, τό ὁποῖο ἤδη ἀντήλλαξα μέ ἕνα ἄλλο ἰσάζιο τῆς Κιμῶλου ὕστερα ἀπὸ ἔγκριση τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας. Ἄλλωστε ἐγὼ θὰ μπορούσα νὰ ἀνακινήσω καὶ ἄλλο ζήτημα: ἐπειδὴ δὲν ἦταν δυνατόν νὰ ἐπιβίωσω, γι' αὐτό μου παραχωρήθηκε καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Σίφνου τὴν ἴδια ἡμέρα πού ἀνέλαβα ἐκείνην τῆς Μήλου, τὴν ὁποία μόνον ἔτσι ἀποδέχτηκα, διαφορετικά δὲν θὰ δεχόμουν αὐτὴ τὴν ἐπισκοπὴ ἀφοῦ ἐγνώριζα, ἀπὸ τότε πού ἤμουν βικᾶριος, τὴ φτώχεια της καθὼς καὶ τὰ χρέη πού εἶχα βρεῖ κατὰ τὴν ἀφιξή μου καὶ ἐκεῖνα πού δημιουργήθηκαν στή συνέχεια ἀπὸ τὶς δίκες πού ἔκανα γιὰ νὰ διασφαλίσω τὴν ἰδιοκτησία τῶν σπιτιῶν καὶ ἄλλων ἀκινήτων πού εἶχαν καταπατήσει οἱ σχισματικοὶ καὶ οἱ δανειστὲς τοῦ προκατόχου μου. Τώρα εὐρίσκομαι ἀποκλεισμένος καὶ ἀπὸ τὰ μὲν καὶ ἀπὸ τὰ δέ, ὥστε νὰ ἀναγκάζομαι νὰ βγαίνω στή ζητιανεία μέ τὸν σάκκο στίς πλάτες. Αὐτὲς εἶναι οἱ αἰτίες πού μέ κάνουν νὰ ἀπελπίζομαι καὶ μέ ἀναγκάζουν νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ἐπισκοπὴ καὶ νὰ πάω ὅπου-δήποτε ἄλλου γιὰ νὰ μπορέσω νὰ ζήσω. Καί, εἰλικρινά, ἐκλαμπρότατε, παρὰ τὴν παρηγοριά πού ἔχω ἀπὸ σᾶς, εἴτε μου ἐπιτρέψει εἴτε ὄχι ἡ Ἁγία Προπαγάνδα νὰ ἔλθω στή Ρώμη, ἐγὼ θὰ φύγω ἀπὸ δῶ καὶ θὰ ἔλθω νὰ προσπέσω στὰ πόδια σας γιατί δὲν εἶναι πλέον δυνατό νὰ ὑποφέρω ἄλλο. Παρακαλῶ λοιπὸν τὴν ἐξοχότητά σας νὰ φροντίσει νὰ μου ἀνατεθεῖ καὶ πάλι ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας Σίφνου, πού μου ἀφαιρέθηκε χωρὶς σοβαρὸ λόγο καὶ νὰ ἱκανοποιήσετε τό αἶτημά μου μέ σχετικὲς ἐνέργειές σας στήν Ἁγία Προπαγάνδα, γιὰ τὶς ὁποῖες δὲν θὰ πάψω ποτὲ νὰ προσεύχομαι στὸν ὕψιστο γιὰ κάθε πρόοδό σας.

Πληροφορῶ τὴ σεβασμιότητά σας ὅτι μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρουν τὶς τυραννικὲς φορολογίες καὶ τοὺς σιμωνιακοὺς ἐκβιασμούς τοῦ Ἑλλήνα ἐπισκόπου τῆς Σίφνου, εἰκοσιπέντε ὀρθόδοξοι κληρικοὶ μέ ὄλους τους ἐνοριῖτες τους, ἐξεδήλωσαν τὴν ἐπιθυμία νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν προστασία τῆς Ἀγιότητός Του (τοῦ πάπα) καὶ νὰ δηλώσουν ὑποταγὴ στήν Ἁγία Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία μέ τὴ δική μου διακυβέρνηση. Γιὰ τό σκοπὸ αὐτό ἔχω πολλές αἰτήσεις τους μέ τὶς ὁποῖες μέ παρακαλοῦν νὰ τοὺς ἀγκαλιάσω πα-

τρικά και νά αναλάβω τή διοίκησή τους σύμφωνα μέ τό δόγμα τους. Όμως ἐγώ θεώρησα σκόπιμο νά περιμένω τήν ἀφιξη στά νησιά τοῦ ἐξοχότατου καπετάν γενεράλε τῆς Βενέτικης ἀρμάδας προκειμένου νά διασφαλίσω μέσω Ἀνωτέρας Ἀρχῆς τό προβλλόμενο αἴτημα γιά νά μήν μποροῦν νά ἀνακαλέσουν τήν ἀπόφασή τους στό μέλλον. Στή συνέχεια θά αναλάβω τή διακυβέρνησή τους μέ συνέπεια στό ὀρθόδοξο δόγμα, ὅπως ἔχει ἀποδεχτεῖ ἡ δική μας Ἐκκλησία, ἐξουδετερώνοντας ἢ ἀποκαθιστώντας τόσα καί τόσα σφάλματα καί τίς ἀγνοίες στίς ὁποῖες ἔχουν περιπέσει, μεταστρέφοντάς τους τελικά στόν Καθολικισμό.

Παρακαλῶ ἀκόμη τή σεβασμιότητά σας νά φροντίσει μέ κατάλληλες παραστάσεις τῆς ὥστε ἡ Ἁγία Προπαγάνδα νά μέ συστήσει στόν Βενετό ναύαρχο προκειμένου, μέσω αὐτοῦ, νά ἀνακτήσω πολλά κτήματα τῆς Ἐκκλησίας μου, ἀπό ἐξηκονταετίας ἀρπαγέντα ἀπό τοὺς Ἑλληνας καί τόν ὀρθόδοξο ἐπίσκοπο πού κατακρατεῖ τό καλύτερο κτήμα μας καί μία ἐκκλησία στό ἀρχαῖο Κάστρο τῆς Μήλου καί νά μου παράσχει κάθε ὑποστήριξη γιά νά στρέψω στόν Καθολικισμό τοὺς κληρικούς καί ὄλους ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦν νά τεθοῦν ὑπό τή σκέπη τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Τελειώνοντας ἀσπάζομαι ταπεινά τό χέρι σας.

Μῆλος 25 Ἰουλίου 1684

Τῆς σεβασμιότητός σας
δοῦλος ταπεινός
Ἰωάννης Ἀντώνιος Καμίλλης
ἐπίσκοπος Μήλου».

(SCPF/SCR. RIF. NEI CONGR., ARCIP., vol. 4, 366^{RV}).

3

«Πληροφορῶ τίς σεβασμιότητές σας ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Μήλου ἀνέκτησε ἤδη τό περιβόλι πού τοῦ εἶχαν πάρει μέ τά εἰσοδήματα καί τά δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας του καθῶς καί ἄλλα εὐεργετήματα μετά τήν ἀφιξη τοῦ βενετοῦ στόλαρχου. Τώρα μπορεῖ πλέον νά περνᾷ ἄνετα χωρίς νά κλαιγεται καί νά ζητᾷ ἐνίσχυση ἀπό τήν Ἁγία Προπαγάνδα.

Ἀναφέρω καί πάλι στίς ἐξοχότητές σας ὅτι ὁ σεβασμιώτατος Μήλου ἔχει τήν ἀπαίτηση νά εἶναι κύριος καί ἐδῶ, ὅπως παλαιότερα, νά τοποθετεῖ ἢ νά διώχνει καλλιεργητές ἀπό τά κτήματα καί νά ἔχει ἐμένα σκλάβο του ἀφαιρώντας μου τό προνόμιο τοῦ ἀποστολικοῦ βικαρίου. Σᾶς παρακαλῶ, γιά νά μήν βρισκόμαστε συνεχῶς σέ ἀντιπαραθέσεις, νά μου κάνετε τή χάρη νά τοῦ παραχωρήσετε τά κτήματα τῆς Κιμῶλου, ὥστε νά μήν ἔχω νά κάνω ἐγώ μ' αὐτά, ἀλλά μόνο μέ ἐκεῖνα τῆς Σίφνου γιά νά μήν ὑπάρχει δικαιολογία νά κλαιγόμαστε συνεχῶς καί νά προστρέχουμε κάθε φορά στίς σεβασμιότητές σας πότε γιά τό ἓνα καί πότε γιά τό ἄλλο ζήτημα, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος αὐτός δέν μένει ποτέ εὐχαριστημένος.

Οἱ σεβασμιότητές σας γνωρίζουν τό σούσουρο καί τό σκάνδαλο πού δημιουργεῖ μέ τό νά ἔχει πληρεξούσιό του τόν πατέρα ἐκείνης τῆς εὐλογημένης γυναίκας πού ἔχει στό σπίτι του στή Μῆλο, ἓναν ἄνθρωπο μέ τόση κακή φήμη. Θά ἤθελα νά ἀναλογισθεῖτε ἐάν εἶναι στόν χαρακτήρα μου νά προέρχομαι σέ παρόμοιες καταγγελίες ἀλλά πιστεύω ὅτι ἔχω ὑποχρέωση νά σᾶς τό ἀναφέρω καί σεῖς εἴσθε κύριοι γιά νά ἐνεργήσετε ὅ,τι θέλετε.

Ἐδῶ οἱ ὀρθόδοξοι κληρικοί βρίσκονται σέ ἀντιπαραθεση μέ τόν ποιμενάρχη τους γιατί δέν θέλουν νά πληρώνουν τίς ὑποχρεώσεις τους ἀπό φορολογίες τῆς Ἐκκλησίας τους, τίς ὁποῖες ἐπλήρωναν μέχρι τώρα. Ἀπεφάσισαν λοιπόν νά προέλθουν σέ ἔνωση μέ τή Ρωμαϊκή Ἐκκλησία, ὄχι βέβαια ἀπό εἰλικρινῆ διάθεση καί θρησκευτικό

ζηλο, αλλά για ένα πείσμα τους. Έτσι ο σεβασμιώτατος Μήλου ανέλαβε να προωθήσει την υπόθεσή τους, μὴν υπολογίζοντας ἐμένα, γιατί θέλει να προβληθεῖ ὁ ἴδιος καὶ νὰ βρεῖ ἀφορμὴ νὰ ἐπιστρέψει ἐκ νέου ἐδῶ στὴ Σίφνο.

Δέν σᾶς γράφω τίποτα ἄλλο, παραμένοντας πάντοτε δοῦλος ταπεινός τῶν ἐξοχοτήτων σας.

Σίφνος 3 Αὐγούστου 1684

Ὁ ταπεινός δοῦλος σας
Φρεντσέσκο Λορεντάνο
Ἀποστολικός βικάριος Σίφνου»

(SCPF./SCR. RIF. NEI CONGR., AGRIP. vol. 4, 368^{RV}. Ὅμοιο καὶ στό 370^{RV}).

4

«Πιστεύω ὅτι οἱ σεβασμιότητές σας θὰ ἐπῆραν μέχρι σήμερα πολλές ἐπιστολές πού ἀπέστειλα μὲ διάφορες εὐκαιρίες...

Ἐπί πλέον σᾶς ἐνημερώνω γιὰ τὴν ἀναστάτωση πού δημιούργησε, χωρὶς νὰ ὑπάρχει πράγματι λόγος, ὁ σεβασμιώτατος Μήλου καὶ τὴ σύγχυση πού προξένησε σ' ἐμᾶς ἐδῶ στὴ Σίφνο μὲ τὸ νὰ ἐλθεῖ σέ σύγκρουση μὲ τὸν ὀρθόδοξο ἐπίσκοπο πέρνοντας τὸ μέρος τῶν κληρικῶν του γιὰ νὰ τοὺς μεταστρέψει, ἐναντίον κάθε δικαίου, στό καθολικό δόγμα. Ὡς αἰτία εὐρήκε τὴν ἀρνήσή τους νὰ πληρώσουν τίς φορολογίες τῆς Ἐκκλησίας τους ὅμως ἡ ἀνάμειξή του δημιουργεῖ κίνδυνο νὰ καταστραφεῖ ἡ ἐδῶ φτωχὴ λατινικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς Τούρκους πού ἔχουν μεγαλύτερη ἀπὸ ἐμᾶς δύναμη.

Ἦλθε λοιπόν ἐδῶ ἕνας πατριαρχικός ἐξαρχος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἐδιάβασε ἐναντίον τοὺς ἀφορισμό, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ νὰ προχωρήσουν στὴ λύση (τῆς ὑποταγῆς στὴ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία), ὅχι ὅμως ἀπὸ εἰλικρινῆ διάθεση καὶ ἀγνή ἐπιθυμία, ἀλλὰ ἀπὸ ἕνα πείσμα τους. Ἀλλά, ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ἦταν πολλοὶ ἀνακατεμένοι σ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεση, ξαναγύρισαν καὶ πάλι στὴν προηγούμενη τοποθέτησή τους, δηλώνοντας ὑποταγὴ στόν ποιμενάρχη τους καὶ σ' ἐμᾶς ἀπέμεινε μόνο ἡ ἀναστάτωση πού δημιούργησε (ὁ καθολικός ἐπίσκοπος Μήλου). Ἀπὸ ἐμένα ἀφῆρεσε τὰ προνόμια πού μοῦ εἶχαν παραχωρήσει μὲ εἰδικό δίπλωμα οἱ σεβασμιότητές σας, πηγαίνοντας κόντρα σ' αὐτὸ καὶ θέλει νὰ εἶναι καὶ ἐδῶ κύριος, ὅπως ἦταν πρῶτα. Ἐγὼ δέν προβάλλω ἀντιρρήσεις μέχρι νὰ ἀναφερθῶ σ' ἐσᾶς προκειμένου νὰ ἐπιβεβαιώσετε ἐάν ἐξακολουθῶ νὰ ἔχω τίς προνομίες πού μοῦ ἀπονείματε, ἀφοῦ στό ἴδιο κεφάλι δέν ταιριάζουν δύο διαφορετικὰ καπέλλα. Ἐπί πλέον μοῦ δημιούργησε καὶ ἄλλο θέμα, γιατί διόρισε ἀντιπρόσωπο του γιὰ τὴ συγκέντρωση τῶν εἰσοδημάτων τὸν πατέρα ἐκείνης τῆς εὐλογημένης παπαδιάς. Δέν μπορούσε νὰ ὀρίσει κάποιο ἄλλο πρόσωπο καὶ νὰ ἀποφύγουμε τὸ σούσουρο καὶ τὴ ντροπὴ σέ βάρος του καὶ σέ βάρος τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀφοῦ δέν ἀκοῦς ἐδῶ τίποτα ἄλλο παρά νὰ λέγεται, ἀπὸ ἕναν ἀγροῖκο λαό, ὅτι ἡ κυρία παπαδιά εἶναι ὁ δεῦτερος βικάριος τῆς Σίφνου πρὸς ἐξουτελισμὸν μου; Ὅμως πρέπει νὰ κάνω ὑπομονὴ μέχρι νὰ ἐνημερωθοῦν σχετικῶς οἱ σεβασμιότητές σας ἐπάνω σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα. Λυποῦμαι ὅμως γιατί οἱ ἐπιστολές μου, δέν γνωρίζω πῶς, κατακρατοῦνται καὶ δέν φθάνουν ποτέ στά χέρια σας.

Πρέπει ἐπίσης νὰ γνωρίζουν οἱ σεβασμιότητές σας, γιὰ τὴν ἀποφυγὴ σκανδάλου πού μποροῦν νὰ δημιουργήσουν οἱ Ἕλληνες, ὅτι, ὅχι μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ στὴ Μῆλο ἐπικρατεῖ ἀναβρασμός ἐξ αἰτίας ἐκείνης τῆς εὐλογημένης παπαδιάς ἡ ὁποία ἔχει στά χέρια τῆς τὰ ἱερά σκεῦη πού ἐσήκωσε ἀπὸ ἐδῶ (ὁ Καμίλλης) καὶ τὰ ἔστειλε σπῆτι τῆς ὡς τετιμημένην ἀπὸ τὴν ἐπισκοπικὴ ἐξουσία καὶ μίτρα. Ἀκόμη παρακαλῶ νὰ τὸν πιέ-

σετε νά αγοράσει τό κτήμα μέ τή δωρεά τοῦ καπετάν Κάρδη γιά νά μή χαθοῦν ἐκεῖνα τά ἑκατό ρεάλια, τά ὁποῖα ἄφησε γιά νά αγορασθεῖ ἓνα κτήμα χάριν τῆς ψυχῆς του καί γιά παρηγοριά τοῦ φτωχοῦ ἐφημερίου πού λειτουργεῖ ἐδῶ.

Σίφνος 15 Σεπτεμβρίου 1684

Φραντσέσκος Λορεντάνο
ἀποστολικός βικάριος Σίφνου

(SCPF/SCR.RIF.NEI CONGR., ARCIP., vol. 4, 392^{RV}).

5

«Τούς περασμένους μῆνες ἀνέφερα ταπεινά στίς σεβασμιότητές σας ὅτι εικοσιπέντε ὀρθόδοξοι κληρικοί τῆς Σίφνου, ὅλοι ἐφημέριοι ἐνοριῶν, ἐξέφρασα ἡ ἐπιθυμία νά προέλθουν σέ ἔνωση μέ τή Ρωμαϊκή Ἐκκλησία ὑποτασσόμενοι στήν ὑπέρτατο Ποντίφηκα γινόμενοι καθολικοί ὑπό τή δική μου διοίκηση, καί ὅτι εἶχαν ἤδη ἀρχίσει νά μνημονεύουν στίς ἱεροπραξίες καί τίς ἄλλες τελετές τοῦ δόγματός τους τό ὄνομα τῆς Ἁγιότητός Του, μή πτοούμενοι ἀπό τίς πιέσεις, τίς ἀπειλές καί τούς κλιθεμερινά ἀπολυόμενους ἀπό τόν ἐπίσκοπό τους ἀφορισμούς. Τώρα ἀποστέλλω γιά ἐπικύρωση ἀπό τήν Ἁγία Προπαγάνδα ἀντίγραφα ἐνορκῆς ἀναλήψεως ὑποχρεώσεών τους, πού μοῦ ἔστειλαν καί συμφωνίας πού συνήψαμε γιά νά χρησιμεύσει στή μόνιμη, ὅπως ἐλπίζουν, διακυβέρνησή τους κάτω ἀπό τό δόγμα τους. Ἔχω παρακαλέσει καί ξαναπαρακαλῶ τίς σεβασμιότητές σας νά δεχτοῦν νά στηρίξουν αὐτό τό ἐπιχείρημα καί νά ζητήσουν ἀπό τόν ναύαρχο τῆς Βενέτικης ἀρμάδας νά μήν ἐπιτρέψει νά ἐμποδισθοῦν ἢ κακοποιηθοῦν αὐτοί οἱ κληρικοί καί οἱ ἐνοριῖτες τους, πού ἀνέρχονται σέ τρεῖς χιλιάδες ψυχές, μέ ἀφορισμούς καί ἀναθεματισμούς ἀπό τόν Ἕλληνα ἐπίσκοπο κατά τή συνήθεια τῶν σχισματικῶν. Ὄντας ἐντελῶς βέβαιο πῶς, ἂν οἱ εἰρημένοι κληρικοί διαπιστώσουν ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι ἀπό τήν τουρκική διακυβέρνηση αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου καί ὅτι θά ζήσουν ὑπό τήν σκέπη τῆς ἀνιδιοτελοῦς καθολικῆς Ἐκκλησίας μας, ὅλα σχεδόν τά νησιά σέ σύντομο χρονικό διάστημα θά μεταπηδήσουν στόν Καθολικισμό, ὅπως ἦταν καί πρὶν ἑβδομήντα -ὀγδόντα χρόνια, πού δέν εἶχαν Ἕλληνες ἐπισκόπους, ἀλλά ἦταν πάντοτε, ἀπό παλαιά, ὁ Λατῖνος, τόν ὁποῖο ἀνεγνώριζαν γιά ποιμένα, μέ τήν ἐπιτήρηση μόνο ἐνός Πρωτοπαπᾶ γιά τίς τελετές τοῦ δόγματός τους. Πιστεύω στόν ζῆλο τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας καί ὅτι δέν θά ἀντιπαρέλθει αὐτή τήν εὐκαιρία πού ὁ Θεός βάζει στά χέρια της γιά νά κερδίσει χωρίς κόπο τόσους καθολικούς ἀπό τούς σχισματικούς.

Πληροφορῶ ἀκόμη τίς σεβασμιότητές σας ὅτι εἶναι ἕνδεκα ἡμέρες τώρα πού ὁ καπουδάν πασᾶς μέ τήν ἀρμάδα ἐπῆγε στό Θερμιά καί τά ἐρήμωσε ἀρπάζοντας ὀκτακόσιες περίπου γυναῖκες καί μικρά παιδιά κάθε φύλου καί τά μετέφερε στό Negoronte, ἀπό δέ τούς ἄνδρες, πού εἶχαν καταφύγει στό βουνά, συνέλαβε 80-90 ἄτομα. Δέν μπόρεσα μέχρι σήμερα νά πληροφορηθῶ ἐάν μεταξύ αὐτῶν ἦταν καί ὁ φτωχός δικός μας κληρικός, ἐφημέριος τοῦ τόπου, εἶναι ὅμως βέβαιο πῶς οἱ Τούρκοι θά ἀπεγύμνωσαν τήν ἐκεῖ μικρή ἐκκλησία μας, ἀφοῦ ἔκαναν μεγάλες καταστροφές σέ ὅλα τά σπίτια ἀρπάζοντας πράγματα καί ζῶα καί κάθε ἄλλο κακό.

Ἐπέστρεψαν ἐδῶ (στή Μῆλο) οἱ πατέρες καπουτσινοῖ γιά νά ἐπανεγκατασταθοῦν, χωρίς ὅμως νά ἔχουν τήν ἄδεια τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, τήν ὁποία λέγουν πῶς ἐλπίζουν ὅτι θά πάρουν ὅπως καί πρὶν. Ἡ ἄδεια ἐκεῖνη πού εἶχαν πρὶν καί πού ἄξιζε τόσο καί φαίνονταν πανίσχυρη δέν τήν λογάρισαν καθόλου (οἱ Τούρκοι) καί τούς ἔκαψαν τήν ἐκκλησία καί τήν κατοικία πού ὑπῆρχε ἐπάνω ἀπ' αὐτήν καί ἄς εἶχαν μεράτι, ἐπειδὴ ἔκαναν τόσα παράνομα πράγματα. Τώρα ἔπιασαν ἓνα μαγαζί, τό τα-

κτοποίησαν κατά τόν τρόπο τους, τοποθέτησαν άμέσως τήν καμπάνα καί άρχισαν νά
 ψάλλουν λειτουργίες καί νά κάνουν, άκόμη καί τώρα, καί θά κάνουν όπως καί πα-
 λαιότερα, όσα έπιζήμια μετέρχονται γιά τά όποια τόσες καί τόσες φορές ένημέρωσα
 τήν Άγία Προπαγάνδα: ήδη γνωρίζοντας πολύ καλά ότι δέν ύπάρχει θεραπεία δέν
 έχω πρόθεση νά ξαναγράψω.

Τέλος, προσκυνώ καί κατασπάζομαι τίς πορφύρες σας.
 Μήλος, 28 Οκτωβρίου 1684

Τών σεβασμιότητων σας
 ταπεινός δοϋλος
 Ίωάννης Άντώνιος Καμίλλης
 έπίσκοπος Μήλου»

(SCPF/SC.ARCIP., vol. 5, 20^{RV}).

Κρίσιμα :-

Τι δόξα σο. 1684 Οκτωβρίου, πηδ.

23

Τίς έπιζήμια άκούει αίνον άγίον άναστην, ουδ' άπαρθέτως
 μητρικόν, ή άνδρικών, Καμίλλη καί τού άιδώμενοι ήω γαί =
 Οίσιον:

- α. Απολαί λαίω τήν άναστην άγίον καί τήν άπαρθέτως, ίσα ίσα
 άδίοι πατρίω, ή μή τήν άναστην ήω ή τήν άπαρθέτως, ήω άπαρθέτως,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- β. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- γ. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- δ. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- ε. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- ς. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- ζ. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- η. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- θ. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.
- ι. Νά ήνω άναστην ή ήω ή άναστην άγίον άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην,
 ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην, ή άναστην.

Τό πρώτο φ. τής συμφωνίας μέ τόν Καμίλλη.

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΠΡΟΙΚΩΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΣΙΦΝΟΥ

Ἡ πιό σημαντική ἐκδήλωση τῆς σκληρῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας ὑπῆρξεν ὁ γάμος. Τόσο ἡ κοινότητα, ὅσο καί ἡ οἰκογένεια, ἀπό βαθύτατη ἐπιθυμία γιά τήν ἐπιτυχία του, ἔδειξαν ιδιαίτερη προσοχή καί φροντίδα γι' αὐτόν. Τό μεγάλο ἐνδιαφέρον τῶν κατοίκων τῆς Σίφνου γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ θεσμοῦ, διαφαίνεται ἔντονο στά διάφορα προικῶα ἔγγραφα μέ τά ὁποῖα οἱ γονεῖς ἐπροίκιζαν τά τέκνα τους, ἄρρενα καί θήλεα, γιά τή στερέωση καί εὐόδωση τῆς οἰκογενείας πού θά δημιουργοῦσαν.

Τά μέχρι σήμερα γνωστά ἔγγραφα τῆς Σίφνου, πού ἔχουν σχέση μέ τήν προίκα, εἶναι ἀριθμητικά ἐλάχιστα*. Λόγω τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες δέν μπόρεσαν νά διασαφηνίσουν πολλά σημεῖα τοῦ σχετικοῦ νομικοῦ καθεστῶτος πού ἐπικρατοῦσε στό νησί κατά τήν τουρκοκρατία. Κρίνεται λοιπόν σκόπιμο νά δοθοῦν στή δημοσιότητα ἀκόμη δεκαπέντε προικῶα ἔγγραφα, ἀνέκδοτα μέχρι σήμερα, πού προέρχονται, τά δεκατρία, ἀπό τήν Ἰδιωτική Συλλογή Εὐαγγέλου Βάου (πού ἀποτελεῖ βασικά τό Ἀρχεῖο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἀρτεμῶνος), ἓνα, τό Νο 14, ἀπό τά Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ κράτους (Κ. 47, Δ', φ. Β', ἀριθ. 6), καί τό Νο 10, ἀπό τό ἀρχεῖο τοῦ ἀειμνήστου ἱερέως Κάστρου Βασιλ. Πρόκου.

Ὅπως προκύπτει ἀπό τά ἤδη γνωστά ἔγγραφα, ἀλλά καί ἀπό τά ἐδῶ δημοσιευόμενα, ἡ σύσταση τῆς προίκας στή Σίφνο γίνονταν μέ ἰδιωτικά συμβόλαια, κατά κανόνα πρὶν ἀπό τήν τέλεση τοῦ γάμου. Παραμένει ἄγνωστο ἂν τά συμβόλαια αὐτά κατετίθεντο ἀκολούθως στήν Γραμματεία τῆς Κοινότητος, τήν Καντζελαρία, γιά καταχώρισή τους στά βιβλία τῆς ἢ ἂν ἐπικυρώνονταν μόνον ἀπό αὐτήν. Τά δημοσιευόμενα κατωτέρω προικῶα ἔγγραφα δέν φέρουν ἐπικύρωση, ἴσως ἐπειδή εἶναι ἀντίγραφα ἢ μᾶλλον ἓνα ἀπό τά ἀντίγραφα πού διατηροῦσαν στό Ἀρχεῖο τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου οἱ ἐκάστοτε ἰδιοκτῆτες καί ἐφημέριοι γιά νά ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ, ὑπέρ τῶν

* Βλ. Γεωργίου Α. Πετροπούλου, Νομικά Ἐγγραφα Σίφνου τῆς Συλλογῆς Γ. Μαριδάκη (1684-1835), ἔκδοση Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν «Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας» ἐν Ἀθήναις 1956, τόμ. Γ', τεῦχος Α', ὅπου δημοσιεύονται καί ἀναλύονται συστηματικά ἕξι παρόμοια ἔγγραφα, τά ὑπ' ἀριθ. 27, 44, 45, 46, 96 καί 97. Ἐπί τῶν ἀναλύσεων αὐτῶν βλ. Ἰακώβου Τ. Βισβίζη, Τίνα περί τῶν προικῶων ἐγγράφων κατά τήν Βενετοκρατίαν καί τήν Τουρκοκρατίαν, στήν Ἐπετηρ. τοῦ Κέντρου Ἐρεύνης τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμ. 12 (1965), ἐν Ἀθήναις 1968, σελ. 18. ἐπ. ὅπου στή σελ. 20, ὑποσ. 1, μνημονεύονται δύο δημοσιευόμενα προικῶα ἔγγραφα Σίφνου τῶν ἐτῶν 1785 καί 1799. Γνωρίζω τρία ἀκόμη ἔγγραφα πού ἔχουν δημοσιευθεῖ στόν τοπικό τύπο, ἔτους 1755, Μαΐου 22 («Σιφναϊκά Νέα», Ἀπρίλ. 1960), ἔτους 1810, Δεκ. 15 («Σιφναϊκή Φωνή», Αὐγ. 1972) καί ἔτους 1821, Ὀκτώβρ. 9 («Σιφναϊκή Φωνή», Ἀπρίλ. 1971).

όποιων προικοδότηση περιείχε και ὄρους τῶν γονέων γιά τήν τέλεση ἐορτῶν, λειτουργιῶν κλπ. στήν ἐκκλησία τους ὅπως καί τά ἄλλα δύο, καθῶς καί τά ἤδη δημοσιευμένα. Ἀπό αὐτά, τά ὑπ' ἀριθ. 3, 5 καί 9 εἶναι ἀντίγραφα γραμμένα ἐξ ὀλοκλήρου ἀπό τό ἴδιο χέρι, ἀκόμη καί οἱ ὑπογραφές τῶν μαρτύρων. Τά ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 4, 7, 8 καί 10 ἀντίγραφα μέ ἰδιόγραφες τίς ὑπογραφές τῶν τελευταίων. Τά ὑπόλοιπα δέν φέρουν ὑπογραφές μαρτύρων καί εἶναι ἰδιόχειρα γραμμένα καί ὑπογεγραμμένα ἀπό τούς ἴδιους τούς γονεῖς-προικοδότες. Τά τελευταῖα αὐτά ἀνήκουν καθαρά στούς τύπους ἐκείνων τῶν προικῶν ἐγγράφων πού χαρακτηρίζονται ὡς «ἀβαντάρια», δηλαδή «κατάλογοι ἢ καταγραφές τῶν διδομένων εἰς προῖκαν» στούς μέλλοντες νά συζητηθοῦν. Ἀντίθετα, τά ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 καί 10 εἶναι ἐγγραφα μέ τήν ἐννοια τοῦ προικοσυμφώνου ὅπως αὐτή εἶχε, κατά τήν ἀποψή μου, καθιερωθεῖ στή Σίφνο.

Τά προικῶ ἐγγραφα ὑπέγραφαν, ἂν ἐγνώριζαν γράμματα, οἱ συμβαλλόμενοι καί τρεῖς, συνήθως, μάρτυρες ἢ καί περισσότεροι. Συντάκτες τῶν ἐγγράφων ἐμφανίζονται κληρικοί καί λαϊκοί, ἦταν δέ φαίνεται συνήθεια μέ τό ἴδιο προικῶ ἐγγραφο νά προικίζονται ἀπό τούς γονεῖς ἀμφοτέρων τῶν μερῶν οἱ δύο μελλοντικοί.

Τά δημοσιευόμενα ἐγγραφα ἔχουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καί μεγάλη σημασία, τόσο γιά τό περιεχόμενό τους, ὅσο καί ἐκ τοῦ λόγου ὅτι καλύπτουν μία μακρότατη περίοδο (1664-1820) ἐφαρμογῆς ἐνός τμήματος τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου ὅπως ἴσχυσε στή Σίφνο ἐπί τουρκοκρατίας. Οἱ εἰδικοί ἐπισημονες θά συναγάγουν ἀσφαλῶς πολλά συμπεράσματα.

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1

Ἰδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

20 Σεπτεμβρίου 1664

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,29x0,21 σέ ἀρίστη κατάσταση. Τό κείμενο στή μία ὄψη. Γραφή καλή.

Περίληψη: ὁ κύρ Ἀντώνης τοῦ παπά-Νικολοῦ Βερνίκου καί ἡ σύζυγός του, ἀπό τό ἕνα μέρος, καί ἀπό τό ἄλλο ἡ κερά Φλουρέζα (προφανῶς χήρα) τοῦ Γεώργη Πέρου «κάμουσι συνοικέσιον» καί δίνει ἡ δευτέρα τή θυγατέρα της Μαρία στόν γιό τῶν πρώτων Νικόλαο γιά «γυναῖκαν του νόμιμον καί εὐλογητικήν» κατά τούς ὀρισμούς τῆς Ἐκκλησίας. Πρός τοῦτο τούς προικίζουν διάφορα κινητά καί ἀκίνητα πράγματα.

Εἰς δόξαν Χ(ριστ)οῦ ἀμήν. 1664 Σεπτεμβρίου 20.

+Τήν σήμερον ἐσυμφώνησαν καί ἐταιριάσασι ὁ κύρ Ἀντώνης παπά κύρ Νικολοῦ Βερνίκου καί ἡ συμβία του³ μαζί μέ τήν κερά Φλουρέζα Γεώργη Πέρου νά κάμουσι συνοικέσιον καί δίδει (ἡ) κερά Φλουρέζα τήν θυ⁴γατέρα της ὀνόματι Μαρία εἰς τόν υἱόν τοῦ λεγομένου κύρ Ἀντώνη ὀνόματι Νικόλαο ὀδιά γυναῖκαν του⁵ νόμιμον καί

εὐλογητικὴν καθὼς ὀρίζει ἡ ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Χ(ριστ)-οῦ.⁶ καὶ ὁ διὰ προυκίον δίδουσι ἀρχὴν καὶ πρῶτον τὴν εὐχὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ Χ(ριστ)οῦ καὶ τῆς Παναγίας⁷ καὶ τοῦ Ἁγίου Προκοπίου καὶ τῶν γονέων τως καὶ τὴν ἐδικὴν τως καὶ εἰς σέ ὄνομα προυκίου δίδει ἀρχὴν καὶ πρῶτον¹⁸ ἡ κερά Φλουρέζα τῆς θυγατέρας τῆς: τὰ σπίτια ὁποῦ ἔχουσι στοῦ Κουζουβάρη στὸν Ἄρτεμώνα⁹ μέ τὸν τόπον ὁποῦ ἔχει ὀμπρός καθὼς εὐρίσκεται μαζί καὶ τὸν φούρνον! ἀκόμη δίδει τῆς καὶ τῆς Λαγγάδας¹⁰ τὰ χωράφια καθὼς εὐρίσκονται καὶ στίς Ἁγίους τὸ χωράφι μέ τὰ δέντρα καθὼς εὐρίσκονται¹¹ καὶ στή Χώνη τὸ ἀμπέλι καθὼς εὐρίσκεται καὶ στὸν Μπλατγιαλό στ' Ἄκρωτηράκι τῆς μάρτην τῆς¹² καὶ ὅ,τι ἄλλο καὶ ἂν ἔχει τὸ σπίτι μέσα· μασαριά, ρουχαλάκι καὶ ὅ,τι ἄλλα ζουλάκια¹³ ὁποῦ ἔχει μερδικά μέ τὸ παιδί τῆς τὸν Νικολό, περὸ νά εἶναι κρατημένη ἡ θυγατέρα τῆς καὶ¹⁴ ὁ γαμπρός τῆς νά ἔχουσι τὴν ἔγνοια τῆς ζωντανὴ καὶ ἀποθαμένη νά ζωοθρέφεται ἀπόλογου τως¹⁵ καθὼς τῶν ἐδίδει εἰ τι ἄρα καὶ ἂν ἔχη καὶ νά βγάξουσι καὶ τὰ 5 γρόσια) ὁποῦ ἔχουσι χρέος, καὶ ἂν τὰ παιδιά¹⁶ δέν ἐθέλασι ἔχει τὴν ἔγνοια τῆς ὡσάν πρώτη τῶ(ν) μανάδω(ν) καὶ ἐθέλασι τῆνε παραμποθοῦσι¹⁷ καὶ νά τῆ(ν) μαραθωροῦσι, νά μὴ μπορῆ νά κάμη μαζί τως, νά ἔχει ἐξουσία νά πέρνη ἀπὸ τὸ¹⁸ πρᾶμα τῆς ὀπίσω νά ζωοθρέφεται καὶ νά τὸ κἀνὴ σάν θέλη, ἤγουν τὸ πρᾶμα τῆς¹⁹ δίχως καμία ἀμφιβολία καθὼς ἐσυβάστηκαν ἀνάμεσότης καὶ τὴν εὐχὴν τῆς.

²⁰ Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ κύρ Ἀντώνης καὶ ἡ συμβία του δίδουν καὶ αὐτοὶ τὴν εὐχὴν τοῦ ἀφέντη Χ(ριστοῦ) καὶ τῆς Πα²¹ναγίας καὶ τῶν γονέων τῆς καὶ τὴν ἐδικὴν τως καὶ ὀδιά προυκία δίδουσι, ἀρχὴν, τὸν τόπο ὁποῦ ἔχουσι στό Βα²²θὺ μέ τὰ δέντρα καθὼς εὐρίσκεται, ἀκόμη δίδει του καὶ τῆ θεμωνιά ὁποῦ ἔχει στὸν Ἄρτεμώνα²³ εἰς τίς μύλους καὶ εἰς τοῦ Καλαμπελά ἀμπέλι καθὼς εὐρίσκεται, καὶ εἰς τοῦ καστανᾶ τοῦ Μαγουνῆ τὸ²⁴ χωράφι καθὼς εὐρίσκεται, περὸ νά κρατοῦσι τὰ σταβλάκια καὶ παραμέσα χωράφι ὁποῦχει²⁵ ἀπὸ τοῦ κυροῦ του καθὼς εὐρίσκεται καὶ τὰ δύο μονιάσματα καὶ εἰς τοῦ Ξεβρη σικιά καὶ εἰς τῆ Χώνη χωράφι²⁶ καὶ τὸ ζευγάρι φιλικὸ κι ἀσερνικό καὶ τὸ κτῆμαν του καὶ τὰ μισὰ ζᾶ πού ἔχει καὶ ἓνα βουτζὶ βαρέλι²⁷ κουρούπι καὶ τ' ἄργανια τοῦ τζεβγᾶ καὶ μία σεντούκα ἓνα σεντόνι, ἀνάπλι καὶ ρούχα τῆς φόρεσης²⁸ καὶ νά κἀνὴ τὴν ἑορτὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου στίς 29 τοῦ Αὐγούστου στοῦ Παπᾶ κύρ Κωνσταντάκη τὴν²⁹ ἐκκλησία καὶ διὰ τὸ πλέον βέβαιον τῆς ἀληθείας ἐκάμασι τὸ παρόν καὶ βάζουν καὶ πένα³⁰ ὁποῖος ἀληλογίσει νά πλερώνῃ τῆς δικαιοσύνης ὁποῦ ἤθελεν εἶσται γρόσια) 50 καὶ βάζουν καὶ μάρτυρες³¹ παρακαλετοῦς. ³²+παπᾶ Κωνσταντῆς Βερνίκος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

³³+ παπᾶ Ἰω(άννης) Περούλη(ς) μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

³⁴+ Ζανῆς Τριαντάφυλλος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

³⁵+ Γεώργης Φιλικοῦ μάρτυρας

³⁶ Ζανῆς Γοζαδίνος ἔγραψα μέ θέλη³⁷ μα καὶ μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

στο ἄριστερό περιθώριο τοῦ πρώτου φύλλου ἔχει σημειωθεῖ: «καὶ νά κάνουνσι τὴν ἑορτὴ τῶν Φώτω(ν) στὸν Ἅγιο Γεώργη τοῦ παπᾶ Γιάννη Τριανταφύλλου»

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2. παπᾶ κύρ Νικολοῦ Βερνίκου. Ὁ ἱερεὺς Νικόλαος Βερνίκος εἶναι γνωστὸ πρόσωπο· διδάσκαλος τῆς ἐποχῆς. βλ. Θεοδ. Κ. Σπεράντσα, Ἡ Παναγία ἡ Χρυσοπηγὴ τῆς Σίφνου, Ἀθῆναι 1949, σελ. 51, Σίμου Μ. Συμειωνίδη, Τὰ Γράμματα στὸ Νησί τῆς Σίφνου (1650-1883), Πειραιεύς 1962, σελ. 15. Τοῦ ἰδίου, Ἱστορία τῆς Σίφνου ἀπὸ τὴν Προϊστορικὴ Ἐποχὴ μέχρι τὸν Δεύτερο Παγκόσμιον Πόλεμον, Ἀθῆναι 1990, σελ. 213, 214.

8. Κουζουβάρη, θέση στὸ χωριὸ Ἄρτεμώνας μέχρι σήμερα.

9. Λαγγάδα, π.ν. στά Β. τοῦ νησιοῦ.

10. *Ἁγιοῦς*, στοῦς, οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι, περιοχή μέ μικρό μοναστήρι στόν δρόμο πρός τίς Καμάρες. Ἀπό παλαιά, τμήμα τοῦ μετοχίου τῆς Μονῆς Θεολόγου Πάτμου στή Σίφνο καί κατόπιν μετόχι τῆς Μονῆς τῆς Βρυσιανῆς, βλ. *Σίμου Μιλτ. Συμειωσίδη*, Ἡ κυρία Βρυσιανή (τά νεώτερα ἱστορικά στοιχεῖα), Ἀθήνα 1981, σελ. 41-42.

11. *Χώνη*, ἡ, στή, τοποθεσία κοντά σέ χεῖμαρρο στά ΒΑ τοῦ νησιοῦ.

11. *στόν Μπλατγιαλό στ' Ἀκρωτηράκι*, Μικρό ἀκρωτήριο στό λυμάνι τοῦ Πλατύ Γιαλοῦ, ὅπου ἔχουν ἀνευρεθεῖ προϊστορικοί τάφοι, βλ. *Συμειωσίδη*, Ἱστορία, σελ. 19.

12. *μασαριά*=ἡ οἰκοσκευή... *ζουλάκια*=ζωάκια, ζῶα.

13. *κρατημένη*=ὑποχρεωμένη.

16. *παραμποθοῦσι*=κακομεταχειρίζονται.

17. *μπαρθωροῦσι*=δέν δείχνουν ἐνδιαφέρον.

18. *τό πρῶμα τῆς*=τά προικιζόμενα περιουσιακά στοιχεῖα.

19. *καθὼς ἐσυβάστηκαν*=ὅπως ἔχουν συμφωνήσει.

23. *εἰς τοῦ Καλαμπελά*=τοποθεσία στά Β' τοῦ νησιοῦ, στό δρόμο τῆς Χερρονήσου.

23. *εἰς τοῦ Καστανᾶ*=ΒΑ τοῦ νησιοῦ, μεσόγειος τοποθεσία ὅπου καί ἀρχαία φρυκτωρία καί τάφοι γεωμετρικῆς ἐποχῆς. *τοῦ Μαγουνῆ τό χωράφι*=προφανῶς χωράφι πού ἀνήκε σέ κάποιον Μαγουνῆ, ἀπό τόν ὅποιον ἐπῆρε τό ὄνομα.

25. *ἀπό τοῦ κυροῦ του*=ἀπό τοῦ κύρη, τοῦ πατέρα του. *τά δύο μονιάσματα*=περιτειχισμένες ἐκτάσεις γιά τή συγκέντρωση τῶν κοπαδιῶν. *εἰς τοῦ Ξεβρηῆ*=σήμερα γνωστός λόφος στοῦ *Ξεῦρη*, παρά τόν Ἅγιο Σώστη.

26. *καί τό ζευγάρι φιλικό καί ἀσερνικό*=ζευγάρι μεγάλων προφανῶς ζῶων, λ.χ. βοδιῶν. *καί τά μισά ζᾶ πού ἔχει*=μικρά ζῶα, πρόβατα-κατσίκια. ἓνα *βουτζί*=βαρέλι τοῦ κρασιοῦ.

27. *τ'ἀργανία τοῦ τζεργᾶ*=τά ἐργαλεῖα τά σύνεργα τοῦ ζεργᾶ. *Ἀνάπλι*=χονδρό μάλλινο σκέπασμα.

28-29. *στοῦ παπᾶ κύρ Κωνσταντάκη τήν ἐκκλησία*=πιθανόν τοῦ ὑπογράφοντος τό ἔγγραφο παπά Κωνσταντῆ Βερνίκου. Βλ. καί ἐπόμενο ἔγγραφο.

· 29-30. *καί βάζουν καί πένα* (ἰταλ. pena=ποινή), *ὅποιοι ἀλληλογίσει*=(παραβεῖ τή συμφωνία) *νά πλερώνη τῆς δικαιοσύνης*=τοῦ δικαστηρίου πού θά ἐκαλεῖτο νά δικάσῃ τήν ὑπόθεση σέ περίπτωση ματαιώσεως ἀπό μέρος του τῆς συμφωνίας.

33. *παπά-Ἰωάννης Περούλης*(ς). γνωστός καί ἀπό ἄλλο ἔγγραφο τῆς Συλλογῆς Ε. Βάου, ἔτους 1677 (μάρτυρας σέ διαθήκη). Προφανῶς ἐγγονός του ὁ κύρ Ἰωάννης Περούλης τοῦ ἐγγράφου 2. ἔτους 1692, Ἀπριλίου 17.

36. *Ζαννῆς Γοζαδίνος ἔγραψα...* Βλ. ἀρκετά γ' αὐτόν στοῦ *Σίμου Μ. Συμειωσίδη*, Παρθένιος Χαιρέτης, στά «*Τεύχη τοῦ Ε.Α.Ι.Α.*», τόμος δεύτερος, 1989 καί σέ ἀνάτυπο, σελ. 6 ἐπόμε.

2

Ἰδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

17 Ἀπριλίου 1692

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,29x0,21 σέ ἀρίστη κατάσταση. Τό κείμενο καί στίς δύο ὄψεις. Γραφή καλή.

Περίληψη: Ὁ κύρ Ἰωάννης Περούλης καί ἡ σύζυγός του Μαρία συμφωνοῦν μέ τήν Μαρία τοῦ ποτέ κύρ Γιώργη Ἀντώνη Λινόρας, νά συζευχθεῖ ἡ τελευταία τόν γιό τους Φρατζέσκο. Πρός τοῦτο οἱ γονεῖς του γαμπροῦ, ἀπό τό ἓνα μέρος, καί ἀπό τό ἄλλο ἡ ὑποψηφία νύφη συντάσσουν «τό παρό(ν) ἀβαντάριο», ὅπως τό χαρακτηρίζουν οἱ ἴδιοι οἱ συμβαλλόμενοι.

1692 Ἀπριλίου 17 Σίφνος

+ Τήν σήμερο(ν) κάνουν τό παρό(ν) ἀβαντάριο ὁ κύρ Ἰω(άννης) Περού|³λης καί ἡ κερά Μαρία ἡ συμβία του μέ τήν κερά Μαρία|⁴ τοῦ ποτέ κύρ Γιώργη Ἀντώνη Λινό-

ρας καὶ δίδουν τῆς τόν υἱόν τοῦ⁵νε τόν κύρ Φρατζέσκο διά ἄντρα τῆς εὐλογητικό ὡς
 καθὼς ὀρί⁶ζου(ν) οἱ θεῖγοι νόμοι τῆς ἐκκλησίας μας καὶ διά ὄνομα προυκίου δι-
 |⁷δου(ν) οἱ ἄνωθεν γονοὶ τοῦ υἱοῦ τονε τὴν εὐκὴ τοῦ ἀφέντη Χριστοῦ⁸ καὶ τῆς Ὑπε-
 ραγίας Δεσποίνης Θεοτόκου καὶ τὴν ἐδικὴν τονε καὶ ἡ⁹ ἄνωθεν κερά Μαρία γρά-
 φει διά προυκία τῆς, ἀρχὴ καὶ πρῶτο(ν) τό¹⁰ σπῆτιν τῆς ὡς καθὼς βρίσκεται μέ τόν
 τόπο(ν) καὶ δέντρα πόχει¹¹ ὀμπρός, τό χωράφι εἰς τίς Ἀγριλιές ὡς καθὼς τῶφησε
 πέρ τεσ¹² ταμέντο ἡ μάνα τῆς μαζί καὶ τ' ἀδέρφια τῆς νά τῶχουσι μαζί,¹³ εἰς τοῦ Κα-
 λαμπελά ἀμπέλι ὡς καθὼς βρίσκεται σύμπλεος¹⁴ ὁ ἴδιος ἀδερφός τῆς κύρ Νικολός,
 ἀκόμη εἰς τὴν Ἅγια Ἄννα ἕνα |¹⁵μαντράκι, ἀκόμη εἰς τίς Ἀγριλιές τό χωράφι σύ-
 μπλιος ὁ ἀδερφός(ς)¹⁶ τῆς ὁ κύρ Ἀντώνης καὶ τῶν γονέω(ν) τῆς τὴν εὐκὴ.¹⁷ Ἀπό τό
 ἄλλο μέρος γράφει ὁ κύρ Ἰω(άννης) καὶ ἡ συμβία του τοῦ¹⁸ ἄνωθεν υἱοῦ τονε διά
 προυκί, ἀρχὴ καὶ πρῶτο τό ζευγάρι¹⁹ του τὴν ἀγελάδα τὴ μούντα καὶ τό δαμάλι τῆς
 περό νά πορέ²⁰ βουνται μαζί ὥστε νά γενοῦσι τὰ δαμάλια τοῦ ζευγαριοῦ νά²¹ τάχει
 μαζί μέ τον κόλληγα μας τόν παπά Νικολό Γοζαδῖνο, τὴ²² μασαριά του ὅ,τι θέλει ἕνα(ς)
 ζευγάς, τὴ θεμωνιά πῶχω στό Τουρ²³λάκι ὡς καθὼς βρίσκεται, τό μόνιασμα εἰς
 τὴν Πόρτα, τὰ (ἐ)πά²⁴νω τὰ δύο κτήματα πῶχομε νά πάρη τὸνα ὄγιο θέλει περό²⁵ ἄν
 πάρη τὴν γαδάρα νά μοῦ δίδει ἕνα πουλάρι φιλικό σάν²⁶ κάμει ἐμένα, τῆς Σταμάτενας
 τὰ χωράφια ὡς καθῶ(ς)²⁷ βρίσκονται μέσα ὄξω καὶ τό μισό ἀμπέλι εἰς τοῦ Πέτζη.²⁸
 Ἀκόμη εἰς τὴν Μέσα Ἐγγεργιά εἰς τὴν Ἄσπρη Βίγλα ὡς καθὼς βρίσ²⁹κεται τό
 χωράφι, τό βουτζί του ἕνα τό κουρούπι του καὶ τὴν κοφι³⁰ νίδα του, τό βαρέλι του, τὴ
 μάντρα εἰς τὴν Ἅγια Κατερίνα καὶ τό³¹ δεντρό, περό νάχει ὀμπλιγο νά κάνει μία λου-
 τρουγιά τοῦ Ἁγίου |³² Ἀντρέου εἰς τόν Ἅγιον Κωστα(ν)τῖνο τοῦ παπά Νικολοῦ Γο-
 ζαδῖνου ἀπα³³ ρασάλευτα καὶ τὴν εὐκὴ τονε, ἀπό τό ἄλλο μέρος δίδει του³⁴ ὁ κύρ
 Ἀντώνης ὁ μάρμπας του τέσσερα κεφάλια ζᾶ καὶ τὴ³⁵ ριφακίδα πῶχουσι μαζί νάνα
 δικὴ του καὶ διά τό βέβαιον τῆς³⁶ ἀληθείας ἐγινε τό παρόν μέ μάρτυρες.
 |³⁷ < παπα Κωνσταντῆς Βερνίκος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν
 |³⁸ < παπα Ἀποστόλης Μπουτιέρου μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν καὶ ὀπισθεν
 |³⁹ < παπά (Ἀν)τώνης παπα Νεοφύτου μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν
 |⁴⁰ < ὁ οἰκονόμος Σίφνου Γοζαδῖνος παρακαλετός ὑπὸ τῶν |⁴¹ δύο μερίδω(ν) ἔγραψα
 καὶ μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

11. εἰς τίς Ἀγριλιές=τὴν ἄγνωστο. Σήμερα ἀναφέρεται Ἀγριλιῆ, στά ΝΔ τοῦ λιμανιοῦ Βαθῦ.
 Ἐπίσης Ἀγριλιῆ (στήν) ἡ Κουτσούλα=συνοικία στό χωριό τοῦ Ἀρτεμῶνος.

11-12. πέρ τεσταμέντο=ἰταλ. testamento=διαθήκη.

13. σύμπλεος=ὄμορος.

14. εἰς τὴν Ἅγια Ἄννα=τὴν, στό Βαθῦ, στόν Ἀρτεμῶνα καὶ στίς Καμάρες. Ἄγνωστο σέ ποῖο
 ἀναφέρεται τό ἔγγραφο.

19. τὴν ἀγελάδα τὴ μούντα=τὴν ἀγελάδα, μούντα=χρῶμα σκοῦρο. μουντό.

21. μέ τόν κόλληγά μας τόν παπα Νικολό Γοζαδῖνο. Στὴ Σίφνο ὑπῆρχε τοπικὴ συνήθεια «κολ-
 λιᾶς» ἡ νομικὴ ἔννοια τῆς ὁποίας δέν ἔχει διευκρινισθεῖ ἐπακριβῶς [βλ. Γεωργίου Α. Πετροπού-
 λου, Νομικὰ Ἐγγραφα Σίφνου τῆς Συλλογῆς Γ. Μαριδάκη, στά Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστο-
 ρίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμος Γ', τεῦχος Ι, Ἀθῆναι 1956, σελ. 97 ἐπ.]. Ὁ παπά κύρ Νικο-
 λός Γοζαδῖνος εἶναι ὁ ἀπό πρό τοῦ 1691 οἰκονόμος Σίφνου, ὁ ὁποῖος φαίνεται πῶς εἶχε μέ τοὺς
 Περούληδες οἰκονομικὲς σχέσεις κατὰ τὴν τοπικὴ συνήθεια τῆς «κολλιᾶς», δηλ. τῆς συνεταιρι-
 στικῆς ἐκμεταλλεύσεως πραγμάτων.

22. τὴ θεμωνιά=ἐξοχικός οἰκῖσκος πού χρησιμεύει καὶ ὡς πρόχειρη ἀποθήκη πραγμάτων.

22-23. στό Τουρλάκι=τὴν, ἄγνωστο ἂν πρόκειται γιὰ τό σημερινό Τρουλλάκι στά Β. τοῦ
 νησιοῦ, κοντὰ στὴ Χερρόνησο. Εἶναι πολὺ πιθανὸ νά πρόκειται γι' αὐτό, τό ὁποῖο, μέ τὴν πάρο-
 δο τῶν χρόνων, μετατράπηκε μέ ἀναγραμματισμό σέ Τρουλλάκι.

23. τό μόνιασμα (=περιτειχισμένη ἔκταση γιὰ τὴ συγκέντρωση κοπαδιοῦ) εἰς τὴν Πόρτα=τὴν,
 στά ΒΑ τοῦ νησιοῦ, πρὸς τὴ Χερρόνησο· σήμερα Πόρτα τοῦ Τρουλλακιοῦ.

24. *δγιο* (=δποιο) θέλει, *περό* (=άλλά).

25. *ένα πουλάρι φιλικό* (=θηλυκό).

27. *είς του Πέτση*, *τιν*, άγνωστο σήμερα.

28. *είς την Μέσα Έγγερεία είς την Άσπρη Βίγλα*. Η λέξη «*έγγερεία*» σημαίνει στην τοπική διάλεκτο τμήμα βοσκησίμου και σπορίμου εκτάσεως, τό όποιο όρίζεται κατά περιόδους άλλοτε προς βοσκήν και άλλοτε προς σποράν. Τά τμήματα αυτά, εύρισκόμενα σέ πολλά σημεία του νησιού, απέβησαν μέ την πάροδο των χρόνων τοπωνύμια, τά όποια όμως προσδιορίζονται από την εύρύτερη τοποθεσία στην όποία εύρίσκονται, λ.χ. Έγγερεία τής Λειψάνας ή τής Χερρονήσου κλπ. Έτσι και στό έγγραφο έχουμε την Μέσα Έγγερεία «*είς την Άσπρη Βίγλα*»=τοπωνύμιο στά ΒΔ του νησιού, στή Χερρόνησο.

29-30. *και την κορινίδα του*. Άγνωστη σ' έμένα λέξη. Άνήκει προφανώς στα διάφορα σύνεργα του γεωργού. Κατά κάποια άποψη ό ζυγός ή ντζιός.

30. *είς την Άγια Κατερίνα*, *τιν*, σέ διάφορα σημεία του νησιού.

32. *είς τον Άγιο Κωστα(ν)τίνο του παπά Νικολού Γοζαδίνου*. Πρόκειται για την έκκλησία του Άγίου Κωνσταντίνου Άρτεμώνος και του ιδιοκτήτου του οίκονόμου Νικολάου Γοζαδίνου.

32-33. *άπαρασάλευτα*=άμετακίνητα.

34. *τέσσερα κεφάλια ζά* (=μικρά ζώα, άρνιά-κατσίκια και χοίροι) και τή *ριφακίδα* (=θηλυκό έρίφιο). Έδώ παρατηρείται και ή «συμμετοχή» στό συμβόλαιο ένός άκόμη «προικοδότου», του θείου του γαμβρού κύρ Άντώνη, ό όποιος, έπ' εύκαιρία του γάμου, προικίζει τον άνιψιό του μέ άριθμό ζώων. Είναι γνωστό ότι κατά τον 16ο και 17ο αιώνα συνηθίζονταν νά μετέχουν στα προικοσύμφωνα και διάφοροι συγγενείς και φίλοι, οι όποιοι έδώριζαν στους έρχομένους σέ γάμο διάφορα κινητά ή άκίνητα πράγματα. Τά δωριζόμενα όμως έθεωρούντο ως κοινές δωρεές και δέν περιλαμβάνονταν στην έννοια τής προίκας [βλ. Άνδρ. Θεοδ. Δρακάκη, Η Σύρος επί Τουρκοκρατίας, ή Δικαιοσύνη και τό Δίκαιον, στην Ε.Ε.Κ.Μ., τόμος ΙΣΤ', 1967, σελ. 246-247].

37. *παπά Κωνσταντής Βερνίκος*, ό όποιος ύπογράφει ως μάρτυρας και στό προηγούμενο έγγραφο, μέ τό όποιο ό άδελφός του κύρ Άντώνης παπά κύρ Νικολού Βερνίκου προικίζει τον γιό του Νικόλαο.

38. *παπά Άποστόλης Μπουτιέρος*. Άποστόλης Μπουτιέρος αναφέρεται και στίς 3 Νοεμβρ. 1686 (Άρχείο Ε. Βάου, «Μαρτυρικά») παπᾶς δέ Άποστόλης Μπουτιέρος στίς 17 Φεβρ. 1784 (Βάου, «Έκκλ. Δικαιώμ.»).

39. *παπά Άντώνης Παπανεοφύτου*. Στίς 3 Νοεμβρ. 1686 δέν ήταν άκόμη κληρικός (Βάου, «Μαρτυρικά»). Άπό 25 Άπριλ. 1688 είναι ιερεύς και ύπογράφει διάφορα έγγραφα του Άρχείου Βάου μέχρι 22 Δεκ. 1718. Βλ. και έγγραφα 3 και 7.

40. *ό οίκονόμος Σίφνου Γοζαδίνος* είναι ό αυτός τής παρ. 21.

3

Ίδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

29 Ίουνίου 1698

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,29x0,21 σέ άρίστη κατάσταση. Τό κείμενο στίς δύο όψεις. Γραφή καλή διά χειρός Νικολάου ιερέως Γοζαδίνου, οίκονόμου.

Περίληψη: Ό παπά-κύρ Άντώνης Παπανεοφύτου, από τό ένα μέρος, και από τό άλλο ό κύρ Άντώνης Ζανή Μαρουδή και ή σύζυγός του κερά Κατερίνα, συμφωνούν «τό παρόν συνοικέσιον» για «νά λάβη ό υιός» του πρώτου Νικόλαος τή θυγατέρα των δευτέρων «όνόματι Μαρία διά γυναϊκαν του νόμιμον και εύλογητικήν καθώς όρίζει ή άγία του Χριστού έκκλησία».

Είς δόξαν Χ(ριστού) άμήν. 1698 Ίουνίου 29 Σίφνος

Τήν σήμεραν έσυμφώνησαν ό παπά κύρ Άντώνης παπά Νεοφύτου από τό ένα|³

μέρος καί από τό άλλον ό κύρ 'Αντώνης Ζανή Μαρουδή μαζί καί ή συμβία του⁴ ή κερά Κατερίνα διά νά κάμουν τό παρόν συνοικέσιον εις ὠραν⁵ καλήν καί εὐλογημένην ὅτι νά λάβη ό υἱός τοῦ ἄνωθεν ἀφέντη παπά κύρ⁶ κύρ 'Αντώνη ὀνόματι Νικολός τή θυγατέρα τοῦ ἄνω εἰρημένου κύρ 'Αντώνη⁷ ὀνόματι Μαρία διά γυναῖκα του νόμιμον καί εὐλογητικήν καθῶς ὀρίζει⁸ ἡ ἅγια τοῦ Χ(ριστ)οῦ ἐκκλησία, καί πρῶτον μὲν ἐπικαλοῦνται τό ὄνομα τῆς⁹ Παναγίας Τριάδος Π(ατ)ρ(ος) καί 'Αγίου Πν(εύματος) καί τῆς ὑπερευλογημένης Δεσ¹⁰ποινης ἡμῶν Θε(οτό)κου καί ἀειπαρθένου Μαρίας ἀπό τά ὅποια ἅγια καί ὑπερ¹¹δεδοξασμένα ὀνόματα πᾶν ἔργον ἀγαθόν πορεύεται, ἔπειτα διά¹² ὄνομα προυκίου τάζουν καί δίδουν οἱ ἄνωθε(ν) κύρ 'Αντώνης καί ή συμβία του¹² ὄνομα προυκίου τάζουν καί δίδουν οἱ ἄνωθε(ν) κύρ 'Αντώνης καί ή συμβία του¹³ τῆς θυγατρὸς τονε ὀνόματι Μαρία ἀρχή καί πρῶτο(ν) τό σπίτι ὡς καθῶς εὐ-Σκαλωτό ὡς καθῶς εὐρίσκεται πού εἶναι προυκί τῆς¹⁶ μάνας της, ἀκόμα εις τοῦ Κο-ντοῦ χωράφι καί μέ τρία δεντρά καί θεμωνιά¹⁷ ὡς καθῶς εὐρίσκεται εις τοῦ Καστανᾶ τά δύο λουριά τά κάτω, ἀκόμη εις¹⁸ τοῦ 'Αβρακῶτου χωράφι ὡς καθῶς εὐρίσκεται, τά ροῦχα της καί δύο ζευγάρια¹⁹ σεντόνια καί δυό κουρτουῦνες ἕνα βουτζί, μία ἀγελά-δα καί μία ἑορτή τῆς²⁰ 25 τοῦ Μαρτίου εις τήν ἀνορία της εις τόν 'Αγιον Κωνσταντι-νο καί νά τρέχη εις²¹ τοὺς αἰῶνας παιδίον παιδίων, εις ταῦτα πάντα καί τήν εὐχή της. |²²Καί ἀπό τό άλλον μέρος ὁ ἀφέντης παπά κύρ 'Αντώνης τάζει καί δίδει τοῦ κύρ²³ Νικολοῦ τοῦ υἱοῦ του πρῶτον μὲν τήν εὐχήν τοῦ Χ(ριστ)οῦ καί τῆς Παναγίας καί τήν ἐδι²⁴κὴν του, ἔπειτα διά προικίον δίδει τή θεμωνιά εις τά Τρανά Βουνιά ὡς καθῶς²⁵ εὐρίσκεται μέ μάντρα καί κούμουδό της καί κάνο(ν)τας τό παρακατέβασμα²⁶ μέ τοῦ-το χὰ μ' ἀφίνη ἔμπατή κούμουδα νά μπαίνω εις τήν ἐδική μου, |²⁷ εις τές Λίμνες τό μόνιασμα ὅπου ἔχω ἀπό τοῦ Φιλίππου Πανῶριου²⁸ εις τίς Τρεῖς Πηγές χωράφι καθῶς εὐρίσκεται, εις τόν 'Αγιον 'Ιω(άννη) εις τά Μάρμαρα χωράφι ὡς³⁰ καθῶς εὐρίσκεται, τό ἀμπέλι εις τά Μάνγκανα πού ἔχω ἀπό τοῦ³¹ Λαουτέρη καί ἕνα λουρί ἀπό τοῦ κα-πετάνιου, περό νά κάνη μία λει³²τουργιά τήν ἅγιαν καί μεγάλη 'Ανάσταση εις τό(ν) μέγα Γεώργιον τοῦ μισέρ³³ Βασίλη, εις τόν Μπιαταλό ἕνα δεντρό πῶχω ἀπό τοῦ Μα-οῦνη, εις τοῦ Καστα³⁴νᾶ χωράφι ὡς καθῶς εὐρίσκεται τό πέρα, τό μεγάλο βουδι καί μία ἀγε³⁵λάδα καί ἀπό τά δύο δαμάλια τά φετινά νά πάρη τό ἕνα, ὄγιο θέλει³⁶ ἕνα βουτζί, ἕνα βαρέλι, ἕνα κτήμα ἀρσενικό, τό ἀπαντοχάρι του, ἕνα³⁷ σάκο καί ὅτι ἄλλο χρειάζεται ἐνοῦ ζευγᾶ, μία σκρόφα καί οὕτω εις ἀσφάλει³⁸ αν ἐγίνει τό παρόν βάνο-ντας καί πένα γρόσα πενήντα Νο 50 νά μαντι³⁹νιέρον τό παρόν καί τά δύο μέρη καί ὄγια πάρτε ἤθελε μαγκάρει νά⁴⁰ πλερώνει τήν ἄνωθεν πένα, τά μισά τῆς δικαιοσύνης καί τ' ἄλλα μισά τῆς πάρτες⁴¹ πού θέλει μαντινιέρει, βάζοντας καί μάρτυρες παρακα-λετοῦς καί τά ἐξῆς.

⁴⁵ <
⁴³ <
⁴⁴ <

|⁴⁵ Νικόλαος ἱερεὺς Γοζαδίνος καί οἰκονόμος |⁴⁶ Σίφνου παρακα-λεμένος ἀπό τά δύο |⁴⁷ μέρη ἔγραψα καί οὕτως μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. παπά κύρ 'Αντώνης παπά Νεοφύτου, βλ. ἔγγραφο 2, παρ. 39.
2. κύρ 'Αντώνης Ζανή Μαρουδή, γνωστός ἀπό 11 Δεκ. 1676 (Βάου, «Διαθήκες»): πρὸ 1677 γνωστός ὁ Νικολός Μαρουδῆς (Θεοδ. Κ. Σπεράντσα, 'Η Παναγία ἡ Χρυσοπηγή τῆς Σίφνου, 'Αθή-ναι 1949, σελ. 54), ἄγνωστο ἂν εἶναι ὁ ἴδιος μέ τόν ἐρχόμενο σέ γάμο Νικολό τοῦ παρόντος ἔγ-γράφου.

15. εις τό Σκαλωτό, πν, στά Α' τοῦ νησιοῦ.

18. εις τοῦ 'Αβρακῶτου, πν, ὕψωμα στά Α' τοῦ νησιοῦ.

19-20. *Καί μία έορτή τῆς 25 τοῦ Μαρτίου εἰς τήν άνορία τῆς εἰς τόν Ἅγιο Κωνσταντῖνο. Μεταξύ τῶν ὄσων «διά ὄνομα προυκίου τάζουν καί δίδουν», οἱ δύο γονεῖς στή θυγατέρα τους εἶναι «καί μία έορτή τῆς 25 τοῦ Μαρτίου» πού πρέπει νά τελεῖ «εἰς τήν άνορία τῆς εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο», τόσον αὐτή, ὅσο καί τά παιδιά τῆς καί τά παιδιά τῶν παιδιῶν τῆς «εἰς τοὺς αἰῶνας». Μέ τήν διάταξη αὐτή τοῦ προικῶου έγγραφου φανερώνεται έντονα ἡ βαθύτατη προσήλωση τῶν Σιφνίων στοὺς έθμικούς κανόνες ὑπέρ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ τόπου (βλ. λεπτομέρειες στοῦ Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ἱστορικά τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ἀρτεμῶνος Σίφνου, Ἀθήναι 1991).*

24. *εἰς τά Τρανά Βουνιά, τπν, ὕψωμα στά Β. τοῦ νησιοῦ.*

25. *καί κούμοδό τῆς, ἱταλ. comodo=ἡ άνεση, εὐκολία· ἐδῶ σημαίνει «μέ τίς εὐκολίες, τά άπαραίτητα».*

25. *παρακατέβασμα=ὑποχώρηση, ἡ χάρη.*

26. *έμπατή κούμουδα=κατάλληλη εἰσοδος.*

27. *εἰς τές Λίμνες=τπν, ἐπί λόφων πλησίον τοῦ Ἀρτεμῶνος.*

28. *εἰς τίς Τρεῖς Πηγές=τπν, στά Β. τοῦ νησιοῦ, ὄπου τρία πηγάδια.*

29. *εἰς τόν Ἅγιο Γρηγόριο=τπν, σέ διάφορα σημεῖα μέ ναῖσκους στό ὄνομα τοῦ Ἁγίου· ἐδῶ πρόκειται μᾶλλον γιά τό εὐρισκόμενο στά Β. τοῦ νησιοῦ ἐπί ὕψωματος.*

29. *εἰς τόν Ἅγιον Ἰω(άννη) εἰς τά Μάρμαρά=τπν, στά ΒΔ. τοῦ νησιοῦ.*

30. *εἰς τά Μάνγκανα=τπν, στά ΒΑ τοῦ νησιοῦ λεγόμενο Μάγκανα, ὄπου καί μονή τῆς Παναγίας, ἄλλοτε ἰδιοκτησίας τῶν Χρυσογέλων.*

31. *Λαουτέρη=ἐπώνυμο καί ὄνομασία άρχαίας φρυκτωρίας.*

32-33. *εἰς τό μέγα Γεώργιον τοῦ μισέρ Βασίλη=ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό χωριό Ἅγιος Λουκάς άνηγερμένης ἡ συντηρουμένης άπό τόν μεγαλέμπορο Σίφνου Βασίλειο Λογοθέτη (1659+) στό τέμπλο τῆς δύο εἰκόνες, έτους 1635, έργα τῶν άγιογράφων Κων. Παλαιοκαπᾶ καί Ζαχαρία Τζακαρόπουλου, εἶναι άφιερώσεις τοῦ Λογοθέτη γιά τόν ὄποιο βλ. Συμεωνίδη, Ἱστορία τῆς Σίφνου..., σελ. 148 έπ.*

33. *άπό τοῦ Μαούνη=ἐπώνυμο.*

36. *ένα κτήμα άσερνικό=μή άποδοτικό; τό άπαντοχάρι ἡ παντοχάρι=μεγάλος σάκκος πού έχει χῶρο γιά πολλά πράγματα.*

37. *μία σκρόφα=θῆλ. χοῖρος.*

38-39. *νά μαντινιέρουν· ἱταλ. mantenere=τηρῶ, κρατῶ τή συμφωνία. Ἥθελε μαγκάρει· ἱταλ. mancare=άθετῶ, παραβαίνω τά συμπεφωνημένα.*

42,43,44. *Δέν άναγράφονται τά ὄνόματα τῶν μαρτύρων.*

45. *Νικόλαος ἱερεύς Γοζαδίνος, οἰκόνόμος, γνωστός άπό τά προηγούμενα έγγραφα. Βλ. περισσότερα στοῦ Συμεωνίδη, Ἱστορ. Ἀγ. Κων/νου.*

4

Ἰδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

24 Ἀπριλίου 1706

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,21x0,15 σέ άρίστη κατάσταση. Τό κείμενο στίς δύο ὄψεις. Γραφή καλή.

Περίληψη: Ἡ κερά Ρήνη, γυνή τοῦ μακαρίτη Γιώργη Μαγκανάρη, «θέλοντας νά κάμη συνοικέσιον γάμου τῆς θυγατρὸς τῆς» Μαρίας «καί ὁ (μῆ άναφερόμενος) αὐτός τῆς γαμπρός νά μῆν εἶναι εὐχαριστημένος» μέ τήν άκίνητη περιουσία πού έπρoίκιζε στήν κόρη τῆς, προερχομένην άπό δικά τῆς προικῶα, «άλλά νά ζητᾶ καί άπό τά πράγματα τοῦ άνδρός τῆς», έζήτησε άπό τοὺς έκτελεστάς τῆς διαθήκης τοῦ συζύγου τῆς καί έπιτρόπους τῶν παιδιῶν τῆς τήν έγκρισή τους προκειμένου νά μῆ «χαλάση τό αὐτό συνοικέσιο» τό ὄποιο θεωροῦσε έξαιρετικό γιά τή θυγατέρα τῆς.

Ἔστοντας καὶ ὁ μακαρίτης ὁ κύρ Γιώργης Μαγγανάρης νά ἀποκα³ταστήσει εἰς τόν καιρόν τοῦ θανάτου του κομέσους καὶ ἐπιτρό⁴πους τῶν παιδιῶν του καὶ ὄλωνῶν του τῶν πραγμάτων τόν ἐν⁵τιμώτατον ἀφ(έντη) οἰκονόμο Γοζαδῖνο καὶ τόν εὐγενῆ μι⁶σέρ Ἀναγνώστη Μαγγανάρη, ὄθεν λοιπόν τήν σήμερον ἡ κερά⁷ Ρήνη, γυνή τοῦ ποτέ προλεγομένου Μαγγανάρη, θέλοντας⁸ μέ τήν χάριν τοῦ Παναγίου Πν(εύματο)ς νά κάμη συνοικέσιον γά⁹μου τῆς θυγατρὸς τῆς τῆς κερά Μαρίας διὰ νά λάβη νόμιμον¹⁰ ἄντραν καὶ ὁ αὐτός τῆς γαμπρός νά μὴν εἶναι εὐχαρι¹¹στημένος εἰς ὅσα ὑποστατικά τοῦ ἐδίδεν ἢ αὐτὴ κερά Ρή¹²νη ἀπὸ γονικά τῆς, ἀλλὰ νά ζητᾶ καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα¹³ τοῦ ἀνδρός τῆς, ἤγουν τὸ ἀμπέλι ὅπου ἔχει τοποθεμένο¹⁴ εἰς τίς Καμάρες καὶ τὸ χωράφι εἰς τίς Λίμναις, καὶ¹⁵ ἂν ἀλλιῶς ἤθελεν γένη ἐτύχαιεν νά χαλάση τὸ αὐτό¹⁶ συνοικέσιον, πλὴν βλέποντας οἱ προλεγόμενοι ἀφέντες¹⁷ κόμεσοι τήν γνώμην καὶ ἀπόφασιν τῆς λεγομένης κυ¹⁸ρα Ρήνης ἀπάνω εἰς τοῦτο, ἀπεφάσισαν ζήλω θεῖω¹⁹ κινούμενοι, ὅτι νά δοθοῦν τὰ εἰρηθέντα πράγματα ²⁰τῆς ρηθείσης κερά Μαρίας, ἤγουν τὸ αὐτὸ ἀμπέλι καὶ χω²¹ράφι καὶ ἡ προλεγομένη κερά Ρήνη νά εἶναι κρα²²τημένη καὶ ὀμπλιγάδα εἰς καιρόν ὅπου ἤθελαν ἐλθεῖ²³ τὰ δύο τῆς παιδία εἰς ἡλικίαν καὶ ναλθῆ καὶ ὁ υἱὸς τῆς²⁴ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου τώρα λείπει, εἰ μὲν ὡσάν καλά πεδία²⁵ καὶ γνήσια ἀδέλφια ὅπου εἶναι ἤθελαν εἶστε εὐχαρι²⁶στημένα εἰς ὅτι ἔλαβε ἡ ἀδελφὴ τως ἀπὸ τοῦ πράματος εἶναι καλῶς²⁷, ἀλλέως καὶ τὰ ἄνω λεγόμενα παιδία δέν ἤθελαν στέρξη, ξε²⁸καθερνᾶ ἢ ὀπισθεν κερά Ρήνη μέ τήν δύναμιν τοῦ παρόν²⁹τος ὅτι νά ἔχουν παντελεύθερον ἐξουσίαν καὶ νοικοκυρ²⁶γιά νά πιάνουν τὸ ἀμπέλι τῆς Χόνης καὶ τὸ χωράφι τῆς³¹ Μύτης διὰ τὰ προρηθέντα πράματα τοῦ πατρός των καὶ εἰς³² ἔνδειξιν καὶ στερέωσιν κάθε καιροῦ ἐγίνει ἢ παροῦσα διὰ³³ νά φαίνεται εἰς κάθε καιρόν παρακαλώντας ἢ αὐτὴ κερά³⁴ Ρήνη νά ὑπογράψουν διὰ ὄνομα ἐδικόντης καὶ ἀξιόπιστοι³⁵ μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καὶ τὰ ἐξῆς:

³⁶ < Εἰρήνη γυνή τοῦ ποτέ Γιώργη Μαγκανάρη μὴν ἠξεύρον³⁷τας νά ὑπογράψῃ ἐπαρεκάλεσεν ἐμένα τόν³⁸ Ἀναγνώστη Γρυπάρη καὶ ἀπογράφω διὰ λόγου τῆς καὶ³⁹ οὕτως μαρτυρῶ

⁴⁰ < ὁ οἰκονόμος Σίφνου Γοζαδῖνος μαρτυρῶ

⁴¹ < παπα Ἰω(άννης) Μαγκανάρης μάρτυρας

⁴² < Ἀναγνώστης Μαγκανάρης μάρτυρας

⁴³ Ἀναγνώστης Ἀθανάσης παρακαλεμένος ἀπὸ τήν ρηθεῖσα κε⁴⁴ρά Ρήνη ἔγραψα τὸ παρόν καὶ οὕτως μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2. ὁ κύρ Γιώργης Μαγγανάρης εἶναι ἄγνωστος ἀπὸ ἄλλη πηγή· γενάρχης τῆς διακεκριμένης οἰκογενείας Μαγκανάρη φέρεται ὁ Νικολὸς Μαγγανάρης, ὁ ὁποῖος στίς 17 Ἀπριλίου 1634 ἀνευρίσκεται μεταξύ τῶν δημογερόντων τῆς Σίφνου (SCPF/SOCG. 184, 350^V).

3. εἰς τόν καιρόν τοῦ θανάτου του κομέσους καὶ ἐπιτρόπους: «κομέσους, ἐκ τοῦ ἰταλ. commette=ἐμπιστευομαι, ἀναθέτω σέ κάποιον, καθιστῶ κάποιον λ.χ. ὑπεύθυνον γιὰ τήν ἐκτέλεση ἑνός ἔργου. Ὅπως ἐδῶ ὁ κύρ Γιώργης Μαγκανάρης κατέστησε, πρό τοῦ θανάτου του, μέ διαθήκη ἢ ἄλλο ἔγγραφο, ὑπεύθυνους καὶ ἐπιτρόπους «τῶν παιδιῶν του καὶ ὄλωνῶν του τῶν πραγμάτων», πρόσωπα διακεκριμένα καὶ τιμώμενα ἀπ' αὐτόν γιὰ νά μεριμνήσουν γιὰ τήν τύχη τῆς περιουσίας καὶ τῶν παιδιῶν του. Τὸ ἔγγραφο δέν εἶναι σαφῶς προικῶο, δημοσιεύεται ὁμως ἐδῶ ἐπειδὴ ἔχει σχέση μέ τὴ διάκριση τῶν προικιζομένων ἀκινήτων σέ πατρικά καὶ μητρικά καὶ φανερώνει τήν, μετὰ τόν γάμο, αὐτεξουσιότητα τῆς μητρικῆς περιουσίας.

4-6. τὸν ἐντιμώτατο ἀφ(έντη) οἰκονόμο Γοζαδῖνο καὶ τόν εὐγενῆ μισέρ Ἀναγνώστη Μαγγανάρη. Ὁ πρῶτος εἶναι ἤδη γνωστός ἀπὸ τὰ προηγούμενα. Ὁ δεύτερος εἶναι γνωστὴ προσωπικότητα ἀπὸ πολλά ἔγγραφα μεταξύ 3 Νοεμβ. 1686 καὶ 9 Δεκ. 1731, τῆς Συλλογῆς Ε. Βάου καὶ ἄλλων πηγῶν.

14. *εις τῆς Καμάρες*. πιν, τό ἐπίνειο τοῦ νησιοῦ.
31. *τῆς Μύτης*. πιν. Σήμερα πιν «Μύτθη» ἀναφέρεται βραχῶδης ἀκτὴ στὸν κολπίσκο τῆς Σεράλιας, κάτω ἀπὸ τὸ Κάστρο.
38. *τὸν Ἀναγνώστη Γρυπάρη*. Μέλος τῆς διακεκριμένης καὶ πολύκλαδης οἰκογενείας Γρυπάρη τοῦ νησιοῦ, ὁ Ἀναγνώστης Γρυπάρης ὑπογράφει σέ πολλά ἔγγραφα ἀπὸ 24 Ἀπριλ. 1706 μέχρι 28 Σεπτεμβρίου 1765 τῆς Συλλογῆς Ε. Βάου καὶ ἄλλων πηγῶν.
41. *παπὰ Ἰωάννης Μαγκανάρης*, ἐμφανίζεται μάρτυρας σέ ἔγγραφα τῆς Συλλογῆς Ε. Βάου ἀπὸ 1674-1706.
42. *Ἀναγνώστης Μαγκανάρης* ἢ Ἀνεγνώστης ὑπογράφει διάφορα ἔγγραφα ἀπὸ 1686-1731. Βλ. ἔγγραφο 7.
43. *Ἀναγνώστης Ἀθανάσιος* ὑπογράφει καὶ σέ ἔγγραφο τῆς 9 Δεκ. 1731 τῆς Συλλογῆς Ε. Βάου. Σέ ἐπίλυση οἰκογενειακῆς διαφορᾶς τοῦ 1714 ὑπογράφει «Ἀτανάσιος Ἀναγνώστης καὶ ψηφισμένος»=ἐκλεγμένο δηλ. πρόσωπο κοινῆς ἐμπιστοσύνης γιὰ νὰ κρίνει τὴν διαφορά. Νομίζω ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ ἴδιο πρόσωπο.

5

Ἰδιωτ. Συλλογὴ Ε. Βάου

2 Ἀπριλίου 1717

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,29x0,20 σέ ἀρίστη κατάσταση. Τό κείμενο στίς δύο ὄψεις. Γραφὴ καλὴ διὰ χειρός, ἐξ ὀλοκλήρου, τοῦ Γεωργίου ἱερέως Γοζαδίνου καὶ σακελλαρίου Σίφνου.

Περίληψη: Ὁ κύρ Ἰωάννης Τρουλίδης καὶ ἡ σύζυγός του Ἀγγέλικα, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἡ κερά Καλὴ χήρα τοῦ Γιάκουμου Τουλῆ καὶ ὁ γιός της ὁ μάστρο Θόδωρος «κάμουν τὸ παρόν συνοικέσιον» γιὰ νὰ νυμφευθεῖ ὁ τελευταῖος τὴν θυγατέρα τῶν πρώτων Μαργαρίτα. Πρὸς τοῦτο τοὺς προκίζουν διάφορα κινητὰ καὶ ἀκίνητα.

– Κόπια ἀπὸ τὸ ἀουτέντικο

Εἰς δόξαν Χ(ριστ)οῦ ἀμήν: 1717 Ἀπριλίου 2 Σίφνος

Τὴν σήμερον ἐσυμφώνησαν ὁ κύρ Ἰω(άννης) Τρουλίδη ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ⁴ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ κερά Καλῆ τοῦ Γιάκουμου καὶ ὁ μάστρο Θόδωρος Τουλῆ νά⁵ κάμουν τὸ παρόν συνοικέσιον εἰς ὥραν καλὴν καὶ εὐλογημένην⁶, ἦγουν νὰ λάβῃ ὁ ἴδιος μαστροΘόδωρος τοῦ ἄνωθεν κύρ Ἰω(άννη) τὴν θυγα⁷ τέρα ὀνόματι κερά Μαργαρίτα διὰ γυναῖκαν του νόμιμην καὶ κα⁸θολικὴ(ν) καθῶς διακελεύουν οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ ἡ ἅγια καὶ κα⁹θολικὴ τοῦ Χ(ριστ)οῦ Ἐκκλησία καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὁ κύρ Ἰω(άννης) μὲ τὴν κερ¹⁰ Ἀγγέλι¹⁰ καν τάζουν καὶ δίδουν τῆς θυγατρὸς των τὴν εὐχὴ τοῦ Χ(ριστ)οῦ καὶ τῆς Πα¹¹(ναγίας) καὶ τῶν γονέων τως καὶ τὴν ἐδικτὴν τως καὶ διὰ πρоекιον καὶ εἰς ὄνομα π¹²ρουκίου τῆς δίδουν τὸ σπίτι ὅπου βρίσκονται οἱ γονεοὶ της μέσα, ἀ¹³πὸ τὰ ἁγιά ὄσα βρίσκονται μέσα καὶ ἀπὸ τὰ ροῦχα τῆς φορεσιᾶς¹⁴ τῆς ἀτῆ της πού κατέχει νάναι δικά της καὶ κρεβατοστρώσα δύο ἀπὸ¹⁵ τῆς δύο κασέλες ὅποια θέλει ἀπὸ τὰ δύο βουτζιά ὅποιο θέλει, δύο βα¹⁶ρέλια, τὸ ἀπάνω ἀμπέλι στήν Ὀρνιθοῦ, τὸ χωράφι στό Τρουλάκι ἀκο¹⁷μῆ καὶ τὴν πάρτεν του τὰ δέντρη ὅπου εἶναι στό ἴδιον χωράφι νάναι ἐδι¹⁸κά του, περὸ νὰ εἶναι κρατημένη νὰ λειτουργᾷ τὴν πρώτη τετράδη τῆς¹⁹ σαρακοστῆς στή Θεοσκεπάστη στό Κάστρο, ἀκόμη καὶ δέκα γρόσα, ἦγουν γρόσια 10²⁰ καὶ τὰ πρόβατα, ταῦτα πάντα καὶ τὴν εὐχὴ τως.

²¹καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον μέρος ἡ ἄνωθεν κερά Καλῆ καὶ ὁ μαστρο Θόδωρος τάζουν²² καὶ πρεμετάρουν, πρῶτον καὶ ἀρχὴν τῆς ὀρδινιῆς τοῦ ἀργαστηρίου περὶ²³ στό σπίτι

δέν έχει νά κάμη, τή θεμωνιά τή βορεινή μέ τοῦ κουμουδόν της, τό²⁴ χωράφι στούς Ἁγίους ὡς καθῶς εὐρίσκεται, περό ὀμπλίγο νά κάνη τήν ἑορτή²⁵ τὰ ἐπιλόγια στίς 26 τοῦ Δεκεμβρίου στόν Ἅγιον Ἐλευθέριον, περό ὀποιοις²⁶ εὐρίσκεται ἐφημέριος εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον νά φημερεύη πάντοτε²⁷ εἰς τήν ἰδιαν ἑορτήν, ἀκόμη καί τό πρᾶμα ὀποῦ τοῦφθηκε ὀ μάρμπας²⁸ του κατά τόν τεσταμέντον του, τό χωράφι τῆς Ἁγγελίνας, τή σκάλα στό²⁹ Φοινικίδι καί τὰ πράματα τὰ λιανικά, καί ἀκόμη εὐρίσκονται καί τὰ³⁰ δύο μέρη εὐχαριστημένα εἰς τὰ ὄσα ἐγράψασι καί διά βέβαιον καί στε³¹ πρῶσιν τοῦ παρόντος παρακαλοῦν ἀξιόπιστους μάρτυρες καί ὑπογράφου(ν)³² καί τὰ ἐξῆς, ἀκόμη καί τὰ βούδια πού ἐφῆκε τῆς καλῆς ὀ ἄντρας της³³ πέρ τεσταμέντο, νᾶναι ἐδικά του, περό εὐγαζόμενο τοῦ Ἰω(άννη) τό ζευγά³⁴ρι κατά τόν τεσταμέντο τοῦ μάρμπα του, ἀκόμη νά κάνει καί τὰ χρόνια³⁵ τοῦ ἀφέντη του εἰς τόν ναόν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου.

³⁶ < παπαντώνης παπα Νεοφύτου μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν

³⁷ < πρωτοσύγκελος βερνίκος

³⁸ < παπα Γεώργης Κόμη μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν

³⁹ ἀκόμη θέλει ἡ κεράτσα του ἡ Καλῆ μέ καλήν γνώμην καί βούλησιν καί⁴⁰ δίδει του τίς ἐμισές μασαριές ὀποῦ εὐρίσκονται μέσα εἰς τό σπίτι της⁴¹ καί τήν ἐυχὴ τῶν γονέων της.

⁴² Γεώργιος ἱερεὺς Γοζαδίνος καί σακελλάριος Σίφνου παρα⁴³καλεμένος ἀπό τὰ δύο μέρη ἐγραψα καί οὕτως μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *κόπια ἀπό τό ἀουτέντικο*: λέξεις ἰταλ. *copia*=ἀντίγραφο· *autentico*=αὐθεντικός.

3. *ὀ κύρ Ἰωάννης Τρουλίδης* εἶναι ἄγνωστο πρόσωπο ἀπό ἄλλη πηγή. Στά 1634 καί 1640 ἀναφέρεται παπᾶ Ἰωάννης Τρουλίδης (SCPF/SOCG. 184, 350^R καί SOCG. 165, 368^R).

4. *ἡ κερά Καλῆ τοῦ Γιάκουμου καί ὀ μάστρο Θόδωρος Τουλῆ*, ἐπίσης ἄγνωστα πρόσωπα.

13. *ἀπό τὰ ἀγγιά ὄσα βρίσκονται μέσα*: δέν πρόκειται γιά τήν, μέ κακή ἔννοια, λέξη «ἀγγειό», πού ἀποδίδεται καί στή Σίφνο σέ κακοῦ χαρακτήρος πρόσωπα. Ἐδῶ σημαίνει τὰ ἀπαραίτητα, τὰ ἀναγκαῖα πράγματα τοῦ σπιτιοῦ.

16. *στήν Ὅρνιθοῦ*, π.ν. πλησίον τοῦ χ. Ἄρτεμῶνος, ὀπου πλαγιά ἐλαιόφυτος. Στό Τρουλάκι. βλ. ἔγγραφο 2.

22. *καί πρεμετάρουν*: λέξη ἰταλ. *promettere*=ὑπόσχομαι, τάζω, *τίς ὀρδινιές τοῦ ἀργαστηρίου*: λέξη ἰταλ. *ordigno*=ἐργαλεῖο, συσκευή, μηχανήμα. Ἐδῶ τὰ ἐργαλεῖα, ὀ μηχανικός ἐξοπλισμός τοῦ (ἀγνώστου ἐιδικότητος) ἐργαστηρίου.

27-28. *ἀκόμη καί τό πρᾶμα ὀποῦ τοῦφθηκε ὀ μάρμπας του κατά τό τεσταμέντον του*: ἰταλ. *testamento*=διαθήκη. Καί τὰ ὄσα ἐκληρονόμησε ὀ ἐρχόμενος σέ γάμο, δυνάμει διαθήκης τοῦ «μάρμπα» του, καταγράφονται καί αὐτά στό προικῶ ἐγγραφο.

29. *στό Φοινικίδι*, π.ν. κοντά στήν Πουλάτη, ὀπου καί ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου στόν αὐλόγυρο τοῦ ὀποίου λέγεται ὀτι ὑπῆρχε μικρός φοινίκας, πού ἔδωσε τό ὄνομα στή θέση. *καί τὰ πράματα τὰ λιανικά*=τὰ μικρά ζῶα, ὀπως πρόβατα, κατσίκια, χοῖροι.

33-34. *εὐγαζόμενο τοῦ Ἰω(άννη) τό ζευγάρι κατά τόν τεσταμέντο τοῦ μάρμπα του*: τὰ βόδια πού ἐκληρονόμησε μέ τήν διαθήκη τοῦ συζύγου της ἡ κερά Καλῆ παραχωροῦνται καί αὐτά στόν μέλλοντα νά συζευχθεῖ μάστρο Θόδωρο, πλὴν ἑνός ζεύγους πού εἶχε κληροδοτήσει μέ τήν ἴδια διαθήκη, ὀ πατέρας του σέ κάποιον Ἰωάννη ἀνιψιό του.

35. *νά κάνει καί τὰ χρόνια τοῦ ἀφέντη του*: νά τελεῖ ἐτήσιο μνημόσυνο τοῦ πατέρα του.

36. *παπαντώνης παπα Νεοφύτου*, βλ. ἔγγραφο 2, παρ. 39 καί ἔγγραφο 7.

37. *πρωτοσύγκελος βερνίκος*, πρόκειται γιά τόν Γεώργιο Νικολοῦ Βερνίκο, πρωτοσύγκελλο Σίφνου ἀπό 1690, ἀδελφό τοῦ παπα-Κωνσταντάκη τῶν ἐγγράφων 1 καί 2.

38. *παπα Γεώργης Κόμη*: ὑπογράφει καί σέ ἔγγραφο τῆς 9 Δεκ. 1731 (Συλλογή Ε. Βάου, «ἐκκλ. δικαιώμ.»).

40. *τίς ἐμισές μασαριές*=τή μισή οἰκοσκευή.

42. Γεώργιος Ιερέυς Γοζαδίνος καί σακελλάριος Σίφνου γιός του οίκονομου Νικολάου Γοζαδίνου καί τῆς Μαργαρίτας Ναδάλε, σακελλάριος ἀπό 1708-1728 καί μετὰ οίκονόμος Σίφνου, 1728/1731-1737. Βλ. Συμμεωνίδη, Ἱστορικά Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἔγγραφο 2.

6

Ἰδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

13 Ἰανουαρίου 1718

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,29x0,20 σέ καλή κατάσταση. Τό κείμενο ἡμιτελές, γραφή ὄχι τόσο καλή.

Περίληψη: Ὁ κύρ Νικολός Παπούρης καί ἡ σύζυγός του κερά Καλῆ «κάμουν συνοικέσιον» μέ τήν κερά Μαρία Λαμπρινῆς προκειμένου ὁ γιός τῆς τελευταίας Ἰωάννης νά συζευχθεῖ τήν θυγατέρα τῶν πρώτων Μαρία.

1718 Ἰανουαρίου 13 Σίφνος

Τήν σήμερον ἐσυμφώνησεν ὁ κύρ Νικολός Παπούρη μαζί καί ἡ συν³βία του ἡ κερά Καλῆ καί ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ κερά Μαρία Λαν⁴πρινῆς νά κάμουν συνοικέσιον εἰς ὦραν καλήκαί εὐλογη⁵μένη, ὅτι νά λάβῃ τόν υἱόν τῆς κερά Μαρίας ὀνόματι⁶ Ἰωάννη τή θυγάτηρ τοῦ κύρ Νικολοῦ ὀνόματι Μαρία διά γυναῖ⁷κα του νόμιμη καί εὐλογητική ὡς καθῶς ὀρίζει ἡ ἀγία τοῦ Χ(ριστ)οῦ κα⁸θολική καί ἀνατολική ἐκκλησία, ἐπειτα εἰς ὄνομα τῆς⁹ ἀγίας Τριάδος δίδουν τήν εὐχή τοῦ Χ(ριστ)οῦ καί τῆς Παναγίας¹⁰ καί τοῦ ἀγίου Προκοπίου καί τήν ἐδικήν τως, τῶν γονέων τως καί¹¹ πάντων τῶν τῶν ἀγίων, ἐπειτα εἰς ὄνομα προυκίου δίδει¹² ὁ κύρ Νικολός τῆς θυγατρὸς τως τό σπίτι τό κάτω τό διπλό¹³ ὡς καθῶς εὐρίσκεται, τό δέξω τό μισόσπιτο νά πέρνουν οἱ γονέοι¹⁴ δύο μερδικά καί τά παιδιά ἕνα μαζί, τά δύο λουριά ὄνμπροσ¹⁵τα, τό πάνω λουρί στή Λανκάδα ἀπό ἄκρια ὡς ἄκρια ὡς δέξω τή στράτα¹⁶ στόν Καταβατό συκές ἴσια μέ τό σκοινί ἀπό κεῖ καί κάτω τό¹⁷ ἀνμπέλι στοῦ Πετζῆ τό κάτω ἀνμπέλι πούναι ἀπό τή γριά Καλῆ¹⁸ στό Τρουλάκι τό μόνιασμα πού ἔχει τέσσερα δέντρη κρατίζον οἱ¹⁹ γονοί τό καλύτερο, τή μάντρα στόν Ἁγιο Νικόλα ὡς καθῶς εὐρίσκεται²⁰ περό κρατίζει ἕως ἐφόρου ζωῆς του τή χαλαστή θεμωνιά περό νά ἐπι²¹τελεῖ καί τήν ἐορτή τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τό κασελάκι πού ἔχουν τήν κρε²²βαταριά περό ὡς ποτα ζοῦν οἱ γονέοι νά πορευῶνται καί ὅ,τι ἄλλο χρειάζε²³ται μιᾶς νοικοκυρᾶς καί ἕνα κρεβατικό φουρνίδο, καί ἀπό τ' ἄλ²⁴λο μέρος ἡ κερά Μαρία τό ζευγάριν τοῦ ευγάζοντας τό δαμά²⁵λι, τά κτήματα ἐδικά του, περό κάνοντας ἡ γαδάρα πουλά²⁶ρι νά ναι ἐδικό μου, ὅτ᾽ Ἀιβαδάκια χωράφι μέσα δέξω μαζί²⁷ μέ τή θεμωνιά ὡς καθῶς εὐρίσκονται καί νά ἐπιτελῆ στάς²⁸ 13 Ἰουλίου τοῦ Μέγα Ταξιάρχῃ εἰς τόν ναόν τοῦ παπά κύρ Τριαν²⁸τάφυλλου, στοῦ Διαβρούχα τό κάτω χωράφι καί ἀπόξω τοῦ Ἰω(άννη) |²⁰Νικήτα, στίς Πέτρες, μόνιασμα καί τό μισό ἀπόξω τό |³¹λοτόνιο, τά σιδερικά τοῦ πάντα πάντα καί τήν λί.... του... (ἡμιτελές).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2-4. Τά συμβαλλόμενα πρόσωπα εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστα. Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει τό ἐπώνυμο «Λαμπρινῆς» τῆς κερά Μαρίας, δηλαδή τό γεγονός ὅτι ὄνομα θηλυκοῦ γένους χρησιμοποιεῖται, ὅπως καί σέ ἄλλα μέρη, ὡς ἐπώνυμο. Μεγάλος ἀριθμός παρομοίων «ἐπωνύμων» τῆς Σίφνου θά δημοσιευθεῖ προσεχῶς.

13. τό δέξω τό μισόσπιτο, ἐννοεῖται τό μονόροφο γιά τή διάκριση μέ τό προηγούμενο πού ἦταν «διπλό» δηλ. διόροφο.

16. *στόν Καταβατό, τπν, στά Β.Α. τοῦ νησιοῦ. Ἰσία μέ τό σκοινί, δέν εἶμαι σέ θέση νά προσδιορίσω τήν ἔννοια. Τό «σκοινί» ἀποτελοῦσε μέτρο μετρήσεως ἐκτάσεων.*

17. *στοῦ Πετζή, τπν. Δέν γνωρίζω ἂν πρόκειται γιά τό σημερινό τπν, «Πέτση». ≠ στοῦ, στά ΒΔ τοῦ νησιοῦ στόν ὄρμο Βρουλίδια.*

21-22. *τό κασελάκι πού ἔχουν τήν κρεβαταριά· τό σεντοῦκι μέ τόν ἰστό τῆς ὑφάνσεως· περὶ ὡς ποτα ζοῦν οἱ γονεοί νά πορεύονται· ὁμως ἐφ' ὄρου ζωῆς τους οἱ γονεῖς νά ἔχουν καί αὐτοί τή χρήση τους.*

23. *ἓνα κρεβατικό φουρνίδιο· ἰταλ. λέξη fornite=προμηθεύω, ἐφοδιάζω· ἐδῶ ἓνα κρεβάτι πλήρως ἐξοπλισμένο.*

26. *στά Λιβαδάκια, τπν, θέση στά Α. τοῦ νησιοῦ.*

28-29. *τοῦ Μέγα Ταξιάρχη εἰς τόν ναό τοῦ παπά-κύρ Τριαντάφυλλου· καί στίς 27 Ὀκτ. 1651 ἀναφέρεται «εἰς τόν ναό τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ παπά-Τριαντάφυλλου» (Ε. Βάου, «ἐκκλησ. δικαίωμ.») χωρῖς τό ὄνομα τοῦ ἱερέως· μέ τό ἐπώνυμο Τριαντάφυλλος εἶναι γνωστοί οἱ παπα-Ἀντώνιος (12 Μαΐου 1675, Σπεράντσας, Χρυσοπηγή, σελ. 67), παπά-Γεώργης (15 Φεβρ. 1689, SCPF/SC.ARCIP. φάκ. 5, 261^R), παπα-Γιάννης (τό 1664, βλ. ἐγγραφο No 1 ὄπου, ἐκκλησία του ὁ Ἅγιος Γεώργιος καί τό 1684, Ἰουλίου 29 καί 1 Σεπτεμβρίου, SCPF/SC.ARCIP. φάκ. 5, 20^R-21^R, 22^R-23^V).*

29. *στοῦ Διαβρούχα, τπν, (καί Γιαβρούχα ἢ Λιαβρούχα) στή θέση Χώνη, μεταξύ ὑψωμάτων.*

29-30. *τοῦ Ἰωάννη Νικήτα· πρόσωπο ἄγνωστο.*

30. *στίς Πέτρες, τπν ἄγνωστο σήμερα.*

31. *τά σιδερικά του, τά ἐξαρτήματα τοῦ ζευγαρίσματος.*

7

Ἰδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

22 Δεκεμβρίου 1718

Μονόφυλλο διαστάσ. 0,29x0,21 σέ καλή κατάσταση, μόνο πού στό μέσον του ὑπάρχουν τρεῖς ἀρκετά μεγάλες κηλίδες μελάνης οἱ ὁποῖες ὁμως ἐπιτρέπουν τήν ἀνάγνωση τοῦ κειμένου, γραμμένου στή μία ὄψη. Γραφή καλή.

Περίληψη: ὁ κύρ Βασίλης Ι. Παμπακερός καί ἡ κερά Μαρία χήρα Νικολοῦ, παπά-Ἀντώνη Νεοφύτου συμφωνοῦν «νά κάμουν συνοικέσιον γάμου» τῶν παιδιῶν τους Ἰωάννου καί Ἀνεστασίας. Πρός τοῦτο τά προικίζουν μέ διάφορα κινητά καί ἀκίνητα πράγματα.

Εἰς δόξαν Χ(ριστ)οῦ ἀμήν. 1718 Δεκεμβρίου 22

Τήν σήμερον ἐσυμφωνῆσαν καί ἐτέργιασαν νά κάμουν συνοικέσιον ὁ κύρ Βασίλης³ Ἰω(άννου) Παμπακεροῦ καί ἀπό τό ἄλλον μέρος ἡ κερά Μαρία γυνή τοῦ ποτέ Νικολοῦ παπά⁴ κύρ Ἀντώνη Νεοφύτου, καί δίδει ἡ κερά Μαρία τήν θυγατέραν της τήν κερ Ἀνεστασίαν⁵ εἰς τόν υἱόν τοῦ ἄνωθεν κύρ Βασίλη ὀνόματι κύρ Ἰω(άννη) διά γυναῖκα του νόμιμη καί⁶ βλογητικήν καθὼς ὀρίζει ἡ ἀγία καθολική καί ἀποστολική ἐκκλησία. Διά πρῶτον⁷ μέν ἐπικαλοῦνται τό ὄνομα τῆς ζωαρχικῆς τριάδος ἀπό τό ὁποῖον ὄνομα πᾶν ἔργον⁸ ἀγαθόν γίνεται, εἶτα διά προυκίον δίδει ἡ κερά Μαρία τῆς θυγατρὸς της τήν εὐχὴν τοῦ⁹ ἀφέντη τοῦ Χ(ριστ)οῦ καί τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τοῦ ἀγίου Προκοπίου, τῶν γονέων της καί τήν ἐδικήν¹⁰ της, ἔπειτα διά προυκίον, ἀρχή καί πρῶτον, τῆς δίδει τό σπίτιν της ὅπου κάθονται μέ¹¹ τό λουρί ὀμπρός καί μέ τό κελάρι πούναι σιμά στό πατητήρι κρατήζοντας τό ἄλλο κελαρά¹² κι ἐπί ζωῆς της, ἀποθάνοντάς της νά εἶναι καί αὐτὸ ἐδικόν της καί μέ τήν ἐορτήν τοῦ¹³ Εὐαγγελισμοῦ στήν ἀνοργίαν της, πάγκο καί ἓνα σκάμνο καί ἀπό τά ἀγκία ὅλα τά μισά¹⁴ ρουχαλᾶκια τῆς φορεσιᾶς ὅσα κατέχει ἐδικά της, ἓνα κρεβατικό φουρνίδο, ἀκόμη καί¹⁵ ἄλλο ἓνα ζευγάρι σεντόνια, ἓνα βουτζί, ἓνα βαρέλι, κουρούπι καί ἡτη ἄλλο χρειάζεται¹⁶

μία νοικοκυρά κατά την κοντετζιόν τως, στό Σκαλωτό άμπέλι τό από μέσα, εις του¹⁷ Καστανά δύο λουριά πούναι από τής μάνας της και απόξω μάντρα μέ τοῦτο νά πορεύγεται¹⁸ και ή ίδια μάνα, από τόν έμισόν όρνό έως επί ζωήν της, εις του Κοντου τό μόνιασμα μέ θε¹⁹ μωνιά και δέντρη καθώς βρίσκεται, άκόμη εκεί χωράφι από τό Δημήτρη Λιόκουρη, άκόμη και²⁰ τά κηπιά στοῦ Γιακουμου Βερνίκου πούχομε δαμάλιδα μέ ... και την ευχήν του κυρίου²¹ και από τό άλλον μέρος ό κύρ Βασίλης δίδει του υιού του κύρ 'Ιω(άννη) την ευχήν του αφέντη του Χ(ριστ)ου τής 'Υπε²²ραγίας Θ(-εοτό)κου, των γονέων του και την έδικήν του, είτα διά πουργκίον του δίδει στά Λιβαδάκια²³ τό κάτω χωράφι, στ' 'Αγριάμπελα τίς τράφους και από τή συκιά του Κωνσταντάκη και άπάνω τό²⁴ δεντρολάκι καθώς εύρίσκεται, στά Μάγκανα άμπελάκι, στά Κηπιά χωράφι και τί²⁵ποτα πρόβατα που τόν βρίσκονται παίρνοντας ό κόλληγας την πάρτην του, ό,τι τόν έμπει νά παίρ²⁶νει τά μισά, και από ζευγαρικά θέλει τη δαμάλιδα, θέλει την παλιά μέ τό δαμάλι και²⁷ τής τέχνης του ώσαν ζευγας όλα τά χρειαζόμενα, και ένα βουτζί, ταῦτα πάντα και την ευχήν του²⁸ και διά πίστωσιν της αληθείας και κάθε καιροῦ ένδειξη παρακαλοῦν και ύπογράφουν και άξιοι²⁹ μάρτυρες βάζοντας και πένα εις όποιον πρόσωπον που ήθελεν μαντενιέρη τό παρόν³⁰ νά έχει λάουδον, ή δε άλλη πάρτε αν ήθελε μετανιώση νά είναι σε πένα τής δικαιοσύνης γρόσια 50³¹ τά μισά τής πάρτες και τά μισά τής δικαιοσύνης εις ασφάλειαν και τά έξής.

³² < Σακελλάριος Σίφνου Γοζαδίνος μαρτυρω τά άνωθεν

³³ < παπά Λούκας Βαφία μάρτυρας

³⁴ < παπά 'Αντώνης παπα Νεοφύτου μαρτυρω

³⁵ < 'Αναγνώστης Μαγκανάρης παρακληθείς από τά άνωθεν μέρη³⁶ έγγραφα.

ωστ' ηρ'...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1-5. Τά πρόσωπα είναι έντελώς άγνωστα.

14. ένα κρεβατικό φουρνίδο=ιταλ. fornice=έφοδιάζω, έξοπλίζω· ένα δηλαδή κρεβάτι πλήρως έξοπλισμένο.

16. κατά την κοντετζιόν τως· ιταλ. condizione=συνθήκη, συμφωνία.

17. νά πορεύεται=νά έξυπηρετείται.

18. από τόν έμισόν όρνό· όρνός=τό άγριο σῦκο, χρησιμοποιούμενο για την γονιμοποίηση της συκιάς. Είς του Κοντου· τπν, τό νοτ. άκρωτήριο του νησιού.

19. και δέντρη· και δέντρα, συνήθως έλαιόδεντρα.

20. τά κηπιά· οι κήποι, βλ. και 24 τπν.

23. στ' 'Αγριάμπελα· τπν, στά Α του νησιού. Τίς τράφους=βαθειές σκαφές, λάκκοι.

24. στά Κηπιά=τπν, πλησίον 'Αγίου 'Ιωάννη Σιδερού.

25. ό,τι τόν έμπει· ό,τι του άρέσει.

26. από ζευγαρικά· από ζῶα χρησιμοποιούμενα για τό ζευγάρισμα.

29. που ήθελεν μαντενιέρη· ιταλ. mantenere=διατηρώ, κρατώ (τόν λόγο μου).

30. νά έχει λάουδον· ιταλ. lauda και lode=έπαινος, έγκώμιο, αναγνώριση.

32. Σακελλάριος Σίφνου Γοζαδίνος (Γεώργιος) και μετά οικονόμος τής 'Αρχιεπισκοπής Σίφνου. Βλ. Συμμεωνίδη, 'Ιστορικά 'Αγ. Κων/νου 'Αρτεμώνος, έγγραφο 2.

33. παπά Λούκας Βαφία· πρόσωπο γνωστό από διάφορες πηγές και από 1688-1738.

8

Ίδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

20 Μαΐου 1727

Μονόφυλλο διαστάσεων 0,31x0,20 σε καλή γενικώς κατάσταση, μόνο που στό κάτω μέρος τής προσθίας όψεως έχει φθαρεί ή μελάνη μερικῶν λέξεων.

Δύο ἀράδες τοῦ κειμένου καί οἱ ὑπογραφές στήν ὀπίσθια ὄψη. Γραφή καλή.

Περίληψη: ἡ κερά Καλή χήρα Πέτρου Βερνίκου καί ὁ κύρ Νικολός Πανόργιου «μέ τήν κερά Μαργαρίτα τήν συμβίαν του» συμφωνοῦν «εἰς ὥραν καλήν καί εὐλογημένην» «νά κάμουν συνοικέσιον» τῶν παιδιῶν τους Παύλου καί Κατερίνας τά ὅποια προικίζουν μέ διάφορα κινητά καί ἀκίνητα πράγματα.

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν 1727 Μαΐου 20 Σίφνος

Τήν σήμερον ἐσυμφώνησαν καί ἐταίργιασαν ἡ κερά Καλή γυνή³ τοῦ ποτέ Πέτρου Βερνίκου καί ἀπό τό ἄλλον μέρος ὁ κύρ Νικολός Πανόργιου⁴ μέ τήν κερά Μαργαρίτα τήν συμβίαν του διά νά κάμουν συνοικέσιον εἰς ὥραν⁵ καλήν καί εὐλογημένην· καί δίδει ὁ ἄνωθεν κύρ Νικολός τήν θυγατέραν του⁶ τήν κερά Κατερίναν εἰς τόν υἱόν τῆς λεγομένης κερά Καλῆς ὀνόματι κύρ⁷ Παῦλον διά γυναῖκαν του νόμιμην καί βλογητικὴν καθῶς ὀρίζει ἡ⁸ ἅγια καθολικὴ καί ἀποστολικὴ ἐκκλησία ἐν πρώτοις μέν ἐπικαλιοῦνται⁹ τό ὄνομα τῆς ζωαρχικῆς Τριάδος, πατρός, υἱοῦ καί ἁγίου πνεύματος ἀπό¹⁰ τά ὅποια ὀνόματα πᾶν ἔργον ἀγαθόν πορεύεται· εἶτα τοὺς δίδουν τήν εὐχήν¹¹ τοῦ ἀφέντη τοῦ Χριστοῦ, τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τῶν γονέων τῆς καί¹² τήν ἐδικήν τους· διά δέ προυκίον καί εἰς ὄνομα προυκίου δίδουν τῆς θυγατρὸς των¹³ ἀρχή καί πρῶτον, τό σπῆτιν ὀποῦ καθου(ν)ται μέ τό κελάριν τῆς στρατάς μέ¹⁴ εἴ τι ἀγκιά βρίσκονται μέσα, πάγκο τῆς μάνας τῆς μέ παραπάγκι καί μία κα¹⁵ σέλα· ἕνα βουτζι μεγάλο, βαρέλι, κρεβαταργιά, ρουχα τῆς φορεσιᾶς¹⁶ ὅ,τι γνωρίζει δικά τῆς· ἕνα κρεβατικό φουρνίδο καί τά χρειαζόμενα μιᾶς νοι¹⁷ κοκυρᾶς κατὰ τήν κοντετζιόν τως· τό χωράφι στή Μοναχή μέ τήν Ἁγίαν Αἶκα¹⁸ τερίναν καί μέ τήν ἑορτήν τῆς· στόν Ἁγιον Δημήτρη τό ἀμπέλι τό ὄξω¹⁹, στά Πηγαδάκια τά συκιδάκια μέ τήν μάντρα ἀπόξω· στήν Χερώνησο χωρά²⁰ φι στοῦ Μῆνα· στόν Ἁγιον Μαρκοῦρη μάντρα δύο μέλισσες καί δύο ἀργίαις καί ἀπό²¹ λιανικά τά τρίτα· στοῦ Μουγκοῦ δέντρη τρία καί στό Βαθύ δέντρη πούχουμε μέ²² τόν Χρυσοφίνη· ταῦτα πάντα καί τήν εὐχήν τως.²³ Καί ἀπό τό ἄλλον μέρος ἡ κερά Καλή δίνει τοῦ υἱοῦ τῆς τήν εὐχήν τοῦ ἀφέντη τοῦ²⁴ Χριστοῦ καί τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῶν γονέων τῆς καί τήν ἐδικήν τῆς· ἔπειτα τοῦ δίνει τή²⁵ θεμονιάν του στίς Μύλους μέ τά κόμοδά τῆς· στό Σκαλωτό χωράφι μέ τήν ἑορτήν τοῦ Ἁ²⁶γίου Δημητρίου νά τήν κάνει ὁ (ἐ)-φημέριος τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου νά γίνεται στήν Πα²⁷ναγία στό Σκαλωτό· στό Πλατύ Πηγάδι ἀμπέλι μέ τό χωράφι ἀπό πάνω²⁸ καί νά κἀνη τή χρονιά τοῦ κυροῦ του στόν Ἁγιον Κωνσταντῖνο· εἰς τό Φάρο χωράφι²⁹ ἀπό τοῦ κυροῦ του· βούδια κτήματα, λιανικά του, ὄξω πού κρατῆζει ἕνα δαμαλάκι³⁰ φηλυκό καί πάλι ἀποθάνοντάς τῆς αὐτῆς μάνας ὅσα τρέξουν δικά του· δύο βου³¹τζιά· τό σπῆτι πούχουν τό δίδει καί τῆς ἀνεπιᾶς τῆς νά σύρνη τήν³² ἀνορίαν στόν Ἁγιον Κωνσταντῖνον καί τήν εὐχήν τῆς³³ καί ἀποθάνοντας³⁴ ὅθεν εἰς κάθε καιροῦ ἐνδειξη καί εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας παρακαλοῦν καί³⁵ ὑπογράφουν καί ἄξιοι μάρτυρες εἰς ἀσφάλειαν καί τά ἐξῆς.

³⁶ Σακελλάριος Σίφνου Γοζαδίνος μαρτυρῶ τά ὀπισθεν καί ἄνωθεν.

³⁷ Αναγνώστης Γρυπάρης μάρτυς στό παρόν

³⁸ Αναγνώστης Βερνίκος μάρτυς στά ὀπιστε καί ἄνωθε

³⁹ Αναγνώστης Μαγκανάρης Παρακληθεῖς ἀπό τά ὀπιστεν μέρη |⁴⁰ ἔγραψα καί μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

2-3. ἡ κερά Καλή γυνή τοῦ ποτέ Πέτρου Βερνίκου, πρόσωπα ἄγνωστα.

3-4. *ὁ κύρ Νικόλως Πανόργγιου μέ τήν κερά Μαργαρίτα τήν συμβίαν του*, ἀγνωστα ἐπίσης πρόσωπα. Νικόλως Πανόργγιος ἀνευρίσκεται, γραφεύς καί μάρτυς, σέ ἔγγραφο τῆς 17 Ἰουνίου 1812 στοῦ Πετρόπουλου, δ.π.π., σελ. 64.

14. *Πάγκο τῆς μάνας τῆς μέ παραπάγκι*· τά κρεβάτια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν ὑψηλά καί γιά νά ἀνέβει κανεῖς ἔπρεπε νά χρησιμοποιήσει ἀναβαθμίδες· τόν ρόλο τῶν τελευταίων εἶχαν ὁ πάγκος, πού ἦταν μία κασέλα ἴση σέ μήκος μέ τό κάτω μέρος τοῦ κρεβατιοῦ (πού χρησίμευε καί γιά τήν ἐναποθήκευση ρούχων) καί τό παραπάγκι=μικρή κασελίτσα καί πιά χαμηλή ἀπό τόν πάγκο. Ἐπατοῦσαν πρῶτα στό παραπάγκι, κατόπιν στόν πάγκο καί ἀπ' αὐτόν στό κρεβάτι.

17-18. *χωράφι στή Μοναχή*=συνοικία τοῦ χωριοῦ Ἀρτεμώνας.

18. *στόν Ἅγιον Δημήτρη*, πν καί ναός, ἀγνωστο ποιός ἀπό τοὺς ὑπάρχοντες ὁμωνύμους.

19. *στά Πηγαδάκια*, θέσεις στά Β τοῦ νησιοῦ.

20. *στοῦ Μῆνα*, πν στήν περιοχή τῆς Χερρονήσου. *στόν Ἅγιον Μαρκούρη*=λόφος στόν Ἀρτεμώνα ὅπου καί ναός τοῦ Ἁγίου Μερκουρίου.

25. *στίς Μύλους*, πν. στόν Ἐπάνω Ἀρτεμώνα, στό Κάστρο καί στό τρίστρατο Ἀπολλωνίας-Καταβατῆς-Ἐξαπέλων, ὅπου παλαιά σειρές ἀνεμομύλων. Ἐδῶ πρόκειται μᾶλλον γιά τό πρῶτο.

27. *στό Πλατύ Πηγάδι*, πν καί πηγάδι στή συνοικία Λιαροκόπι.

36. *σακελλάριος Σίφνου Γοζαδίνος*, γνωστός ἀπό τά προηγούμενα.

37. *Ἀναγνώστης Γρυπάρης*, βλ. Νο 4, § 38.

38. *Ἀναγνώστης Βερνίκος*, ἀγνωστο πρόσωπο.

39. *Ἀναγνώστης Μαγκανάρης*, βλ. Νο 4.

9

Ἴδιωτ. Συλλογή Ε. Βάου

7 Ἰουλίου 1727

Μονόφυλλο διαστάσεων 0,30x0,21 σέ καλή κατάσταση. Τό κείμενο στίς δύο ὄψεις διά χειρός Ἀβερκίου ἱερομονάχου· ἀντίγραφο χωρίς τίς ὑπογραφές μαρτύρων. Γραφή καλή.

Περίληψη: ὁ μάστρο Γεώργης Λούκα Ραφελέτου καί ὁ μάστρο Ἰωάννης Φραζέσκου Πιτῆς «κάμουν συνοικέσιον» τῶν παιδιῶν τους Κατερίνας καί Φραζέσκου, ἀντίστοιχα, προκειμένου νά ἔλθουν «εἰς πρῶτον γάμον» κατά τοὺς ὀρισμούς τῆς Ἐκκλησίας καί τά προικίζουν μέ κινητά καί ἀκίνητα πράγματα.

Κόπια ἀπό τό καθολικόν. 1727 Ἰουλίου 7, Σίφνος

Τήν σήμερον ἐσυμφώνησαν τά δύο μέρη, ἀπό τό ἓνα μέρος ὁ μάστρο Γεώργης Λούκα Ραφελέτου, καί ἀπό τό ἄλλ⁴ον μέρος ὁ μάστρο Ἰω(άννης) Φραζέσκου Πιτῆ διά νά κάμουν συνοικέσιον εἰς ὥραν καλήν καί εὐλογημένην, ὅ⁵τι νά δώση ὁ μάστρο Γεώργης τήν θυγατέραν του κερά Κατερίναν εἰς τόν υἱόν τοῦ μάστρο Ἰω(άννη) ὀνόματι Φραζέσκος⁶ εἰς πρῶτον γάμον, ὡς καθῶς ὀρίζει ἡ ἀνατολική τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία. Καί ἐν πρῶτοις ἐπικαλοῦνται τό ὅ⁷νομα τῆς ὁμοουσίου τριάδος, ἀπό τά ὅποια ἅγια καί ὑπεράγια πᾶν ἔργον ἀγαθόν πορεύεται· ἔπειτα⁸ διά προυκίον καί εἰς ὄνομα προυκίου τάζουν καί δίδουν τήν εὐχὴν τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας καί τοῦ ἁγίου⁹ Προκοπίου καί πάντων τῶν ἁγίων καί τῶν γονέων τους καί τήν ἐδικήν τω^ς ἐν πρῶτοις ὁ μάστρο Γεώρ¹⁰γης τάζει καί δίδει τῆς ἄνωθεν κερά Κατερίνας τό σπῆτι ὅπου κάθονται τό μέγαλον ὡς καθῶς εὐρί¹¹σκεται καί τό ληοτρίβι, περό νά τρώγουν οἱ γονεοὶ τῆς τό ἐμισόν ἕως ὅπου ζοῦν καί μετὰ τήν ἀποβίωσιν τους¹² νά εἶναι ἐδικόν τῆς πάντη ἐλεύθερον· τό πέρα κελάρι μέ τό λουρί τό ἀμπέλι, περό νά τρῶν τόν καρ¹³πόν τοῦ ἀμπελίου ἕως ἐπί ζωῆς καί μετὰ τήν ἀποβίωσιν τους νά μένη εἰς τήν ἐξου-

σίαν τως· τά ρούχα τῆς φορεσιᾶς τῆς¹⁴ καί τοῦ κρεβατιοῦ τῆς καθῶς ἀτή τῆς τό κατέχει νά εἶναι ὄλα ἐδικά τῆς· ἕναν βουτζί, τρία ξυλοβάρελλα¹⁵ καί ἕνα τῶν ἐληῶν καί μία ζάρα κρητικιά τοῦ λαδίου καί κουρούπια δύο· τήν σκάλα στοῦ Κουρτζούδι ὀπου¹⁶ ἔχει ἀγορά ἀπό τοῦ καλογέρου· ἀκόμα καί ἡ ἐπίλοιπη ἕως τήν πόρταν περό νά τήν τρώγουν ἕως ζοῦν¹⁷ καί ποθάνοντάς των νά μένη ἐδικήν τως· τό ἀμπέλι στόν Πλατυαλόν ὡς καθῶς βρίσκεται· ἀκόμα ἐκεῖ¹⁸ χωράφι μέ ἕναν δένδρο ἐληά· στά Λαγκαδάκια τό χωράφι μέ δένδρη ἐληαῖς καί ἀπηδιαῖς καθῶς εὐ¹⁹ ρίσκεται, περό νά τρώγουν μίαν ἀπηδιάν καί οἱ γονέοι τους ἕως ὀπου ζοῦν καί ἀποθάνοντας τους²⁰ νά εἶναι καί ἐκεῖνη ἐδική τως· στή Λαγκαδά χωράφι, ὀπου ἔχει ἀπό τοῦ Ἰω(άννη) Ζανῆ μέ συκιές ὡς καθῶς²¹ τό ἔχει ξεχωρισμένο, ξεχωρίζοντας ὅτι τό ἀμπελάκι ὀπου ἔχει ξεχωρισμένο νά τό τρώγουν ἕως πού ζοῦν²² καί ἀποθάνοντας νά εἶναι καί ἐκεῖνον ἐδικόν τως πάντι ἐλεύθερον· ἀκόμα καί τοῦ Καζούρη μερτικόν ἕως²³ τήν στράτα, περό νά τό τρώγουν ἕως πού ζοῦν καί κοντετζιόν νά εἶναι κρατημένοι νά κάνουν τά ἔξοδα τῆς²⁴ θανῆς τοῦ ἐνοῦ γονέου ὁ τοῦ κυροῦ ο τῆς μάνας τῆς κατά τήν τάξιν τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν· καί κόνον²⁵ τας τά ἔξοδα νά εἶναι ἐδικόν τῆς πάντη ἐλεύθερον· καί ἕναν ζευγάρι πρόβατα²⁶ καί νά εἶναι κρατη²⁶ μένη νά κἀνη μίαν ἑορτήν τῆς Σταυροπροσκυνησεως εἰς τόν νάόν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὀπου εἶναι ἡ ἐνο²⁷ ρία τους· ταῦτα πάντα καί τήν εὐχήν τως ἀδιαλείπτως.

²⁸ Καί ἀπό τό ἄλλον μέρος τάζει καί δίδει ὁ μάστρο Γιάννης τοῦ υἱοῦ του Φραζέσκου τήν εὐχήν τῶν γονέων τους καί τήν ἐδικήν²⁹ του· ἔπειτα διά προυκίον, ἀρχή καί πρῶτον· τό ἀμπέλι στίς Καμάραις· στοῦ Λευκοῦ τό χωράφι· τήν σκάλα στοῦ Λει³⁰βαδᾶ στοῦ Ψηλάκου· τήν ἀπάνω κρατῆζει ὡς πού ζοῦν καί ἀποθάνοντάς του νά εἶναι καί ἐκεῖνη ἐδικήν τως³¹ πάντη ἐλεύθερη· τήν μάνδρα μέ ἕνα δένδρο ἐληά στήν Παγίαν· στόν Πλάτανον τίς ἔμισές συκιές καί ταῖς ἄλλαις³² ἔμισαῖς τίς κρατῆζει νά ταῖς τρώγει ἕως πού ζεῖ καί καί ἀποθάνοντάς νά εἶναι ἐδικές των παντί ἐλεύθερες³³ καί νά κἀνη μίαν ἑορτήν τήν Κοίμησιν τῆς Παναγίας εἰς τόν Ἅγιον Δημήτριον· στήν Λαγκαδά τήν θε³⁴ μωνιά· εἰς τοῦ Πατέρα τό χωράφι μέ ὄλαις ταῖς κατοικίαις· ὡς καθῶς εὐρίσκονται περό νά τά τρώγει ἕως ὀπου³⁵ ζεῖ· καί ἀποθάνοντας νά εἶναι ἐδικά του παντί ἐλεύθερα· τή θεμωνιά στά Σιμπούπουλλα καί εἰς τοῦ Μαυ³⁶ρουδῆ τοῦ Ἄνεστάση τό μερδικόν καί ἀπό μέσα ταῖς συκιές μέ τό χωράφι καί τό χωράφι τοῦ Λέργιου καί³⁷ τοῦ Μαμουνάκι τό μερτικόν καί τοῦ Ἰω(άννη) τοῦ Ζανῆ τό μερτικόν, περό νά τό τρώγει ἕως πού ζεῖ· καί τό ἀμπέλι³⁸ στοῦ Μαυρούδη νά τό τρώγει ἕως πού ζεῖ καί ἀποθάνοντας νά τοῦ μένει πάντι ἐλεύθερον ἐδικόν του·³⁹ εἰς τό Βουνό χωράφι, εἰ τήν Ἄλυκῆν χωράφι, στοῦ Τρούμπα τό χωράφι μέ δένδρη καί ζωντανά ὀπου ἔχουν, τόσον⁴⁰ βώδια ὡσάν καί κτήματα πρόβατα καί ὅτι ἄλλα ζωντανά ὀπου ἔχουν νά εἶναι ἀνάμεσά τους καί μετά τόν θάνα⁴¹ τόν του νά μένουσι ὄλλα ἐδικά του· τά σπίτια ὀπου ἔχει στό χέρι του, μέ τό κελλάρι, περό νά εἶναι κρατημέ⁴² νος νά κἀμνει τά ἔξοδα τῆς θανῆς του ἡ τοῦ κυροῦ του ἡ τῆς μάνας του μέ κοντετζιόν ὀπότας τά προικοδια⁴³ βάσει ὁ κύρ Φραζέσκος νά γροικᾶται ἡ ἐνορία τοῦ παιδίου ὀπου θέλει τά πάρει εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταν⁴⁴ ντῖνον τοῦ ἀγίου σακελαρίου Γοζαδίνου, ὀπου εἶναι τό γονικόν τως· τό βουτζίν του καί βαρέλια δύο καί μίαν ρά⁴⁵ σα καί ἕναν κουρούπι καί τά ἀγγεῖα ὀπου ἔχουν τά ἔμισά· ταῦτα πάντα καί τήν εὐχήν τως· Καί ὀποιος μα⁴⁶ γκᾶρει καί νά γελάση ὑπέρ τόν ἄλλον, νά πλερώνει πέννα τῆς δικαιοσύνης γρόσια 50.

⁴⁷ <
⁴⁸ <
⁴⁹ <

⁵⁰ Ἄβερκιος ἱερομόναχος παρακλη-
⁵¹ θεῖς ἔγραψα τό παρόν καί οὕτως⁵²
μαρτυρῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3-4. *ο μάστρο Γεώργης Λούκα Ραφελέτου και ο μάστρο Ίω(άννης) Φραζέσκου Πιτή.* Για τὰ πρόσωπα αὐτὰ καὶ τίς οἰκογενεῖές τους ὑπάρχουν καὶ ἄλλες μαρτυρίες στή Συλλογὴ ἐγγράφων Εὐαγγ. Βάου.

15. *στοῦ Κουρτζοῦδι, χειμάρρος πλησίον τοῦ χωριοῦ Καταβατή.*
18. *στά Λαγκαδάκια, πιν. στά Β.Δ. τοῦ νησιοῦ. καὶ ἀπηδιαῖς=ἀχλαδιές.*
20. *ἀπό τοῦ Ίω(άννη) Ζανῆ, πρόσωπο ἄγνωστο*
22. *ἀκόμα καὶ τοῦ Καζούρη μερτικόν, μερίδιο κτήματος ὀνομαζομένου Καζούρη ἀπό τό ἐπώνυμο τοῦ τέως ἰδιοκτῆτου.*
24. *ο τοῦ κυροῦ ο τῆς μάνας της, ἢ τοῦ πατέρα ἢ τῆς μητέρας της* =ἰταλ. ἢ, διαζευτικό.
29. *στοῦ Λεύκου, πιν, πιθανόν τό σημερινό πιν. Λεῦκο στά Α τοῦ νησιοῦ.*
29-30. *τοῦ Λειβαδά στοῦ Ψηλάκου.* Λιβαδάς=ποταμός τῶν Καμαρῶν, ὅπου ἡ σκάλα=περιβόλι πλησίον τοῦ Ψηλάκου.
31. *στήν Παγίαν, πιν. ἄγνωστο σήμερα. Στήν τοπική διάλεκτο παγιός=παλαιός. Συνοικισμός παρὰ τό χωριό Κάστρο λέγεται Παγιά Κονάκι. στόν Πλάτανον, πιν. στά Β τοῦ νησιοῦ.*
34. *εἰς τοῦ Πατέρα, πιν. ἄγνωστο σήμερα, μέ δλαις ταῖς κατοικίαις=θεμωνιές.*
35. *στά Συμπούπουλλα=πιν, σήμερα Συμπόπουλα καὶ εἰς τοῦ Μαυροῦδη=πιν., σήμερα Μαυρούδη.*
39. *εἰς τό Βουνό χωράφι, εἰς τήν Ἀλυκὴν στοῦ Τρούμπα, τοπωνυμίες, ἢ πρώτη ἄνωθεν Πλατύ Γιαλοῦ, ὅπου καὶ ἡ Μονή Παναγίας τοῦ Βουνοῦ· ἢ δεύτερη=στήν κοίτη χειμάρρου ποῦ χύνεται στόν Πλατύ Γιαλό καὶ ἡ τρίτη στά Ν. τοῦ νησιοῦ.*
40. *ωσάν καὶ κτήματα πρόβατα, στήν Κρήτη «κτήματα» λέγονται τὰ ζῶα γενικῶς (βλ. Μανώλη Μιλτ. Παπαδάκη, Συμβολή στή μελέτη τῆς Γεωργίας καὶ τῆς Ἀμπελοουργίας τῆς Κρήτης στό 15ο καὶ 16ο αἰ., περιοδ. «Κρητολογία», Ἡράκλειον Κρήτης 1977, τεῦχος IV, σελ. 15)*
42. *ὁπότες τὰ προκοδιαβάσει ὁ κύρ Φραζέσκος νά γροικᾶται ἡ ἐνορία τοῦ παιδίου ὅπου θέλει τὰ πάρει εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον τοῦ ἀγίου σακελλαρίου Γοζαδίνου, ὅπου εἶναι τό γονικό τως=δταν ὁ προικιζόμενος κύρ Φραζέσκος ἤθελε μελλοντικῶς προικίσει μέ αὐτὰ (τὰ ἀκίνητα) δικό του παιδί, ἡ ἐνορία τοῦ τελευταίου νά εἶναι στόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο τοῦ σακελλαρίου Γοζαδίνου. ὅπου ἀνήκε ἀνέκαθεν, ἀπό τούς προγόνους τους.*
44-45. *καὶ μίαν ράσα καὶ τὰ ἀγγεῖα.* Ράσα=ἄγνωστη σ' ἐμένα λέξη· πιθανόν ξύστρα ζῶων, ἀπό ἰταλ. gasiera. Ἀγγεῖα=πήλινα δοχεῖα.
50. *Ἀβέρκιος ἱερομόναχος, ἄγνωστος ἀπό ἄλλη πηγὴ.*

10

Ἄρχεῖο ἱερέως Βασιλ. Πρόκου(+)

10 Ἰανουαρίου 1795

Δίφυλλο διαστάσεων 0,27 1/2x0,18 1/2 σέ μέτρια κατάσταση. Τό κείμενο στίς δύο ὄψεις τοῦ προσθίου φύλλου· τό δεύτερο φύλλο λευκό, σχισμένο στή μέση ἀπό τή δίπλωση φέρει καὶ ἄλλες φθορές. Πρόκειται γιά ἀντίγραφο, μολονότι δέν ἀναφέρεται, γιὰτί διαφέρει ἡ γραφή τοῦ κειμένου ἀπό ἐκείνην τοῦ γραφέως. Οἱ ὑπογραφές τῶν μαρτύρων αὐτόγραφες. Γραφή καλή.

Περίληψη: ὁ κύρ Ἰωάννης Συρῖγος καὶ τό κερά Κατερινιῶ χήρα Ἰωάννη Ζώρζη Μπραπᾶ συμφωνοῦν «νά πάρη τοῦ κερά Κατερινιοῦ ὁ υἱός, ὀνόματι Ἄντρεας, τήν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννη Συρῖγου, ὀνόματι Φλουρη, εἰς γάμον πρῶτον». Γιά τόν σκοπό αὐτό τούς προικίζου μέ διάφορα κινητὰ καὶ ἀκίνητα πράγματα.

1795 Ἰανουαρίου 10 Σίφνος

+ Τήν σήμερον ἐνσυμφωνῆσαν τὰ κάτωθεν δύο μέρη, ἀπό τό ἓνα μέ³ρος, ὁ κύρ

Ἰωάννης Συρίγος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλον μέρος τὸ κερά Κατερινιῶ Ἰωάν⁴νης Ζώρζη Μπραπᾶ, διτι νά πάρη τοῦ κερά Κατερινιουῦ ὁ υἱός ὀνόματις Ἀντρέ⁵ας τήν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννη Συρίγου, ὀνόματι Φλουρη, εἰς γάμον πρῶτον, καθῶς⁶ ὀρίζει τοῦ Χριστοῦ Ἀνατολική καὶ Ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν, οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι⁷ διακελεύουσι καὶ ἐμπρότοις ἐπικαλοῦνται τὸ ζωοποιόν καὶ ζωαρχικόν ὄνομα τῆς⁸ Ἁγίας Τριάδος, πατήρ, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος τοῦ μόνου καὶ αἰωνίου Θεοῦ καὶ τήν πρεσ⁹βείαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Προκοπίου καὶ τήν εὐχήν¹⁰ τῶν γονέων τους, ἔπειτα διὰ προικίον καὶ εἰς ὄνομα προικίου, τάξει καὶ δίδει ὁ κύρ Ἰωάν¹¹νης Συρίγος καὶ ἡ συμβία του τῆς θυγατρὸς των μέ τήν εὐχήν τως¹² ἀρχὴν καὶ πρῶτον, μίαν ἁγίαν εἰκόνα τόν Ἅγιον Ἀνδρέαν διὰ φύλαξίν τως, μίαν κα¹³σέλα καὶ δύο καρῆκλες, ἓνα πάπλωμα, τρία ζευγάρια σεντόνια, τὸ ἓνα ζευγάρ¹⁴ι μεταξωτό καὶ τὰ ἄλλα σκέτα, πέντε μαξελάρια μέ τὰ ντήματά τως δύο κουρ¹⁵τίνες καὶ ὄσα ἀβανταλίκια ἔχει μέσα τὸ σπίτι τὰ ἑμισά δικά της, ἓνα βουτζί, μίαν ζάρα¹⁶, μία βάχη, μία κλισάρα καὶ διτι ἄλλο χρειάζεται μίαν νοικοκυρά, ἓνα τιγά¹⁷νι καὶ ἓνα χαρανί καὶ μίαν σούβλα, εἰς τόν Ἅγιον Θεόδωρον τὸ πρᾶγμα καθῶς εὐρί¹⁸σκονται μέ ἁλώνι καὶ θεμωνιά μέ τὸ νά μὴν τῆς ἔδωσα σπίτι τῆς ἔδωσα αὐτόν τὸ πρᾶγμα τὰ δύο¹⁹ λουριά τὸ ἀμπέλι εἰς τοῦ Σιδερού καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς τοῦ Σιδερού τὰ δύο μερδικὰ καθῶς εὐρίσ²⁰κονται, μέ δένδρη, μέ ἀμπέλι μέ συκιές, περὸ νά τρώγω τὴ μικρὴ κορωνιά²¹ νά τὴν ἐκαρποτρῶγει ἐνόσον ζῆ καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν τως νά εἶναι πάντῃ ἐλεύθερη²² εἰδική τους, τὸ ἀπάνω μερδικόν ἔχει νά πέρνη νερό ἀπὸ τὴν στέρνα τοῦ Ἀντωνάκη, τοῦ²³ Καλιου, καὶ τὸ ἄλλο μερδικόν ἀπὸ τόν μποταμόν νά πέρνη νερόν καὶ νά τὸ περνᾶ ἀπὸ τὸ πρᾶ²⁴γμα τοῦ Ἀντωνάκη τοῦ Καλιου, ὡς καθῶς ἦτον παλαιά καὶ τὸ ἄλλο μερδικόν πάντῃ ἐλεύ²⁵θερον ἐδικόν μου, τὸ κλησματάκι μέ συκιές εἰς τόν Μπήαδον, τὰ δεντρά²⁶ μισά εἰς τὸ Μαῦρο Χωργιό, ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Πηθη, διὰ αὐτὰ τὰ δενδρά τοῦ Μαύρου Χωργιουῦ πού τοῦ δίδει κρατῆζει τὰ²⁷ δύο καλαμαρίσματα ὁποῦ εἶναι κολητά εἰς τοῦ Σιδερού πάντῃ ἐλεύθερα ἐδικά μου, δηλ(α-δὴ) τοῦ Ζάνη καὶ²⁸ ἓνα ματαράτσο, μάλαγμα ἓνα ζευγάρι σκολαρίκια χρυσά, μίαν κολαήνα μέ²⁹ τὰ μπετόνια της καὶ ἓνα δακτυλίδι χρυσό καὶ δύο ἀσημένια, ρούχα τῆς φόρεσης³⁰ της, τέσσερις φορεσκιαῖς καθῶς ἀτή της τὰ ἤξευρη καὶ νά κἀνη μίαν ἐορτήν εἰς τόν Ἅ³¹γιον Ἰωάννη τοῦ Σιδερού, πληρωμὴ τοῦ παπᾶ παράδες πέντε.³² καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸ κερά Κατερινιῶ Ἰωάννου Ζώρζη Μπραπᾶ, δίδει τοῦ υἱοῦ της τοῦ Ἀνδρέα³³ τὴν εὐχήν τοῦ πατρός του καὶ τὴν ἐδικὴν της, ἔπειτα διὰ προικίον τοῦ δίδει δύο ἁγίες εἰκόνας διὰ³⁴ φύλαξίν τως, τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ τόν Ἅγιον Νικόλαον, τὸ σπίτι τὸ ἀνώγι εἰς τὴν Ρῆ³⁵μνη μέ πάγκο μέ παραπάγκι καὶ ἓνα σκάνιον καὶ μίαν κασέλαν καὶ δύο καρῆ³⁶κλες, τρία σεντόνια καὶ μίαν κουρτίνα, ἔξε πιάτα στάνινα καὶ ἔξε κουτάλια³⁷ στάνινα καὶ ἓνα ζευγάρι μάνικες μπροντικένιες καὶ δύο στομαχικὲς καὶ δύο κου³⁸τελῆνες, μίαν ποδιά, πέντε μποτόνια ψιλά, τίς σκάλες τίς μεγάλες καὶ τὸ ἀμπέλι³⁹ ἀπὸ πάνω μέ νερά μοναχικά τονε καθῶς εὐρίσκονται καὶ τὰ χωράφια ἀπὸ πᾶ⁴⁰νω ἀπὸ τὸ καμίνι καὶ ἐδῶ καὶ ἀπὸ λόγου του ὁ Ἀνδρέας, μάλαγμα ἓνα κορδόνι χρυ⁴¹σό καὶ ἓνα σταῦρο χρυσό καὶ ἓνα ζευγάρι σκολαρίκια μαλαγματένια χρυσά⁴² μέ μαργαριταράκια ἀπάνω, μίαν κασέλα καὶ μίαν καναβέτα καὶ δύο του⁴³φέκια⁴³ καὶ δύο πιστόλες καὶ ἓνα γιαταγάνι καὶ ἓνα στιλέτο τοῦ πατέρα του καὶ τρεῖς φορεσκιαῖς⁴⁴ ρούχα καὶ τέσσερα μαξελάρια καὶ μίαν ἀλυσσίδα μέ τὸ χαϊμαλί καὶ ἓνα δα⁴⁵κτυλίδι ἀσημένιο καὶ ἓνα πεῦκι καὶ ἓνα πάπλωμα καὶ ἓνα ζευγάρι φλούμπες⁴⁶ ἀσημένιες καὶ ἡ ἐνορία τοῦ ὀσπητίου του εἰς τόν Ἅγιον Ἰωάννην καὶ δύο καντελέρια μπρόν⁴⁷τζινα, ταῦτα πάντα καὶ τὴν εὐχήν τως καὶ θέλουν καὶ τὰ δύο μέρη εἶναι στερεά⁴⁸ καὶ ἀνεκόπτα εἰς τοὺς αἰῶνας παρακαλώντας καὶ ἀξιοπιστοὺς μάρτυρας εἰς ἀσφά⁴⁹λειαν. 1795 Ἰανουαρίου 10.

⁵⁰ = Κωνσταντῖνος Παλαιός μέ προτροπήν καὶ θέλησιν τῶν δύο μερῶν ὑπογραφό-μενος μαρτυρῶ.

⁵¹= παπά Δημήτριος Ράφος μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

⁵²Νικόδημος ἱερομόναχος Μάτζας

⁵³γραφεύς καὶ μάρτυς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3-4. ὁ κύρ Ἰωάννης Συρῖγος καὶ τὸ κερά Κατερινιώ Ἰωάννης Ζώρζη Μπραπᾶ, εἶναι πρόσωπα ἀγνωστα.

12. *μία ἀγίαν εἰκόνα τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν διὰ φύλαξίν τως*. Ἀπό δσα γνωρίζω εἶναι τὸ πρῶτο προικῶ ἐγγραφο τῆς Σίφνου μέ τὸ ὁποῖο «εἰς ὄνομα προικίου» δωρίζουν οἱ γονεῖς στά παιδιὰ τους ἱερές εἰκόνας, «τὸν Ἅγιον Ἀνδρέα», στή θυγατέρα του ὁ κύρ Ἰωάννης Συρῖγος, καὶ «τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ τὸν Ἅγιον Νικόλαον» ἢ κερά Κατερινιώ Μπραπᾶ στὸν γιό της Ἀνδρέα (κατὰ τὴν §34 τοῦ ἐγγράφου). Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στά ἐπόμενα μέ ἀριθμούς 11, 13, 14 καὶ 15, ὅπως καὶ στό ἤδη δημοσιευμένο στοῦ Πετρόπουλου, δ.π.π., σελ. 109 (ἐγγραφο Νο 27 τῆς 9 Ἀπριλίου 1808) καθὼς καὶ στά μνημονεῦμενα στήν ὑποσημείωση μέ * στήν ἀρχή τῆς παρουσίας, τῆς 15 Δεκ. 1810 καὶ 9 Ὀκτωβρ. 1821. Συνεπῶς, ὄχι μόνο στά προικοσύμφωνα τῆς Πάρου (βλ. *Ν. Χρ. Ἀλιπράντη*, Εἰκόνας «διά χάριν προικῶς» σέ παριανά προικοσύμφωνα, «Παριανά», ἔτος IB' (1991), τεῦχος 40, σελ. 39 ἐπ.), ἀλλά καὶ σ' αὐτὰ τῆς Σίφνου, τουλάχιστον ἀπό τοῦ 1795 κ.ἐξ., παρατηρεῖται ἡ δωρεὰ εἰκόνας ἢ εἰκόνων σέ μελλονύμφους. Θέμα πρὸς ἐξέταση παραμένει ἡ ἀνεύρεση τῶν λόγων γιὰ τοὺς ὁποίους δέν παρατηροῦνται παρόμοιες δωρεές στά, πρὸ τοῦ 1795, προικοσύμφωνα.

15. *καὶ δσα δβανταλίκια*, πιθανόν ἀπαραίτητα εἶδη τοῦ σπιτιοῦ.

16. *μία βάχη*,= σκάφη γιὰ πλύσιμο, *μία κλισάρα* = κόσκινο

17. *ἓνα χαρανί* = μεταλλινὸς λέβητας. *εἰς τὸν Ἅγιον Θεόδωρον* = πν., ἀγνωστο σήμερα.

19. *εἰς τοῦ Σιδεροῦ*, πν. στά ΝΑ τοῦ νησιοῦ, ὅπου καὶ ἐξώκκλησο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου.

20. *μικρὴ κορωνιά* = εἶδος ἐλαιόδένδρου πού κάνει μικροὺς καρπούς, προερχόμενο ἀπὸ τὴν Κορώνη τῆς Μεσσηνίας.

22-23. *τοῦ Ἀντωνάκη τοῦ Καλιοῦ* = τοῦ Ἀντωνάκη τῆς Καλλιόπης.

25. *Τὸ κλησματάκι* = μικρὸ περιφραγμένο χωράφι. *εἰς τὸν Μπιάδον* = πν., στά Ν. παρὰ τὴν τοποθεσία Κοντοῦ καὶ στά ΝΑ τοῦ Πλακωτοῦ.

26. *εἰς τὸ Μαῦρο Χωριό*, τοποθεσία ἐπὶ ὑψώματος στά ΝΔ, ὅπου καὶ ἐξώκκλησι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Πηθητῆ, ἐπώνυμο, προφανῶς ἐννοεῖ Πιτητῆ.

27. *δύο καλαμαρίσματα* = ἐλαιόδενδρα ἀπὸ ἐμβολιασμό.

28. *ἓνα ματαράτζο* = ἰταλ. materasso = στρώμα. *Μίαν κολάηνα* = ἰταλ. collana = περιδέραιο.

29. *μέ τὰ μεπέτνια της*, ἰταλ. bottone = κουμπί, ρόμβος.

34-35. *εἰς τὴν Ρήμνη*, πν. στά ΝΑ τοῦ νησιοῦ πλησίον τοῦ Μαύρου Χωριοῦ. *Ἐνα σκάνιον*, ἰταλ. scanno = σκαμνί, κάθισμα.

36. *Ἐξε πιάτα στάνινα* = κασσιτερωμένα.

37. *ἓνα ζευγάρι μάνικες μπροζικένιες* = μανίκια (;) μεταξωτά. Ἄλλου «μανίκα», τὸ' = μανίκι, φόρεμα χειριδωτό καὶ «μανίκι» = βραχιόλι (βλ. Δικαίου Βαγιακάκου, Μανιᾶται εἰς Ζάκυνθον, στήν Ἐπετηρ. τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου, ἐν Ἀθήναις 1955, τεῦχος 6, σελ. 78).

37-38. *δύο στομαχικές* = κοντὰ καλύμματα τοῦ στήθους, καὶ *δύο κουτελῆνες* = ;

40. *ἓνα κορδόνι χρυσό*, ἰταλ., cordone = κορδόνι, σειρήτι, ἐδῶ ἴσως ἄλυσίδα.

42. *καὶ μίαν καναβέτα* = μεταλλινὸ κουτί.

45. *καὶ ἓνα πεῦκι* = ταπέτο. *καὶ ἓνα ζευγάρι φλοῦμπες*, λατ. fibula = καρφίτσα, πόρπη.

50. *Κωνσταντῖνος Παλαιός*, πολὺ γνωστὸ πρόσωπο ἀπὸ τίς πηγές, ἀποκαλούμενο «λογιώτατος», διετέλεσε καντζηλιέρης Σίφνου καὶ ἐπίτροπος μοναστηριῶν. Ὑπογράφει σέ πολλὰ ἐγγραφα ἀπὸ 1780-1821.

51. *παπά Δημήτρης Ράφος* ὑπογράφει καὶ σέ ἐγγραφο τῆς 1. Αὐγούστου 1780 (Πετροπούλου, δ.π.π., σελ. 248).

52. *Νικόδημος ἱερομόναχος Μάτζας* μέ τὸ ἴδιο ὀνοματεπώνυμο καὶ τὸ ὄμφικιο τοῦ οἰκονόμου εἶναι γνωστὸ καὶ ἄλλο πρόσωπο στίς 26 Φεβρουαρίου 1784 (*Βάου*, «ἐκκκλησ. δικαίωματα»). Στὸν Α' Κώδικα τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Βρύσης, φ. 15α, ἀναγράφεται ὅτι στίς 2 Νοεμβρίου τοῦ

ἴδιου χρόνου «ἐπλήρωσε τό κοινό χρέος ὁ κονόμος Μάτζας» (βλ. Σίμου Μιλτ. Συμμεωνίδη. Ἡ Κυρία Βρυσιανή, ἤγουν συμβολή εἰς τήν ἱστορίαν τῆς ἐν Σίφνω Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, Ἀθήνα 1966, σελ. 58). Ὁ ἱερομόναχος τοῦ παρόντος ἐγγράφου εἶναι ἄγνωστος ἀπό ἄλλη πηγῆ.

11

Ἰδιωτικῆ Συλλογῆ Εὐαγγ. Βάου

31 Ὀκτωβρίου 1804

Μονόφυλλο διαστάσεων 0,43x0,29 σέ ἀρίστη κατάσταση. Τό κείμενο στή μία ὄψη καταλαμβάνει ὀλόκληρο τό μήκος τοῦ χάρτου καί εἶναι γραμμένο κατά πλάτος 0,14. Γραφή καλή διά χειρός τοῦ οἰκονόμου Μπάου.

Περίληψη: ὁ οἰκονόμος Μπᾶος συντάσσει τό ἀβαντάριο τῆς θυγατέρας του Φλουργιοῦ· μέ αὐτό ὑπόσχεται ὅτι «ὅταν ἔλθει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ» νά νυμφευθεῖ προσεχῶς («μέ τό νά εἶναι διάστημα καιροῦ» νά τελεσθεῖ ὁ γάμος) προτίθεται νά τήν προικίσει μέ διάφορα κινητά καί ἀκίνητα πράγματα. Τό ἐγγραφο εἶναι σαφῶς ἀβαντάριο, δηλαδή ὑποσχετικό ἢ καταγραφῆ πραγμάτων πού πρόκειται νά χορηγηθοῦν ὡς προῖκα.

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν. 1804 Ὀκτωβρίου 31. Σίφνος

+ ἀβαντάριον τῆς θυγατρός μου Φλουργιοῦ δίδοντάς της διά προικί³ον της, πρῶτον μέ τήν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καί τῆς Παναγίας καί τοῦ⁴ Ἁγίου Κωνσταντίνου. ἔπειτα τῶν γερόντων καί τήν ἐδικήν μου⁵, τά ὅποια τά διορίζω εἰς τό παρόν ἐξ ὀνόματος.

|⁶ ἀρχή: μία ἀγία εἰκόνα τόν Παντοκράτορα, μία κασέλα με⁷γάλη βενέτικη, ἕξι καρέκλες, ἕξι κάδρα· ἕναν⁸ καθρέπτην μεγᾶλόν ὡσάν ἐκεῖνον ὅπου ἔχω εἰς τό σπίτι μου⁹ δύο λουμιέρες, ἕνα βατζέλι μπρόντζινο καί ἕνα στάνινο¹⁰ μεγᾶλο· δύο καντιλέρια μπρόντζινα καί ἀπό γυαλικά τοῦ ὀσπι¹¹τίου διά στολισμόν εἶτι εἶναι ἀναγκαῖα διά νά μὴν κάνω πο¹²λυλογίαν· διά σερβίτζια τοῦ τραπεζιοῦ, τρία ταυλομάντιλα, τρεῖς του¹³ζῖνες πετζέτες, τρεῖς τουζῖνες πιάτα, μία φῖνα καί δύο ὀρδινά¹⁴ ριες καί ἄλλες ἀπλάδενες τῶν φαητῶν· ἕξι κουτάλια, ἕξι πηρούνια¹⁵ ἀσημένια, ἕξι μαχαίρια βενέτικα· τῆς κουζίνας: ἕνα τέζερε με¹⁶γάλο μέ τό καπάκι, ἕνα καζάνι μεγᾶλο τῆς μπουγάδας· ἕ¹⁷να τιγάνι, μία σκᾶρα καί ἤτοι ἄλλον εἶναι χρειάζόμενον· διά τῶ¹⁸μαγαζιοῦ· ἕνα βουτζί, δύο ξυλοβάρελα, μία μπιρμπινίτζα τῶν¹⁹ ἐλιῶν, μία ζάρα τοῦ λαδιοῦ καί δύο κουρούπια. διά τοῦ κῤεβατίου: δύο²⁰ ματαράτζα, δύο παπλώματα, ἕνα πεῦκι, ἕξι ζευγάρια σεν²¹τόνια διάφορα· ἕξι μαξελαράκια μέ τά ντύματά τους διάφορα· τέσσερις²² κουρτοῦνες καί ἕνα ζευγάρι γεροκούρτονα· ροῦχα τῆς φορεσιᾶς της²³: δύο γιουρδιά βελουδένια ἀρματωμένα μέ ὅλα τους τά χρειαζό²⁴μενα· ἕνα πουκάμισο χρυσό, δύο κορμιά χρυσά καί ὀκτώ²⁵ φορεσιές διάφορες καί δύο κεφαλοσιές χρυσές καί ἄλλα μαντίλια²⁶ διάφορα μία χρυσόμπολα καί μία ποδιά λαμερένια· ἀπό μα²⁷λαγματικόν: δύο λαιμοί μποτόνια, ὁ ἕνας ψιλᾶ καί ἄλλος λαιμός²⁸ μποτόνια μηλέϊκα μέ δώδεκα καρύδια μέ τό κόρφι τους²⁹ αὐτόν μέ σμάρδους· ἕνα κορδόνι μαλαγματένιον, μία κολλ³⁰αῖνα φαναράτη μέ μαργαριτᾶρι μέ ἕνα κόρφι καί χωριστά³¹ ἄλλο κόρφι μέ πετράδια· δυό ζευγάρια σκολαρίκια μαλαγμα³²τένια· ἕξι κομάτια δακτυλίδια, τό ἕνα κουφωτό³³ καί ἀπό πῤᾶγμα τῆς γῆς: τό χωράφι στοῦ Ποθητοῦ καί τό ἄλλο χω³⁴ράφι ἀποκάτω μέ τό πηγᾶδι καί μέ ἕνα ἐλαιόδενδρο, πε³⁵ρό θά παίρνω τέσ ἐλιές μόνον εἰς τήν ζωήν μου καί μετᾶ τήν ἀπο³⁶βίωσιν μου ἐδικόν της· ὁμοίως καί τά ἀπέξω λουριά

μέ τις συκές³⁷ εἰς τόν ὁμοιον τόπον καί αὐτές ἐδικές της· στόν Πλατγιαλόν τό ἕνα³⁸ κρίσμα τὰ ἐλαιόδενδρα μέ τήν τοποθεσίαν τους³⁹ τό χωράφι στήν Κρούστα τό ἀποπάνω μέ τό ἀμπέλι ὅπου ἔ⁴⁰χω ἀγορά μέ τό πηγᾶδι περό θά τὰ καρποτρώγω καί τὰ δύο ἐνόσον ζῶ⁴¹ καί μετά τόν θάνατόν μου νά εἶναι ἐδικά της· καί διά τόν τόπον τοῦ⁴² ὀσπητίου, μήν ἔχοντας νά τῆς δώσω τῆς δίδω τό χωράφι ὅπου⁴³ ἔχω στόν Τροῦλλον καί νά κάμνη μίαν ἐορτήν τοῦ παντο⁴⁴ κράτορος εἰς τόν Ἅγιον Σώζοντα· καί διά μετρητά ἄσπρων⁴⁵ δέν ἔβαλα τήν ποσότητα μέ τό να εἶναι διάστημα καιροῦ καί δ⁴⁶ταν ἔλθει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ τότε θέλει τήν εὐχαριστήσω εἰς ἐκεῖ⁴⁷νο ὅπου τῆς ἀγγίζει καί τήν εὐχὴν τῶν γονέων⁴⁸ μου καί τῆς μητρός της καί τήν ἐδικήν μου.

⁴⁹ὁ οἰκονόμος Μπᾶος ἐπιβεβαιοῖ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

9. *δύο λουμιέρες*, ἰταλ. lumiera = κηροπήγιο, καντηλέρι· *ἕνα βατζέλι μπρόντζινο*· λατιν. vascellum = μέτρο χωρητικότητος ἐδῶ ἀπό ἰταλ. vascello = λεκάνη.

13. *μία φίνα καί δύο ὀρδινάριες*· φίνα = καλή, ὀρδινάρια = ἰταλ. ordinario = συνηθισμένος, καθημερινός.

14. *ἀπλάδενες τῶν φαητῶν*, στρογγυλές μεγάλες πιατέλες.

15. *ἕνα τέζερε* = Τέντζερες, χύτρα μαγειρεύματος.

18. *μία μπιρμπινίτσα*, δοχεῖο πού βάζουν ἐλιές.

22. *κουρτοῦνες* = κουρτίνες καί *ἕνα ζευγάρι γεροκούρτουνα* = γυροκούρτουνα, δηλ. γῦροι ἢ πλαϊνά τῶν κρεββατιῶν.

23. *δύο γουρδιά* = ἐπανωφόρια βελουδένια *ἀρματωμένα* = ἐφοδιασμένα

24. *δύο κορμιά χρυσά* = φορέματα

25. *δύο κεφαλοσιές*, διακοσμημένες καλύπτρες τοῦ κεφαλιοῦ.

26. *μία χρυσόμπολα*, κάλυμμα κεφαλῆς ἀπό ὕφασμα μεταξωτό καί *μία ποδιά λαμαρένια* = ;

27. *δύο λαιμοί μποτόνια* = περιδέραια.

28. *μποτόνια μηλέικα* = περιδέραια Μηλέϊκης τέχνης *μέ δώδεκα καρύδια* = πετράδια *μέ τό κῶρφι τους* = ἐγκόλλιο, *αὐτόν μέ σμάρδους* = μέ σμάλτους; ἀπό τό ἰταλ. smalto? ἢ σμαράγδια;

30. *κολαῖνα φαναράτη* = κουφωτή.

33. *στοῦ Ποθητοῦ*, πιν. στά Ν τοῦ νησιοῦ.

36. *λουριά*, τμήματα ἀγρῶν πού χωρίζονται μέ τοίχους.

39. *κρίσμα* = κλησμα; τμήμα ἀγροῦ; *τό χωράφι στήν Κρούστα*, συνοικία τοῦ Ἄρτεμῶνος.

43. *στόν Τροῦλλον*, πιν μή ἀναφερόμενο σήμερα.

45. *μέ τό νά εἶναι διάστημα καιροῦ* = μέ τό νά ὑπολείπεται ἀκόμη ἀρκετό χρονικό διάστημα.

12

Ἰδιωτική Συλλογή Εὐαγγ. Βάου

5 Ὀκτωβρίου 1814

Μονόφυλλο διαστάσεων 0,29×0,20 σέ ἀρίστη κατάσταση. Τό κείμενο, διά χειρός τοῦ οἰκονόμου Μπάου, εἶναι γραμμένο, στήν πρόσθια ὀψη καί δεξιά κατά πλάτος 0,10 τοῦ χάρτου, στήν δέ ὀπίσθια ἀριστερά καί κατά πλάτος 0,9. Γραφή καλή.

Περίληψη: ὁ οἰκονόμος Μπᾶος, ἀφοῦ συνέταξε καί παρέδωσε στόν γιό του Νικόλαο τό ἀβαντάριο τῶν ὄσων κινητῶν καί ἀκινήτων πραγμάτων εἶχε πρόθεση νά τοῦ προικίσει μελλοντικῶς, ἔκανε καί τό παρόν ἀντίγραφο γιά τόν ἑαυτό του γιά διασφάλιση, προφανῶς, τῶν ὑποσχεθέντων.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ πρωτοτύπου, κατά τό

²άβαντάριον όπου έδωσα εις όσα προικίζω εις
³τόν υιόν μου Νικόλαον μέ τήν εύχήν μου
⁴κατ' όνομα.

1814 Όκτωβρίου 5. Σίφνος

⁶Άρχή. τήν έμισήν έκκλησίαν τόν "Άγιον Κωνσταντί⁷νον, όμοϋ και τόν άγιον Γεώργιον στά Γουρ⁸νιά μέ τά δικαιώματά τους όλα μέσα και έξω,⁹ ιερά άμφια, σκεύη, βιβλία, λειτουργίες,¹⁰ άρτοκλασίες, ένοριτες ώς διαλαμβάνει ό Κώδικας¹¹ όπου έχει. τά πατρογονικά μου όσπήτια άνωγι¹²α, κατόγια, μαγαζία και όλα τά κόμμο-¹³δα, καθώς τά έξουσιάζω, μέ όσα ειδη¹⁴ εύρίσκονται τήν σήμερα μέσα εις τά όσπήτια¹⁵, τόσον από ξυλικήν, ώσάν και από γυαλικήν¹⁶ όμοίως και του μαγειρίου και μαγαζιδων.

¹⁷τρία ματαράτζα, τρία παπλώματα, πέντε¹⁸ ζευγάρια σεντόνια διαφόρων ειδών, έξι¹⁹ μαξελλαροντύματα και αυτά διάφορα, μία διάνα²⁰ του γύρου, και ένα ουραϊον, τρεις κουρτούνες²¹, δύο , τρία τακίμια του σοφά²² διάφο²²ρα, πέντε τουζίνες πετζέτες του τραπεζιου²³, τέσσερα ταυλομάνδιλα, έτι μία ζυγή γεροκούρ²⁴ τουνα γνάτα.

²⁵εις άσημικόν δώδεκα περονοκούταλα, δώδε²⁶κα μαχέρια, έτερον εν μαχέρι και εν περοϋνι του²⁷ τραπεζιου άσημένα, μία σαλιέρα, μίαν²⁸ κουτάλαν, δέκα ζάρφια άσημένα: εν πιάτον²⁹ του γλυκου μέ έξι κουταλάκια.

³⁰Εις πράγμα της γής. τά δυό χωράφια εις τόν³⁴ "Άγιον Κωνσταντίνον μέ τό έλαιο-τρίβι και από πά³⁵νω τίς θιμωνιές όνομαζόμενες του Κονόμου, ώς³⁶ καθώς εύρίσκονται καθώς τά έξουσιάζω τήν σήμε³⁷ρον μέ τίς μάνδρες απέξω τό άμ³⁸πέλι εις τό Σκαλωτόν, όνομαζόμενον του Ριφιου³⁹, τήν σκάλα μέ τό περιβολάκι μέ τό⁴⁰ νερό της καθώς εύρίσκεται, όνομαζόμενο του⁴¹ Φλουραζιου τό κλεισμα μέ έλαιόδενδρα⁴² εις τήν Γεναργιάν και δυό έλαιόδενδρα εις⁴³ τόν τόπον απέξω μέσα εις τό πράγμα⁴⁴ του Προφήτου Ηλιου όνομαζόμενον της Έργίνας,⁴⁵ τήν μάνδραν εις τήν Λιψάναν μέ σπήτι, μαν⁴⁶δροκαθισιό μέ στέρνα καθώς εύρίσκεται και⁴⁷ όσα λιανικά, δηλαδή κατζίκια των και πρό⁴⁸βατα μου εύρίσκονται τήν σήμερα όμοίως⁴⁹ και τά μελίσσια όπου μου εύρίσκονται τήν⁵⁰ σήμερα εις μετρητά και όμολογίες σίγουραις⁵¹ γρόσια δυό χιλιάδες Νο 2000 έκτός⁵² όσα του νέου εύρίσκονται έδικά του, αν δέ διά⁵³ άγνοιαν άφίνω τίποτες, εν καιρῶ του προικο⁵⁴ συμφώνου, όπου ό Κύριος νά μās άξιώση, έπι⁵⁵ διορθοϋται ταϋτα και τήν εύχήν μου.

⁵⁶» ό οικονόμος Μπᾶος βεβαιῶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3. εις τόν υιόν μου Νικόλαον είναι ό Νικόλαος Μπᾶος, γιός του οικονόμου Σίφνου Άποστ. Νικ. Μπάου (βλ. Συμμεωνίδη, Ιστορικά Άγ. Κωνσταντίνου, σελ. 42) και συντάκτου του παρόντος και του προηγουμένου άβανταρίου.

6-8. τήν έμισήν έκκλησίαν τόν "Άγιον Κωνσταντίνον, όμοϋ και τόν "Άγιον Γεώργιον στά Γουρ-νιά μέ τά δικαιώματά τους όλα μέσα και έξω..... Ό οικονόμος Μπᾶος προικίζει στον γιό του, ό όποιος πρόκειται νά συζευχθει και, στη συνέχεια, νά ιερωθει, τήν μιση έκκλησία του Άγιου Κωνσταντίνου Άρτεμᾶνος και τήν έκκλησία του Άγιου Γεωργίου στά Γουρνιά μέ όλον τόν ιερό έξοπλισμό τους (άμφια, σκεύη και βιβλία) και μέ όλα τά δικαιώματά τους «μέσα και έξω» που έτελοϋντο δηλαδή εντός αυτών των έκκλησιών και σε έξωκκλησία στά διάφορα μέρη του νησιου: ήταν δέ αυτά τά δικαιώματα:

9. λειτουργίες, άρτοκλασίες, ένοριτες ώς διαλαμβάνει ό Κώδικας....., ύποχρεώσεις δηλαδή πολιτών, καταγεγραμμένων στον Κώδικα, νά τελοϋν τίς άνωτέρω ιεροτελεστιές μέ τήν καταβολή χρηματικών ποσών (βλ. Συμμεωνίδη, Ιστορικά, δ.π.π. τό εισαγωγικό κεφάλαιο, όπου λεπτομερής περιγραφή των δικαιωμάτων).

Όμοια προίκιση έχουμε τό 1810, Δεκεμβρίου 15, όταν ο ιερεύς καί πριμικήριος Σίφνου Αύγερινός Ναρλής, παραχωρεῖ μέ άβαντάριο στήν θυγατέρα του Μαρία «τήν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί Ἁγίου Παντελεήμονος» στά Ἐξάμπελα «μέ ἐνοριακά ὀσπίτια, μέ ἐορτάς καί λειτουργίας ἐγκαρικός, βέ βιβλία της καί ἱερά ἄμφια.....» (Ἄρχιμ. Ἄμφιλ. Χρυσολωρά, Ἔνα παλιό «άβαντάριο» τῆς Σίφνου, «Σιφναϊκή Φωνή», Αὐγ. 1972).

15. τόσον ἀπό ζυλικήν, ὡσάν καί ἀπό γυαλικήν, σημαίνει τά διάφορα ἀντικείμενα τοῦ σπιτιοῦ κατασκευασμένα ἀπό ξύλο καί γυαλί, δηλ. ἐπιπλα καί γυαλικά.

19-20. μία διάνα τοῦ γύρου· ποικιλόχρωμο, συνήθως, λεπτό ὕφασμα, βαμβακερό ἢ λινό στούς γύρους τῶν κρεβατιῶν. καί ἓνα οὐραῖον = ;

21. τρία τακίμια τοῦ σοφᾶ = τουρκ. takim = σερβίτσια.

23-24. μία ζυγή γεροκούρτουνα γνάτα = ἓνα ζευγάρι κρεβατόγυροι ὕφαντο(;)·

27. μία σαλιέρα = ἱταλ. saliera = ἀλατιέρα.

28. δέκα ζάρφια ἀσημένια = θῆκες ἀσημένιες ἢ πιατάκια.

31. ἓνα βουλοτήρι = διακτυλίδι μέ σφραγίδα.

42. εἰς τήν Γεναργιάν, πιν. στά Β τοῦ λιμένος Βαθύ.

53-54. ἐν καιρῷ τοῦ προικοσυμφώνου· όταν ἔλθει ὁ χρόνος συντάξεως τοῦ προικοσυμφώνου. Ἄπό τῆ διατύπωση αὐτή προκύπτει ὅτι, μετά τό άβαντάριο, θά ἀκολουθοῦσε, όταν ἐπλησίαζε ἡ ὥρα τοῦ γάμου, ἡ σύνταξη κανονικοῦ προικοσυμφώνου. Μποροῦμε συνεπῶς νά ὑποθέσουμε ὅτι στή Σίφνο εἶχαν ἐφαρμογή καί οἱ δύο τύποι ἐγγράφων, δηλαδή τοῦ άβανταρίου, πού ἀποτελοῦσε ὑποσχετικό ἢ καταγραφή περιουσιακῶν στοιχείων μέ τά ὅποια οἱ γονεῖς ἀνελάμβαναν τήν ὑποχρέωση νά προικίσουν τά παιδιά τους καί τοῦ προικοσυμφώνου πού ὀριστικοποιοῦσε τήν ὑπόσχεση. Φαίνεται ὅτι ἡ σύνταξη άβανταρίου δέν ἦταν ὑποχρεωτική, ἀλλ' ἐπραγματοποιεῖτο, εἴτε γιά τόν καθησυχασμό περισσοτέρων τοῦ ἑνός τέκνων σέ μία οἰκογένεια μέ διευκρίνιση τοῦ τί ἐπρόκειτο νά λάβει τό κάθε ἓνα, εἴτε γιά τῆ δέσμευση τῶν συμπεθέρων μετά τίς συζητήσεις γιά τήν ἔνωση τῶν παιδιῶν τους ἢ καί γιά ἄλλες αἰτίες. Στίς περιπτώσεις πού τά συνοικέσια δέν εἶχαν προβλήματα καί ἀποφασίζονταν ἡ ἄμεση τέλεση τοῦ γάμου, συντάσσονταν κατ' εὐθείαν προικοσύμφωνα πού, κατά τήν ἀποψη μου, ἦταν τοῦ τύπου τῶν ἐγγράφων ὅπως τά Na 1, 2 κ.λ.π. ὁμοια. Οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες θά ἐπιβεβαιώσουν ἢ ἀπορρίψουν τίς ἀπόψεις μου.

13

Ἰδιωτική Συλλογή Εὐαγγ. Βάου

Ἄχρονολόγητο (πρό 1819)

Μονόφυλλο διαστάσεων 0,36x0,28 σέ ἀρίστη κατάσταση διπλωμένο κάθετα στά δύο. Τό κείμενο καταλαμβάνει τήν πρόσθια ὄψη καί δεξιά κατά πλάτος 0,11 καί τήν ὀπίσθια σέ δύο στήλες πλάτους 0,11 ἡ κάθε μία. Δέν φέρει χρονολογία, ὅμως ἔχει συνταχθεῖ πρό τοῦ 1819, ὅπως διευκρινίζεται στίς σημειώσεις. Εἶναι σαφῶς άβαντάριο.

Περίληψη: μή ἀναφερόμενοι γονεῖς ὑπόσχονται «εἰς τήν παμφιλτάτην θυγατέραν τους Κιουράν διά προικίον της» διάφορα κινητά καί ἀκίνητα πράγματα «διά νά πάρη εἰς νόμιμον καί εὐλογητικόν της ἀνδρα τό ἀρχοντόπουλον τοῦ ἐντιμοτάτου ἁγίου οἰκονόμου Πάου σιόρ Νικολάκη εἰς πρῶτον γάμον».

+

Εἰς δόξαν Χριστοῦ καί εἰς ὦραν καλήν

Ἄβαντάριον εἰς ὅσα προικίζομεν ἐγώ τε καί ἡ ἀγαπημέ³νη μου συμβία εἰς τήν παμφιλτάτην μας θυγατέραν Κιου⁴ράν διά προικίον της διά νά πάρη εἰς νόμιμον καί εὐλο⁵γητικόν της ἀνδρα τό ἀρχοντόπουλον τοῦ ἐντιμοτάτου⁶ ἁγίου οἰκονόμου Πάου σιόρ Νικολάκη εἰς πρῶτον γάμον⁷ κατά τούς θεῖους καί ἱερούς νόμους τῆς ἐκκλησίας μας. καί⁸ πρῶτον τῆς δίδομεν τάς εὐχάς καί εὐλογίας τῶν προπα⁹τόρων μας καί

τάς ἐδικάς μας· ἔπειτα διά προικίον τῆς¹⁰ δίδομεν ὀλοψύχως καί μέ εὐχαρίστησίν μας τά κά¹¹ τωθεν.

Αὐον Δύο ἀγίαις εἰκόναϊς, τό πανάγιον πνεῦμα καί τούς ἀγίους¹³ ἀποστόλους διά νά τούς ἔχουν σκέπην καί βοήθειάν τους·¹⁴ ἕξι κάδρα, ὀκτώ καρτέγκλαις, ἕνα θρονί καί ἕνα¹⁵ σκάμνο στρογγυλόν, ἕνα σκρύνιον, ἕναν σο¹⁶ φάν, δύο κασέλαις βενέτικαις κάριναϊς¹⁷ ἕξε καθρέπταις, ὁ ἕνας δαλπράτζο, ὁ ἄλλος μικρότερος καί¹⁸ τέσσαρες λουμιέραϊς, ἕνα βατζέλι μπρόντζινον,¹⁹ δύο καντιλιέρια μπρόντζινα, ἀπλάδεναις καί²⁰ κρουστάλια διά στολίδι τοῦ ὀσπητίου, ὄσα εὐρίσκον²¹ ται εἰς τό σπητι ὄλα τά ἦμισυ.

|²² Τά τοῦ κρεββατίου

|²³ δύο ματαράτζια, ἕξ μαξελάρια μέ τίς μαναῖστες²⁴ καί τέσσαρες μαξελάραις τοῦ σοφᾶ, πέντε ζευ²⁵ γάρια σεντόνια, τά τρία μεταξωτά καί τά δύο κα²⁶ θημερινά· τρεῖς κουρτούναϊς, ἡ μία κεντητή, ἡ ἄλλη²⁷ μεταξωτή καί ἡ ἄλλη καθημερινή, δύο ζυγαις²⁸ γεροκούρτουνα μέ τά τουρναλέτα τους, ἡ μία ζυγή με²⁹ ξωτή καί ἡ ἄλλη καθημερινή, δύο οὐρανοί,³⁰ ὁ ἕνας μεταξωτός καί ὁ ἄλλος καθημερινός, πέντε ζευγάρια μα³¹ ξελαροντύματα, ἡ μία κεντητή χρυσή, ἡ ἄλλη³² χρυσή καί ἡ ἄλλη μεταξωτή καί τά ἄλλα διάφορα· δύο³³ παπλώματα, τό μέν ἕνα βελουδένιο καί τό ἄλλο³⁴ σμυρνέκο.

|³⁵ Ροῦχα τῆς φορεσκιᾶς τῆς.

|³⁶ μία γούνα βελουδένια, δύο γούναις τζόχιναις³⁷ μία φορεστικιά χρυσή, ἕνα φουστάνι χρυσόν³⁸ μία φορεσικιά συβίλια, δύο χαράδαις³⁹ ὁ μέν ἕνας κίτρινος καί ὁ ἄλλος γαλάτζιος⁴⁰ ἕξε σοκάρδια, τρία χρυσά, ἕνα βελου⁴¹ δένιο γαρνίδο καί ἕνα κεντητόν καί ἄλλα⁴² διάφορα, εἰκοσιδύο κουμπιά ἀσημένια, πέντε⁴³ στομαχικοί κεντητοί χρυσοί διάφοροι μία χρυ⁴⁴ σόμπολα καί ἄλλαις τρεῖς μέ μεταξωτά πλεκτά⁴⁵ διαφοραις, μίαν χρυσοποδιάν καί ἕτεραις⁴⁶ διαφοραις, δύο κεφαλοσκιαῖς Χρυσαις⁴⁷ μέ σύρμα καί ἡ ἄλλη μέ κλαδιά βενέτικα καί διάφο⁴⁸ ρα μαντίλια πολιτικά διά τήν κεφαλήν τῆς, ἕναν⁴⁹ τζεβρέν

|⁵⁰ Εἰς μάλαγμα: ἕνα μυρμηρί

|⁵¹ μίαν καδενέταν μέ τό κόρφι τῆς, ἕνα κορδόνι⁵² μέ ἕνα σταυρόν μασουράτον, ἕνα ζευγάρι μανίνια⁵³ μαλαματένια, δύο λαιμοί μποτόνια, ὁ ἕνας ψιλός⁵⁴ καί ὁ ἄλλος χοντρός, ἕναν λαιμόν μποτόνια⁵⁵ μηλέκα μασουράτα μέ κόρφι πετάγια, μία κο⁵⁶ λαῖνα μαργαριταρένια μέ τό κόρφι τῆς, δύο ζευ⁵⁷ γάρια σκολαρίκια, τό ἕνα καράβια καί τό⁵⁸ ἄλλο γάντζοι δεύτεροι, τέσσαρα δακτυλίδια⁵⁹ τό ἕνα ζαφύρι ὁ ἀρραβώνας τῆς καί τά τρία⁶⁰ διάφορα.

|⁶¹ Σερβίτζια τοῦ τραπεζιοῦ

|⁶² τέσσαρα ταβλομάντιλα, τό ἕνα μεταξωτόν⁶³ τό ἄλλο λινόν καί τά δύο παμπακαιρίτικα⁶⁴ τρεῖς τουζίναϊς πετζέταις, ἡ μία λινή, καί οἱ⁶⁵ δύο παμπακαιραῖς, τρεῖς τουζίνες πιάτα [δύο σοπιέραις] οἱ δύο φῖ⁶⁶ νες καί ἡ ἄλλη ὀρδινάρια, ἕξε ἀπλάδενες⁶⁷ δύο τακίμια τοῦ σοφᾶ⁶⁸ τό ἕνα μέ ὀκτώ μαξελαροντύματα⁶⁹ τό ἕνα μεταξωτόν μέ τά τέσσαρα δέματα⁷⁰ τῶν μαξελαρῶν, τό ἄλλο καθημερινόν.

|⁷¹ Εἰς ἀσημικόν

|⁷² ἕξε κουτάλια ἀσημένια, καί ἕξε πυρούνια· πέντε⁷³ ζάρφια, ἕνα πιατάκι τοῦ γλυκοῦ μέ ἕνα⁷⁴ κουταλάκι ὄλα ἀσημένια.

|⁷⁵ Τά τοῦ μαγεριοῦ

|⁷⁶ δύο χαρανιά, ἕνα μεγάλο καί ἕνα δεύτερον⁷⁷ ἕνα τιγάνι, μία σκάρα καί εἴ τι ἄλλο χρειά⁷⁸ ζεται ἡ μαγειρική.

|⁷⁹ Τά τοῦ κελλαριοῦ

|⁸⁰ ἕνα βουτζί, μία βαρέλα τῶν ἐλῶν, ἕνα⁸¹ ξυλοβούτζι, μία ζάρα τοῦ λαδιοῦ, δύο⁸² κουρουπια καί εἴ τι ἄλλο χρειάζεται τό κελλα⁸³ ρι τῆς

|⁸⁴ Εἰς πρᾶγμα τῆς γῆς

|⁸⁵ Τά ὀσπήτια τά μητρικά τῆς, ἀνώγεια⁸⁶ κατώγεια καθῶς εὐρίσκονται περό νά⁸⁷ καθώμεθα εἰς τό κατώγειον ἐγώ καί ἡ συμ⁸⁸ βία μου [ἐν ὄσω ζῶμεν] κελλαργιάζοντας

καί εἰς τό πλαγι⁸⁹ νόν [καί νά ἔχη νά κάμη μίαν ἑορτήν εἰς τόν ἅγιον Σπυρίδωνα τῆς μνήμης του· ἡ ἐγορία τῶν ὀσπητιῶν εἰς τήν ἁγίαν Βαρβάραν] καί μετὰ τήν ἀποβίωσίν μας ἐ⁹⁰ ελευθερά ἐδικά της, τό λουρί τό ἀμπέλι⁹¹· ὅπου εἶναι ἀπέξω ἀπό τά σπίτια μου ἐν ταυτῶ⁹² τό ὅποιον νά τό κρατῶμεν καί αὐτό ἐν ὄσω⁹³ ζοῦμεν καί μετὰ τήν ἀποβίωσίν μας ἐδι⁹⁴ κόν της, περὶ ὅταν ἤθελον ἠλικιωθοῦν⁹⁵ τά μικρά μου κορίτσια, καί ἤθελε λά⁹⁶ βω χρεῖαν διὰ ὀσπητι, νά ἔχω νά κτί⁹⁷ ζω κατά τό μέρος τό ἀπεδῶ εἰς τό⁹⁸ πλάϊ τοῦ Σπυρί χαλώντας τήν μίαν⁹⁹ μάνδραν, ἡ δέ ἄλλη μάνδρα¹⁰⁰ ἐδική της, τό κομμάτι τό μητρικόν της¹⁰¹ κείμενον εἰς τά Μεγάλα Χωράφια, τό χω¹⁰² ράφι ὅπου ἔχω κληρονομίαν ἀπό τήν¹⁰³ ἀδελφήν μου Κατίγκω, κείμενον εἰς τά¹⁰⁴ Μεγάλα Χωράφια, ἀπό τό ὅποιον νά¹⁰⁴ ἔχω νά λαμβάνω τήν τρίτην ἐντράδα¹⁰⁵ ἀνεξόδως καί ὁ δρόμος του εἶναι μέσα¹⁰⁶ ἀπό τοῦ παπᾶ Κωνσταντῆ καί νά κάμνη¹⁰⁷ μίαν ἑορτήν εἰς μνημόσυνον τῆς αὐταδελ¹⁰⁸ φης μου Κατίγκου τῶν ἁγίων ἀποστόλων¹⁰⁹ εἰς τήν Ἐλαιούσαν τοῦ Κάστρου, ἡ λειτουρ¹¹⁰ γία παράδαις εἴκοσι, τό ἀμπέλι τό μητρικόν¹¹¹ της εἰς τοῦ Κορκοσούρι καθῶς εὐρίσκεται¹¹² μέ συκαῖς μέ δεντρικά καθῶς εἶναι¹¹³ καί νά ἔχη νά κάμνη μίαν ἑορτήν¹¹⁴ τῶν Βαῖων πατροπαράδοτον εἰς τήν Ἄ¹¹⁵ γίαν Βαρβάραν, ἡ λειτουργία παράδαις¹¹⁶ πέντε, τό περιβόλι τό μητρικόν της κείμενον¹¹⁷ εἰς τήν Πηγὴν καθῶς εὐρίσκεται¹¹⁸ ταῖς συκαῖς¹¹⁸ ὅπου ἔχω εἰς τοῦ Ποθητοῦ μέ τά λουργιά τους¹¹⁹ τά ἐλαιόδενδρα τά μητρικά της κείμενα¹²⁰ εἰς τοῦ Καλογέρου καθῶς εὐρίσκονται ὁ¹²¹ λον τό κλῖσμα καί νά κάμνη μίαν¹²² ἑορτήν διὰ αὐτό πατροπαράδοτην τῆς¹²³ Κομήσεως εἰς τήν ἁγίαν Βαρβάραν¹²⁴ ἡ πληρωμὴ παράδαις εἴκοσι, καί εἰς¹²⁵ μετρητά καί ὁμολογίαις γρό¹²⁶ σια χίλια, ἦτοι 1000· ταῦτα πάντα¹²⁷ τῆς δίδομεν μέ τήν εὐχὴν μας καί¹²⁸ ὁ ἅγιος Θεός νά τοὺς ἀξιώσῃ καί εἰς τά ἄλλα, ἀμήν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

3-4. εἰς τήν παμφιλτάτην μας θυγατέραν Κιουράν Τό ἔγραφο δέν φέρει χρονολογία, οὔτε ὄνομα τοῦ συντάκτου ἢ προικιζόντων γονέων, στοιχεῖα πού προσδιορίζονται ἀπό ἄλλες πηγές. Κατ' ἀρχὴν ἡ προικιζομένη Κιουρά πρόκειται νά συζευχθεῖ «τὸ ἀρχοντόπουλον τοῦ ἁγίου οἰκονόμου Πάου σιόρ Νικολάκη», δηλαδὴ τόν ὑπὲρ τοῦ ὁποίου τό προηγούμενον ἀβαντάριο Νο 12 τῆς 5 Ὀκτωβρίου 1814. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ τελευταῖος ἔλαβε τό ἱερατικὸ σχῆμα μετὰ τήν 1 Μαΐου 1819 (βλ. *Συμμεωνίδη*, Ἱστορικά Ἀγ. Κωνσταντίνου, σελ. 42 καί 60), γεγονός πού σημαίνει ὅτι ὁ γάμος του εὐλογήθηκε πρό τῆς 1 Μαΐου 1819, ἄρα καί τό ἀβαντάριο τῆς Κιουράς πρέπει νά συντάχθηκε πρὶν ἀπὸ τόν γάμο. Ἀκόμη, εἶναι ἐξακριβωμένο ὅτι τό 1820, ὁ μητροπολίτης Σίφνου καί Μήλου Καλλίνικος Ἡλιάδης ἔδωσε ἀπὸ τήν ΚΠολη, ὅπου εὐρίσκονταν ὡς συνοδικός, τῆ συγκατάθεσή του νά προαχθεῖ στό ὄφφικιο τοῦ οἰκονόμου ὁ μόλις κατὰ τόν προηγούμενον χρόνον ἱερωθεὶς Νικόλαος, ὕστερα ἀπὸ αἴτηση τοῦ κουνιάδου του Γεωργίου Μάτζα (βλ. *Συμμεωνίδη*, ὁ.π.π., σελ. 42 καί 43, ὑποσ. 33). Συνεπῶς ἡ ἀναφερομένη στό ἀβαντάριο εἶναι ἡ Κιουρά θυγ. Πέτρου Μάτζα, ἀδελφὴ τοῦ πρώτου γνωστοῦ κοτζάμπαση Σίφνου Γεωργίου Μάτζα [Βασ. Βλ. *Σφυρόερα*, Ἐγγραφα τῆς Νήσου Σίφνου (1785-1820) ἐκ τῆς συλλογῆς Γεωργίου Σ. Μαριδάκη, «Ἐπετηρίς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου» τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 17 (1967), σελ. 41-43 καί σέ ἀνάτυπο].

14. ἓνα θρονί = μία πολυθρόνα.

15-16. ἓναν σοφάν = ἀνάκλιτρο, δύο κασέλαις βενέτικαῖς κάρικαῖς = ἀπὸ ξύλο καρυδιᾶς

17. ἔξε καθρέπταις, ὁ ἓνας δαλμπράτζο = ἀπὸ ἰταλ. braccio = ὁ βραχίων, ἐδῶ καθρέπτης τοῦ χεριοῦ.

20. κρουστάλια διὰ στολίδι τοῦ ὀσπητιῶν· ἰταλ. cristallo = τό κρύσταλλο· διάφορα ἀντικείμενα ἀπὸ κρύσταλλο πού στολίζουν τό σπίτι.

23. ἔξ μαζελάρια μέ τίς μαναῖστες; μέ τίς δέστρες ἢ τά κορδόνια τους;

28. γεροκούρτουνα μέ τά τουρναλέτα τους· ἰταλ. tornaletto = ξύλινος γῦρος κρεβατιοῦ.

29. δύο οὐρανοί = λεπτά ὑφάσματα πού ἐκάλυπταν τίς ὀροφές κρεβατιῶν.

38. μία φορεσκιὰ σβίλια = ἀπὸ ὑφασμα μεταξωτό

38. δύο χαράδαις = τμήματα ἐνδυμασίας.

40. *Ξ σοκάρδια* = γιλέκα.
 41. *γαρνίδο* = γαρνιρισμένο.
 43. *στομαχικοί* = έπιστήθια.
 47. *μέ σύρμα* = χρυσοϋφαντο.
 49. *τζεβρές*, τουρκ. μανδήλι χρυσοκέντητο.
 50. *Ένα μυρμήρι* = είδος περιδέριου (καί μυρμίδι).
 51. *καθενέτα*, ιταλ. catena = έδω άλυσιδίτσα
 52. *μέ Έναν σταυρόν μασουράτο* = κούφιον.
 52. *Ένα ζευγάρι μανίνια*, βεν. manin = βραχιόλι
 55. *μέ κόρφι πετάγια* = είδος μενταγιόν.
 63. *παμπακαιρίτικα* = βαμβάκινα.
 76. *δύο χαρασιά* = χάλκινα καζάνια.
 88. *κελλαργιάζοντας* = χρησιμοποιώ για κελλάρι.
 101. *εις τά Μεγάλα Χωράφια*, τπν. άγνωστο σήμερα
 104-105. *Τήν τρίτην έντράδα άνεξόδως* = Τό 1/3 τής παραγωγής χωρίς καταβολή έξόδων.
 111. *εις τοῦ Κορκοσουρί*, τπν., σήμερα Κουρκουσουδί, τοποθεσία επί τής όδοῦ Ἀπολλωνίας -Κ. Πεταλιού.
 117. *εις τήν Πηγήν*, τπν. σέ διάφορα σημεία τοῦ νησιού.
 118. *εις τοῦ Ποθητοῦ*, τπν. στά Ν.
 120. *εις τοῦ Καλογέρου*, τπν., στά ΝΑ., σήμερα Καλοέρου.

14

Γενικά Ἄρχεϊα τοῦ Κράτους.

2 Ἰανουαρίου 1819

Κ. 47, Δ', φ. Β', άριθ. 6.

Μονόφυλλο διαστάσεων 0,41x0,29 καθῶς καί δύο άκόμη μονόφυλλα διαστάσεων 0,29x0,15, σέ καλή κατάσταση. Τό κείμενο, διά χειρός τοῦ προικίζοντος Ἀλεξάνδρου Καμπάνη, είναι γραμμένο στήν πρόσθια ὄψη τοῦ μεγάλου μονόφυλλου στά δεξιά κατά πλάτος 0,14 καί τελειώνει στό Ένα μικρό μονόφυλλο, στήν μία ὄψη του. Τό άλλο μονόφυλλο, άποτελεϊ σύντομο πωλητήριο τοῦ 1821 Νοεμβρίου 17.

Περίληψη: ὁ Ἀλέξανδρος Καμπάνης γράφει ιδιοχείρως τό άβαντάριο τής θυγατέρας του Μαργαρίτας, τήν ὁποία προικίζει μέ διάφορα κινητά καί άκίνητα πράγματα.

1819 Ἰανουαρίου 2. Σίφνος

Εἰς ὦρα καλήν, άμήν

Ἄβαντάριο τής κόρης μου Μαργαρίτας εἰς ὅσο πράγμα⁴ τής πουργίζω μέ τήν εὐχή μου.

⁵ ἐν πρώτοις τό ὄσπητι καθῶς εὐρίσκεται, μέ ὅλα του τά κόμοδα⁶ καί ἡ άνορία τῶν αὐτῶν ὄσπητιῶν εἰς τόν Ἅγιον Κωνσταντῖνο⁷ καί νά κάνη μία λειτουργ(ι)ά εἰς τήν αὐτήν ἐκκλησίαν τόν χρόνον⁸ τήν ἡμέρα τοῦ Προφήτου Ἡλία καί νά δίνη πληρωμή παράδαις 10.

⁹ Τά εἶδη τοῦ αὐτοῦ ὄσπητιου. τέσσερις άγίαις εἰκόνες¹⁰ 6 καθρέπτες, 4 μεγάλλοι καί δύο μικροί¹¹ 13 κάδρα, ὀχτώ μεγάλα καί πέντε μικρά¹² 15 καρέγγλες καί Ένα θρονί¹³ 5 κασέλες, οἱ τρεῖς μεγάλες καί οἱ δύο μικρές¹⁴ 1 σοφά μέ τρία τακίμια διάφορα¹⁵ 1 σκρίν(ι)ο, 4 ματαράτζα, 4 παπλώματα¹⁶ 20 μαξελάρια ὅλλα μέ διάφορα ντύ-

ματα¹⁷ 12 ζευγάρια σεντόνια διάφορα και πέντε άλαξαίς γεροκούρτουνα¹⁸ και έξε πεντόν(ια)¹⁹ και τά ρουχα της φορεσᾶς της δσα της εύρίσκονται²⁰ 4 καντηλέρια πρόνκινα και ένα θυμιατό και αυτό πρόνκινο²¹ 4 τουζίνες πιάτα φίνα έξω δσα καθημερινά κολαντρίζουν²² 50 άπλάδενες μεγάλλες μέ της σουάνγγας²³ 1 βακέλι πρόνκινο της σουάντζας. 12 πουκάλ(ια) διάφορα²⁴ και δσα άλλα γ(ι)αλικά διάφορα εύρίσκονται μέσα εις τό σπῆτι,²⁵ 2 τραπέζα, ένα στρογγυλό και ένα τετράγωνο.

²⁶ Είδη του μαγεργιού

²⁷ 3 τενκερέδες, ένας μεγάλος και δύο μικροί. 6 σαχάν(ια)²⁸ διάφορα και ένα λεκέρι και ήμπρίτζα του καφέ και μία²⁹ τζαρόλα, ένα γουδι πρόνκινο και δύο τιγάν(ια).

³⁰ Είδη του μαγατζού.

³¹ 1 βουτζί του κρασού και δώδεκα ξυλοβούτζα μικρά μεγάλα³² 1 πηρπινίτζα τών έλ(ι)ών τρία κουρούπια του κρασού και μία τζάρα³³ και δσα άλλα είναι μέσα εις τό μαγαζέ.

³⁴ Εις μάλαγμα

³⁵ 3 λαιμοί ποντόν(ια) διάφορα, ένα γεργαντέλι και ένα κορδόνι³⁶ μέ δύο σταυρούς. 1 μονοκούκι, 1 κολαίνα.³⁷ και έξι δακτυλίδια διάφορα δύο ζευγάρια σκολαρίτζα³⁸ και τρία κόρφγια μεγάλα τών ποτον(ι)ών.³⁹ 5 κεφαλοσιᾶς χρυσαίς, 6 κουτάλ(ια), 6 περουν(ια), άσημένια⁴⁰ 3 κουτάλ(ια) του γλυκού και μία τουζίνα μαχεροπίρουνα έγκλέζικα⁴¹ 3 τουζίνες πεκέτες, 6 τραπεζομάντιλα και δέκα⁴² πεσκίργια διάφορα και δσα άλλα χρειάζεται μία νοι⁴³ κοτζουρά.

⁴⁴ Εις πράγμα της γῆς

⁴⁵ τά δύο χωράφια άπάνω εις τ' Άφεντικό μέ τίς συκές τους καθῶς⁴⁶ εύρίσκονται όμοίως και τό άμπέλι εις τόν ίδιο τόπο μέ ταίς συκαίς⁴⁷ και εις τόν Παλαιόν Κῆπο από τό όσπήτι και άπάνω δλλα τά λουργιά⁴⁸ και άμπέλια και συκαίς και δσα δένδρη εύρίσκονται μέσα δλλα έδικά της⁴⁹ και εις μετρητά γρόσια χίλια ἦτοι γρόσια 1000. έτι ει μέν εύχα⁵⁰ ριστουονται διά νά κάθωμαι μαζί τους νά έχω νά τούς δίνω από τά⁵¹ άσπρα όπου πέρνω από τόν υίο μου τόν Ζανῆ κάθε χρόνο⁵² διακόσια πενήντα γρόσια ἦτοι γρόσια 250: αυτά όμως έχουν νά⁵³ τά τραβούν ένόσο ζῶ και μέ τόν θανάτόν μου νά μήν πέρνουν⁵⁴ πλέον από αυτά τίποτα⁵⁵ και νά κάμουν μία έορτή διά αυτά τά χωράφια εις τόν άγιον⁵⁶ Παντελεήμονα εις τά 'Αζάμπελα εις τήν έκκλησία του ποτέ πρω⁵⁷ τοπαᾶ και νά δίδει πληρωμή παράδες πέντε.⁵⁸ ταῦτα πάντα και τήν εύχῆν μου νά δώση ό Θεός.⁵⁹ 'Αλέξανδρος Καμπάνης βεβαιώνω τά άνωθεν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

18. και έξε πεντόν(ια), ιταλ. pedana = καλύμματα ποδιών.

21. δσα καθημερινά κολαντρίζουν = καθημερινης χρήσεως.

22. της σουάνγγας ή σουάτζας, έννοείται ή θέση ή ράφι έπάνω από τήν πόρτα (στό έσωτερικό του σπιτιού) όπου τοποθετούν διάφορα διακοσμησητικά, ως επί τό πλείστον, άντικείμενα.

23. τενκερέδες, οί τετζερέδες, χῦτρες. σαχάνια = ;

28. λεκέρι, τουρκ. λέξη lenger = μεγάλη χάλκινη λεκάνη. και ήμπρίτζα του καφέ = μπρίκια του καφέ.

29. μία τζαρόλα = κατσαρόλα;

30. είδη του μαγατζού, είδη της άποθήκης.

34. γεργαντέλι, περιδέριο.

36. μονοκούκι = ;

41. 3 τουζίνες πεκέτες, τρεις δωδεκάδες πετσέτες.

43. νοικοτζουρά = νοικοκυρά.

59. 'Αλέξανδρος Καμπάνης, γνωστό στίς πηγές πρόσωπο από 1783-1846, όπως και τά άρρενα τέκνα του, μέ ιδιαίτερη συμμετοχή στην Έπανάσταση του '21.

Μονόφυλλο διαστάσεων 0,38x0,29 σέ ἀρίστη κατάσταση διπλωμένο στά δύο κάθετα. Τό κείμενο γραμμένο στήν πρόσθια ὄψη καί δεξιά κατά πλάτος 0,14 καί στήν ὀπίσθια ἀριστερά καί ὁμοιο πλάτος. Γραφή καλή διά χειρός Ἀλεξάνδρου Καμπάνη. Πρωτότυπο, ἐπανάληψη τοῦ Νο 14 μέ κάποιες διορθώσεις στά προικιζόμενα.

Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν

Ἄβαντάριο τῆς θυγατρὸς μου Μαργαρίτας εἰς ὦρα καλή μέ τοῦ³ παντοδυνάμου Θεοῦ τήν εὐχή καί μέ τήν εὐχή τῆς μητρὸς της καί ἐμένα⁴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀμήν. Εἰς ὅσα τῆς δίδω μέ τήν εὐχήν μου.

⁵ ἐν πρώτοις τό ὀσπήτιον καθῶς εὐρίσκεται

⁶ 4 ἀγίες εἰκόνες πρὸς βοήθειάν τους· ὀχτώ κάδρα μεγάλα⁷ καί δύο μικρά· 4 κατρέπτες μεγάλλοι καί δύο μικροί.

⁸ 2 σοφάδες μέ τά τακίμ(ι)αν τους. 1 καί ἓνα θρονί⁹ 15 καλέρες. 3 κασέλες μεγάλες καί δύο μικρές¹⁰ 2 τραπέζα, τό ἓνα στρογγυλό καί τό ἄλλο τετράγωνο¹¹ 4 καντηλέρια μπόρκινα καί ἓνα βακέλι πρόνκινο¹² 1 θυμιατό πρόνκινο· δέκα ποκάλια δύο χρυσά καί τά¹³ ἕτερα διάφορα, ὁμοίως καί ὅσα ἄλλα γυαλικά τῆς σουγάντζας¹⁴ 4 τουζίνες πιάτα φίνα καί διάφορες ἀπλάδενες ἐβδομήντα¹⁵ 4 ματαράτζα. 15 μαξελάρια μέ μαξελαροντύματα μεταξωτά¹⁶ καί διάφορα. 6 ζευγάρια σεντόν(ι)α μεταξωτά καί διάφορα¹⁷ 8 ἕτερα ζευγάρια σεντόν(ι)α καθημερινά.¹⁸ 10 κουρτοῦνες, πέντε τῆς κασέλας καί οἱ ἄλλες καθημερινές¹⁹ 4 παπλώματα, ἓνα μεταξωτό καί τά ἕτερα σμυρνέκα²⁰ 10 νηφτικαῖς. 4 τουζίνες πετζέτες. 6 ταβλομάντιλα²¹ 6 φορεσιές ρούχα. δύο γοῦνες, μία σιβίλα καί τρεῖς χαρέδες²² 2 σοκάρδια καί 6 κεφαλοσές χρυσές καί διάφορες.

²³ Εἰς μάλαγμα

²⁴ 1 κορδόνι μαλαματένιο μέ σταυρό καί μαργαριτάρια ἀπό κάτω²⁵ 3 λαιμοὶ μποτόνια ἓνα μηλέκα μασουράτα μέ σταυρό ἀπό κάτω²⁶ καί ὁ ἄλλος χοντρά μέ κόρφι καί ὁ ἄλλος ψιλά.

²⁷ 10 κλωσταῖς μαργαριτάρι μονοκούκι μέ εἰκοσιοχτώ μποτόνια μηλέκα²⁸ καί μέ ἓνα κόλφι ἀπό κάτω· καί μία κολαῖνα μαργαριταρένια²⁹ μέ τό κόλφι· 1 γαργατέλι μαλαματένιο μέ μαργαριτάρι.³⁰ 2 ζευγάρια σκολαρίτζα· 6 δαχτυλίδια διάφορα³¹ 6 κουτάλια ἀσημένια καί ἕξε περούνια, 12 μαχέρια ἐγκλέ³² ζικα φίνα καί δώδεκα περούνια· 6 φλετζάνια φίνα μέ τά³³ ζάρφια τους καί ἓνα κουταλάκι ἀσημένιο τοῦ γλυκοῦ.

³⁴ τά τῆς κουζίνας

³⁵ 3 καζάνια, μία κασαρόλα, δύο τιγάνια καί δύο σοῦβλες 1 σκάρα³⁶ 3 λενκέρια καί δύο σαχάνα· ἓνα μουρτάρι πρόκκινο

³⁷ τά τοῦ μαγατζοῦ

³⁸ 1 βουκί τοῦ κρασοῦ καί δεκατρία ξυλοβάρελα μικρά μεγάλα³⁹ καί μία πηρπινίτζα καί τέσσερα⁴⁰ κουρούπγια τοῦ κρασοῦ.

⁴⁰ Εἰς πρᾶγμα τῆς γῆς

⁴¹ τά δύο χωράφια εἰς τοῦ Ἀφεντικοῦ σμιχτά ἓνα μέ τό ἄλλο μέ συκιές⁴² ἓνα ἀμπέλι εἰς τόν ἴδιο τόπον μέ συκιές⁴³ τό πρᾶγμα εἰς τόν Παλιό Κῆπο ἀπό τό σπιτάκι καί ἀπάνω χω⁴⁴ ράφια μέ δένδρη ρίζες εἰκοσι· ὁμοίως καί τά ἀμπέλια μέ συκιές⁴⁵ καθῶς εὐρίσκονται ἄλλα ἐδικά της.⁴⁶ καί νά κἀνη μία ἐορτή τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος εἰς

τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ⁴⁷ εἰς τὰ Ξάμπελα τοῦ ποτέ πρωτοπαπᾶ⁴⁸ αὐτὰ ὅλλα ὅσα τῆς δίδω μέ τὴν εὐχὴ μου νὰ τὰ χαίρεται, περὸ καὶ νὰ⁴⁹ κάθωμαι καὶ ἐγὼ μαζί τους ἕως νὰ μέ καλέσῃ ὁ κύριος καὶ διὰ τὸ ἐξοδόν⁵⁰ τῆς θροφῆς μου νὰ λαμβάνῃ ἐν ὅσο ζῶ τὸ μερίδιο ὅπου πέρνω ἀπὸ⁵¹ τὸν υἱὸ μου τὸ Ζανῆ διὰ τὸ πρᾶγμα ὅπου τοῦ ἐπούρησα εἰς τὴν Πάρο⁵² καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου ὅτι ἤθελε μοῦ εὐρεθεῖ νὰ εἶναι ἐδικό της⁵³ χωρὶς νὰ τὴν ἐνοχλήσῃ κανένα ἄλλο παιδί⁵⁴ ταῦτα ὅλλα πού τῆς δίδω νὰ τὰ χαίρεται μέ τὴν εὐχὴν μου⁵⁵ καὶ διὰ τὸ ἀληθές τὸ βεβαιώνω μέ τὴν ὑπογραφὴν μου⁵⁶ καὶ ἡ ἀνορία τοῦ ὀσπητίου νὰ⁵⁷ εἶναι εἰς τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον. 1820 Ἰουναρίου 11 Σίφνος

⁵⁸ Ἀλέξανδρος Καμπάνης βεβαιώνω τὰ ἄνωθεν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

– Πρόκειται για ἐπανάληψη τοῦ προηγουμένου ἀβανταρίου χωρὶς σημαντικές ἀλλαγές στὰ προικιζόμενα εἶδη σέ ἐπιπλα, χρυσαφικά, ἀκίνητα κλπ. Ἡ μόνη διαφορά καί, προφανῶς, ὁ λόγος πού ἀνάγκασε τὸν Ἀλέξανδρο Καμπάνη νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ προικῶ ἐγγράφο, εἶναι τὰ διαλαμβανόμενα στὶς §§ 49-52, σύμφωνα μέ τὰ ὁποῖα ἐξέφραζε τὴν ἐπιθυμία νὰ διαμένει μέ τὴν προικιζομένη καὶ μέλλουσα νὰ νυμφευθεῖ θυγατέρα του Μαργαρίτα, ἐναντι καταβολῆς 250 γροσίων ἀπὸ τὸ (ἄγνωστο ποίου ὕψους) ποσὸ χρημάτων πού ἐλάμβανε ἐτησίως ἀπὸ τὸν γιό του Ζανῆ. Φαίνεται ὅτι τὸ ποσόν αὐτὸ ἦταν σημαντικό καὶ ἡ θυγατέρα καὶ ὁ μέλλων σύζυγός της τὸ ἤθελαν ὀλόκληρο ἀφοῦ θὰ διέμενε μαζί τους καὶ θὰ εἶχαν τὴ φροντίδα του. Ἐτσι ὁ Καμπάνης, ὕστερα ἀπὸ πιέσεις ἐνός χρόνου, ἀναγκάσθηκε τελικὰ νὰ ὑποκύψει καὶ νὰ δεχθεῖ τὴν ἱκανοποίηση τῆς ἀπαιτήσεώς τους, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας θὰ καθυστεροῦσε καὶ ὁ γάμος. Στὶς §§ 48-52 τοῦ παρόντος, νέου, ἀβανταρίου ἐσημείωσε «νὰ κάθωμαι καὶ ἐγὼ μαζί τους ἕως νὰ μέ καλέσῃ ὁ κύριος καὶ διὰ τὸ ἐξοδὸν τῆς θροφῆς μου νὰ λαμβάνῃ ἐν ὅσο ζῶ τὸ μερίδιο ὅπου πέρνω ἀπὸ τὸν υἱὸ μου τὸ Ζανῆ διὰ τὸ πρᾶγμα ὅπου τοῦ ἐπούρησα εἰς τὴν Πάρο», ἀλλὰ «καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου ὅτι ἤθελέ μοι εὐρεθεῖ νὰ εἶναι ἐδικό της», προσθέτοντας καὶ τὴν τελευταία αὐτὴ προσφορά του, πού δὲν περιλαμβάνονταν στὸ προηγουμένο ἀβαντάριο. Ἐπί πλέον μαθαίνουμε ὅτι στὰ προικῶα τοῦ γιοῦ τοῦ Ζανῆ ἦταν καὶ ἀκίνητο («πρᾶγμα») στὴν Πάρο, προφανῶς μεγάλης ἐκτάσεως καὶ ἀξίας μέ ἀξιόλογη χρηματικὴ ἀπόδοση.

9. 15 καλέρες, προφανῶς καρέκλες.

18. 10 κουρτοῦνες, πέντε τῆς κασέλας, ἐννοεῖ ὄχι καθημερινές.

20. 10 νηφτικαῖς = πετσέτες προσώπου

27. 10 κλωσταῖς μαργαριτάρι μονοκούκι = περιδέραια μέ μαργαριτάρια.

30. 2 ζευγάρια σκολαρίτζα = σκολαρίκια.

36. ἓνα μουρτάρι πρόκκινο = γουδί μπρούτζινο.

38. βουκί = βουτζί = βαρέλι.

46-48. καὶ νὰ κάνῃ μία ἐορτὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ Ξάμπελα τοῦ ποτέ πρωτοπαπᾶ..... Ὁ ὅρος τελέσεως τῆς ἐορτῆς περιέχεται καὶ στὸ προηγουμένο ἀβαντάριο (§§ 55-57), ἐδῶ ὁμως ἀποδίδεται σαφέστερα ἡ ὀνομασία τῆς ἐκκλησίας: πρόκειται γιὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ Ἁγίου Παντελεήμονος τῶν Ἐξαμπέλων (βλ. καὶ § 9 τῶν σημειώσεων τοῦ ἐγγράφου 12) στὴν ὁποία θὰ ἐτελεῖτο ἡ ἐορτὴ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Παναγύρεως τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Ἡ ἐκκλησία αὐτὴ ἦταν ἰδιοκτησία τοῦ ποτέ πρωτοπαπᾶ, ἄγνωστο ποίου ἐκ τῶν πρωτοπαπάδων Σίφνου.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΚΗ ΡΟΖΑ

Ὁ μεγαλέμπορος Σίφνου Βασίλειος Λογοθέτης (ὁ ἰδρυτὴς τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Βρυσιανῆς) ὅπως καὶ ἄλλοι ἔμποροι τῶν Κυκλάδων, διατηροῦσαν ἢ ἐπεδίωκαν νὰ ἔχουν καλὲς σχέσεις μὲ τὸ Βατικανὸ γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων τους στὴ Δύση. Ὅταν κατὰ τὰ μέσα Ἰουνίου 1659 ἀπεβίωσε, σὲ μεγάλη ἡλικία, ὁ Λογοθέτης, τὸν διαδέχτηκε στὸν ἐμπορικὸ Οἶκο τοῦ ὁ Πετράκης Ρόζας, σύζυγος τῆς ἐγγονῆς του Μαρίας, θυγατέρας τῆς Μοσχοῦς Β. Λογοθέτη καὶ τοῦ ἐκ Μήλου, Νικολοῦ Μιχ. Κοτάκη. Ὁ Πετράκης Ρόζας ἦταν ἀπὸ τὴ Χίο ὅπου ὁ Λογοθέτης εἶχε μεγάλες ἐμπορικὲς συνεργασίες μὲ τὸν ἐκεῖ Οἶκο Μογοπὶ καὶ ὅπου φαίνεται ὅτι ἐγνώρισε τὸν Πετράκη καὶ ἐδιάλεξε γιὰ σύζυγο τῆς ἐγγονῆς του καὶ διάδοχο στὶς ἐπιχειρήσεις¹. Ὅταν λοιπὸν ἀπεβίωσε ὁ Λογοθέτης, τὸν διαδέχτηκε ἀμέσως ὁ Ρόζας, ὁ ὁποῖος ἐσπευσε νὰ γνωστοποιήσει καὶ στὸ Βατικανὸ τὴ νέα ιδιότητά του καὶ νὰ δηλώσει ὅτι, ὡς πρόξενος στὸ νησί τριῶν μεγάλων Δυνάμεων, ἀνελάμβανε καὶ τὴν προστασία τοῦ καθολικισμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἀκριβῶς τότε ὁ καθολικὸς ἐφημέριος τῆς Σίφνου εἶχε προαχθεῖ σὲ ἀρχιεπίσκοπο Παροναξίας² καὶ ἡ θέση ἔμεινε κενή, ἔκανε τὴν πρόταση καὶ ζητοῦσε νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ προσλάβει αὐτὸς νέον ἐφημέριο, τοῦ ὁποῖου θὰ ἀνελάμβανε τὰ ἐξοδα συντηρήσεως ὁ ἴδιος. Ὁ νέος κληρικὸς θὰ ἦταν ἄνθρωπος τῆς ἐμπιστοσύνης του, ἱκανὸς καὶ διδάσκαλος «γιὰ τὰ παιδιὰ».

Τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς (πού εὑρίσκεται στὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας, SOCG.276, φ. 316^{RV}), ἔχει ὡς ἐξῆς:

Σεβασμιώτατοι

Ἐπὶ πολλὰ χρόνια ὁ μακαρίας μνήμης κ. Βασίλειος Λογοθέτης, πάππος μου, ὑπηρετήσε πάντοτε μὲ εὐπείθεια καὶ ἱκανότητα τὴν Ἁγία Προπαγάνδα καὶ τοὺς ἱεραποστόλους τῆς σ'αὐτὰ τὰ μέρη τοῦ Ἀρχιελάγου, ἂν καὶ κατὰ τὸ δόγμα ὀρθόδοξος, ὅμως σὲ μεγάλη ἐκτίμηση ἀπὸ τοὺς σεβασμ. καρδινάλιους Barberini καὶ Carropi. Τώρα μὲ τὸ νὰ διαδεχθῶ στὴ διακυβέρνηση τοῦ τόπου τὸν ἀείμνηστο αὐτὸν πάππο μου, ἔρχομαι μὲ ὄλο τὸ σεβασμὸ νὰ προσφέρω στὶς σεβασμιότητές σας τὶς ὑπηρεσίες μου, ὄντας ἄλλωστε καθολικὸς στὸ δόγμα καὶ πρόξενος τῆς Γαλλίας; τῆς Γαληνοτάτης Βενετικῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Ὅθεν, μὲ τὸ νὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος ἐκ τῶν προξενικῶν διπλωμάτων μου νὰ μεριμνῶ μὲ κάθε τρόπο γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ κληρικῶν, δέν παρέλειψα νὰ ἐναντιωθῶ στοὺς Ἑλλήνες πού ἐπεδίωκαν νὰ καταπατήσουν κτήματα (τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας) γιὰ νὰ ἀνοικοδομήσουν μία ἐκκλησία τῆς Παναγίας Παρθένου καὶ νὰ ἀνακατασκευάσουν ἐκ θεμελίων μίαν ἄλλη τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ³, ἐτοιμόρροπη, πού ἀνήκει στὸ δόγμα μας πρὸς δόξαν κυρίου καὶ δικῆ μας ἐξυπηρέτηση.

Ἐπειδὴ πληροφορήθηκα ὅτι ὁ βικάριος μας ἀνεδείχθη σὲ ἀρχιεπίσκοπο Ναξίας μὲ παπικὸ διάταγμα πού δέν τοῦ παρέχει ἐξουσία νὰ ἀναδεικνύει ἐπισκόπους στὶς χηρεύουσες θέσεις τοῦ Ἀρχιελάγου, ἐθεώρησα καλὸ νὰ παρακαλέσω τὶς σεβα-

σμιότητές σας νά μέ έξουσιοδοτήσουν νά τοποθετήσω έναν κληρικό ικανό και τής έμπιστοσύνης μας και διδάσκαλο γιά τά παιδιά μας στήν έδω έκκλησία τής Σίφνου και έγώ προσφέρομαι νά συντηρώ τήν έκκλησία μέ τά κτήματά της και τόν ιερέα μέ κάθε έπιθυμητή άκρίβεια τής ιερᾶς θρησκείας και χωρίς κανένα άντάλλαγμα από τήν Έκκλησία. Άπό τό δόγμα μας δέν εύρίσκονται έδω παρά δύο μόνο σπίτια, τό δικό μου και ένα άλλο· γι' αυτό θεωρώ βέβαιο ότι οι σεβασμιότητές σας θά ίκανοποιη-
σουν τό αίτημά μας και έμεϊς θά ήμαστε ύποχρεωμένοι στό διηνεκές.

Τέλος, μέ ταπεινότητα και εύλάβεια κατασπάζομαι τίς έσθήτες σας.
Σίφνος, 25 Ίουνίου 1659 (παλαιό)

Τῶν σεβασμιότητων σας
ταπεινός δοϋλος
Πέτρος Ρόζας, πρόξενος

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γιά τά οικογενειακά Λογοθέτη-Ρόζα βλ. λεπτομέρειες στοϋ Σ.Μ. Συμεωνίδη, 'Ο Νικόλος Κοτάκης γαμβρός τοϋ μεγαλέμπορου Σίφνου Βασίλη Λογοθέτη, έφημ. «Μήλος», Δεκ. 1985 και Σ.Μ. Συμεωνίδη, Παρθένιος Χαιρέτης, στό περιοδ. «Τεύχη τοϋ Ε.Λ.Ι.Α.», τόμος δεύτερος (1989), σελ. 81 έπ. και σέ άνάπτυπο.

2. Πρόκειται γιά τόν Βαρθολομαίο Πόλλα, βικάριο Σίφνου από 1651-1659 και διδάσκαλο τοϋ νησιοϋ [βλ. λεπτομέρειες στοϋ Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ίστορία τής Σίφνου από τήν προϊστορική έποχή μέχρι τόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, Άθήναι 1990, σελ. 210 κ.ά.]

3. Γιά τήν έπισκευή τής έκκλησίας αυτῆς ο κουρσάρος Lucas Bronza κατέλιπε διά διαθήκης έναν σκλάβο γιά νά πωληθεϊ και συγκεντρωθεϊ τό απαιτούμενο ποσόν (βλ. σ' αυτό τό τεϋχος, σελ. 113 ύποσ. 3), έπειδή οι καθολικοί έφημέριοι δέν διέθεταν τά οικονομικά μέσα. Οι όρθόδο-
ξοι όμως κάτοικοι έπεδίωκαν νά τήν καταλάβουν και «νά ανακατασκευάσουν μία εκ-
κλησία τής Παναγίας Παρθένου». Η πληροφορία φανερώνει τίς από μακροϋ προσπάθειες τών Έλλήνων νά αποδυναμώνουν τόν καθολικισμό στό νησί τους, πράγμα πού είχαν επιτύχει σέ με-
γάλο βαθμό αφού, όπως γράφει ο Ρόζας, μόλις δύο οικογένειες καθολικοϋ δόγματος είχαν απο-
μείνει τό 1659 (έκτός από τούς διερχόμενους έμπόρους και κουρσάρους). Ό τελευταίος, αν και
οικονομικά ισχυρός, δέν έπεσκεύασε τήν εκκλησία γιατί έγνώριζε πολύ καλά ότι δέν είχε νά
προσθέσει τίποτα στόν καθολικισμό και ως έγραφε στό Βατικανό, γιά λόγους πολιτικής σκοπι-
μότητος, ότι ήταν προστάτης του.

ΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ ΣΚΛΑΒΟΥ

Στά γνωστά έγγραφα αγοραπωλησιῶν ἢ ἄλλων ἐκμεταλλεύσεων σκλάβων προστίθεται καί ἡ κατωτέρω πολύ ἐνδιαφέρουσα ἀνέκδοτη νοταριακή πράξη τοῦ πρωτονοταρίου Σίφνου διάκου Σερμαρτῆ, ἔτους 1667, Μαΐου 8¹. Ἀντισυμβαλλόμενοι ἐμφανίζονται ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου Ἀθανάσιος Μαρμαρᾶς² καί «ὁ ἐκλαμπρος σινιὸρ καπητάν Ζουάνες Μπρόντζα». Ἀντικείμενο τῆς, διὰ τοῦ ἐγγράφου, συμφωνίας «ἓνας σκλάβος Τοῦρκος, τό ὄνομά του Τζαλουμάν Τζελεπῆ», ἰδιοκτησίας τοῦ Μπρόντζα, ἀγνώστου μέχρι σήμερα ἀπό ἄλλες πηγές κουρσάρου³. Τόσο ὁ χαρακτηρισμός τοῦ σκλάβου ὡς «τζελεπῆ», πού ἀποδίδονταν σέ σημαίνοντα πρόσωπα, ὅσο καί τό ποσόν τῆς συναλλαγῆς, πού οἱ συμβαλλόμενοι ἀπέβλεπαν νά εἶναι τουλάχιστον 2.000 ρεάλια, φανερώνουν ὅτι ὁ σκλάβος πρέπει νά ἦταν σπουδαία προσωπικότητα.

Μέ τό ἐγγραφο συμφωνοῦνται τά ἀκόλουθα: α) Ὁ Μπρόντζα, πού εἶχε σκλαβώσει τόν Τοῦρκο, τόν παραδίδει στά χέρια τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθανασίου ἀντί 2.000 ρεαλίων, ὅση δηλαδή ἦταν ἡ ὑπολογισθεῖσα ἀξία τοῦ σκλάβου. Ἐναντι τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ ὁ Ἀθανάσιος καταβάλλει ἀμέσως στόν ἀντισυμβαλλόμενο 1.000 ρεάλια, β) Κατά τίς διαπραγματεύσεις γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ σκλάβου, τίς ὁποῖες θά ἀνελάμβανε ὁ ἀρχιεπίσκοπος, θά ἐπεχειρεῖτο νά εἰσπραχθοῦν ὡς λύτρα περισσότερα ἀπό 2.000 ρεάλια, ὅποτε τό ἐπί πλέον αὐτῶν ποσόν, θεωρούμενο ὡς καθαρό κέρδος, θά διενέμετο ἐξ ἴσου στά δύο μέρη, ἀπό δέ τίς 2.000 τῆς συμπεφωνημένης ἀξίας θά ἐλάμβανε ἕκαστος ἀπό 1.000 ρεάλια, ὥστε ὁ Μπρόντζας μέ αὐτά καί τά 1.000 πού τοῦ ἔδωσε ὁ ἀρχιεπίσκοπος θά εἰσέπραττε 2.000 πού εἶχε ὑπολογίσει ὅτι θά τοῦ ἀπέφερε ὁ σκλάβος, ὁ δέ δεύτερος ἐπίσης 1.000 τά ὁποῖα θά ἐπέστρεφαν στό ταμεῖο του. γ) Ἄν κατά τίς διαπραγματεύσεις, κατά τίς ὁποῖες ὁ ἀρχιεπίσκοπος θά ἰσχυρίζονταν ὅτι εἶχε πληρώσει στόν Μπρόντζα 2.000 ρεάλια ἢ καί περισσότερα, γίνονταν δυνατόν νά εἰσπραχθεῖ καί τόκος ἐπί τοῦ ἀνωτέρου ποσοῦ, αὐτός θά κατενέμετο ἐξ ἴσου μεταξύ τῶν συμβαλλομένων, ὁμως θά ἀφαιροῦντο τελικά «ὄσαις ἐξοδαις ἤθελεν γενῆ εἰς τόν ἄνωθεν σκλάβον», ἀπό διατροφή, ἐνδυση-ὑπόδηση κλπ., ἐφ' ὅσον χρονικό διάστημα καθυστεροῦσε ἡ ἀπελευθέρωσή του. Ἀκόμη ὁ ἀρχιεπίσκοπος θά ἐλάμβανε, μόνος αὐτός, 200 γρόσια ὡς τόκον, προφανῶς τῶν 1.000 ρεαλίων πού εἶχε προπληρώσει στόν καπετάν Μπρόντζα, ὅπως εἶχαν συμφωνήσει προφορικά (καί ἐπιδέξια περιλαμβάνονταν πλέον καί στό γραπτό κείμενο). δ) Τέλος, ἂν ἀπό τήν «ἐπιχείρηση» προέκυπτε ζημία, αὐτή θά ἐπεβάρυνε καί τά δύο μέρη, ἂν δέ ἀπεβίωνε ὁ σκλάβος, κάθε ἓνας θά ἔχανε τό μερίδιό του. Τῆ φροντίδα διαφυλάξεώς του θά εἶχε ὁ ἀρχιεπίσκοπος γιά νά μή δραπετεύσει ἢ ἀπελευθερωθεῖ ἀπό Τοῦρκους· ἀντίθετα, σέ περίπτωση κινδύνου ἀπωλείας του ἀπό Φράγκους, ἡ εὐθύνη θά ἀνῆκε στόν Μπρόντζα⁴.

Τό κείμενο τοῦ ἐγγράφου:

Εἰς τὰς 8 τοῦ Μαΐου 1667 εἰς τὸ νησί τῆς Σίφνου

Τὴν σήμερον ὁ ἐκλαμπρος σινιὸρ Καπητάν Ζουάνες μπρόντζας δίδει καὶ κονσενιάρει τοῦ³ πανιερωτάτου, ἀρχιεπισκόπου σίφνου κύρ ἄθανασίου ἓνα σκλάβο τοῦρκον τὸ ὄνομά του⁴ Τζαλουμάν Τζελεπῆ, διὰ ριάλια δύο χιλιάδες, καὶ τὸν βάνουν εἰς τὴν μέσσην τως καί⁵ γρυκοῦνται τὰ χίλια τοῦ ἄνωθεν ἀφέντη δεσπότη καὶ τὰλλα χίλια τοῦ σινιὸρ καπητάν⁶ ζουάνε καὶ τὰ χίλια ριάλια ἢ πάρτε τοῦ ἀφέντη δεσπότη, τὰ δίδει τόρα τοῦ σινιὸρ καπη⁷ τάν ζουάνε. καὶ κάνοντας νάλθη τὸ ρισκάτον του, ὅτι περισσότερον παρούσι ἀπὸ ταῖς⁸ δύο χιλιάδες τὰ ριάλια νά τὰ μοιράζουν εἰς τὴν μέσσην. καθὼς ἀκόμη ἀνίσως καί⁹ ἤθελαν βγάλη καὶ διάφορον εἰς τὴν βεστίταν τῶν ἀσπρῶν νά εἶναι καὶ ἐκεῖνον εἰς τὴν¹⁰ μέσσην τως ἐβγάζοντας περὸ ὄσαις ἐξοδοῖς ἤθελαν γενεὴ εἰς τὸν ἄνωθεν σκλάβον καί¹¹ τὰ διακόσια γρῶσα τὸ διάφορον ὅπου ἐμίλησαν ἀνάμεσόντως νά γρυκοῦνται μοναχοῦ¹² τοῦ ἀφέντη δεσπότη, καὶ ἀνίσως καὶ ἤθελε τύχη ζημία νά γρυκᾶται ἀνάμεσόν τως¹³ καθὼς ἀκόμη καὶ ἤθελε τύχη θάνατος τοῦ αὐτοῦ σκλάβου ὅπου ὁ Θεὸς νά μὴν τὸ δώση¹⁴ νά χάνη κάθε εἰς τὰ ριάλια χίλια τὴν πορτζιόν του. ἔτζι ὁ εἰρηθεῖς ἀφέντης¹⁵ δεσπότης ὀμπλιγάρεται ὅτι ἀνίσως καὶ ἤθελε φύγη ὁ ἄνωθεν τοῦρκος ἢ ἤθελαν¹⁶ τὸν πάρον τοῦρκοι ναπηλογᾶται ἢ πανιερότης του. καθὼς ἀκόμη καὶ ὁ σινιὸρ καπητάν¹⁷ ζουάνες ὀμπλιγάρεται νᾶχη τὰ περικούλα ἀπὸ τοὺς Φράγγους εἰ μὲν καὶ ἤθελαν τὸν¹⁸ πάρη ἢ ἀπὸ τὴν γῆν ἢ ἀπὸ τὸν γιαλόν. Καὶ ἔτζι ἐγίνει τὸ παρόν παρ' ἐμοῦ τοῦ καν¹⁹ τζιλιέρη τῆς σίφνος καὶ ὑπογράφου καὶ ἰδιοχειρὸς τως τᾶνωθεν δυὸ μέρη καίτᾳ ἐξῆς²⁰ + ὁ Σίφνου Ἀθανάσιος βεβαιοῖ τᾶνωθεν²¹ Io Zuane Brontza af(ferm)o et prom(ett)o q(uan)to di sopra.

²² διάκος σερμαρτής πρωτονοτάριος σίφνου ἔγραψα.

2. «κονσενιάρει», ἀπὸ ἰταλ. consegnare=παραδίδω, παρακαταθέτω. 4. «εἰς τὴν μέσσην τως»=ἀπὸ κοινοῦ, ἀνάμεσά τους. 6. «ἢ πάρτε»=ἀπὸ ἰταλ. μερίδιο. 7. «ρισκάτον», ἀπὸ ἰταλ. riscuotersi=ἀπελευθεροῦμαι· ἐδῶ ρισκάτο=ἡ ἀποστολὴ τῶν χρημάτων γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση. 9. «διάφορον»=τόκος. «βεστίτα»=ἰταλ. vestire=ἐνδύω, ἐδῶ ἐπένδυση· τῶν «ἀσπρῶν»=τὰ ἄσπρα. χρήματα ἐποχῆς. 10. «περὸ»=ἰταλ., ὅμως. 14. «πορτζιόν»=ἀπὸ ἰταλ. porzione=μερίδιο. 15. «ὀμπλιγάρεται»=ἀπὸ ἰταλ. obbligarsi=ὑποχρεοῦμαι· «ναπηλογᾶται»=νά εἶναι ὑπόλογος, ὑπεύθυνος. 17. «περικούλα»=ἀπὸ ἰταλ. pericolo=κίνδυνος. 21. «affermo e prometto quanto di sopra»=βεβαιώνω καὶ ὑπόσχομαι τὰ ἀνωτέρω.

ΣΧΟΛΙΑ-ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τὸ ἔγγραφο εὐρίσκεται στὸ Ἀρχεῖο τῆς Καθολικῆς Ἐπισκοπῆς Θήρας πού ἔχει μικροφωτογραφήσει τὸ Ἱστορικό καὶ Παλαιογραφικό Ἀρχεῖο τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖο καὶ μοῦ τὸ παρεχώρησε διὰ τοῦ κ. Ἀγαμ. Τσελίκου πού τὸν εὐχαριστῶ ὄλως ἰδιαιτέρως.

2. Πρόκειται γιὰ τὸν πρῶτο Ἀρχιεπίσκοπο Σίφνου τῆς ἰδρυθείσης τὸν Αὐγούστο τοῦ 1646 Ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου καὶ Μυκόνου [Κ.Ν. Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, ἐν Βενετία 1872 (φωτοτυπ. ἀνάτυπ. 1972 ἐκδόσεων Β.Ν. Γρηγοριάδη), τόμ. Γ', σελ. 579. Περ. Γ. Ζερλέντη, Ἀρχιεπίσκοποι Σίφνου καὶ Μυκόνου, στὸ Ἱστορικά Ἐρευναὶ περὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς Ἄνατολ. Μεσογείου Θαλάσσης, Ἐρμούπολις 1913, σελ. 45 ἐπ. Δ.Γ. Ἀποστολόπουλου-Π.Δ. Μιχαηλάρη, Ἡ Νομικὴ Συναγωγὴ Δοσιθέου, μία πηγὴ καὶ ἓνα τεκμήριο, Ἀθήνα 1987, σελ. 246, ἐκδοσὴ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ἐρευνῶν. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Τὸ Ἀρχιπέλαγος κατὰ τὸν πόλεμο Τουρκίας-Βενετίας (1645-1669) καὶ οἱ ἀρχιερατικὲς ἐναλλαγές στὶς ὀρθόδοξες ἐπισκοπές, στὰ «Μηλιακά», Ἀθήνα 1989, τόμ. Γ', σελ. 32 ἐπ. καὶ σέ ἀνάτυπο]. Γεννήθηκε στὴ Σαντορίνη καὶ ὑπῆρξεν ἀδελφός τῆς μονῆς Χοζοβιτισίσης Ἀμοργοῦ. Ἀρχιεράτευσε ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς 17 Αὐγούστου 1646 – μετὰ Ὀκτ. 1673 [Συμεωνίδη, Ἀρχιπέλαγος, σελ. 98 ἐπ.]

3. Σύμφωνα μὲ μαρτυρίες τῶν πηγῶν, κατὰ τὴν εἰκοσαετία 1660-1680, τέσσερις κουρσάροι

μέ τό όνομα «Μπρόντζα», από τό Περάστο τής Γιουγκοσλαβίας, λυμαίνονταν τίσ θάλασσες μέ ιδιαίτερη επίδοση στό δουλεμπόριο· ώς βάσεις τους χρησιμοποιούσαν τήν Κίμωλο καί τή Σίφνο. Φαίνεται ότι άνήκαν στήν ίδια οικογένεια. 'Ο πρώτος άπ' αὐτούς έδρασε πρό τοῦ 1662 γιατί στίς 20 Φεβρουαρίου τοῦ έτους αὐτοῦ αναφέρεται από τόν άσκούντα καθήκοντα βικαρίου Σίφνου Φραγκίσκο Μικελλούτσι: «άπεβίωσεν ό καπετάν Λούκας Μπρόντζα από τό Περάστο, ό όποίος άφησε έναν Τούρκο σκλάβο ύπέρ τής έκκλησίας τοῦ 'Αρχαγγέλου Μιχαήλ γιά τήν έπισκευή της...» [SCPF/SOCG. 276, 340^{Rv}]. Τά χρήματα τής «εύσεβοῦς» αὐτῆς δωρεάς per testamentum=διά διαθήκης τοῦ Λούκα Μπρόντζα οί καθολικοί Ιερεῖς Σίφνου δέν έχρησιμοποίησαν τελικά κατά τήν έπιθυμία τοῦ διαθέτου, αλλά γιά τίσ ανάγκες έπιβιώσεώς τους μέ άποτέλεσμα νά άνακύσουν άλληλοκατηγορίες καί μεγάλη άλληλογραφία μέ τό Βατικανό καί πέραν τοῦ 1670. 'Ο Λούκας Μπρόντζα είχε βάση τήν Κίμωλο. Δεύτερος εμφανίζεται ή άδελφός του Βιντσέντσο, ό όποίος άνευρίσκεται τό 1666 σέ πίνακα τών καθολικοῦ δόγματος κατοίκων τής Σίφνου [SCPF/SC.ARCIP., vol. 1, 400^R]. Τρίτος κατά σειράν ό καπετάν Ζουάνες Μπρόντζα, στό έδω δημοσιευόμένο έγγραφο τοῦ 1667 καί τελευταίος ό Πιέρο Μπρόντζα, ό όποίος κατά τό 1675 έδολοφόνησε τόν πρόξενο Γαλλίας στή Σίφνο Παυλή 'Ομηρο καί προήλθε σέ πολλές άλλες έγκληματικές ένέργειες πού άνεστάτωσαν τό νησί καί έσπειραν τρόμο στους κατοίκους. 'Ομως «ό Θεός γλήγορα έκανε τήν έκδίκησιν... καί ό Πιέρος έπесе στών Τουρκών τό κάτεργο σκλάβος...», έγραφαν στίς 18 'Ιανουαρίου 1682 οί πρόκριτοι Σίφνου [Σίμου Μιλτ. Συμειωνίδη, 'Εγκλήματα στή Σίφνο τοῦ 1675, στά «Κυκλαδικά Θέματα», χρόνος Α', (1984), τεῦχος 5, σελ. 272 έπ.]. Κάποιος από τούς δύο Μπρόντζα, δηλαδή ή Βιντσέντσο ή ό Ζουάνες, φαίνεται ότι έγκαταστάθηκε μόνιμα στή Σίφνο, έξελληνίσθηκε καί έδημιούργησε οικογένεια, μέλη τής όποίας άνευρίσκονται στό νησί ύστερα από 150 χρόνια μέ όνόματα έλληνικά. Πρόκειται γιά τόν Κωνσταντίνο Μπρόντζα καί τόν γιό του 'Αποστόλη. 'Ο πρώτος, από τό ένα μέρος, καί από τό άλλο ό σιόρ Νικολάκης Ραφελέτος καί ή σύζυγός του κερά Κατέ, καταρτίζουσιν στίς 9 'Οκτωβρίου 1821, προικώο έγγραφο ύπέρ τών παιδιών τους 'Αποστόλη καί Μαρίας πού έπρόκειτο νά συζευχθοῦν καθ' όλους τούς τύπους τής όρθοδόξου 'Εκκλησίας. 'Από τό έγγραφο αὐτό προκύπτει ότι ό Κωνσταντάκης Μπρόντζας, τοῦ όποίου ή σύζυγος είχε άποβιώσει, διέθετε αξιόλογη προγονική του περιουσία τήν όποία προικοδοτοῦσε στόν γιό του, άκόμη καί «τόν γονικόν του μύλον εις τό Μαῦρο Βουνί», καθώσ καί «ένα τουφεκί, ένα γιαταγάν» καί διάφορα χρυσαφικά, κληρονομημένα πρῶφανώς από τόν πρόγονό του πειρατή τοῦ 17ου αἰώνος. [έφημ. «Σιφναϊκή Φωνή», 'Απριλ. 1971]. Τέλος, στίς 18 Μαΐου 1822, στόν κατάλογο «τοῦ χωρίου Σταυρί», στόν όποίο κατεγράφησαν οί συνεισφορές χρημάτων από τούς κατοίκους τοῦ χωριοῦ ύπέρ τής 'Επαναστάσεως, σημειώνεται, μεταξύ τών άλλων, καί «'Απόστολος Μπρόντζας, γρόσια 2» [Μπενάκειο Μουσείο – 'Αρχείο 'Εγγράφων 'Αγώνος, φάκ. 87/3].

4. 'Η συμμετοχή τοῦ άρχιεπισκόπου Σίφνου 'Αθανασίου στό άνωτέρω συμφωνητικό έκμεταλλεύσεως άνθρώπου, πού μέ τά σημερινά δεδομένα φαίνεται ένέργεια άδιανόητη, έχει τήν έξήγησή της. Κατ' άρχήν πρέπει να τονισθεῖ ότι τό εμπόριο σκλάβων έθεωρεῖτο τότε νόμιμο, ή δέ άσκηση του άκολουθοῦσε καί όρισμένους κανόνες πού είχαν καθιερωθεῖ από αἰώνες. 'Επειτα ή τουρκική κυβέρνηση είχε ύποχρεώσει τούς νησιώτες νά εξαγοράζουν τούς Τούρκους σκλάβους καί νά τούς άπελευθερώνουν άκολούθως μέ άμοιβή. Μέσα σ' αὐτά τά πλαίσια εκινήθηκε ό άρχιεπίσκοπος άποβλέποντας, τόσο στήν έξυπηρέτηση ενός διακεκριμένου Τούρκου πού θά τόν έκανε καί φίλο γιά μελλοντική δική του καί τών ζητημάτων τής άρχιεπισκοπῆς έξυπηρέτηση, όσο καί στήν έξοικονόμηση χρημάτων γιά τήν αντιμετώπιση τών μεγάλων οικονομικῶν άναγκῶν του από κρατικές καί πατριαρχικές φορολογίες. Εἶναι γνωστό από τίσ πηγές καί από τό περιεχόμενο τής διαθήκης του (γραμμένης στίς 17 'Οκτωβρίου 1673 στή Σίκινο), ότι ό 'Αθανάσιος, άριστος γνώστης τών πραγμάτων τών Κυκλάδων, προκειμένου νά έξοικονομήσει τά δυσβάστακτα έξοδά του, άσχολήθηκε καί μέ άλλες, έμπορικές έργασίες καί έπιχειρήσεις, οί όποιες, όπως φαίνεται, έβοήθησαν σημαντικά τό έν γένει έργο του. 'Αντίθετα, ό διάδοχός του Τιμόθεος ό Κύπριος (1674-1678) καθαιρέθηκε από τό Πατριαρχείο έπειδή «τήν επαρχίαν χρέωσιν υπεράριθμον έπεφόρτισεν ά π η λ α γ μ έ ν η ν ο ὕ σ α ν χ ρ ε ῶ ν » κατά τήν πολυχρόνιο άρχιερατεία τοῦ 'Αθανασίου. [βλ. σελ. 73 τοῦ παρόντος τόμου]. 'Αλλωστε, όχι μόνον ό Τιμόθεος, αλλά καί οί λοιποί άρχιεπίσκοποι, μέχρι καί τήν πρώτην δεκαετία τοῦ έπομένου αἰώνος, δέν έπέτυχαν νά βελτιώσουν τά οικονομικά τής άρχιεπισκοπῆς μέ άποτέλεσμα νά παραιτοῦνται ή νά καθαιροῦνται λόγω άδυναμίας εκπληρώσεως τών οικονομικῶν ύποχρεώσεών τους. Γιά τά ζητήματα αὐτά θά έχουμε τήν εύκαιρία νά άσχοληθοῦμε προσεχώς.

ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΙΦΝΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ

Στίς φραγκοκρατούμενες περιοχές ή χειροτονία ὀρθοδόξων ἱερέων ἦταν ἀπαγορευμένη. Οἱ πρὸς χειροτονίαν Ἑλληνας ἦταν ὑποχρεωμένοι νά μεταβαίνουν σέ ἄλλες περιοχές, ὅπου ὑπῆρχαν ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἀπό τούς ὁποίους καί ἐχειροτονοῦντο. Τό αὐτό συνέβαινε καί στήν βενετοκρατούμενη Τήνο, ἀπό ὅπου ὁ πρὸς χειροτονίαν Λαρέντζος Σαμοθράκης ἐζήτησε νά χειροτονηθεῖ ἀπό τόν ἀρχιεπίσκοπο Σίφνου Φιλάρετο, σύμφωνα μέ τό δημοσιευόμενο χειροτονητήριο ἔγγραφο. Τόπος τῆς χειροτονίας καί ἐκδόσεως τοῦ ἐγγράφου δέν ἀναφέρεται· εἶναι ὅμως πολύ πιθανόν ἡ χειροτονία καί τό ἔγγραφο νά ἐγιναν στήν πλησιόχωρη τῆς Τήνου νῆσο Μύκονο, πού ἀνήκε στή δικαιοδοσία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου κατά τήν ἐκεῖ ἐπίσκεψη καί παραμονή τοῦ Φιλάρετου τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1684.

Παροιμιώδης ὑπῆρξε ἡ ἐπιμονή τῶν ὀρθοδόξων στή διατήρηση τοῦ δόγματός τους παρά τίς καταθλιπτικές πιέσεις τοῦ καθολικισμοῦ γιά τήν ἐξαφάνισή του.

Τό κείμενο τοῦ ἐγγράφου:

Παῦλος ὁ μέγας ἀπόστολος τοῦ Κ(υρίου), συστατικάς ἐπιστολαῖς τούς ἱερωμένους ἐφοδιάζεσθαι βούλεται² ἀπό τῶν αὐτοῦς κεχειροτονηκότων εἰς σύστασιν τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν, τῷ τόν οὕτω τοίνυν καί ἡμεῖς παραγγέλ³ματι ὑπέεικοντες τόν παρόντα κύριον Λαρέτζον Σαμαθράκην διά τοῦ παρόντος συστεινομεν γράμματος ὡς παρ' ἡμῶν |⁴ τῇ χάριτι τοῦ Παναγίου Πν(ευ)μα(τος) τοῦ τελειοποιῦ Θ(ε)οῦ κεχειροτόνηται νομίμως καί κανονικῶς ἀναγνώστης, ὑποδιάκονος,⁵ διάκονος καί ἱερεύς καί παριστῶμεν πᾶσι τοῖς πρὸς οὓς ἐσπιδημήσει ὁ διαληφθεῖς ἱερεύς, ἀρχιερεῦσιν λέγω καί ἱερεῦσι⁶ ἡγουμένοις ἀνδράσι καί λαϊκοῖς ἄρχουσιν ὡς τῷ τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματι κοσμηθῆναι παρά τῆς ἡμῶν⁷ ταπεινότητος μαρτυρηθεῖς παρά ἀξιόπιστων ἀνδρῶν τοῦ τοιοῦτου ἀξιώματος ἄξιον εἶναι. Διό καί εἰς σύ⁸στασιν αὐτοῦ καί ἀσφάλειαν τό παρόν γράμμα ἐπιδέδωται τό τοιοῦτον συνήθως παρ' ἡμῶν βεβαιωθέν⁹ ἐπί ἔτους ἀχπδ', ἐν μηνί ὀκτωβρίου δ', ἰνδικτιῶνος ζ'.

²⁰|+ ὁ ταπεινός ἀρχιεπίσκοπος Σίφνου καί Μυκόνου Φιλάρετος.

Στό verso ἡ σημείωση:

«γράμμα συστατικόν τοῦ²... ἱερέως κυ(ρίου) Λαρέντζου³ σαμαθράκης ἐκ τῆς νήσου⁴ Τήνου. |⁵ 1684 Ὀκτωβρίου -3-».

Στό φ.2^α: «Γεωργίου ἱερέως καί τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ»

ΕΝΘΥΜΗΣΕΙΣ ΣΕ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΕΡΡΩΝ ΑΓΑΠΙΟΥ ΓΡΥΠΑΡΗ

Στή βιβλιοθήκη του Λυκείου Σίφνου εύρίσκεται, μεταξύ άλλων παλαιών εκδόσεων πού προέρχονται από τή βιβλιοθήκη τής διάσημης Σχολής του 'Αγίου Τάφου του νησιού, ένα βιβλίο επιγραφόμενο «Χρυσάνθου του Μακαριωτάτου Πατριάρχου τών 'Ιεροσολύμων Συνταγμάτων... τυπωθέν επιμελεία καί διορθώσει Μητροφάνους ταπεινού ιερομονάχου του έκ Δωδώνης, έν τή κατά τό Τεργόβυστον τής Ούγγροβλαχίας άγιωτάτη Μητροπόλει. Έν έτει από Θεογονίας χιλιοστῶ έπτακοσιοστῶ δεκάτω πέμπτω κατά μήνα Μάρτιον» (βλ. πανομοιότυπο σελ. 2).

Στό κάτω λευκό περιθώριο του ψευδοτίτλου του βιβλίου υπάρχουν, γραμμένες από διαφορετικά χέρια, δύο αναγραφές:

α) «ήρακλείας Καλλινίκου»

β) «Νύν δέ Σερρών 'Αγαπίου του έκ Σίφνου»¹.

Δηλαδή τό Συνταγμάτιο άνηκε άρχικά στον μητροπολίτη 'Ηρακλείας Καλλινίκο² καί, άκολουθως, περιήλθε στην κυριότητα του Σιφνίου 'Αγαπίου Γρυπάρη, μητροπολίτου Σερρών (1768-1778) καί μετά Κυζίκου (1778-1794). Στο τελευταίο λευκό φύλλο του βιβλίου ό 'Αγάπιος έχει αναγράψει πολλές σημειώσεις ή «ένθυμήσεις» μέ σημαντικές λεπτομέρειες, χρήσιμες για τους ασχολουμένους μέ τή διαδοχή τών Πατριαρχών ΚΠόλεως, καθως καί όμοιες πού αναφέρονται σε μέλη τής οικογενείας του πού έχουν, για τον λόγο αυτό, ιδιαίτερη σημασία για τήν ιστορία τής Σίφνου. Οι «ένθυμήσεις» είναι γραμμένες στο πρόσθιο μέρος του φύλλου καί φανερώνουν άνθρωπο μέ αξιόλογη μόρφωση· στο όπισθιο μέρος του φύλλου υπάρχει πλήθος σχεδίων ύπογραφών καί μονογραφών του 'Αγαπίου πού, όπως πιστεύω, έκανε όταν εξέλεγη μητροπολίτης Σερρών, δοκιμάζοντας ποιάν ύπογραφή θά καθιέρωνε ως άρχιερέυς. Οι ένθυμήσεις άρχίζουν τό έτος 1740, Σεπτεμβρίου 20, γεγονός πού όδηγεϊ στο πιθανό συμπέρασμα ότι, περίπου τότε, περιήλθε τό βιβλίο στην κυριότητα του 'Αγαπίου. Όπως προκύπτει από τίς λεπτομερειακές αναγραφές του, ό 'Αγάπιος, εύρισκόμενος στην ύπηρεσία σημαινόντων άρχιερέων τής εποχής, έξούσε στην ΚΠόλη καί μάλιστα στο άμεσο πατριαρχικό περιβάλλον καί τίς παρασκηνακές δραστηριότητές του.

Τά κείμενα τών ένθυμήσεων:

- αψμ' (1740) Σεπτεμβρίου κ', ήμέρα Δευτέρα, ώρα τρίτη, έφόρεσε καβάδι καί έπατριάρχευσε ό κύρ Παΐσιος έκ δευτέρου καί έξώσθη ό κύρ Νεόφυτος.
- αψμγ' (1743). Μαΐου ιθ', ήμέραν Πέμπτη, ώρα θ', έφόρεσε καβάδι καί έπατριάρχευσε ό κύρ Νεόφυτος έκ δευτέρου καί έξώσθη ό κύρ Παΐσιος.
- αψμδ' (1744), Φεβρουαρίου κβ', ήμέραν Τετάρτη, ώρα δεκάτη έφόρεσε πάλι καβάδι ό κύρ Παΐσιος καί έξώσθη ό κύρ Νεόφυτος του οικουμενικού θρόνου.
- αψμη' (1748), Σεπτεμβρίου κη', ήμέρα δ', έφόρεσε καβάδι ό από Νικομηδείας κύρ Κύριλλος καί έξώσθη ό κύρ Παΐσιος.

- αφνα' (1751), 'Ιουνίου θ', ημέρα Κυριακή, εφόρσεσεν καβάδι πάλιν ό κύρ Παΐσιος και έξώσθη ό κύρ Κύριλλος.
- αφνβ' (1752), Σεπτεμβρίου θ', ημέρα β^α, εφόρσεσεν καβάδι πάλιν ό κύρ Κύριλλος και έξώσθη ό κύρ Παΐσιος.
- αφνστ' (1756), Δεκεμβρίου ιδ', ημέρα Σαββάτου, ώρα τετάρτη τής ημέρας έδοσεν τό κοινόν χρέος ό έν μακαρία τή λήξει πατριάρχης κύριος Παΐσιος γέροντάς μας³ και ένταφιάσθη έν τώ νάρθικι τής εκκλησίας του έν τή νήσω Χάλκη εύρισκομένου πατριαρχικού μοναστηρίου τής 'Υπεραγίας Δεσποίνης ήμών Θεοτόκου, ής ταίς πρεσβείαις κατατάξη Κύριος τήν ψυχήν αυτού έν σκηναίς δικαίων, έν χώρα ζώντων, έν κόλποις 'Αβραάμ και 'Ισαάκ και 'Ιακώβ όπου οί δίκαιοι αναπαύονται άμήν.
- Κατά δέ τό προαπελθόν έτος αφνε' (1755), Αύγούστου λ', έδοσε τό κοινόν χρέος ή κατά σάρκα μήτηρ ήμών 'Ελενίτζα⁴ τήν όποίαν νά έλεήση ό πολυεύσπλαγχνος Θεός και νά τήν αξιώση τής αιώνιου ζωής.
- αφνζ' (1757) 'Ιανουαρίου ιστ', ημέρα Πέμπτη, ώρα στ', έξώσθη ό κύρ Κύριλλος του πατριαρχικού θρόνου και έπατριάρχευσεν ό πρώην Προϊλάβου κύριος Καλλίνικος και τή ιθ' ημέρα Κυριακή, ώρα πέμπτη έγινεν ή μετάθεσις του.
- αφνζ' (1757), 'Ιουλίου κδ', ημέρα Πέμπτη τό έσπέρας μετά τήν δωδεκάτην ώραν εφόρσεσεν καβάδι ό από Φιλιππουπόλεως κύρ Σεραφείμ και έξώσθη του πατριαρχικού θρόνου ό κύρ Καλλίνικος.
- τώ αυτώ έτει, Σεπτεμβρίου, έδοσεν τό κοινόν χρέος ή αυταδέλφη μας Συγκλητική⁵, τήν όποίαν νά κατατάξη ό πολυεύσπλαγχνος Θεός έν κόλποις 'Αβραάμ, έν χώρα ζώντων.
- αφνη' (1758), Σεπτεμβρίου λ, ημέρα Τετάρτη, ώρα ένδεκάτη τής ημέρας, έδοσεν τό κοινόν χρέος ό αυταδέλφος μας Κωνσταντίνος⁶, τόν όποιον νά έλεήση έν κόλποις του 'Αβραάμ, έν χώρα ζώντων όπου έπισκοπεϊ τό φώς του προσώπου του.
- αψογ' (1773), Φεβρουαρίου κ', ημέρα Παρασκευή ώρα δ' τής νυκτός έδοσεν τό κοινόν χρέος ό έν μακαρία τή λήξει γέροντάς μου άγιος Δέρκων κύρ Διονύσιος⁷, τόν όποιον νά έλεήση ό πολυεύσπλαγχνος Θεός και νά τόν αναπαύση έν κόλποις του 'Αβραάμ, έν χώρα ζώντων όπου έπισκοπεϊ τό φώς του προσώπου του.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

1. Είναι γνωστό ότι ό Σερρών και μετά Κυζίκου 'Αγάπιος Γρυπάρης ύπήρξεν από τούς μεγάλους ένισχυτές τής Σχολής του 'Αγίου Τάφου τής πατρίδος του Σίφνου [Καρόλου 'Ι. Γκιών, 'Ιστορία τής Νήσου Σίφνου, έν Σύρω 1876, σελ. ιθ'. Γεωργίου Α. Πετροπούλου, Νομικά Έγγραφα Σίφνου τής Συλλογής Γ. Μαριδάκη (1684-1835), στα «Μνημεία τής Έλληνικής 'Ιστορίας» τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών, 'Αθήναι 1956, τόμ. Γ', τεύχος Ι', σελ. 345 έπ. - Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Τά Γράμματα στο νησί τής Σίφνου, Πειραιεύς 1962, σελ. 19]. Έχω όμως τή γνώμη ότι τό έδω άναφερόμενο «Συνταγμάτιο» δέν πρέπει νά προέρχεται από δωρεά του 'Αγαπίου προς τό Σχολείο, αλλά προς τήν μονή τής μετανοίας του Παναγία Βρυσιανή από τήν όποία περιήλθε, άργότερα, σ' αυτό. Τό 1830, όταν τό νεοσύστατο Έλληνικό Κράτος θέλησε νά συγκροτήσει 'Εθνική Βιβλιοθήκη, έζήτησε και από τά μοναστήρια νά παραδώσουν σ' αυτήν τά βιβλία τους μέ άνταλλαγή άλλων «έκκλησιαστικών βιβλίων». Ό ήγούμενος τής Βρυσιανής Δαμιανός Μπατής έγραψε τότε στον 'Υπουργό Παιδείας Νικόλαο Χρυσόγελο: «Δυσκολεύομαι Κύριε τό νά παραδώσω ταύτα, νομίζω, πρώτον άνευ Διαταγής σας. Δεύτερόν, ίσως ήμπορέσουν νά χρησιμοποιήσουν προς εκπαίδευσιν τής νεολαίας Σίφνου» [Σίμου Μ. Συμεωνίδη, 'Η Κυρία Βρυσιανή, 'Αθήναι 1966, σελ. 192]. Ίσως λοιπόν τότε πολλά από τά βιβλία τών μοναστηριών του νησιού νά μετεφέρθησαν στο Σχολείο, τό όποιο επίσης είχε άνάγκες σε βιβλία, στην προσπάθεια τών ήγουμένων νά μήν άποξενωθεί από αυτά ό τόπος.

2. 'Αρχιερείς και φαναριώτες, τίς έπιθυμίες τών όποίων δέν ικανοποιούσε ό διακεκριμένος και έντιμος πατριάρχης 'Ιερεμίας Γ' (1716-1726), έξύφαναν σκευωρία έναντίον του για νά τόν

ἀπομακρύνουν από τόν θρόνο. Κάποιο βράδυ τοῦ πρώτου δεκαπενθημέρου τοῦ Νοεμβρίου 1726 «συνεδρίαζαν» γιά τόν σκοπό αὐτό στό σπίτι τοῦ Ἡρακλείας αὐτοῦ Καλλινίκου, τόν ὁποῖον προόριζαν γιά νέο Πατριάρχη. Μέ τήν αὐγή ὁμοῦ τῆς ἐπομένης ἡμέρας ὁ Καλλνίκος εὐρέθηκε νεκρός ἀπό ἀποπληξία, γεγονός πού τοὺς ἀνάγκασε νά προωθήσουν καί νά ἐπιτύχουν τήν ἀνάρρηση στόν πατριαρχικό θρόνο (20 Νοεμβρίου 1726) τοῦ ἀναφερομένου καί στίς ἐδῶ δημοσιευόμενες «ἐνθυμήσεις» Παΐσιου Β΄ τοῦ ἀπό Νικομηδείας μέ ἐξώση τοῦ Ἱερεμίου Γ΄ [*Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου*, Ἐκκλησιαστικῶν καί Πολιτικῶν τῶν εἰς Δώδεκα, βιβλίον Η΄, Θ΄ καί Ι΄, ἦτοι τά μετά τήν Ἄλωση, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870 (φωτοτ. ἀνατύπωση βιβλιοπωλίου Νότη Καραβία, Ἀθήναι MCMLXXII), σελ. 324, ὅπου ἀντί ἔτους 1726 ἀναφέρεται 1727]. Ὁ Παῖσιος Β΄ παρέμεινε πατριάρχης μέχρι τά μέσα Σεπτεμβρίου 1732 [Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν Α.Ε., τόμ. ΙΑ΄, σελ. 129].

3. Ἡ ἔκφραση «γέροντάς μας» φανερώνει βέβαια ὅτι ὁ Ἀγάπιος ἦταν ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῦ περιβάλλοντος τοῦ πατριάρχου Παΐσιου Β΄.

4. Ὁ πατέρας τοῦ Ἀγαπίου, ὁ Νικολός Γρυπάρης, ἦταν νυμφευμένος δύο φορές [*Πετροπούλου*, ὁ.π.π., 304]. Δεύτερη σύζυγός του ἦταν ἡ Κατερινιώ, ἕνα δέ ἀπό τά παιδιά του, ὁ Ἀντώνιος, ἦταν ἀπό τόν πρῶτο γάμο του. Ἦδη ὁ Ἀγάπιος μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι στίς 30 Αὐγούστου 1755 ἀπεβίωσε «ἡ κατά σάρκα» μητέρα του Ἐλενίτζα, δηλαδή ἡ πρώτη σύζυγος τοῦ πατέρα του, συνεπῶς καί μητέρα τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀντωνίου. Δηλαδή ὁ Ἀγάπιος καί ὁ Ἀντώνιος προέρχονταν ἀπό τόν πρῶτο γάμο τοῦ πατέρα τους.

5. Ἐκτός ἀπό τίς ἤδη γνωστές ἀδελφές τοῦ Ἀγαπίου Καλλιτζα, σύζυγο Κων. Ἀλιμπέρτη ἢ Πίκουλου καί Μαρία, σύζυγο Γ. Δεπάστα [*Πετροπούλου*, ὁ.π.π. σελ. 304, κ.ἄ], ἐμφανίζεται «καί τρίτη μέ τό ὄνομα Συγκλητική, ἡ ὁποία ἀποθνήσκει τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1757.

6. Στά ἄρρενα ἀδέλφια τοῦ Ἀγαπίου, τόν Ἀντώνιο, τόν Σταμάτη καί τόν μητροπολίτη Σηλυβρίας (1777-1790) Χρυσάνθο [*Πετροπούλου*, ὁ.π.π.] προστίθεται τώρα καί ὁ ἀποβιώσας τό 1758 Κωνσταντῖνος· ἔτσι τά τέκνα τοῦ Νικολᾶ Γρυπάρη, ἄρρενα καί θήλεα ἀπό δύο γάμους, ἀνέρχονται σέ ἑπτά.

7. Καί τόν Μητροπολίτη Δέρκων Διονύσιο Σαμουρκάση ἀποκαλεῖ ὁ Ἀγάπιος, μητροπολίτης Σερρών ἀπό τοῦ 1768, ὡς «γέροντά του». Πολύ φυσικό ἀφοῦ καί ὁ Διονύσιος, πρῖν γίνει ἀρχιερεῦς, εἶχε διατελέσει ἀρχιδιάκονος τοῦ πατριάρχου Παΐσιου Β΄ [*Ἀθαν. Κομν. Ὑψηλάντου*, ὁ.π.π. σελ. 392] καί στή συνέχεια, κατά τή δεύτερη πατριαρχία τοῦ τελευταίου (1740-1743), εἶχε ἀναδειχθεῖ σέ μητροπολίτη Χίου (1741-1762). Ὁ Διονύσιος ἐγίνε ἀκολουθῶς μητροπολίτης Ἐφέσου (1762-1764) καί Δέρκων (1764-1773). Ὑπῆρξε δυναμικός ἱεράρχης καί ἀπό τοὺς ἐργαζομένους παρασκηνακά στά πράγματα τοῦ Πατριαρχείου. Εἶναι πολύ πιθανόν μέ τή βοήθειά του νά ἐγίνε ὁ Ἀγάπιος μητροπολίτης Σερρών. Ἄλλωστε ἡ Ἱερά Σύνοδος θεωροῦσε τόν Ἀγάπιο ἄνθρωπο καί συνεργάτη τοῦ Δέρκων Διονυσίου [*Ὑψηλάντου*, σελ. 477].

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Τίς φωτοτυπίες τοῦ βιβλίου μου ἀπέστειλε ὁ ἐκλεκτός φίλος κ. Νίκος Προμπονάς, Διευθυντής τοῦ Λυκείου Σίφνου, τόν ὁποῖο καί εὐχαριστῶ θερμά.

ΑΓΓΕΛΗΣ ΑΧΛΥΜΠΑΡΗΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ (;) ΣΙΦΝΙΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΟΣ ΜΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟ ΝΙΚΟΛΑΟ ΠΡΑΤΙΚΟ

Μέχρι την Έπανάσταση του 1821 δέν υπήρχαν στην Ελλάδα ούτε τυπογραφεία, ούτε έφημερίδες. Πολύ γρήγορα όμως ή έπαναστατική κυβέρνηση άντελήφθη την άξία του Τύπου για την προβολή των σκοπών της και έδειξε ιδιαίτερο ένδιαφέρον και φροντίδα γι' αυτόν. Ός πρώτοι Έλληνες τυπογράφοι, πού έδίδαξαν τότε και την τυπογραφική τέχνη, αναφέρονται ό Παύλος Πατρίκιος και ό Κωνσταντίνος Τόμπρας¹. Μέ αυτούς και τους μαθητές τους τυπώνονταν ή «Γενική Έφημερίς» τής Κυβερνήσεως, τά «Έλληνικά Χρονικά» του Μεσολογγίου, ή «Έφημερίς των Άθηνών», ό «Φίλος του Νόμου» και ό «Άνεξάρτητος» στην Ύδρα, προκηρύξεις και διάφορα φυλλάδια. Ό «Φίλος του Νόμου» τής Ύδρας, υπήρξε ή πλέον μακρόβια έφημερίδα τής περιόδου του Άγώνος (10 Μαρτίου 1824 – 27 Μαΐου 1827) μέ έκδότη τόν Ίταλό νομικό Ίωσήφ Κιάππε². Συνεργάτης του τυπογράφου, από τόν πρώτο φαίνεται χρόνο, ό Άγγελής Άχλυμπάρης ό Σίφνιος, όπως προκύπτει από τά δημοσιευόμενα κατωτέρω έγγραφα³, τά όποια αναφέρονται σέ κάποια διαφορά του μέ τόν δημογέροντα Έξαμπέλων Νικόλαο Πρατικό, τόν άγιογράφο. Τά έγγραφα αυτά, πού ως περιεχόμενο δέν έχουν ιδιαίτερη σημασία, άφου αναφέρονται σέ μιά ιδιωτική ύπόθεση νομικού περιεχομένου, μās παρέχουν την πολύτιμη πληροφορία ότι ό Άγγελής Άχλυμπάρης, του Άναγνώστη και τής Μαργαριτώς από τή Σίφνο, ήταν «ό τυπογράφος του Φίλου του Νόμου» τής Ύδρας, φερόμενος ήδη ως ό πρώτος γνωστός Σίφνιος στο έπάγγελμα του τυπογράφου στο όποιο, άργότερα, διέπρεψαν και διεκρίθησαν πολλοί Σίφνιοι⁴.

Τά κείμενα των έγγραφων (τά όποια εύρίσκονται στα Γενικά Άρχεία του Κράτους, Ύπουργείο Δικαίου, Φάκ. 20, τό πρώτο και Φάκ. 23 τά άλλα δύο) έχουν ως έξής:

1

Άντίγραφον

Πρός τό Σ(εβαστόν) Ύπουργείον του Δικαίου

Μέ τό άνήκον σέβας ως πολίτης Έλλην και άδικούμενος ιδεάζω τό Σ(εβαστόν) Ύπουργείον ότι ό κ. Νικόλαος Πρατικός, Δημογέρον τής Σίφνου⁵, υπεχρέωσε την γηραιάν μητέραν μου νά υπογράψη χρεωστικόν γράμμα γροσίων 280 καλέσας αυτήν από τό χωρίον της εις άλλον χωρίον εις ένα καιρόν καθ' όν έγώ έλειπα από την πατρίδα μου και ό πατήρ μου τυφλός ών και οίκουρών δέν ήδύνατο νά παρρησιασθή εις την κρίσιν. Η ύπόθεσις των 280 γροσίων αποβλέπει κυρίως έμέ, όστις κατά τά δικαιολογήματά μου τόν είχα άποδείξει προλαβόντως ότι τά 280 γρόσια δέν είναι κατ' ουδένα

λόγον εις βάρος μου. Ἄλλ' ὁ κ. Πρατικός, δέν ἤξεύρω διατί, χαριζόμενος εις τήν ἀντίδικόν μου, ἠθέλησε νά ὠφεληθῆ ἀπό τήν ἀπουσίαν μου καί ὑπερχρέωσεν ὡς ἀνωτέρω τήν ἀπλοϊκὴν μου μητέρα νά ὑπογράψῃ χρεωστικὴν ὁμολογίαν ἐναντίον τῶν ἐπικρατούντων νόμων καθ' οὓς οὐδεμία γυνή δέν δύναται νά ὑποχρεωθῆ εις τό παραμικρόν χωρὶς τήν συγκατάθεσιν τοῦ ἀνδρός ἢ τῶν συγγενῶν της, τῆς ὁμολογίας αὐτῆς ἀντίγραφον σᾶς ἐμπερικλείω ἐξ οὗ βλέπετε ὅτι τήν ὑπέγραψεν ὁ αὐτός Πρατικός, προσθέτων ψευδῶς ὅτι τόν ἔβαλεν ἡ μήτηρ μου νά τήν ὑπογράψῃ⁶.

Δέν ἤρκεσε δέ τοῦτο, ἀλλά τήν στενοχωρεῖ διά νά τήν ὑποβάλῃ καί εις ἄλλην τινὰ ὑποχρέωσιν, ἣτις ἀποβλέπει ὁμοίως τό ἀτομόν μου.

Παρακαλῶ λοιπόν θερμῶς τό Σ(εβαστόν) Ὑπουργεῖον, ἐπειδή διά τό ἐπάγγελμά μου δέν δύναμαι νά παρευρεθῶ τώρα εις τήν πατρίδα μου, νά εἰδοποιήσῃ τό(ν) ἄνω κ. Πρατικό ὅτι διαμαρτύρομαι ἐναντίον αὐτοῦ καί οὐτινος ἄλλου ἀνήκει δι' ὅλας τὰς παρούσας καί ἐνδεχομένας ζημίας μου καί νά τόν διατάξῃ διά τοῦ εὐγενεστάτου ἐπάρχου μας, ἢ ὅπως ἄλλως ἐγκρίνη, ὥστε ν' ἀφήσῃ τήν μητέραν μου ἡσυχον, μέχρι τῆς εις Σίφνον ἐπιστροφῆς μου ἢ, ἐάν αὐτός ἢ ἡ ἀντίδικός μου δέν ὑπομένη, νά ἔλθωσιν αὐτόσε καθῶς καί ἐγώ διά νά τελειώσῃ μίαν φοράν διά πάντοτε ἡ διαφορά μας.

Εἶμαι εὐελπίς ὅτι τό ἔξοχον Ὑπουργεῖον θέλει εἰσακούσῃ τό δίκαιον ζήτημα, καί μένω μέ βαθύτατον σέβας.

Τῆ 25 Ἰουνίου 1825, ἐν Ὑδρα.

Εὐπειθέστατος εις τά διαταγὰς του
Ὁ Τυπογράφος τοῦ Φίλου τοῦ Νόμου
Ἀγγελῆς Ἀχλυμπάρης⁷

2

Περίοδος Γ'
Ἄριθ. 123

Προσωρινή Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος
Τό Ἐπαρχεῖον Σίφνου, Μήλου καί Κιμῶλου
Πρός τό ἔξοχον Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 1302 ὁμοῦ καί τό ἐσώκλειστον ἀντίγραφον τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Ἀγγελῆ Ἀχλυμπάρη ὑπ' ἀριθ. 2006 καί ἐγνώσθησαν τά ἐν αὐτῇ.

Δέν ἔλλειψεν ἀμέσως τό ἐπαρχεῖον νά μετακαλέσῃ τόν κ. Νικόλαον Πρατικό, Δημογέροντα τοῦ χωρίου Ἐξάμπελα, ἐπί συνελεύσεως καί τῶν λοιπῶν δημογερόντων, καθὼς καί τοῦ ἀρχιερέως τῆς ἐπαρχίας ταύτης, διά νά τόν ἐρωτήσῃ τά διατρέχοντα τῆς ὑποθέσεως ταύτης, καί ἐπομένως νά τόν ἐξετάσῃ ἀκριβῶς καί νά τήν τακτοποιήσῃ. Ὁ ἴδιος ἐπί τῆς ἰδίας συνεδριάσεως ἀνέγνωσα τήν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν, καθὼς καί τήν διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου πρὸς τό ἐπαρχεῖον, ἀλλ' ἅπαντες οἱ λοιποὶ δημογέροντες ὁμοφώνως ἀγανακτοῦντες κατὰ τοῦ ψευδῶς ἀναφερομένου ὁμολόγησαν ὅτι αὕτη ἡ διαφορά ἐθεωρήθη ἐμπροσθεν τοῦ ἐπάρχου καί τῶν Δημογερόντων, ἢ δέ ὁμολογία τῶν 280 γροσίων ἐγινε κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπαρχείου καί τῶν Δημογερόντων καί ἐπομένως εἶναι ἀνεύθυνος ὁ κ. Πρατικός. Αὐτό τοῦτο σπεύδει τό ἐπαρχεῖον τοῦτο νά εἰδοποιήσῃ πρὸς τό ἔξοχον ὑπουργεῖον καί μέ τό προσῆκον σέβας ὑποσημειοῦμαι.

Τῆ 5 Ὀκτωβρίου 1825 Ἐν Σίφνω

Ἐν ἀπουσία τοῦ ἐπάρχου
Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Μ. Παλασάκης

3

Ὁ κύρ Ἀναγνώστης Ἀχλυμπάρης μετὰ τῆς γυναικός αὐτοῦ Μαργαριτῶ, οἱ ὁποῖοι ἐπανελάβον (sic) ὄλα τὰ πράγματα τῆς Μαρίας τοῦ Θεοδώρου, ἔτι δέκαίτ' ἀ χρέη αὐτῆς, διὰ νά τήν θρέφουν ἐν ὄσω ζῆ, ὑπόσχεται (sic) διὰ τό χρέος ὁποῦ ἡ Μαρία ἔχει πρὸς τήν Σμαροῦ ἀπό Ἐξάμπελα διὰ γρόσια διακόσια ὀγδόνητα, νοῦμ. 280, ἂν ἐπί τέλει τοῦ Σεπτεμβρίου δέν τό ἀποπλερώσουν, νά ἔχει τό ἐλεύθερον ἡ Σμαροῦ χωρίς παραμικράν ἐναντιότητα ἀπό κανένα, νά ἐμβαίνη οἰκοκουρά εἰς τό πρᾶγμα ὁποῦ ἔχουν κληρονομίαν ἀπό τήν γράν Μαρίαν ἐν τῷ Βαθύ, καί νά τό καρποτρῶγη ἕως νά πληρωθῆ ἄχρις ὀβολῶν αὐτό τό χρέος.

Ἐν Σίφνῳ τῇ 15 Ἰουνίου 1825

- Νικόλαος Πρατικός βαλθεῖς ἀπό τήν κυράν Μαργαρίταν ὑπογράφω καί οὕτως μαρτυρῶ
- Ἰωάννης Πανόριος
- Μαρῖνος Πᾶος μάρτυς
- Ἀναγνώστης Πρόκος

Ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον
τῷ πρωτοτύπῳ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
(Τ.Σ.) Μ. Παλασάκης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΣΧΟΛΙΑ

1. Γ. Κορδάτου, Μεγάλη Ἱστορία τῆς Ἑλλάδας, Νεώτερη Β', Ἀθήνα 1957, τόμ. 10, σελ. 680 ἐπ.

2. Κορδάτου, ὁ.π.π. Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν Α.Ε., Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τόμ. ΙΒ', σελ. 585.

3. Βλ. τό πρῶτο ἔγγραφο.

4. Ἀναφέρονται ἐνδεικτικὰ ὁ Ἀπόστ. Γ. Βουκάκης (1866-1941), ὁ Ἀριστομ. Διαλησμάς (1864-1948), ὁ Δημ. Μπελιός (1866-1941) διαπρεπεῖς καλλιτέχνες τυπογράφοι.

5. Ὁ Νικόλαος Πρατικός, δημογέρον τῆς Κοινότητος Ἐξαμπέλων-Καταβατῆς, ὑπῆρξε δραστήριο στέλεχος τῆς Ἐπαναστάσεως καί ἄνθρωπος τοῦ Νικολάου Χρυσογέλου. Ἦταν ἀγιογράφος· γνωρίζω ἓνα μόνο ἔργο του στήν ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ λιμένος Βαθύ, ἐπί τοῦ δεξιοῦ γέφυρου τῆς ὁποίας εἰκόνα Η ΟΔΗΓΗΤΡΙΑ, χεῖρ Νικολάου Πρατικοῦ, ἀωκι=1821 (βλ. περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», 1967, ἀριθ. 7-8, σελ. 95). Τό ἀγιογραφικό ἔργο του δέν εἶναι πολὺ γνωστό, ἐλλεῖπει σχετικῶν ἀναγραφῶν ἐπὶ τῶν εἰκόνων πού μόνον εἰδικοί θά μπορέσουν κάποτε νά προσδιορίσουν. Τό 1830, ὅταν ὁ Κυβερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας ἠθέλησε νά ἀφιερῶσει «εἰς τόν ἐν Ἀνδρούσῃ ἱερόν ναόν τῆς Ἁγίας Μαρίνης... ἐξ ἁγίας εἰκόνας, τοῦ Πατρός ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου, τοῦ Προδρόμου, τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καί τῆς Ἁγίας Μαρίνης...», ἀνέθεσε στόν Ὑπουργό Παιδείας Νικόλαο Χρυσόγελο νά ἀνεύρει τόν κατάλληλο ἀγιογράφο. Ὁ Χρυσόγελος «ἔκρινε δέον νά ἐμπιστευθεῖ ὡς ἄξιον εἰκονογράφον» τόν συμπολίτη του Νικόλαο Πρατικό, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τό ἔργο καί ὑπέγραψε στίς 10 Ἰουλίου 1831 σχετικό συμφωνητικό «διὰ φοίνικας τετρακοσίους ὀγδόνητα, Νοῦμ. 480» (βλ. Σίμου Μιλτ. Συμμεωνίδη, Νικόλαος Πρατικός, ἓνας ἄγνωστος ἀγιογράφος, περιοδ. «ἡ Σιφνιακή», 1967, ἀριθ. 7-8, σελ. 100).

6. Οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ Ἀχλυμπάρη ἀποδεικνύονται ἀναληθεῖς ἀπό τὰ ἔγγραφα 2 καί 3 γιατί ὁ Ν. Πρατικός ὑπέγραψε τό χρεωστικό ὁμολόγο γιά λογαριασμό τῆς μητέρας Ἀχλυμπάρη ἐνώπιον τριῶν ἀκόμη μαρτύρων καί μέ ἔγκριση τῆς Δημογεροντίας.

7. Ἡ οἰκογένεια Ἀχλυμπάρη δέν εἶναι γνωστή παλαιότερα. Τό 1876, ὅταν ὁ σχολάρχης Σίφνου Κάρολος Ι. Γκιών ἐξέδωκε τήν Ἱστορία τῆς Σίφνου, στόν κατάλογο τῶν «φιλομοῦσων συνδρομητῶν» πού παρέθεσε στό τέλος τοῦ βιβλίου καί σ' αὐτούς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀνέγραψε, στή σελ. 172, «Γ. Ἀχλημβάρης», πιθανόν μέλος τῆς αὐτῆς οἰκογενείας.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

I. ΟΝΟΜΑΤΩΝ

- Ἀβέρκιος, ἱερομ. 95, 96
Ἀβρᾶς Ἀντώνιος, 27
Ἀγγέλικας Μάρκος, 27
Ἀγγλία, 10, 111
Ἀγ. Τάφου Σχολή, 14, 118, 119
Ἀθανάσιος Ἀναγν., 88
Αἰτωλοακαρνανία, 6
Ἀλεξανδρόπουλος Κ. Ἀλ., 39, 40, 41
Ἀλημβέρτης Ἰωάν., 26
Ἀλιμπέρτη ἢ Πίκουλου Καλίτζα, βλ. Γρυπάρη Καλ.
Ἀλιμπέρτης Γεώργης, παπάς, 66, 70.
Ἀλιμπέρτης Νικόλ., 27
Ἀλιμπέρτης Κων. Παυλάκης, 7, 9, 27, 29
Ἀλιμπράντης Κων., 63
Ἄνδρος, 61
Ἄνθιμος, μητρ. Προύσης, 63
Ἀντωνάκης τοῦ Καλιοῦ, 98
Ἀποστόλης Κων/νος, 42
Ἀρμενόπουλου Νομοθεσία, 19, 20, 56, 57, 58, 59
Ἀρσένιος, παπάς, 66, 70
Ἄρτα, 6
Ἀτανάσιος Ἀναγν., 89
Ἀχλημβάρης Γ., 123
Ἀχλυμπάρη Μαργαριτῶ, 121, 123
Ἀχλυμπάρης Ἀν. Ἀγγελῆς, 121, 123
Ἀχλυμπάρης Ἀναγν., 121, 122, 123
- Βαλέζης Νικόλαος, 10
Βαλέτας Νικόλαος, 23
Βάου Εὐαγγ., Συλλογή Ἐγγράφων, 80-109.
Βαρθολομαῖος, πρώην Μοσχονησίω, 9, 10, 17, 41, 54
Βασίλης μισέρ, 86, 87
Βαφίας Λουκάς, παπάς, 93
Βαφίοπουλος Παναγ., 20
Βενετοί, 61, 65
- Βεργῆς Ἀντώνιος, 20
Βερνάρδος Μ., 43, 44, 45, 50
Βερνίκος Ἀναγνώτης, 94
Βερνίκος Ἀντώνης, 81
Βερνίκος Νικ. Γεώργιος, 26
Βερνίκος Γιάκουμος, 93
Βερνίκος Κωνστ., παπάς, 82, 84
Βερνίκος Νικολ., παπάς, 82
Βερνίκος Π. Παῦλος, 94
Βερνίκος πρωτοσύγκ., 90
Βερνίκος σακελλάριος, 23, 26
Βερνίκου Π. Καλῆ, 94
Βοηβόδας Φρανζέσκος, 27
Βουκάκης Γ. Ἀπόστ., 123
Βουτζᾶς Μανόλης, 26
Βρεμμένος Ἀντώνιος, 8, 11, 12, 33, 36, 37
- Γαβριήλ ἀρχιμανδρ., 5, 26
Γαλάτης Κ. Στέφ., 11, 12, 33, 34, 35, 36
Γαλλία, 10, 111
Γγιών Λούις, 23
Γγιών Νικόλαος, 23
Γεδεών, πρ. Καισαρείας καί πρόεδρος Σίφνου, 73
«Γενική Ἐφημερίς», 121.
Γεννάδιος Γ., 11, 12, 33, 34, 35, 36
Γεροντόπουλος Ἀγγελῆς, 26
Γεώργιος ἱερεύς, 117
Γιαννόπουλος Κ. Ἰωάν., 18, 45, 46, 50, 59
Γκιών Ἰω. Κάρολος, 123
Γλαράκης Γ., 12, 13, 14, 31, 33, 34, 35, 36, 37
Γλυκοφρίδης Γεώργ., 28
Γοζαδῖνος Ἀποστ., παπάς, 67
Γοζαδῖνος Γεώργ., ἱερεύς-σακελλάριος, 89, 90, 93, 94, 96
Γοζαδῖνος Μπατῆς, 67
Γοζαδῖνος Νικολός, οἰκονόμος, 84, 85, 86, 88, 91
Γραμματικός Φρ. Ἀναγν., 27

- Γρηγόριος, ἀρχιεπ. Σίφνου, 73
 Γρυπάρη Ἐλενίτζα, 119, 120
 Γρυπάρη Καλίτζα, σύζ. Κων. Ἀλμπέρ-
 τη ἡ Πίκουλου, 120
 Γρυπάρη Κατερινιών, 120
 Γρυπάρη Μαρία, σύζ. Γ. Δεπάστα, 120
 Γρυπάρη Συγκλητική, 119, 120
 Γρυπάρης Ἀγάπιος, μητροπ. Σερρών,
 Κυζίκου, 118, 119
 Γρυπάρης Ἀναγν., 88, 94.
 Γρυπάρης Ἀντών., 120
 Γρυπαρης Ἀπόστ., 16, 17, 18, 19, 20, 39,
 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 53, 55,
 58
 Γρυπάρης Ἰωάννης, 26
 Γρυπάρης Κων/νος, 119, 120
 Γρυπάρης Νικολός, 120
 Γρυπάρης Σταμάτης, 120
 Γρυπάρης Χρῦσανθος, μητροπ. Σηλυ-
 βρίας, 120

 Δεπάστα Γ. Μαρία, βλ. Γρυπάρη Μαρία.
 Δεπάστες Ἰωάννης, 26
 Δεπάστες Τομ. Κων., 26
 Δεπάστες Νικόλαος, 26
 Δεπάστης Λεονάρδος, 23, 27
 Διαλησμάς Ἀριστομ., 123
 Δικαῖος Γρηγόρ., 11, 33, 34.
 Διονύσιος, μητρ. Δέρκων, ἀπό Χίου καί
 Ἐφέσου, 119
 Διπάστης Γεώργιος, 24, 27

 «Ἑλληνικά Χρονικά», 121
 «Ἐφημερίς τῶν Ἀθηνῶν», 121

 Ζαμπέλης Ἀντ., παπάς, 66
 Ζαμπέλης Ἀπόστολος, 67
 Ζαμπέλης Γιαννούλης, παπάς, 67
 Ζαμπέλης, πρωτοπ., 7, 23, 27
 Ζανῆς Ἰωάννης, 96
 Ζηλήμης Ζώρζης, 27

 Θεοδώρητος, ἐπίσκ. Βρεσθένης, 8, 24
 Θεοχαρίδης Νικόλαος, 38
 Θωμάς Ἀντών., παπάς, 67

 Ἰατρός Ἀπόστολος, 26
 Ἰερεμίας Γ', πατρ. ΚΠ., 119, 120
 Ἰόνια Νησιά, 6
 Ἰπότες Μάλτας, 6
 Ἰωαννίδης Ν., 44
 Ἰωάννινα, 6

 Ἰωάννου Χ. Νικόλ., 40

 Καζᾶς Νικ., παπάς, 66, 70
 Καλλίνικος, πατρ. ΚΠ., 119
 Καλίνικος, μητρ. Ἡρακλείας, 118, 120
 Καλλίνικος, μητρ. Σίφνου, 105
 Καλογέρου Νικόλ., 26
 Καμαράση Π. Μαρία, 26
 Καμίλλης Ἰωάννης-Ἀντώνιος, 61, 62,
 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 76,
 79
 Καμπάνη Ἀλ. Μάργ., 106, 108
 Καμπάνης Ἀλέξ., 106, 107, 108
 Καμπάνης Ι. Ζαννάκης, 7, 9, 23, 26, 29
 Καμπάνης Ἀλ. Ζαννῆς, 107
 Καμπάνης Λεόντιος, 5
 Καμπάνης Ἀλ. Νικ., 7, 9, 26, 29
 Καποδίστριας Ἰωάν., 123
 Καραγιάννης ἡ Καραϊωάννης Παναγ., 6,
 7, 8, 14, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28,
 30, 31, 35, 37, 38
 Κατσαρίδης Ἰωάν., παπάς, 67, 70
 Κάτζας Ἰωάν., παπάς, 67, 70
 Κάτζας Ἰωάν., σκευοφ., 23, 27
 Κιάππε Ἰωσήφ, 121
 Κιμήνης Ἀναγνώστης, 67, 70
 Κιμηνῆς Νικόλ., παπάς, 66, 70
 Κιμῶλιοι, 8
 Κίμωλος, 8, 9, 10, 76, 115
 Κόκκος Νικόλαος, 20
 Κολοκοτρώνης, 10
 Κόμης Γεώργης, παπάς, 90
 Κορφιάτης Μιχαήλ, 75
 Κοτάκης Μ. Νικολός, 111, 112
 Κουλούρης Ἀπόστολος, 27
 Κουλούρης Κωνσταντῆς, 27
 Κουντουριώτης Γ., 44, 45
 Κρήτη, 7
 Κρητικός Ἀντ., παπάς, 67, 70
 Κύριλλος, πατρ. ΚΠ., 118, 119
 Κωλέττης Ἰω., 10, 44, 45, 52
 Κώπας Γ., 21, 60
 Κώστας Δημ., καπετάν, 5, 7

 Λαμπρινῆς Ἰωάννης, 91
 Λαμπρινῆς κερά Μαρία, 91
 Λειμβαῖος Ἰωάννης, 23
 Λινόρας Ἀντ. Γιώργης, 83
 Λινόρας Γ. Φραζέσκος, 83, 84
 Λιόκουρης Δημήτρης, 93
 Λογοθέτη Βασ. Μοσχοῦ, 111

- Λογοθέτης Βασίλειος, 111, 112
 Λορεντάνο Φραντσέσκο, 67, 68, 71, 75, 77, 78
 Λούκα παπά Ἀντώνης, 67, 70

 Μαγκανάρη Γ. Ρήνη, 87
 Μαγκανάρης Ἀναγν., 88, 93, 94
 Μαγκανάρης Γεώργ., 26
 Μαγκανάρης Γιώργης, 88
 Μαγκανάρης Ἰωάν., παπάς, 88
 Μαγκανάρης Νικόλ., 26
 Μαγκανάρης Νικολός, 88
 Μαρμαρᾶς Ἀθανάσι., ἀρχιεπ. Σίφνου, 62, 63, 113, 114, 115
 Μαρουδῆς Ζ. Ἀντώνης, 85, 86
 Μαστρόκαλος Γεώργ., 26
 Μάτζα, οἰκογένεια, 6
 Μάτζα Π. Κιουρά, 105
 Μάτζας Ἀπόστολος, 23, 26
 Μάτζας Γεώργ., 8, 23, 54, 57
 Μάτζας Π. Γεώργ., κοτζάμπασης, 105
 Μάτζας Ζαφείρ., 18, 25, 46, 54
 Μάτζας Π. Κωνσταντάκης, 15
 Μάτζας Κων/νος, 8, 23, 24, 54
 Μάτζας Νικόδημος, ἱερομ., 99
 Μάτζας Νικόδημος, οἰκον., 99
 Μάτζας Νικόλ., ὑποκόνοσολος Γαλλίας, 25
 Μάτζας Πέτρος, 23, 105
 Μαυροκορδάτος Ἀλ., 44, 45, 46, 51, 52
 Μαυροκορδάτος, Γεν. Γραμ. Ἐπικρ. 10, 18, 48, 56
 Μαυρομιχάλης Κων., 44, 52
 Μέγγελος Ἰωάννης, 26
 Μελισσός Ἀντώνιος, 27
 Μεταξᾶς Σπυρίδων, 41
 Μήλιοι, 8
 Μῆλος, 6, 7, 9, 10, 17, 76
 Μητροφάνης ἱερομόν., 118
 Μιαούλης Ἀνδρ., ναύαρχ., 8
 Μικελλούτσι Φραγκ., 115
 Μιλτιάδης Α., 53, 59
 Μοδινος Γεράσιμος, ἀρχιεπ. Μήλου, 62
 Μουσελίμης Γεώργης, 67
 Μπᾶος Ἀπόστολος, οἰκον., 7, 8, 23, 24, 100
 Μπᾶος Κων. Ἰωάννης, ἀντιπρόξ. Ἀγγλίας, 6, 9, 10, 14, 15, 24, 54
 Μπᾶος Ἀπ. Κων/νος, 16
 Μπᾶος Ἰω. Κων., 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 23, 24, 25, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 46, 48, 60
 Μπᾶος Ἀπ. Νικόλαος, 102, 103
 Μπᾶος Ἰω. Νικόλαος, 14, 42
 Μπᾶος Ἰω. Πέτρος, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 25, 42, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 56, 57, 58
 Μπᾶος Κ. Πέτρος, 23
 Μπάου, οἰκογένεια, 6
 Μπάου Ἰω. Αἰκατερινιά, 16, 17, 18, 46, 53
 Μπάου Ἰω. Ἐλένη, 14
 Μπάου Κων. Ἐλένη, 14
 Μπάου Ἰω. Μαρία, 14
 Μπάου Μαρουσω, 16, 54
 Μπάου Κων. Μοσχοῦ ἢ Μοσχοδάκι, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 42, 44, 45, 46, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60
 Μπάου Κων. Ρηνάκι, 15, 16
 Μπάου Ἰω. Ὑμεναία, 14
 Μπάου Φλουρῆ, 100
 Μπατῆς Δαμιανός, 119
 Μπέλης Ἰωάννης, 26
 Μπέλης Πέτρος, 26
 Μπελιός Δημήτριος, 123
 Μπογιαζῆς Ἀντώνιος, 26
 Μπότασης Παν., 52
 Μπουτέρος Νικ., παπάς, 67
 Μπουτιέρος Ἀποστόλης, παπάς, 84
 Μπούρτζι, 11, 13
 Μπραπᾶ Ἰω., Κατερινιῶ, 97
 Μπραπᾶς Ζώρζη Ἰωάννης, 97
 Μπρέστ Λουδοβίκος ἢ Λούη, ἀντιπρόξ. Γαλλίας, 7, 17, 42, 47
 Μπρόντζα Ἀπόστολος, 115
 Μπρόντζα Βιντσέντσο, 115
 Μπρόντζα Ζουάνες, 113, 114, 115
 Μπρόντζα Κων/νος, 115
 Μπρόντζα Λούκας, 115
 Μπρόντζα Πιέρο, 115
 Μύκονος, 10, 117
 Μώραλης Κ., 13, 37, 38, 39, 40, 41

 Ναδάλε Μαργαρίτα, 91
 Νάξος, 61
 Ναρλῆς Αὐγερινός, 103
 Ναύπλιο, 6, 9, 10, 11, 13, 14 κ.ᾶ.
 Νεκτᾶριος ἀρχιμανδρ., 67
 Νεκτᾶριος ἡγουμ. Βρύσης, 64
 Νεόφυτος, πατρ. ΚΠ., 118
 Νεοφύτου Νικ. Μαρία, 92
 Νικήτας Ἰωάννης, 91

- Νταμισίνας Ίω., παπάς, 67
 Ντενέμιτζας Γεώργ., καπετάν, 27
 Ντεπάστε Νικόλαος, 23
 Ντολφίν Γεώργιος, 26
 Ντουλφής Γεώργιος, 24
 Ντουλφής Θεοφάνης, 67
- Ξάνθος Έμμανουήλ, 6
- Όθωναϊος Απόστολος, 9, 34
 Ούγγροβλαχία, 118
- Πάγκαλος Ίωάννης, πληρεξ. Κέας, 18,
 19, 47, 49, 50, 55, 56
 Πάγκαλου Αικατερινιά, 14
 Παγκάλων, οίκογεν. Κέας, 14
 Παΐσιος Β΄, πατρ. ΚΠ., 118, 119, 120
 Παλαιός Κων/νος, 98
 Παλαμήδης Ρήγας, 18, 44, 45, 46, 50, 59
 Παλασάκης Μ., 53, 122, 123
 Παμπακερός Ι. Βασίλης, 92
 Πανόριος Ίωάννης, 123
 Πανόριος Νικολός, 94
 Πανώριος Ίω., 10, 24, 30, 55, 57
 Πανώριος Φίλιππος, 86
 Πᾶος Μαρίνος, 27, 123
 Παπανεοφύτου Αντώνης, παπάς, 84, 85,
 90, 93
 Παπούρη Καλή, 91
 Παπούρης Νικολός, 91
 Παργινός Ίωάννης, 67
 Παροναξίας, καθ. ἀρχιεπ., 111
 Πατρίκιος Παῦλος, 121
 Παυλῆς Όμηρος, 115
 Παχάρνικος Ίωάν., 20
 Περάστο, 115
 Πέρου Γεωργ. Φλουρέζα, 81
 Περούλης Ίω., παπάς, 82
 Περούλης Ίωάννης, 83
 Πιτζινός Λουκάς, 27
 Πιτῆς Φρ. Ίωάννης, 95
 Πλέσσοις Γεώργ., 18, 46, 50, 59
 Πόλλα Βαρθολομ., βικάριος Σίφνου, 112
 Πολυζωΐδης Α. Ίωάν., 18, 44, 45
 Πρατικός Αντώνης, επίτροπ., 67
 Πρατικός Νικ., 24, 27, 121, 122, 123
 Πρέβεζα, 6
 Προβηλέγγιος Γεώργης, 23
 Πρόκος Αναγνώστης, 123
 Πρόκος Βασίλ., ιερέυς, 80
- Πρόκος Αντ. Γεώργιος, 26
 Πρόκος Γεώργιος, 24
 Προμπονάς Νικόλαος, 120
 Πύργος, 6, 14
- Ράδος Κ., 11, 12, 33, 34, 35
 Ραφελέτος Α. Γεώργιος, 95
 Ραφελέτος Νικολάκης, 115
 Ραφελέτου Κατέ, 115
 Ράφος Δημήτριος, 99
 Ράφος Νικόλας, 67
 Ρόζας Πετράκης, 111, 112
 Ρουσσος Απόστολος, 67
 Ρουσσος Ίερών., παπάς, 66
 Ρουσσος Νικόλ., παπάς, 66
 Ρωσία, 10
- Σαμοθράκης Λαρέντζος, 117
 Σαντορίνη, 114
 Σάρδης Έλευθέριος, 28
 Σάρδης, οίκον. Κιμώλου, 7, 24, 29
 Σαρμουκάσης Διονύσιος, βλ. Διονύσιος
 μητρ. Δέρκων
 Σεραφείμ, πατρ. ΚΠ., 119
 Σέριφος, 6
 Σερμαρτῆς, διάκος-πρωτονοτάριος Σίφ-
 νου, 113, 114
 Σέρρας Αντών., καθολ. έπισκ. Μήλου,
 62
- Σίκινος, 115
 Σιργουζῆς Αποστ., παπᾶς, 67
 Σκανδαλίδης Ίωάν., 24
 Σκουργιαλός Γεώργ., 27
 Σμύρνη, 22, 54
 Σπαθάρος Κων., 26
 Σπεράντσας Νικ., 22, 27, 28
 Σπετζιώτης Διαμ. Βασίλης, 41
 Σπέτσες, 11, 37
 Σπηλιοτάκης Αναγν., 44, 45
 Σταύρου Γεώργιος, 18, 44
 Σταφυλοπάτης παπα-Γεώργη Νικόλαος,
 27
- Συριῆς Ίωάννης, 97
- Ταμπάκης Ζανῆς, 26
 Ταραντῖνος Α. Ίωάν., 16
 Ταταράκης Ίάκ., 7, 24, 27, 29
 Τζαλουμάν τζελεπῆς, 113, 114
 Τζουκος Κωνσταντῆς, 27
 Τῆνος, 117
 Τιμόθεος ἀρχιεπ. Σίφνου, 63, 64, 73, 74,
 115

Τομάζος δημογέρων Ἀρτεμῶνος, 24
Τόμπρας Κων., 121
Τουλάκης Ἀν. Γεώργης, 67
Τουλῆ Γιάκουμου Καλῆ, 89
Τουλῆς Θόδωρος, 89
Τριαντάφυλλος παπα-κύρ, 91
Τριαντάφυλλος Γιάννης, παπάς, 82
Τριαντάφυλλος Ἰω., παπάς, 67
Τριπολιτσά, 6
Τρουλίδη Ἰω. Ἀγγέλικα, 89
Τρουλίδης Ζανῆς, παπάς, 66
Τρουλίδης Ἰωάν., παπάς, 66
Τρουλίδης Ἰωάν., κύρ, 89
Τρούλος Γεώργιος, 27
Τσελίκας Ἀγαμέμνων, 114

Ὑδρα, 11, 20, 36, 121

Φιλάρετος ἀρχιεπ. Σίφνου, 63, 64, 67,
68, 70, 71, 72, 73, 116, 117
Φιλικός Πετρῆς, 26
Φιλικῶ Γεώργης, 82
«Φίλος τοῦ Νόμου», 121

Χάλκη, 119
Χαιρέτης Παρθέν., ἱερομ., 64, 112
Χάμιλτων, 18, 43, 47
Χρῦσανθος, πατρ. Ἱεροσολύμ., 118
Χρυσόγελος Γεώργιος, 26
Χρυσόγελος Νικόλαος, 5, 7, 8, 9, 10, 13,
14, 18, 23, 31, 47, 49, 50, 55, 56,
119, 123

Barberini, καρδινάλιος, 111
Bao Giovanni, βιτζεκόνσολος Ἀγγλίας,
21

Brest Louis, 42, 54, 55, 56, 57
Bronza Zuane, 114
Bronza Lucas, 112
Carroni, καρδινάλιος, 111
Moroni, ἔμπορ. Οἶκος, 111
Negroponte, 78
Venier Angelo, 63

II. ΜΟΝΩΝ - ΝΑΩΝ

Ἁγία Αἰκατερίνα, στή Μοναχῆ, 94 1727
Ἁγία Ἄννα, 84 1692
Ἁγία Βαρβάρα, 105 ηρὸ 1813
Ἁγία Μαρίνα Ἀνδρούσης, 123
Ἁγιος Γεώργης, 82
Ἁγιος Γεώργιος στὰ Γουρνιά, 102 1814

Ἁγιος Δημήτρης, 94, 96 1727
Ἁγιος Ἐλευθέριος, 90 1717
Ἁγιος Ἰωάννης, 98 1795
Ἁγιος Ἰωάννης στὰ Μάρμαρα, 86 1698
Ἁγιος Ἰωάννης Σιδερός, 93, 98 , 1795
Ἁγιος Κωνσταντῖνος Ἀρτεμῶνος, 80,
84, 86, 90, 94, 96, 102, 106
Ἁγιος Κωνσταντῖνος στήν Πουλάτη ἢ
Φοινικίδι, 90
Ἁγιος Νικόλαος, 91 1718
Ἁγιος Σπυρίδων, 105 ηρὸ 1819
Ἁγιος Σώζων, 100

Βρυσιανή, μονή, 111, 119

Ἐλεούσα Κάστρου, 105 ηρὸ 1819

Θεοσκέπαστη Κάστρου, 89 1717
Θεοτόκου Ὑπεραγίας Δεσποίνης, μονή
Χάλκης, 119

Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Ἁγίου Παντελεήμο-
νος, 103, 107, 108, 109 1810, 1819, 1820,

Μέγας Γεώργιος, τοῦ μισέρ Βασίλη, 86 1629
Μέγας Ταξιάρχης παπά κύρ Τριαντά-
φυλλου, 92 1651, 1718
Μιχαήλ Ἀρχάγγελος, 111, 115 1659, 1660 - 1661 καὶ
Παναγία στό ἕνα μιστό, 114 1727
Προφήτης Ἡλίας, 102 1814

Ταξιάρχες στό Βαθύ, 123 1821
Τίμιος Σταυρός, 96 1727

Χοζοβιωτίσσης Ἀμοργοῦ, μονή, 114

III. ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

Ἄβρακώτου, στοῦ, 86
Ἁγία Ἄννα; στήν, 84
Ἁγία Κατερίνα, στήν, 84
Ἁγιος Δημήτρης, στόν, 94
Ἁγιος Θεόδωρος, στόν, 98 1795
Ἁγιος Κωνσταντῖνος, Ἀρτεμῶνος, 102
Ἁγιος Λουκάς, στόν, 87
Ἁγιος Μαρκοῦρης, στόν, 94 1727
Ἁγιούς, στοῦς, 82, 90
Ἀγριάμπελα, 93
Ἀγριλιές, 84
Ἀκρωτηράκι, 82
Ἀλυκή, 96
Ἀρτεμῶνας, 82

Τοῦ παπα - Γιάννη
Τριαντάφυλλου (1664)

Άσπρη Βίγλα, 84
Άφεντικό, 107, 108

Βαθύ, 82
Βουνό, 96
Βρουλίδια, 92

Γεναργιά, 102
Γουρνιά, 102
Διαβρούχα, 91
Έξάμπελα, 27
Καλαμπελά, στοῦ, 82, 84
Καμάρες, 88, 96
Καστανᾶ, 82, 86, 93
Κάστρο, 7, 10
Καταβατή, 27
Καταβατός, 91
Κηπιά, στά, 93
Κοντοῦ, 86, 93
Κορκοσούρι, 105
Κουζουβάρη, 82
Κουρτζούδι, 96
Κρούστα, 100

Λαγγάδα, 82, 91, 96
Λαγκαδάκια, 96
Λειβαδάς, 96
Λευκοῦ, 96
Λιβαδάκια, 91, 93
Λίμνες, 86, 88

Μάγκανα, 93
Μαγουνῆ, 82
Μάνγκανα, 86
Μάρμαρα, 86
Μαῦρο Χωριό, 98
Μαυρουδῆ, 96
Μεγάλα Χωράφια, 105
Μέσα Ένγκεριά, 84
Μήνα, στοῦ, 94
Μοναχή, 94
Μουγκοῦ, 94

Μπιάδος, 98
Μπατιαλός, 82, 86
Μύλους, 94
Μύτη, 88

Ξεβρῆ, στοῦ, 82

Όρνιθοῦ, στήν, 89

Παγία, στήν, 96
Παγιά Κονάκι, 97
Παλαιός Κῆπος, 107, 108
Πατέρα, στοῦ, 96
Πέτζη, στοῦ, 84, 91
Πέτρες, στίς, 91
Πηγῆ, 105
Πλάτανος, 96
Πλατυαλός, 96, 100
Πλατύ Πηγάδι, 94
Πόρτα, 84
Ποθητοῦ, στοῦ, 100, 105
Πουλάτη, 90

Ρήμνη, στή, 98

Σιδεροῦ, στοῦ, 98
Σιμπούπουλλα, στά, 96
Σκαλωτό, 86, 93, 94, 102
Σταυρί, 7

Τουρλάκι, 84
Τρανά Βουνιά, 86
Τρεῖς Πηγές, 86
Τρουλάκι, 89, 91
Τρούμπα, στοῦ, 96
Τρούλλος, στόν, 100

Φάρος, 94
Φοινικίδι, 90

Χερρόνησος, 84, 94
Χώνη, 82, 88

